Elizabeth Gaskell

Cranford

Bibliotek 1800

Elizabeth Cleghorn Gaskell

Cranford

og

Det franske papegøjebur

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Elizabeth Cleghorn Gaskell: *Cranford* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden. For så vidt angår oversættelsen af "Det franske papegøjebur" har oversætteren givet tilladelse til distribution af hans værk på samme vilkår som resten af ebogen, dvs. ebogen kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Elizabeth Cleghorn Gaskell: *Cranford* is based upon sources in the public domain worldwide. As for the translation of "The Cranford Cage", the translator has consented to the distribution of his work under the same conditions as the rest of the ebook, namely:

This edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

1. "Det gode selskab" i Cranford

Cranford hører absolut amazonerne til, for alle ejere af huse over en vis skattegrænse er kvinder. Kommer der et ægtepar til byen, forsvinder manden på en eller anden måde. Enten dør han af rædsel over at være det eneste mandfolk ved aftenselskaberne i Cranford, eller også får man at vide, at han er indkaldt til sit regiment eller ude med sit skib, hvis han da ikke er fuldt optaget af sine forretninger hele ugen igennem i den store handelsby Drumble, der kun ligger tyve engelske mil borte. Kort sagt, hvordan det så siden hænger sammen: i Cranford er mændene ikke. Hvad skulle de også tage sig for, om de virkelig var der? Lægen tager rundt på sine besøg dagen igennem og sover i Cranford; men de kan jo ikke alle sammen være læger. Og hvad det angår at holde de pyntelige haver fyldte med blomster, uden at der findes en eneste vansirende ukrudtsplante imellem dem, at skræmme de små drenge bort, der længselsfuldt ser ind på blomsterne gennem stakitternes tremmer, at fare ud mod de gæs, der nu og da drister sig ind i haverne, hvis en låge har stået åben, at afgøre alle litterære og politiske spørgsmål uden at plage sig med unødvendige indvendinger eller argumenter, at skaffe sig ganske nøjagtig underretning om næstens anliggender, at føre de pæne tjenestepiger i stramme tøjler, at være godgørende – omend på en lidt bydende måde – mod de fattige og virkelig for alvor stå hinanden bi, når der er anledning til det – alt dette var damerne i Cranford så udmærket i stand til selv at besørge.

"Der er det med en mand," sagde en af dem til mig en dag, "at han er altid sådan i vejen i et hus!"

Hver eneste dame i Cranford ved alt, hvad de andre foretager sig, men derfor er hun ligefuldt aldeles ubekymret med hensyn til, hvad de andre mener om hende. Da hver især har sin egen udprægede individualitet – at sige excentricitet – er der intet så nærliggende som en mundtlig gengældelse, men det må dog alligevel siges, at overbærenhed og velvilje er fremherskende hos dem.

Kun nu og da leverer Cranford-damerne en lille fægtning, der består i et par rappe og skarpe bemærkninger og en harmfuld slåen med nakken – kun så meget, at den daglige levevis ikke bliver for triviel. Deres måde at klæde sig på er ganske uafhængig af modens luner, for de siger: "Hvad har det at sige, hvorledes vi går klædt her i Cranford, hvor alle kender os?"

Og tager de hjemmefra, er ræsonnementet lige så gyldigt: "Hvad har det at sige, hvordan vi er klædt der, hvor ingen kender os?"

Jeg indestår også for, at det sidste "skinkeærme" og den sidste gammeldags nederdel, der blev båret i England, så man i Cranford – og det uden, at der var nogen, der lo.

Ligeledes kan jeg berette om en pragtfuld rød familieparaply, under hvilken en rar lille pebermø, der var den sidste af et stort kuld søskende, trippede op til kirken på regnvejrsdage. Har De nogen sinde set en rød silkeparaply i London? Der gik sagn om en sådan i Cranford, og det hed sig, at drengene havde kaldt den "en stok med skørt på". Det kan være, det netop var den, jeg havde kendt, og at den blev båret af en faders stærke arm over

hele den store børneflok. Den stakkels lille dame, der var den eneste overlevende, havde næsten ikke kræfter til at bære den.

Der var visse regler og bestemmelser med hensyn til at aflægge besøg, og med samme højtidelighed, som man fordum oppe på Tinwald Mount hvert år oplæste lovene for øen Man, forkyndte man her de omtalte bestemmelser for alle de unge mennesker, der tilfældigvis kom til Cranford og blev der en tid.

"Der er kommet forespørgsel fra vore venner om, hvordan du har det, kære, efter din rejse i dag." (Det var femten engelske mil i et privat køretøj). "Nu vil de lade dig hvile ud i morgen, men i overmorgen kommer de sikkert og gør visit, så du må ikke være optaget efter klokken tolv. Vor visittid er fra tolv til tre."

Når "de" så havde været på visit:

"Nu er det tredje dag, min ven. Din moder har sikkert ofte sagt dig, at man aldrig må lade mere end tre dage hengå, inden man gengælder et besøg, og hun har også nok sagt til dig, at man aldrig må blive længere end et kvarter."

"Ja, men jeg skal da ikke se på mit ur? Hvorledes skal jeg kunne føle, at der er gået et kvarter?"

"Du skal hele tiden tænke på tiden, barn, og passe på, at du ikke glemmer den over samtalen."

Da alle og enhver ustandselig tænkte på denne regel, enten de så var på visit eller selv modtog besøg, kunne der jo aldrig være tale om at drøfte noget fængslende emne. Vi holdt os til korte sætninger om dagligdags ting og var punktlige med hensyn til tiden. Jeg tænkte mig, at enkelte blandt de "bedre" folk i Cranford var fattige, og at det faldt dem vanskeligt at få det til at slå til, men de var som spartanere og udholdt deres

pine med smilende ansigter. Der var ingen af os, der nogen sinde talte om penge, da det var et emne, der smagte af forretninger, og skønt nogle iblandt os nok var fattige, var vi dog alle aristokratiske. Cranfordianerne besad denne elskværdige korpsånd, der fik dem til at overse, at et eller andet mislykkedes for enkelte, der søgte at skjule deres fattigdom. Når fru Forrester for eksempel havde fremmede i sit lille dukkehus, og den lille tjenestepige måtte ulejlige de damer, der havde taget plads i sofaen, fordi hun skulle have den bakke frem, der stod under sofaen, optog enhver det som noget ganske naturligt, og samtalen gik videre om huslige anliggender og ceremonier, som om vi alle antog, at vor værtinde havde en folkestue, hvor kældermester og kok præsiderede ved deres bord i stedet for den lille skolepige, hvis korte røde arme aldrig ville have formået at bære bakken op af trappen, hvis hun ikke i al hemmelighed var blevet hjulpet af sin frue, der nu sad "til stads" for enden af bordet og lod, som om hun ikke vidste, hvilken slags kager, der i dag var blevet sendt op sammen med teen, skønt hun udmærket vidste besked med det, hvilket vi også vidste, lige så vel som hun også vidste, at vi alle vidste, hvor travlt hun havde haft den hele formiddag med at bage tebrød og kager.

Der var et par ting, der var følgen af denne ikke officielt indrømmede fattigdom og yderst officielt indrømmede finhed, og som ikke var så gale endda, ja, som oven i købet kunne indføres i mange andre selskabelige kredse til disses store forbedring. Folk i Cranford gik for eksempel tidligt til ro. Under anførsel af en lygtebærer plejede de at klapre hjem med deres træ-galocher, og klokken halv ti lå hele Cranford under dynen.

Endvidere anså man det for "vulgært" – og det var et fælt ord i Cranford – at opvarte med dyre spise- eller drikkevarer ved aftenselskaberne. Vafler med smør og kiks var alt, hvad man fik hos den velbårne fru Jamieson, og hun var endda svigerinde til den afdøde jarl af Glenmire. Man fandt, at det var netop "elegant økonomi".

"Elegant økonomi!" Hvor det falder naturligt at vende tilbage til taleformerne i Cranford! Der var sparsommeligheden altid "elegant", mens det blev anset for "vulgært" og "pralende" at give mange penge ud – det var de sure rønnebær om igen, men det bevirkede, at vi bevarede vor tilfredshed og sindsro. Jeg glemmer aldrig det mishag, det vakte, da en kaptajn Brown slog sig ned i Cranford og ganske åbenlyst sagde, at han var fattig – det var ikke noget, han nøjedes med at hviske til en fortrolig ven efter forud at have overbevist sig om, at døre og vinduer var lukkede, nej, han talte om det ude på åben gade og med høj, militærisk røst! Han sagde rent ud, at når han ikke flyttede ind i et bestemt hus, man havde anbefalet ham, var det, fordi han ikke havde råd til det. Damerne i Cranford var allerede kede nok af, at en mand – en "herre", for at sige det rette ord – trængte ind på deres enemærker. Det var en pensioneret officer, der var blevet ansat ved den lokale jernbane, som Cranford så heftigt havde modsat sig, og når nu manden foruden sit beklagelige køn og sin forbindelse med den ildesete jernbane tillige var så fræk at tale om, at han var fattig – ja, så burde man sandelig sende ham andet steds hen. Døden var lige så sand og lige så almindelig som fattigdommen, men man talte da aldrig højt om døden ude på gaden. Det var ikke et ord at nævne for dannede folks øren. Det var en tavs overenskomst mellem os, at

vi fuldstændig ignorerede den mulighed, at nogen af vor omgangskreds ved fattigdom skulle være afskåret fra at gøre noget, de havde lyst til. Hvis vi spadserede til og fra selskab, var det, fordi det var *så* smuk en aften og en *så* forfriskende luft – aldeles ikke fordi kareter var så dyre. Hvis vi gik i sirts i stedet for i lys silke, var del, fordi vi foretrak noget, der kunne vaskes, og så fremdeles, indtil vi ikke selv kunne få øje på det vulgære faktum, at vi alle sammen var folk med meget beskedne indtægter. Vi vidste selvfølgelig ikke, hvad vi skulle stille op med en mand, der kunne tale om fattigdom som noget, man ikke behøvede at skamme sig over. Og det endte med, at kaptajn Brown blev respekteret i Cranford, og at man aflagde visit hos ham til trods for alle beslutninger om det modsatte.

Jeg blev yderst overrasket over at høre ham blive omtalt som en autoritet, da jeg kom til Cranford på besøg året efter, at han havde nedsat sig i byen. Mine egne venner havde været blandt dem, der forrige år havde opponeret heftigst mod den tanke at aflægge besøg hos kaptajnen og hans døtre, og nu fik han endog lov at komme i de fredhellige timer før tolv. Ganske vist kom han, inden der blev tændt op, for at udfinde grunden til at en af kaminerne røg, men han gik i hvert fald uforknyt op ovenpå, talte med en stemme, der mere end fyldte stuen og var ligefrem munter. Han havde aldeles ikke bemærket nogen reservation i den måde, han var blevet modtaget på, og havde været fuldt ud venlig, mens mine venner havde været kølige. Visse spydige komplimenter havde han taget imod i god tro, og med sin mandige frejdighed havde han taget magten fra al den tilbageholdenhed, man til at begynde med viste en mand, der ikke skammede sig over at være fattig. Og nu til slut havde hans

udmærkede sunde sans og hans evne til at finde på udveje til at overvinde huslige vanskeligheder skaffet ham den usædvanlige stilling blandt Cranfords damer at blive regnet for en autoritet. Han selv levede videre aldeles uanfægtet af det, for han anede intet om sin popularitet lige så lidt, som han før havde anet det modsatte, og jeg er vis på, at det overraskede ham, da han en skønne dag så, at et råd, han havde givet i spøg, var blevet fulgt i ramme alvor. Det hang således sammen:

En gammel dame i Cranford havde en Alderney ko, som hun elskede som en datter. Man kunne ikke komme på besøg og være der blot et kvarter uden at høre om den vidunderlige mælk, hun fik af sin ko, eller om dens forbavsende forstand. Hele byen kendte og agtede frøken Betsy Barkers Alderney ko, og der var derfor almindelig deltagelse, da det stakkels dyr i et ubevogtet øjeblik trimlede ned i en kalkkule. Den klagede så højt, at man hurtigt fik den op, men den arme ko havde mistet det meste af sin hårbeklædning og kom til at se ganske forfrossen og elendig ud i sin nøgne skikkelse. Alle mennesker havde ondt af dyret, men de færreste kunne holde smilet tilbage, når de så på den løjerlige ko. Frøken Betsy Barker græd sine modige tårer af sorg, og det hed sig, at hun tænkte på at bade koen i olie. Det var måske et af de mange råd, hun fik i de dage, men der blev ikke noget af at følge det, for kaptajn Brown erklærede kategorisk: "De skal give hende et flonels livstykke og flonels bukser, frøken, hvis De vil holde hende i live. Men jeg ville i Deres sted slagte dyret med det samme."

Frøken Betsy Barker tørrede øjnene og takkede kaptajnen hjerteligt. Hun gav sig til arbejdet, og nogen tid efter så man Cranford valfarte ud til toften, hvor den skikkelige Alderney gik

og græssede iført et klædebon af mørkegrønt flonel. Jeg har selv set den mange gange. Ser man nogen sinde det inde i London?

Kaptajn Brown var flyttet ind i et lille hus i byens udkant, og der levede han med sine to døtre. Han må have været henved tresindstyve år, da han kom til byen, men han havde en slank og spændstig skikkelse, holdt hovedet højt og havde en let gang, hvilket alt sammen fik ham til at se meget yngre ud, end han var. Hans ældste datter syntes næsten at være hans jævnaldrende og røbede derved, at hans virkelige alder var en anden end den tilsyneladende. Frøken Brown må have været i nærheden af de fyrre, hun havde et sygeligt, forpint ansigtsudtryk og så ud, som om ungdommens munterhed for længst havde forladt hende. Hun kunne ikke engang have været tiltrækkende, da hun var ung. Frøken Jessie Brown var ti år yngre end søsteren og tyve gange så tiltrækkende. Hendes ansigt var rundt, og hun havde smilehuller. En dag da frøken Jenkyns var blevet vred på kaptajn Brown – jeg skal straks fortælle Dem grunden til det – sagde hun, at "det var på tiden, at frøken Jessie afskaffede sine smilehuller og ikke bestandig prøvede på at se ud som et barn." Det var ganske sandt, at der var noget barnligt over hendes ansigt; men det tror jeg, der altid vil være, om hun så skulle blive hundrede år. Hun havde store, blå, forbavsede øjne, der altid så lige på én, hendes næse var aldeles ikke fornem, og hendes læber var røde og fugtige, og så havde hun oven i købet krøller, hvilket yderligere understregede det barnlige udseende. Jeg kan ikke sige, om hun var smuk eller ikke, men jeg syntes godt om hendes ansigt, og det samme gjorde alle andre. Jeg tror heller ikke, hun kunne gøre ved, at hun havde smilehuller. Hun havde noget af

faderens utvungne holdning og gang, og en kvindelig iagttager ville også se, at der var en lille forskel i de to søstres klædedragt – frøken Jessies klæder kunne måske nok i årets løb komme til at koste to pund mere end søsterens. Og to pund sterling var et stort beløb i kaptajnens årsregnskab.

Det var det indtryk, jeg fik af familien Brown, da jeg først så den samlet i Cranford kirke. Kaptajnen havde jeg truffet før – den gang, han kurerede den rygende kamin ved blot at forandre lidt i trækket. I kirken så jeg, han brugte lorgnet, mens han så i salmebogen, men han sad alligevel rank og sang højt og smukt. Svarene sang han højere end degnen, der var en gammel mand og havde en svag pibende stemme, og han følte sig vist irriteret over kaptajnens vellydende bas, for hans stemme blev højere og højere og mere og mere bævende.

Da de kom ud fra kirken så jeg, at den livfulde kaptajn viste døtrene den mest chevalereske opmærksomhed. Han nikkede og smilede til sine bekendte, men han gav ikke nogen hånden, før han havde hjulpet sin ældste datter med at få paraplyen slået op og havde befriet hende for salmebogen, hvorpå han tålmodigt ventede, mens hun med en nervøs og skælvende hånd søgte at få fat i sin kjole, så hun kunne holde den oppe, mens hun gik hjem i det dårlige føre.

Jeg tænkte med forbavselse på, hvad damerne i Cranford stillede op med kaptajn Brown ved deres selskaber. I tidligere tid havde det ofte frydet os, at der ikke var nogen herre, vi skulle tage os af eller konversere ved spillepartierne. Vi havde prist vor lykke ved at kunne have så hyggelige aftener, og i vort sværmeri for, hvad der var fint og vor antipati mod mændene, var vi næsten nået til den anskuelse, at det var "vulgært" at være

en mand. Da jeg derfor fik at vide, at min kære veninde, frøken Jenkyns, som jeg boede hos, ville holde selskab i den anledning, og at kaptajn Brown og frøknerne Brown også var indbudt, var jeg meget spændt på, hvorledes en sådan aften ville forløbe. Spillebordene med de grønne klædes firkanter blev som sædvanlig stillet frem, mens det var dag. Det var sidst i november, så det var allerede aften ved firetiden. Lysene og de nye kort blev anbragt på bordene, og der blev tændt op i kaminen, hvorpå den nette tjenestepige fik sine sidste instruktioner. Vi stod så iført vort bedste puds og hver med en lysetænder i hånden, så vi kunne fare hen til lysene, så snart den første banken hørtes nede på gadedøren. Så snart der var kommet tre, blev de straks anbragt ved et spillebord, og jeg var den ulykkelige "fjerdemand". De næste fire gæster blev hurtigst muligt anbragt ved et andet bord, og nu blev tebakkerne, som jeg om formiddagen havde set i anretterværelset, sat frem midt på spillebordene. Kopperne var af det berømte "æggeskals-porcelæn", og det gamle, fine sølvtøj strålede; men selve fødevarerne var af den tarveligste art. Mens der blev serveret te, ankom kaptajnen og hans døtre, og jeg kunne se, at hvordan det så siden gik til, stod kaptajn Brown i almindelig yndest hos alle de tilstedeværende damer. Rynkede pander glattedes ud, og stemmer, der i øjeblikket havde fået en skarp klang, lød straks både mildere og mere dæmpede. Den ældste datter så både syg og trist ud, mens frøken Jessie som sædvanlig var lutter smil og lod til at være næsten lige så yndet som faderen. Denne overtog straks og uden at vække opsigt mandens plads i stuen. Han sørgede for, at enhver blev betjent, og han lettede den kønne stuepiges arbejde ved at tage sig af de tomme kopper og forsyne

de damer, der ikke havde smørrebrød. Alt dette på en så naturlig og dog værdig måde, som om det var den selvfølgeligste sag, at den stærke tog sig af den svage, og man så, at han var en virkelig mand. Han spillede om tre pence med samme interesse, som om det havde været pund, og dog havde han hele tiden øje for sin lidende datter mellem alle de fremmede. Jeg er vis på, at hun led, skønt hun kun forekom de fleste at være irritabel. Frøken Jessie kunne ikke spille kort, men hun passiarede med dem, der "sad over", og som før hendes ankomst havde været ret tvære. Hun sang også til akkompagnement på et gammelt piano, der vist i sin ungdom havde været et spinet. Det var "*Jock of Hazeldean*" hun sang – en lille smule falsk, men der var ingen af os, der var musikalske, skønt frøken Jenkyns lod, som om hun var det, og derfor slog takt – en lille smule uden for takten.

Det var virkelig pænt af frøken Jenkyns at gøre det, for jeg havde lige i forvejen set, at der var noget, der ærgrede hende. Man var kommet til at tale om Shetlandsuld, og da oplyste kaptajnens yngste datter ganske uforbeholdent, at hun havde en onkel – hendes moders broder – der var manufakturhandler i Edinburgh. Frøken Jenkyns prøvede på at drukne meddelelsen i et frygteligt hosteanfald – for den velbårne fru Jamieson sad nærmest ved frøken Jessie, og hvad ville hun tænke eller sige, hvis hun opdagede, at hun var i stue sammen med en kræmmers søsterdatter! Men frøken Jessie var ikke i besiddelse af takt (det var alle enige om den næste dag), og hun gentog sin oplysning, da hosteanfaldet var forbi, og forsikrede frøken Pole, at hun kunne med lethed skaffe hende netop den slags uldgarn, hun ønskede. "Jeg skal skaffe Dem det fra min onkel, der har det

bedste udvalg, De kan finde i Edinburgh". Det var for at udslette det pinlige indtryk, at frøken Jenkyns foreslog hende at synge, og jeg gentager, at det var pænt af hende at slå takt til.

Da bakkerne igen kom ind mod kager og vin præcis et kvarter før ni, var det signalet til almindelig konversation, og man sammenlignede sine resultater af spillet, men lidt efter førte kaptajnen samtalen ind på det litterære.

"Har damerne set nogle af de sidst udkomne hæfter af *Pickwick-klubbens Papirer*?" spurgte han. "De er ganske storartede."

Frøken Jenkyns var datter af den tidligere sognepræst i Cranford, og i kraft af det antal prædikener, hun havde liggende, og det ret rigelige teologiske bibliotek, der endnu stod oppe på et af loftsværelserne, anså hun sig for at være litterær, hvorfor enhver nævnelse af bøger måtte have adresse til hende. Hun svarede derfor kaptajnen og sagde, at hun havde set dem, og hun måtte også sige, at hun havde læst dem.

"Nå, hvad synes De så om dem? Storartede, hva?"

Frøken Jenkyns var nødt til at udtale sig.

"Jeg må sige, at jeg ikke finder, de på nogen måde kan tåle sammenligning med dr. Johnsons bøger. Men forfatteren er måske ung, og hvis han vil være flittig og udholdende, er der ingen, der kan sige, hvad han kan drive det til, hvis han tager den store doktor til sit forbillede." Det var for stram en dosis for kaptajn Brown, og jeg kunne se på hans ansigt, hvad *han* ville sige, inden frøken Jenkyns var færdig med det, *hun* ville sige.

"Ja, men det er jo noget helt forskelligt, frøken," begyndte kaptajnen.

"Det ved jeg godt, og jeg holder derfor også den unge forfatter noget til gode, kaptajn Brown."

"Må jeg ikke få lov til blot at læse en enkelt scene fra sidste hæfte," bad han. "Jeg fik det først i dag, og jeg kan ikke tænke mig, at der er nogen her i selskabet, der endnu kender det."

"Jo, som De vil," sagde frøken Jenkyns og satte sig til rette med et resigneret udtryk. Han læste så beretningen om den "suarreh", som Sam Weller deltog i i Bath. Der var nogle blandt selskabet, der fik sig en hjertelig latter, men jeg turde ikke le med, da jeg jo boede der i huset. Frøken Jenkyns sad tålmodigt og hørte til uden at fortrække en mine. Da kaptajnen sluttede, vendte hun sig om mod mig og sagde med mild værdighed:

"Gå op i bogstuen, kære, og hent mig *Rasselas*." Da jeg kom tilbage med bogen, sagde hun:

"Nu må kaptajnen tillade *mig* at læse en enkelt scene, og så kan selskabet dømme mellem Deres yndling, mr. Boz, og dr. Johnson."

Med højtliggende, majestætisk tonefald læste hun en af samtalerne mellem Rasselas og Imlac, og da hun var færdig, sagde hun: "Nu tror jeg, at jeg har retfærdiggjort mig, når jeg siger, at jeg foretrækker dr. Johnson." Kaptajnen bed sig i læben og trommede let på bordpladen, men han sagde intet. Frøken Jenkyns bestemte sig for at føre et sidste, afgørende slag.

"Endvidere anser jeg det for vulgært og under litteraturens værdighed at udsende noget i hæfter."

"Hvordan blev da '*The Rambler*' udsendt, frøken?" spurgte kaptajnen i en så sagte tone, at jeg ikke kan tænke mig, frøken Jenkyns hørte det.

"Dr. Johnsons stil er efterlignelses værdig for unge begyndere. Min fader anbefalede mig at studere doktoren, da jeg begyndte at skrive breve, og jeg har uddannet min stil derefter. Jeg anbefaler ham til Deres yndling."

"Jeg ville beklage det meget, om han ombyttede sin stil med en så pompøs skrivemåde," sagde kaptajnen.

Dette optog frøkenen som en personlig krænkelse, hvilket kaptajnen aldeles ikke havde anet. Hun og hendes veninder anså netop hendes skrivemåde for en af hendes store sider. Hvor mange kladder til breve har jeg ikke set hende skrive og rette på tavlen, inden hun "greb den halve time, der netop er til disposition inden postens afgang, for at forsikre mine venner" om dette eller hint. Hun rettede sig derfor, da hun med afsluttende overbærenhed nøjedes med at erklære – med eftertryk på hver enkelt stavelse: "Jeg foretrækker dr. Johnson frem for mr. Boz."

Det siges – men jeg indestår ikke for sandheden af det, – at kaptajnen sagte skal have mumlet: "F... stå i dr. Johnson!" Hvis han virkelig har sagt noget sådant, viste han i hvert fald ærlig anger bagefter, for han stillede sig ved siden af frøken Jenkyns lænestol og søgte at få hende ind på en samtale om mere fornøjelige emner. Hun var imidlertid ganske uforsonlig, og næste dag var det, hun kom med den føromtalte bemærkning om frøken Jessies smilehuller.

2. Kaptajnen

Det var umuligt at tilbringe en måned i Cranford og ikke vide besked med hver enkelt beboers daglige vaner, og længe før mit besøg var til ende, vidste jeg umådelig meget om trioen Brown. Der var intet nyt at opdage med hensyn til deres fattigdom, den ting havde de talt åbenlyst om lige fra først af. De gjorde ingen hemmelighed af, at det var nødvendigt for dem at leve sparsommeligt. Hvad der derimod var tilbage at iagttage, var kaptajnens uendelige hjertensgodhed og de mange forskellige måder, hvorpå denne gav sig udslag, uden at han selv vidste af det. Der var nogle småtildragelser, man vedblev at tale om en tid efter, at de havde fundet sted. Da vi ikke læste meget og alle damerne tilmed var vel forsynede med tjenestefolk, var der jo en overflødighed af samtaleemner. Vi drøftede derfor også det, at kaptajnen en søndag, da det var meget glat, bar middagsmaden hjem for en fattig gammel kone. Han traf hende på hjemvejen fra bagerens, da han kom fra kirke, og han lagde straks mærke til det besvær, det voldte hende at gå. Med den alvorlige værdighed, han udførte alt med, befriede han hende for byrden og drog af sted ved siden af hende, idet han bar stegen og kartoflerne. Man fandt det ret excentrisk, og det ventedes, at han mandag morgen ville aflægge en række visitter for at forklare og undskylde sin upassende opførsel. Da det ikke skete, blev man enige om, at han skammede sig og derfor holdt sig borte fra andre. Af lutter venlig medlidenhed var der nogle, der sagde:

"Når man ser rigtigt på det, der skete i søndags, så må man jo kalde det vidtdreven hjertensgodhed", og det blev vedtaget, at man skulle trøste ham, når han atter viste sig iblandt os. Men ak, han kom aldeles ubekymret ind i vor flok, og han var ikke spor af skamfuld. Hans dybe bas rungede mere end nogen sinde, og han holdt sig så rank som aldrig før. Det stod os klart, at han helt havde glemt den søndag.

Frøken Pole og frøken Jessie var blevet helt fortrolige venner på grund af den stærke Shetlandsuld og de nye måder at strikke på, så da jeg tog hen til frøken Pole for at være hendes gæst en tid, så jeg mere til familien Brown end i den tid, jeg havde boet hos frøken Jenkyns, der ikke havde kunnet forvinde det, hun kaldte "kaptajn Browns nedsættende bemærkninger om dr. Johnson". Jeg erfarede, at den ældste frøken Brown led af en uhelbredelig sygdom, og at det var de smerter, som fulgte med sygdommen, der gav hende det udtryk, som jeg havde antaget for vrippenhed og gnaveri. Til tider kunne hun så være gnaven og irritabel, men det var, når smerterne blev uudholdelige. Frøken Jessie fandt sig i det med langt større tålmodighed, end hun viste overfor de selvbebrejdelser, der ufravigelig fulgte efter. Den syge datter gjorde sig ikke blot bebrejdelser, fordi hun var så heftig og irritabel, men erklærede tillige, at det var hendes skyld, at faderen og søsteren var nødt til at leve så sparsommeligt, så de kunne skaffe hende de få bekvemmeligheder, der var nødvendige for hende. Hendes fader og søster fandt sig i alt dette med sindsro, ja, de viste hende bestandig den største ømhed. Da jeg kom til at se frøken Jessie i hendes hjem, tilgav jeg hende straks, at hendes sang havde været lidt falsk og hendes påklædning lidt for

ungdommelig. Jeg så også, at kaptajnens vatterede frakke (der var så sørgelig slidt) hørte til minderne om hans militære elegance i tidligere dage. Det var en mand, hvis tidligere liv havde givet ham en sådan rigdom af erfaringer, at han nu vidste udveje for alt. Han sagde, at foruden ham selv var der ikke det menneske til, der kunne pudse hans støvler, som det skulle gøres, og han undlod heller ikke på mange andre måder at lette den lille tjenestepiges arbejde, da han uden tvivl indså, at datterens sygdom gjorde pladsen besværlig nok.

Han prøvede også på at slutte fred med frøken Jenkyns ved at forære hende en kulskovl, som han selv havde udskåret af træ. Han havde nemlig hørt hende sige, at jernskovlens skraben mod kullene var hende en plage. Hun tog ret køligt mod hans gave og takkede ham meget formelt.

Da han var gået, bad frøken Jenkyns mig om at lægge skovlen ind i pulterkammeret. Hun mente sikkert, at en gave fra en mand, der foretrak "Boz" for dr. Johnson, ville være hende en endnu større plage end jernskovlen.

Således stod det til, da jeg forlod Cranford og tog til Drumble. Jeg stod imidlertid i brevveksling med flere, der holdt mig underrettet om tildragelserne i den rare, lille by. Der var for eksempel frøken Pole, der var ved at blive lige så optaget af hækling, som hun før havde været af strikning, og hvis breves omkvæd var det samme som i den gamle sang: "Men glem nu ikke uldgarn, som fås bedst hos Flint", for efter hver lille nyhed, hun meddelte, kom der en eller anden hækle-kommission, som jeg endelig måtte besørge for hende. Frøken Mathilda Jenkyns (der ikke havde noget imod at blive kaldt "frøken Matty", når søsteren ikke var til stede) skrev rare, passiarende breve, der

handlede om alt muligt og nu og da bragte en meningstilkendegivelse fra hende selv. Men midt under en sådan kunne jeg mærke, hvorledes hun med ét var standset i tankegangen og enten bad mig om ikke at omtale, hvad hun havde skrevet, da Deborah tænkte anderledes om de ting, og *hun* forstod sig jo på dem, eller også blev det mig meddelt i en efterskrift at hun – "efter at have nedskrevet ovenstående" – havde drøftet sagen med Deborah, og hun følte sig ganske overbevist om, at osv. (her fulgte så en omstændelig tilbagekaldelse af alt det, hun havde fremført i brevet. Dernæst var der brevene fra den ældre søster – "Deborah", som hun gerne ville, at Matty skulle kalde hende, da faderen engang havde sagt, at dette var den rette udtale af det hebræiske navn. Jeg har den personlige overbevisning, at hun anså den hebraiske profetinde for et værdigt forbillede, og vist er det, at hun i mere end én retning lignede denne strenge kvinde, selvfølgelig bortset fra, hvad der skyldtes vor tids sædvaner og dragt. Frøken Jenkyns gik med slips og bar en lille hat, der ikke var ulig en jockeybue, og hun så i enhver henseende yderst selvbevidst ud, skønt den moderne tanke, at kvinden bør være ligestillet med manden, aldrig ville være faldet hende ind. Ligestillet! Hun vidste jo, at kvinden stod langt højere. Men det var hendes breve, jeg dvælede ved. I dem var alt stateligt og storstilet ligesom frøken Jenkyns selv. Jeg har netop været ved at se dem igennem – den kære frøken Jenkyns, hvor jeg satte hende højt – og jeg skal give et uddrag af et brev, især fordi det hentyder til vor ven kaptajn Brown:

"Den velbårne fru Jamieson har lige været her på et besøg, og i samtalens løb fortalte hun, at hun den foregående dag havde

haft visit af sin højtagtede ægtefælles fordums ven, lord Mauleverer. De kan ikke så let tænke Dem til, hvad der førte Hans Herlighed inden for vor lille stads enemærker. Han kom for at besøge kaptajn Brown, der var hans gamle bekendt fra den tid, de begge gjorde tjeneste i Hans Majestæts hær, og da faldt det i kaptajnens lod at afvende en overhængende fare, der truede Hans Herligheds liv just ud for det så fejlagtigt benævnede forbjerg, "Det gode Håb". De kender jo vor fælles venindes, den velbårne fru Jamiesons, mangel på uskyldig nysgerrighed, så det vil ikke overraske Dem, at hun var ude af stand nærmere at forklare, hvad slags fare, det havde drejet sig om. Jeg tilstår, at jeg var spændt på at få rede på, hvorledes kaptajn Brown i de indskrænkede forhold, under hvilke han lever, ville bære sig ad med at modtage en så fremragende gæst. Jeg opdagede da også, at Hans Herlighed om aftenen trak sig tilbage for at søge hvile og – lad os håbe – forfriskende søvn i gæstgivergården "Engelen", mens han derimod deltog i de Brunoniske måltider i de to dage, Cranford nød æren af hans ophøjede nærværelse. Vor slagters kone, den skikkelige fru Johnson, meddeler mig, at frøken Jessie købte en lammekølle, men udover dette har jeg intet som helst hørt om passende forberedelser til at modtage en så fornem gæst. Måske har de opvartet ham med "forstandens og følelsernes ædle spil", og for os, der kender kaptajn Browns beklagelige mangel på trang til at slukke sin åndelige tørst "ved sprogets rene, skønne kildevæld", kan det jo kun være tilfredsstillende at tænke på den lejlighed, han her har haft til at højne sin smag gennem samtale med et elegant og distingveret medlem af det britiske aristokrati. Men hvem er vel ganske fri for jordiske fejl?"

Med samme post fik jeg også brev fra frøken Pole og frøken Matty. En så storartet nyhed som lord Mauleverers besøg skulle sandelig benyttes af brevskriverne i Cranford, og de fik også det mest mulige ud af sagen. Frøken Matty bad meget undskylde, at hun skrev på samme tid som søsteren, der jo ganske anderledes var i stand til at beskrive den ære, Cranford havde nydt. Til trods for enkelte stavefejl var det dog frøken Mattys beretning, der gav mig den bedste forestilling om den bevægelse, Hans Herligheds besøg havde forårsaget. Thi foruden folkene i hotellet, fru Jamieson og familien Brown, havde man kun hørt Hans Herlighed tale til en lille dreng på gaden, og da bandede han, fordi knægten havde ført sit våde og snavsede tøndebånd mod et af de aristokratiske ben.

Jeg kom atter til Cranford, da det blev sommer. Siden jeg sidst havde været der, var der hverken indtruffet nogen fødsel eller noget dødsfald, og der havde heller ikke været noget bryllup i byen. Alle boede i de samme huse, hvor de sidst havde boet, og gik med de samme, velholdte klæder. Den største begivenhed var absolut den, at frøknerne Jenkyns havde købt et nyt gulvtæppe til dagligstuen. Hvor frøken Matty og jeg havde travlt med at passe på solstrålerne, der en eftermiddag faldt ind gennem vinduerne, der ikke havde rullegardiner. Vi lagde aviser over de pletter, hvor sollyset faldt ind, og satte os derpå til at læse eller sy. Men allerede efter et kvarters forløb havde solen fundet nye steder at skinne på, og på ny måtte vi ned på knæ for at flytte aviserne. Vi havde også en travl formiddag den dag, der skulle være selskab hos frøknerne Jenkyns. Den ældste frøken Jenkyns gav de anvisninger, vi andre skulle følge, og vi klippede aviser op og syede dem sammen i brede strimler, som vi

derefter hæftede fast til gulvtæppet, så der blev dannet små papirsveje hen til hver stol, gæsterne skulle benytte. På den måde kunne vi være sikret mod faren for at få tæppet tilsmudset af en eller anden sko.

Kaptajn Brown og den ældste frøken Jenkyns var ikke meget hjertelige over for hinanden. Den litterære disput, som jeg havde overværet, var stadig som et åbent sår, der smertede ved den letteste berøring. Det var den eneste meningsforskel, der nogen sinde havde været imellem dem; men det var også tilstrækkeligt. Frøken Jenkyns kunne ikke lade være at tale til kaptajn Brown, og skønt denne ikke svarede, men blot trommede på bordet med fingrene, fandt hun dog, at han optrådte meget ringeagtende over for dr. Johnson. Han var også meget demonstrerende i sin forkærlighed for "mr. Boz", og det hændte virkelig en dag, at han kom gående gennem gaden og var så optaget af at læse i sit hæfte, at han på et hængende hår var løbet imod frøken Jenkyns. Han gjorde hende de oprigtigste undskyldninger, og hun var da heller ikke kommet videre end til at forskrække både hende og sig selv; men frøken Jenkyns betroede mig, at hun havde gerne ladet ham vælte hende omkuld, hvis han blot havde læst i en bedre og fornemmere bog. Den stakkels, rare kaptajn. Han var kommet til at se ældre og mere medtaget ud, og hans klæder var stærkt slidte. Men han lod til at være lige så glad og munter som før, indtil man spurgte til hans datters befindende.

"Hun lider meget og vil komme til at gennemgå mere endnu. Vi gør, hvad vi kan, for at hindre hendes smerter, men vi må sige 'Guds vilje ske'!" Han tog sin hat af, da han sagde de sidste ord. Frøken Matty fortalte mig da også, at der var blevet gjort

alt, hvad der kunne gøres. Kaptajnen havde tilkaldt en højt anset læge fra nabolaget og hver eneste forskrift, han havde givet, blev nøje fulgt – ligegyldigt hvad det kostede. Frøken Matty var overbevist om, at de nægtede sig mange ting for at gøre det godt for den syge; men den slags omtalte de aldrig. Hvad frøken Jessie angik, da var frøken Matty vis på, at hun var en engel. "Bare at se den måde, hvorpå hun finder sig i søsterens irriterende gnaverier, eller det milde ansigt, hun viser verden efter, at hun har vaaget den hele nat – og er blevet udskældt den halve tid – det er ganske vidunderligt. Nydelig og frisk er hun, når hun om morgenen sætter sig til bords sammen med kaptajnen, og man skulle tro, hun havde sovet i dronningens seng den hele nat. Kære, De vil aldrig mere kunne le ad hendes pæne, små krøller eller lyserøde sløjfer, hvis De får hende at se, som jeg har set hende." Jeg følte mig meget angerfuld og hilste dobbelt ærbødigt på frøken Jessie, da jeg traf hende næste gang. Hun så virkelig medtaget ud, og det bævede om hendes mund, da hun talte om søsteren. Men det lyste op i hendes ansigt, og hun holdt de tårer tilbage, der var ved at vælde frem i hendes smukke øjne, da hun sagde:

"De kan ikke tænke Dem, hvilken venlig by Cranford er! Jeg tror ikke, der er nogen, der får bedre mad end sædvanlig, men den bedste eller lækreste del af det kommer altid herhen i et lille langfad til min søster. Fattigfolk her i byen kommer og lægger deres første grøntsager ved vor dør, og så taler de i korte og barske sætninger, som om de skammede sig over det, de gjorde. Det bevæger mig så usigeligt at se, hvor betænksomme menneskene er." Nu kom tårerne igen, men i næste øjeblik bebrejdede hun sig selv, at hun således kunne give efter, og da

hun gik fra mig, var hun den samme muntre og fornøjelige frøken Jessie, som hun plejede at være.

"Ja, men hvorfor gør denne lord Mauleverer ikke noget for den mand, der frelste hans liv?" spurgte jeg.

"Når kaptajn Brown ikke har nogen anledning til det, taler han aldrig om, at han er fattig, og han var lykkelig og munter som en prins, da han spadserede rundt her med Hans Herlighed. De gjorde ham heller ingen undskyldning, fordi middagen ikke var finere, og da den ældste datter havde det bedre den dag, så alting lyst ud, og jeg er vis på, at Hans Herlighed ikke anede, hvor megen bekymring, der lå bag ved det hele. I vinter sendte han dem ofte vildt, men nu er han i udlandet."

Jeg havde ofte lejlighed til at bemærke den anvendelse, man i Cranford gjorde af stumper og småting. Rosenbladene blev samlet, før de faldt til jorden, da de skulle laves til potpourri for en eller anden, der ikke selv havde have, og lavendlerne blev knyttet i bundter for at anbringes i kommodeskufferne eller blive brændt af i et eller andet sygeværelse. Ting, som mange ville ringeagte, og handlinger, som det næppe skulle synes umagen værd at udføre, blev ikke overset her i Cranford.

Frøken Jenkyns stak et æble fuldt af krydderneliker for at det kunne blive opvarmet og fylde frøken Browns værelse med duft, og for hver nellike, hun stak i, fremsagde hun en Johnsonsk sentens. Hun kunne slet ikke tænke på Browns uden at tale Johnsonsk, og da familien næsten hele tiden var i hendes tanker, hørte jeg i de dage mangt et rungende, kraftigt citat.

En dag kom kaptajn Brown på visit for at takke frøken Jenkyns for en del opmærksomheder, som jeg først nu erfarede,

at hun havde vist familien. Han var pludselig kommet til at se gammel ud. Hans dybe basstemme havde fået en rystende klang, blikket var mat og ansigtet furet. Han hverken kunne eller ville tale muntert om datterens tilstand, men det lidt han sagde, fortalte om mandig og from resignation. Han gentog et par gange: "Kun Vorherre ved, hvad Jessie har været for os," hvorpå han rejste sig, gav os alle hånden uden at sige mere og gik sin vej.

Ud på eftermiddagen så vi, at folk samledes i små grupper ude på gaden, og at de med forfærdede miner lyttede til det, der blev fortalt. Frøken Jenkyns tænkte en tid over, hvad det kunne betyde, før hun nedlod sig til at sende Jenny ud efter besked.

Jenny kom hurtigt tilbage, hvid af rædsel. "Å, frøken Jenkyns, å, frøken!" jamrede hun. "Det er kaptajn Brown, der er blevet slået ihjel af den væmmelige jernbane!" Hun brast nu i en voldsom gråd, for hun var iblandt de mange, der havde erfaret kaptajnens hjertensgodhed.

"Hvorledes? – Hvor – Hvor? Du gode Gud, Jenny, så stå dog ikke der og spild tiden med at græde, men fortæl os noget." Frøken Matty fo'r straks ud i gaden og greb fat i den mand, der var ved at fortælle historien.

"Kom med ind – kom straks – ind til min søster – frøken Jenkyns, præstens datter. Å, sig dog, at det ikke passer," udbrød hun, da hun bragte den forskrækkede kusk ind i stuen, hvor han kom til at stå med sine våde og snavsede støvler på det nye tæppe, uden at nogen skænkede det en tanke.

"Jo, det er rigtigt nok, frøken," sagde han. "Jeg så det selv," fortsatte han og kom til at ryste ved erindringen om det. "Kaptajnen ventede på toget fra London, og han sad og læste i

en bog, som han var stærkt fordybet i. Så var der en lille tøs, der ville hen til sin mor og derfor slap søsterens hånd og begyndte at stavre hen over skinnerne. Da kaptajnen i det samme hørte lyden af toget, der kom ind på stationen, så han op og fik straks øje på barnet. Han fo'r ud på skinnerne og fik fat på barnet, men så gled han, og i næste øjeblik gik toget over ham. Uha! Det er sandt, desværre, alt sammen, og nu kommer de med besked til hans døtre. Barnet blev alligevel reddet, det fik kun en bule, da han kastede det hen mod moderen. Det ville endda have glædet den stakkels kaptajn, ikke sandt? Gud velsigne ham! Gud velsigne ham!" Den store kusk vendte ansigtet bort for at skjule, at han græd. Jeg så om på den ældste frøken Jenkyns. Hun så ud, som om hun skulle besvime og gjorde tegn til mig, at jeg skulle lukke vinduet op.

"Mathilda, kom med min hat. Jeg må hen til de to søstre. Vorherre tilgive mig, om jeg nogen sinde har talt fornærmende til kaptajnen."

Hun gjorde sig i stand til at gå ud, men gav først frøken Mathilda besked om at skænke et glas vin til manden. Mens hun var borte, sad frøken Matty og jeg og krøb sammen ved kaminen, hvor vi talte med sagte stemme. Vi græd også ganske stille hele tiden.

Frøken Jenkyns var meget tavs, da hun kom hjem, og vi turde ikke komme med ret mange spørgsmål. Hun fortalte os, at frøken Jessie var besvimet, og at det havde været besværligt for hende og frøken Pole at kalde bevidstheden tilbage hos hende. Straks da hun kom til sig selv, bad hun en af damerne om at gå ind til søsteren for at være lidt hos hende.

"Dr. Hoggins siger, at hun ikke kan leve i ret mange dage endnu, og hun skal skånes for denne sindsbevægelse," sagde frøken Jessie, idet hun rystede over hele kroppen på grund af de følelser, hun så tappert bekæmpede.

"Ja, men hvordan vil de gøre det, kære?" spurgte frøken Jenkyns. "De kan ikke blive ved at beherske Dem, hun vil se, at De græder."

"Gud hjælper mig nok – jeg vil ikke give efter. Hun sov, da efterretningen kom, og hun sover måske endnu. Hun ville blive bundløs ulykkelig, hvis hun fik det at vide, ikke blot over faders død, men mere ved tanken om, hvad der skulle blive af mig. Hun er så god imod mig." Hun så alvorligt på dem, og frøken Pole sagde bagefter til frøken Jenkyns, at hun næsten ikke havde kunnet holde det ud, da hun så udmærket godt vidste, hvorledes den syge behandlede sin søster.

Det blev imidlertid ordnet således, som frøken Jessie ønskede det. Søsteren fik at vide, at faderen pludselig havde fået ordre til at foretage en tjenesterejse, og frøken Pole blev indtil videre hos frøken Jessie. Det var alt, hvad vi erfarede den aften, og vi sad sammen og var dybt bedrøvede. Næste dag stod der i avisen en udførlig beretning om ulykken. Frøken Deborah Jenkyns tog imod avisen, men hun bad mig læse stykket, da hun sagde, at hendes syn den dag var særlig svagt. Da jeg kom til de linjer, hvor der stod, at den tapre herre sad just fordybet i læsningen af det lige udkomne nummer af "*Pickwick*". rystede frøken Jenkyns alvorligt på hovedet og sagde med et suk: "Den stakkels kære, umættelige mand!"

Liget blev fra jernbanestationen ført til kirken, hvor begravelsen skulle foregå. Frøken Jessie havde besluttet, at hun

ville være med ved begravelsen, og det var ikke til at få hende fra den beslutning. Som følge deraf sagde frøken Jenkyns, at hun ville ledsage hende.

"Det passer sig ikke, at De er ene. Det ville tillige være højst ukærligt, om jeg lod Dem gå alene."

Frøken Jessie så ud, som om hun ikke var videre tilfreds med den bestemmelse, men hendes kræfter var opbrugt under anstrengelsen for at sætte sin vilje igennem med hensyn til hendes egen nærværelse ved begravelsen. Jeg tænker mig, at staklen ønskede at være alene ved faderens grav – blot en halv time – for at kunne give sig hen i sin sorg og rigtigt græde ud, uset af deltagende venner. Men således skulle det ikke gå. Samme eftermiddag sendte den ældste frøken Jenkyns bud efter en meter crêpe og gav sig til at pynte den lille hat, jeg før har omtalt. Da hun var færdig, tog hun den på og vendte sig om mod os for at få godkendelse – beundring afskyede hun. Jeg var fuld af sorg, men ved et af de lunefulde tilfælde, der bringer de mest uvedkommende tanker ind i vort hoved, kom jeg straks til at tænke på en hjelm, da jeg så den udpyntede hat. Med denne bastard af en hjelm og en jockeyhue gik frøken Jenkyns til begravelsen og støttede frøken Jessie på det kærligste, så det stakkels menneske fik grædt ud af sit ganske hjerte.

Mens begravelsen stod på, blev den syge frøken Brown passet af frøken Pole, frøken Matty og mig. Vi havde det strengt, for det var næsten ikke muligt at svare på hendes irriterende beklagelser, der aldrig syntes at få ende. Men fandt vi det hårdt i de få timer, hvad måtte det så ikke have været i den lange tid for frøken Jessie? Alligevel kom hun så rolig tilbage fra begravelsen, som om hun havde vundet ny styrke. Hun afførte

sig sin sørgedragt og kom ind til os i sin sædvanlige hjemmedragt, og i det lange håndtryk, hun gav os, udtalte hun sin stumme tak. Ja, der var endog et lille smil om hendes mund – et fint og sødt, men ligesom vinterligt smil – der skulle forsikre os om hendes magt til at holde ud, men som fik tankerne frem i vore øjne i langt stærkere grad, end om hun rent ud havde grædt.

Det blev så bestemt, at frøken Pole skulle blive der i huset for at hjælpe frøken Jessie med at våge natten igennem, og at frøken Matty og jeg skulle komme til afløsning om morgenen, så frøken Jessie kunne få nogle timers søvn. Om morgenen optrådte imidlertid den ældste frøken Jenkyns med sin hjelm, og hun befalede søsteren at blive hjemme, da hun selv agtede at gå hen for at hjælpe. Hun var tydeligt nok stærkt optaget af sin menneskekærlige beslutning, og det viste hun ved at spise sit morgenmåltid stående og samtidig skænde på os alle sammen – pigen fik nemlig også sin passende andel.

Ved sygelejet var der ikke mere brug for andres hjælp. Det mærkede vi, da vi trådte ind, og det fyldte os med en højtidelig følelse af afmagt. Frøken Brown var ved at dø. Vi kunne næsten ikke kende hendes stemme igen, for der var ikke mere det klagende tonefald, vi ellers altid havde hørt. Frøken Jessie sagde bagefter, at ikke blot stemmen, men også ansigtsudtrykket var ganske det samme som tidligere inden moderens død.

Den syge vidste, at søsteren var til stede, derimod tror jeg ikke, hun mærkede os. Frøken Jessie lå på knæ ved sengen med sit ansigt tæt ind mod søsterens for at høre de sidste, fremhviskede ord.

"Å, Jessie, Jessie! Hvor har jeg været egenkærlig! Gud tilgive mig, at jeg lod dig ofre dig for mig, som du gjorde! Nok elskede jeg dig højt – men dog tænkte jeg kun på mig selv. Gud tilgive mig!"

"Tal ikke sådan!" hulkede frøken Jessie.

"Og så fader! Min kære, kære fader! Nu vil jeg ikke klage, Vorherre vil give mig kraft til at være tålmodig. Men du man sige det til fader, Jessie, hvor jeg længtes efter at se ham og bede ham tilgive mig. Nu får han aldrig at vide, hvor jeg elskede ham – å, kunne jeg blot have sagt det til ham, før jeg gik bort. Hvor har hans liv dog været sørgeligt, og hvor har jeg gjort lidt for at opmuntre ham!"

Det var, som om det lyste op i frøken Jessies ansigt. "Ville det være dig en trøst, kære, at tænke på, at han ved det. Ville det gøre dig godt at vide, at hans bekymringer –" Hendes stemme skælvede, men hun tvang sig til at tale roligt: "Mary, han er gået forud for dig til det sted, hvor de trætte finder hvile. Han ved det allerede nu, hvor højt du elskede ham."

Der kom et ejendommeligt udtryk i den døendes ansigt, men det var hverken sorg eller bekymring, det fortalte om. Længe lå hun stille og derpå snarere så end hørte vi læberne danne ordene: "Fader – moder – Harry – Archy." En stund arbejdede hendes tanker med forestillinger, der var vakt hos hende, og så lød det: "Men så er du ganske alene, Jessie."

Det samme havde frøken Jessie vistnok følt, for tårerne strømmede som en regn ned ad hendes kinder, og hun kunne ikke svare med det samme. Så foldede hun hænderne og holdt dem op foran sit ansigt, idet hun sagde:

"Om Han end tugter mig, vil jeg sætte min lid til Ham."

Kort efter lå hendes søster stille og roligt – for aldrig mere at sørge eller klage her på jorden.

Da den anden begravelse var overstået, ville frøken Jenkyns have frøken Jessie til al tage hen til hende frem for at vende tilbage til det tomme hus, og frøken Brown fortalte da også selv, at hun måtte flytte bort, da hun slet ikke havde råd til at blive boende. Hun havde en indtægt af tyve pund sterling om året foruden renten af de penge, der kunne komme ind ved salget af husets møblement. Men det ville ikke være tilstrækkeligt til at leve af, og vi drøftede derfor de måder, på hun kunne tjene noget på.

"Jeg kan sy pænt, og jeg holder af at passe børn," sagde hun. "Jeg tror også, jeg kunne påtage mig at styre et hus, hvis nogen ville forsøge at lage mig som husbestyrerinde. Ellers kunne jeg måske få plads i en butik, hvis de ikke ville forlange for meget af mig i begyndelsen."

Frøken Jenkyns erklærede i en lidt ærgerlig tone, at den slags kunne der slet ikke være tale om, og en time efter stod hun og talte halvhøjt med sig selv om "visse mennesker, der ikke forstod, hvad det ville sige at være en kaptajns datter", mens hun stod foran frøken Jessie og som en drage vågede over, at hun tømte den skål med lækkert tillavet salep, som hun havde bragt hende. Så gik hun ned, og frøken Jessie begyndte at fortælle mig lidt mere om de planer, der var faldet hende ind. Hun kom lidt efter lidt ind på at tale om den tid, der var svundet, og det interesserede mig så meget, at jeg slet ikke tænkte på de timer, der forløb. Det gav derfor et sæt i os begge, da frøken Jenkyns pludselig kom ind og så os begge græde. Jeg blev angst for, al det skulle vække hendes mishag, for hun havde

så ofte sagt, at det var skadeligt for fordøjelsen at græde, og hun ønskede jo netop, at frøken Jessie skulle vinde kræfter under opholdet her. Hun sagde imidlertid intet om den ting, men så så besynderlig ud og måtte gå lidt frem og tilbage, inden hun kunne få begyndt på det, hun ville meddele.

"Jeg er blevet så umådelig forbavset – nej, jeg, det forbavser mig aldeles ikke – bryd Dem ikke om mig eller min opførsel, kære frøken Jessie – det har overrasket mig i høj grad – jeg mener, jeg har modtaget et besøg af én, som De engang kendte, kære frøken Jessie –"

Frøken Jessie blev bleg og i næste øjeblik rød, og hun så spændt hen på frøken Jenkyns.

"Det er en herre, der – der gerne vil vide, om De vil modtage ham."

"Det er da ikke –?" stammede frøken Jessie og kom så ikke videre.

"Der er hans kort," sagde frøken Jenkyns og gav hende det, og mens hun bøjede hovedet ned over det, præsenterede frøken Jenkyns mig en lang række mærkelige ansigtsudtryk samtidig med, at hun med læberne dannede en lang sætning, som jeg selvfølgelig ikke opfattede et ord af.

"Skal jeg sige til ham om at komme herop?" spurgte frøken Jenkyns endelig.

"Ja, selvfølgelig," sagde frøken Jessie med samme tonefald, som om hun ville have sagt: "Det er jo Deres hus, De må vise gæsterne, hvorhen De vil." Hun tog frøken Mattys strikketøj og begyndte ivrigt at strikke, skønt jeg kunne se, at hun rystede over hele kroppen.

Frøken Jenkyns ringede, og da pigen kom, fik hun besked om at vise major Gordon op, og i næste øjeblik trådte en høj, smuk og frejdig mand på omkring de fyrre år ind ad døren. Han gav frøken Jessie hånden, men kunne ikke se hendes øjne, da hun holdt blikket rettet mod jorden. Frøken Jenkyns spurgte mig, om jeg ville hjælpe hende med at binde for syltetøjet nede i spisekammeret, og skønt frøken Jessie tog i min kjole, ja endog sendte mig et bedende blik, turde jeg dog ikke afslå den anmodning, frøken Jenkyns havde rettet til mig. Der blev imidlertid ikke noget af at binde for syltetøjet, for vi satte os i stedet for i spisestuen, og der fortalte frøken Jenkyns mig, hvad major Gordon havde fortalt hende. Han havde i sin tid gjort tjeneste ved samme regiment som kaptajn Brown og havde derved lært dennes datter Jessie at kende. Hun var dengang en yndig ung pige på atten år, og bekendtskabet var hos ham gået over til kærlighed, skønt der var forløbet et par år, før han talte om det til hende. Da han imidlertid arvede et gods i Skotland efter en onkel, friede han. Han fik afslag, men det satte hende i en sådan forlegenhed og sindsbevægelse, at han kunne mærke, han ikke var hende ligegyldig. Han opdagede da, at hindringen lå i den alvorlige sygdom, der allerede på dette tidspunkt havde angrebet den ældste søster. Hun fortalte ham, at lægerne havde erklæret, det ville blive en yderst smertefuld sygdom, og der var ikke andre end hende til at passe den stakkels Mary og trøste og opmuntre hendes stakkels fader i den tid. De havde længe talt frem og tilbage, og da hun ikke ville love ham at blive hans hustru, når engang søsteren havde udstridt, var han blevet vred og havde afbrudt al forbindelse med familien. Han rejste så udenlands, da han troede, hun var et hjerteløst menneske, som

han ville gøre vel i at glemme. Han havde foretaget en lang rejse i østen og var på vejen hjem, da han en dag i Rom i "*Galignani*" så en beretning om kaptajn Browns død.

Frøken Matty havde været i byen hele formiddagen og var lige kommet tilbage. Nu kom hun fortvivlet styrtende ind til os.

"Å, hvor rædsomt!" udbrød hun. "Deborah, oppe i dagligstuen sidder der en herre med armen om livet på frøken Jessie!" Hendes øjne var helt runde af rædsel, men søsteren gav hende en rask tilrettevisning.

"Den herres arm kunne ikke være anbragt et mere passende sted, Mathilda. Gå du kun hen og pas dine ting." At høre sådanne ord fra søsteren, som hun ellers havde anset for en rettesnor med hensyn til dyd og gode sæder, var et nyt slag for den stakkels frøken Matty, og hun var dobbelt elendig, da hun gik ud af stuen.

Mange år efter den begivenhed så jeg for sidste gang den ældste frøken Jenkyns. Fru Gordon havde vedligeholdt en varm og inderlig forbindelse med alle i Cranford. Frøkenerne Jenkyns og frøken Pole havde alle tre besøgt hende og var vendt tilbage med vidunderlige beretninger om hendes hus og hendes ægtefælle, hendes dragter og hendes udseende. For med lykken var noget af den tidligere blomstrende skønhed hos hende vendt tilbage, og hun havde da også været et par år yngre, end vi havde antaget. Hendes øjne havde altid været smukke og var nu vidunderligt strålende, og som fru Gordon var det naturligt, at hun havde smilehuller. På den tid, jeg omtalte, at jeg sidste gang så frøken Jenkyns, var hun blevet gammel og svag og havde mistet meget af sin gamle åndskraft. Den lille Flora Gordon var på besøg hos de to gamle søstre, og da jeg kom ind,

sad hun og læste højt for frøken Deborah, der lå på sofaen, ældet og svækket. Det var dr. Johnsons "*The Rambler*", Flora lagde fra sig, da jeg kom ind i stuen.

"An, De vil finde mig en del forandret, kære," sagde frøken Jenkyns. "Jeg kan ikke se nær så godt som før, og hvis Flora ikke var her og kunde læse for mig, ved jeg ikke, hvorledes jeg skulle få ende på tiden. Har De nogen sinde læst "*The Rambler*"? Det er en herlig bog – ganske vidunderlig, og så uddannende for Flora" (hvilket dog muligvis ville have været tilfældet i nok så høj grad, hvis barnet havde kunnet læse sætningerne uden først at skulle stave sig igennem hvert andet ord og så tillige havde kunnet forstå dem) "det er noget helt andet end den underlige gamle bog med det sære navn – – den, som den stakkels kaptajn Brown mistede livet over – den var af "Mr. Boz", husker jeg – ja, "Gamle Poz" – da jeg var barn, spillede jeg Lucy i "Gamle Poz" –." Hendes tanker var ikke til at følge længere, men imens hun søgte at få erindringerne frem, arbejdede Flora sig igennem en hel side af Dickens' "*Et Juleeventyr*", som frøken Matty havde ladet ligge på bordet.

3. En gammel kærlighedshistorie

Jeg tænkte mig, at min forbindelse med Cranford ville ophøre, da frøken Jenkyns var død, eller at jeg i hvert fald kun ville komme til at vedligeholde den gennem korrespondance, der i mine øjne så noget nær forholder sig til det virkelige liv som skoleungdommens herbarier, med tørrede planter forholder sig til de levende og friske blomster ved vejkanterne og i engene. Jeg blev derfor behagelig overrasket ved at få et brev fra frøken Pole, hos hvem jeg jo altid havde tilbragt en ekstra Cranford-uge, når jeg havde været på mit årlige besøg hos frøkenerne Jenkyns. Frøken Pole foreslog mig at komme til Cranford som hendes gæst, og et par dage efter, at jeg havde modtaget indbydelsen, kom der et brev fra frøken Matty, der med mange ydmyge omsvøb skildrede den glæde, det ville være hende, om jeg ville tilbringe en uges tid eller to hos hende, enten før eller efter mit besøg hos frøken Pole. "Jeg ved jo meget vel," skrev hun, "at efter min kære søsters død kan huset ikke længere have nogen tiltrækning at byde på, og det er da også kun mine venners kærlighed, jeg skylder glæden over at have deres selskab."

Naturligvis skrev jeg til den kære, gamle sjæl, at jeg kom til hende, så snart jeg havde besøgt frøken Pole, og dagen efter min ankomst til Cranford gik jeg hen for al besøge hende. Jeg tænkte på, hvorledes hjemmet nu ville være, da den ældste søster var borte, og jeg var lidt ængstelig ved tanken om den forandring, der måske havde fundet sted. Frøken Matty kom straks til at græde lidt, da hun så mig, for hun havde med

nervøsitet afventet mit komme. Jeg søgte at trøste hende så godt, jeg kunne, og jeg opdagede snart, at jeg ikke kunne gøre det bedre end ved af et ærligt hjerte at prise den afdøde. Frøken Matty nikkede langsomt for hver enkelt dyd, jeg opregnede og tilskrev søsteren, og til sidst kunne hun ikke holde tårerne tilbage, men skjulte ansigtet bag lommetørklædet og hulkede højt.

"Kære frøken Matty," sagde jeg og tog hendes hånd, da jeg ikke vidste, hvorledes jeg skulle bære mig ad med at fortælle hende, hvor ondt det gjorde mig for hende, der nu var ene tilbage i verden. Hun tog tørklædet fra øjnene og sagde:

"Vil De ikke nok lade være at kalde mig Matty, kære? *Hun* holdt ikke af det, og jeg gjorde mange ting, hun ikke syntes om – men nu er hun borte, og jeg beder Dem, om De ikke vil kalde mig Mathilda."

Jeg lovede det beredvilligt og begyndte næste dag at indøve det nye navn sammen med frøken Pole. Lidt efter lidt vidste hele Cranford besked med hendes ønske og alle prøvede på at bortkaste det velkendte navn, men med så lidet held, at man efter nogen tid helt opgav forsøget.

Jeg havde det meget roligt, mens jeg opholdt mig hos frøken Pole. Frøken Deborah Jenkyns havde i så lange tider været den ledende i Cranford, at ingen rigtig vidste, hvorledes de skulle bære sig ad med at have et selskab, nu da hun var borte. Den velbårne fru Jamieson, som frøken Jenkyns altid havde givet hædersplads, var korpulent og lad, og med årene havde hendes gamle tjenestefolk helt taget magten fra hende. Når de fandt, hun burde indbyde gæster, mindede de hende om det, men ellers lod de hende være i fred, og så foretog hun sig intet.

Jeg havde udmærket tid til at høre på frøken Poles historier fra gamle dage, mens hun sad og strikkede, og jeg syede skjorter til min fader. Jeg tog altid en rigelig mængde almindeligt syarbejde med til Cranford, for da vi hverken læste eller spadserede meget, fandt jeg, det var en udmærket tid til at komme til ende med den slags arbejde.

Da den fastsatte tid så kom, flyttede jeg hen til frøken Mathilda. Hun var helt nervøs i al sin omsorg for min bekvemmelighed. Mens jeg var ved at pakke ud, kom hun gang på gang ind for at rage op i ilden, der kun kom til at brænde så meget dårligere.

"Mon der nu er skuffer nok?" spurgte hun. "Jeg husker ikke rigtigt, hvorledes min søster plejede at stille alt til rette, men hun var udmærket til at arrangere. Jeg er også vis på, at på mindre end en uge skulle hun nok have oplært en hvilken som helst tjenestepige til at tænde op, og Fanny har jeg nu haft i fire måneder."

Det var om tjenestepigerne, at den stadige jamren drejede sig, og det undrede mig ikke, for mens der næsten ingen herrer fandtes i "den finere verden" i Cranford, var der fuldt op af kønne unge mænd i de tarveligere klasser. De nydelige tjenestepiger havde et rigt udvalg for sig, og selv om deres "herskerinder" ikke nærede den samme mystiske skræk for mandfolk og ægteskab som frøken Mathilda, kunne de vel nok nu og da føle sig lidt ængstelige for, at deres fikse pigers hoveder skulle blive fordrejet af snedkeren eller slagteren, gartneren eller nogen af de andre, der i embeds medfør kom i de forskellige huse, og som desværre for de flestes vedkommende var smukke og ugifte.

Fannys tilbedere var en stadig kilde til bekymring for frøken Mathilda. Ifølge de betingelser, Fanny blev fæstet efter, måtte hun ikke "gå med unge mænd", og da hun blev udspurgt i den henseende, lagde hun i sin forlegenhed folder på forklædet, mens hun beskedent svarede, at hun aldrig havde "gået med" mere end én ad gangen – hvilken ene derpå blev forbudt. Alligevel var det, som om en mandsperson spøgte i køkkenet. Fanny forsikrede mig, at det var lutter indbildning, ellers ville jeg selv have troet, at jeg en aften så en mands frakkeskøder forsvinde ud i vaskerummet, da jeg tilfældigvis havde et ærinde ned i køkkenet. En anden aften var mit ur gået i stå, og jeg gik ned for at se på det gamle standur, og da var der noget, der bestemt lignede en ung mand, klemt op imellem urkassen og den åbentstående køkkendør. Det forekom mig, at Fanny havde meget travlt med at snappe lyset, så uret og døren kom i skygge, mens hun meget bestemt meddelte mig et klokkeslæt, der var en halv time for tidligt, hvad jeg senere opdagede, da jeg hørte køkkenuret slå. Men jeg forøgede ikke frøken Mattys bekymringer ved at meddele hende min mistanke, så meget mere som Fanny dagen efter fortalte mig, at det var et så mærkværdigt køkken med alle mulige sære skygger, der ligefrem ofte ængstede hende. "For jeg ser jo aldrig et menneske, frøken, fra klokken er seks, til frøkenen ringer til aftenbøn klokken ti."

Fanny skulle imidlertid forlade sin tjeneste, og frøken Mathilda bad mig blive og hjælpe hende med at sætte den nye pige i gang, og det gik jeg ind på, da fader skrev, at jeg ikke behøvede at komme hjem med det samme. Den nye pige var en stor, troskyldigt udseende bondepige, der tidligere kun havde

haft plads på landet. Jeg syntes godt om hendes udseende og lovede frøken Mathilda at vise hende til rette i huset. I den henseende fulgte jeg samvittighedsfuldt de principper, som vi begge mente, frøken Deborah ville have fulgt. Der var mange af bestemmelserne, vi hviskende havde beklaget os over, da den ældste frøken Jenkyns levede, men nu, da hun var borte, turde ikke engang jeg foreslå nogen forandring. Som eksempel skal jeg nævne, at vi bestandig holdt os til det, der havde været skik og brug ved middagsmåltidet "i min faders, præstens hus". Som følge deraf fik vi altid vin og dessert, men karaflerne blev kun fyldt, når der var fremmede, og det, der blev tilbage, rørtes sjældent – skønt vi havde vinglas ved hver kuvert – før den næste festlige anledning nærmede sig, for da blev vinresternes tilstand gransket i et familieråd. Drejede det sig om ganske små rester, blev de givet bort til de fattige, men var der levnet en betydelig del fra sidste selskab (for fem måneder siden) blev det suppleret fra en flaske, der blev taget op fra kælderen. Jeg tror ikke, kaptajn Brown holdt af vin, for jeg mindes, at han aldrig tømte det første glas, og de fleste militære drikker mere end ét glas. Til dessert plejede frøken Jenkyns selv at plukke ribs og stikkelsbær, hvilke efter min mening ville have smagt bedre direkte fra buskene, men i så fald ville der, som frøken Jenkyns sagde, ikke have været noget til dessert i sommertiden. Som det nu var, fandt vi det hele særdeles fint med vore vinglas ved kuverterne, en skål med stikkelsbær ved den ene ende af bordel, to med ribs og kiks ved siderne og to karafler midt på bordet. Når der kom appelsiner ind, blev der opført en højst besynderlig forestilling. Frøken Jenkyns holdt ikke af at skære dem itu, for saften løb bort, man vidste i hvert fald ikke, hvad

der blev af den. At "sutte" (kun tror jeg frøken Deborah brugte et mere æstetisk ord) dem i sig var i virkeligheden den eneste måde at nyde dem på, men det vakte jo ubehagelige forestillinger om den måde, småbørn bar sig ad på, så i appelsintiden plejede frøken Deborah og frøken Matty i tavshed hver at tilegne sig en appelsin, hvor på de trak sig tilbage hver til sit værelse for i ensomhed at hengive sig til den nydelse, det var at "sutte" appelsiner.

Mens søsteren endnu levede, var det ved sådanne lejligheder et par gange lykkedes mig at formå frøken Matty til at blive. Jeg holdt en skærm op for mig, så jeg intet så, og imidlertid gjorde hun sit bedste for, at lyden skulle genere mig så lidt som muligt; men nu da hun var ene, lod hun til at være ganske rædselsslagen, da jeg bad hende blive hos mig nede i den varme spisestue og spise sin appelsin, som hun selv ville. Således var det i enhver henseende. Den afdødes bestemmelser blev fulgt med større nøjagtighed end nogen sinde tidligere, fordi den, der havde fastsat dem, ikke mere kunne rådspørges. I alle andre retninger var frøken Mathilda derimod svag og ganske ubeslutsom. Jeg hørte, hvorledes Fanny kørte omkring med hende om morgenen, når det gjaldt om at bestemme middagsmaden, og det gik ikke anderledes, end den lille heks ønskede det. Ja, undertiden tror jeg, hun benyttede sig af frøken Mathildas svaghed til rigtig at lade hende mærke, at hun helt var i sin dygtige piges hånd. Jeg besluttede, at jeg ikke ville forlade hende, før jeg havde set, hvorledes Martha var, og i tilfælde af, at jeg fandt hende pålidelig, ville jeg pålægge hende ikke at ulejlige frøken Mathilda med at tage bestemmelse om enhver lille ubetydelighed.

Martha var en så ligefrem person, at det næsten var vel meget af det gode, ellers var hun såmænd både velvillig og flink, men meget uvidende. Vi havde kun haft hende en uge, da frøken Mathilda en morgen blev overrasket ved at få brev fra en fætter, der havde været i Indien i de sidste tyve-tredive år, men, som vi af militære kundgørelser havde set, nu var vendt tilbage til England. Han var ledsaget af sin svagelige hustru, der aldrig før havde besøgt sin familie i England. I brevet foreslog major Jenkyns, at han og hans hustru på deres rejse op til Skotland tilbragte en dag i Cranford – og de ville tage ind på gæstgivergården, hvis det ikke passede frøken Mathilda at huse dem; men de håbede i hvert fald at få lejlighed til at være sammen med hende dagen igennem.

Naturligvis passede det hende, sagde hun til mig, for som hele Cranford godt vidste, stod hendes søsters soveværelse jo tomt; men jeg er vis på, at hun i sit hjerte ønskede, at den major var blevet ovre i Indien og ganske havde glemt sin kusine.

"Hvordan skal jeg dog bære mig ad?" spurgte hun i sin rådvildhed. "Havde Deborah levet, så havde vi vidst, hvorledes man tager imod en herre. Skal jeg lægge en barberkniv ind til ham? Å, kære, jeg har slet ingen. Deborah havde sikkert vidst råd. Skal han have tøfler? Og klædebørste?" Jeg antydede, at majoren rimeligvis medførte alt sådant. "Men så efter middagsmåltidet? Hvordan skal jeg vide, når det er det rette øjeblik at gå og lade ham blive siddende ved vinen? Deborah ville have klaret det så udmærket, hun ville rigtig have været i sit element. Tror De, han drikker kaffe?" Jeg påtog mig at sørge for kaffen og fortalte hende, at jeg ville lære Martha den kunst at varte op – hvilket til daglig var en forfærdelig forestilling. Jeg

søgte også at gøre det indlysende for min gamle veninde, at major Jenkyns og frue sikkert ville forstå, hvilke rolige forhold en ældre dame levede under herude i provinsen.

Hun var imidlertid yderst forlegen ved tanken om det, der forestod. Jeg fik hende til at tømme karaflerne og tage to flasker vin op. Havde jeg blot kunnet holde hende borte, mens jeg instruerede Martha, det havde været rart, for hun kom alt for hyppigt med en ny anvisning, der ganske forvirrede pigen, som så stod med åben mund og hørte på os begge.

"De skal altså byde grøntretten om," sagde jeg (hvilket var dumt, for det var at stræbe efter mere, end vi med rette kunne vente), og da jeg så hendes forvirrede blik, tilføjede jeg: "De sætter grøntretten på bordet og lader gæsterne selv forsyne sig."

"Men husk, at De skal byde damerne først," indskød frøken Mathilda. "Altid damerne før herrerne, når De varter op."

"Ja, det skal jeg nok, frøken," sagde Martha, "men jeg kan nu bedst med mandfolkene."

Vi følte os meget beklemte ved hendes udtalelse, men i det hele taget gik det tåleligt, kun puffede hun til majoren med albuen, da han ikke efter hendes mening var hurtig nok til at forsyne sig med kartofler.

Majoren og hans kone viste sig at være yderst beskedne mennesker, men noget lade, som folk vist altid bliver i Indien. Vi blev lidt forskrækkede ved at se, at de medførte to tjenestefolk, en hindu, der var majorens personlige tjener, og en sat, ældre pige. De blev imidlertid indkvarteret i gæstgivergården og befriede os for en hel del bekymring ved at tage sig af deres herskabs personlige bekvemmelighed. Martha kunne aldrig blive træt af at stirre på inderens hvide turban og

gulbrune hud, og jeg så, at frøken Mathilda trak sig lidt bort fra ham, når han serverede ved bordet. Da de var rejst, spurgte hun mig også, om han ikke mindede mig om Rolf Blåskæg. Alt i alt forløb besøget såre tilfredsstillende, og i lang tid var det et kært samtaleemne for frøken Mathilda. Det hele Cranford var da også optaget af besøget, mens det stod på. Om det så var den sløve, men velbårne fru Jamieson, spurgte hun mig ud, da jeg kom på visit for at takke hende for de råd og anvisninger, hun havde givet frøken Mathilda angående indretningen af en herres påklædningsværelse – jeg må for øvrigt tilstå, at hun havde givet sine anvisninger omtrent med de samme ord, som vølven bruger i de skandinaviske oldsagn:

"Gå dog, gå dog – lad mig hvile."

Og nu kommer jeg så til kærlighedshistorien. Frøken Pole har en halvfætter, der engang i længst forsvunden tid har friet til frøken Matty. Han bor en god mils vej udenfor Cranford, og hans ejendom er ikke større, end at den berettiger ham til titlen gårdejer, i hvert fald har han ikke som så mange andre af samme klasse ladet sig kalde "proprietær". Han er en hader af alle nye påfund, om sommeren står hans dør åben, og om vinteren er den lukket, uden af der er så meget som en dørhammer eller klokke, hvorved man kan tilkalde en pige. Han bruger selv den knyttede hånd eller stokkehåndtaget, hvis han finder døren lukket, og han foragter enhver slags forfinelse, der ikke har sin rod dybt nede i den menneskelige natur. Når folk ikke er syge, indser han ikke, der kan være nogen grund for ham til af dæmpe sin kraftige røst. Han taler egnens dialekt til fuldkommenhed og anvender den altid i sin tale, skønt frøken Pole siger, at han læser smukkere og med mere følelse end

nogen anden, hun har kendt – når undtages den gamle pastor Jenkyns.

"Hvorfor blev frøken Mathilda da ikke gift med ham?" spurgte jeg.

"Å, det ved jeg ikke. Jeg tror nok, hun ville have fætter Thomas, men han var aldeles ikke god nok for præsten eller frøken Deborah!"

"Ja, men det var ikke dem, der skulle have ham," indvendte jeg utålmodigt.

"Nej, men de syntes ikke om, at frøken Matty giftede sig med en, der stod under hende i rang. Hun var jo præstedatter, og tillige er hun noget i familie med sir Peter Arley. Det anså frøken Deborah for meget betydningsfuldt."

"Stakkels frøken Matty," sagde jeg.

"Ja, men jeg ved jo ikke andet, end at han friede og fik afslag. Det kan jo være, at frøken Matty ikke syntes om ham – og muligvis har søsteren ikke sagt et eneste ord – det er kun noget jeg antager."

"Har hun aldrig set ham siden?" spurgte jeg.

"Nej, det tror jeg ikke. Hans ejendom hedder Woodley og ligger halvvejs mellem Cranford og Misselton, og jeg ved, at han har handlet i Misselton, lige siden han friede. Jeg tror ikke, han har været i Cranford mere end én eller to gange siden. Den ene gang gik jeg i High Street sammen med frøken Matty, og på en gang skyndte hun sig bort fra mig og drejede om i Shire Lane. I næste øjeblik mødte jeg fætter Thomas."

"Hvor gammel er han?" spurgte jeg efter et øjeblik at have ladet fantasien bygge luftkasteller.

"Jeg tror, han må være omkring halvfjerds," sagde frøken Pole og sprængte dermed mit kastel i stumper og stykker.

Kort efter – det var i hvert fald under mit lange besøg hos frøken Mathilda – fik jeg lejlighed til al se hr. Holbrook, og jeg var oven i købet vidne til hans første møde med sin gamle kærlighed efter tredive-fyrre års adskillelse. Jeg var ved at hjælpe til med at afgøre, om nogle af de nye silkestoffer, de havde fået hjem hos manufakturhandleren, kunne passe til en sort og grå *mousseline de laine*-kjole, der skulle indsættes en ny bredde i, da en høj, mager Don Quixote-agtig gammel herre kom ind i butikken og forlangte et par uldvanter. Jeg havde aldrig set den ejendommelige mand før og tog ham derfor i nærmere øjesyn, mens frøken Mathilda hørte på manufakturhandleren. Den fremmede var iført blå frakke med blanke messingknapper, drapfarvede benklæder og gamacher, og han trommede med fingrene på disken, mens han ventede på at blive ekspederet. Da han besvarede lærlingens spørgsmål, gav det et sæt i frøken Mathilda, der øjeblikkelig satte sig ned, og jeg gættede straks, hvem han var. Hun havde lige fremført en forespørgsel, der nu gik videre til den anden ekspedient.

"Frøken Jenkyns vil have det sorte sarcenet til to shilling og to pence pr. meter," lød det, og i samme øjeblik stod hr. Holbrook lige foran os.

"Men Matty! Frøken Mathilda – frøken Jenkyns! Ih, Gud velsigne mig, om jeg kendte Dem! Hvordan har De det, hvordan har De det?" Han vedblev trykke hendes hånd på en måde, der viste hans hjertelighed, men han vedblev at gentage det så mange gange, at han ikke havde kendt frøken Jenkyns, at al den

romantik, jeg ellers havde kunnet lægge i det, sporløst forsvandt.

Han vedblev imidlertid at tale med os hele tiden, mens vi var i butikken, og idet han derpå vinkede afværgende til ekspedienten, der stod med et udvalg af ikke solgte vanter, og trøstede ham med et "En anden gang! En anden gang!", fulgte han os hjem. Det var mig en tilfredsstillelse, at min klient, frøken Mathilda, forlod butikken i en lige så forvirret sindsstemning og slet ikke var nået til at bestemme sig med hensyn til silketøjet, hun ville købe. Det var øjensynligt, at hr. Holbrook var overvættes glad over mødet med sin fordums elskede, han nævnede de forandringer, der havde fundet sted, ja drev det endog til at omtale frøken Deborah som "Deres stakkels søster! Nå, vi har jo alle vore fejl!", hvorpå han sagde farvel til os og udtalte håbet om snart at få lejlighed til at gense frøken Matty. Denne gik lige op på sit værelse og kom ikke ned før til tetid, og da syntes jeg, hun så ud, som om hun havde grædt.

4. Et besøg hos en gammel ungkarl

Et par dage efter kom der et lille brev fra hr. Holbrook, der i gammeldags, formelle vendinger bad os, – ganske upartisk bad han os begge to – tilbringe en dag ude hos ham, en rigtig lang dag, da vi nu var i juni måned. Han meddelte, at han også havde inviteret sin kusine, frøken Pole, så vi kunne jo tage en vogn i fællesskab.

Jeg havde tænkt mig, at frøken Matty ville være blevet henrykt over denne indbydelse, men, nej! frøken Pole og jeg havde det største besvær med at overtale hende til at tage med. Hun fandt, at det var ikke passende, og blev halvvejs stødt, da vi ganske ignorerede det upassende, der lå i, at hun sammen med to andre damer tog hen for at besøge sin gamle tilbeder. Så stødte en ny vanskelighed til. Hun kom til at tænke på, at Deborah vist ikke ville have syntes om det. Det tog os en halv dags kraftige overtalelser at få hende fra det, og ved det første tegn til eftergivenhed skrev jeg lynsnart en tak i hendes navn, angav dag og time for udflugten og afsendte brevet med det samme.

Næste dag spurgte hun mig, om jeg ville gå ud på indkøb med hende, og efter megen betænkning udvalgte vi tre hatte, der skulle sendes hjem for at blive prøvet der, så frøken Matty kunne få den mest klædelige.

Hun var stille bevæget under hele køreturen ud til Woodley. Hun havde sikkert aldrig før været derude, og mens hun ikke anede, at jeg kendte noget til hendes tidligere liv, mærkede jeg tydeligt, hvor betaget hun var ved tanken om at skulle se det

sted, der kunne være blevet hendes hjem, og omkring hvilket mange af hendes uskyldige ungpigetanker rimeligvis ofte havde kredset. Det var en lang køretur derud, og den gik ad ret ujævne veje. Frøken Mathilda sad stiv og strunk og så længselsfuldt ud ad vinduerne, da vi nærmede os rejsens mål. Landskabet var ganske smukt. Woodley lå helt omgivet af marker, men havde en gammeldags have, hvor roser og ribsbuske var naboer til hinanden, og hvor de fine grønne asparges dannede en nydelig baggrund for nellikerne og levkøjerne. Der var ingen kørevej op til indgangsdøren, så vi stod ud af vognen ved en lille låge og gik op ad en havegang, der var indrammet af stive buksbomhække.

"Min fætter kunne gerne have en ordentlig kørevej op til huset," sagde frøken Pole, der var bange for ørepine og kun havde kappe på.

"Jeg synes, denne gang er så yndig," sagde frøken Matty; men hendes stemme lød kun som en hvisken, for just i det samme kom hr. Holbrook til syne i døren, hvor han stod og gned sine hænder voldsomt af lutter gæstfrihed. Jeg syntes han så mere Don Quixotisk ud end forrige gang, og dog var det kun en ydre lighed. Hans værdige husbestyrerinde stod beskedent bag ved ham for at byde os velkommen, og mens hun førte de ældre damer ovenpå til et gæsteværelse, bad jeg om lov til at se mig om i haven. Det var tydeligt, at min anmodning behagede den gamle herre, der førte mig rundt over det hele og viste mig sine seksogtyve køer, der havde navne efter bogstaverne i alfabetet. Mens vi gik omkring, overraskede han mig nu og da ved at fremsige overmåde velvalgte og smukke citater af digterværker, lige fra Shakespeare og George Herbert op til vore dages

digtere. Han fremsagde dem så naturligt, som om han tænkte højt og fandt, at deres sande og smukke ord var de mest rammende udtryk for det, han tænkte eller følte. Ganske vist kaldte han Byron "Hans Herlighed, lord Birron" og udtalte Goethes navn således, som de enkelte bogstaver udtales på engelsk, men jeg har hverken før eller siden truffet en mand, der havde tilbragt så mange år i en ensom og ikke særlig smuk egn og dog følt en bestandig voksende fryd ved at iagttage dagenes og årstidernes skiftende skønhed.

Da vi derpå gik indenfor, fandt vi, at middagsmåltidet næsten var færdigt i køkkenet – for anderledes kunne rummet vel ikke benævnes, da der var egetræs anretterborde, tallerkenrækker og skabe ved væggene på begge sider af ildstedet og kun et lille tyrkisk tæppe midt ude på flisegulvet. Det ville have været en let sag at forvandle det store rum til en smuk mellemting mellem en spisestue og en dagligstue ved at fjerne ovnen og nogle af de andre køkkenindretninger, der tydeligt nok aldrig blev brugt, da det virkelige ildsted var i et rigtigt lille køkken bagved. Den stue, vi skulle have opholdt os i, var et stift møbleret, uhyggeligt gemak, men vi sad da også i det hyggelige værelse, som hr. Holbrook kaldte sit kontor, og hvor han udbetalte sine arbejdere deres ugeløn ved en stor pult tæt ved døren. Resten af stuen, der vendte ud til haven, var fyldt med bøger. Der lå bøger på gulvet. Væggene var dækket af reoler, og der lå også bøger på bordet. Det var tydeligt nok, at vor vært på samme tid var halvt skamfuld og halvt stolt over sin bogrigdom. Det var alle slags bøger, han havde – digtsamlinger og vilde, mystiske fortællinger imellem hinanden. Det var tydeligt nok, at han valgte sine bøger i overensstemmelse med

sin egen smag og ikke, fordi den eller den mand var en anerkendt digter.

"Ja, vi landmænd burde jo ikke have tid til at læse, men vi kan nu ikke altid lade være med det."

"Hvor er det en yndig stue," sagde frøken Matty, *sotto voce*.

"Hvor er her rart!" sagde jeg højt.

"Det er godt, at De synes om det," sagde han. "Men kan De sidde på de store trekantede læderstole? Jeg foretrækker også denne stue for den bedste dagligstue, men jeg havde tænkt mig damerne ville have foretrukket den fine stue."

Den anden stue var ganske vist "fin", men aldeles ikke behagelig eller hyggelig, så mens vi spiste til middag, blev læderstolene grundigt aftørret, og der sad vi så resten af dagen.

Vi fik *pudding* før kødretten, og jeg tænkte, hr. Holbrook ville til at gøre undskyldning for sine gammeldags vaner, for han begyndte med at sige: "Jeg ved ikke, om damerne sværmer for det 'moderne'?"

"Aldeles ikke," sagde frøken Matty.

"Det gør jeg heller ikke," sagde han. "Min husbestyrerinde vil nu have det på moderne manér, men så siger jeg, at da jeg var ung, holdt vi os strengt til min fars leveregel, "uden suppe ingen klumper, uden klumper intet kød", og vi begyndte altid med suppe, så fik vi klumper, der var kogt i suppen sammen med oksekødet og derpå selve kødet. Spiste vi ikke suppe, fik vi ikke klumperne, som vi holdt meget mere af, og kødet kom til sidst – men kun til dem, der havde spist suppe og klumper. Nu begynder folk med søde sager og vender helt op og ned på deres middag."

Da der kom ænder og grønærter, så vi fortvivlet på hinanden, for vi havde kun togrenede gafler med sorte skafter. Ganske vist var stålgrenene blanke som sølv, men hvordan skulle vi bære os ad? Frøken Matty stangede sine ærter enkeltvis med spidsen af gaffelgrenene omtrent som Aminé spiste ris efter at have deltaget i troldens festmåltid i *Tusind og en nats eventyr*. Frøken Pole sukkede, mens hun måtte efterlade sine lækre ærter ved den ene kant af tallerkenen, for de trillede alle sammen af hendes gaffel. Jeg så på min vært og opdagede, at ærterne forsvandt *en gros* i hans rummelige mund – eftersom han skovlede dem ind med kniven! Jeg så det, gjorde ligeså og lever endda! Men det var umuligt for mine to veninder at gøre det samme og bære sig så ufint ad, og havde hr. Holbrook ikke været så velsignet sulten, ville han have opdaget, at de gode ærter næsten ikke blev rørt af de to gæster.

Efter middag blev der bragt en kridtpibe og spytbakke ind, og idet den gamle herre bad os gå ind i den anden stue, hvor han kort efter ville gøre os selskab, hvis vi ikke kunne lide tobaksrøg, præsenterede han piben for frøken Matty og had hende stoppe den. I hans ungdomsdage var det blevet anset for en høflighed overfor en dame, men det var ret ubelejligt at vise frøken Matty en sådan ære, da hun af søsteren var blevet oplært til at se med afsky på enhver art tobaksrygning. Hvis det imidlertid på én vis var stødende mod hendes følelser, følte hun det på den anden side som en personlig udmærkelse, så hun stoppede piben på det sirligste, hvorpå vi trak os tilbage.

"Det er så rart at spise til middag hos en ugift herre," sagde frøken Matty, da vi satte os til rette i kontoret. "Når blot det er

noget, der kan gå an, det er der så mange rare ting, der ikke kan."

"Hvilken mængde bøger, han dog har," sagde frøken Pole, idet hun så sig om i stuen. "Og hvor er de støvede."

"Jeg tænker mig, at her ser ud som i en stue hos den store doktor Johnson," sagde frøken Matty. "Hvor Deres fætter må være en fremragende mand."

"Ja, han læser meget," sagde frøken Pole, "men jeg er bange for, at han har lagt sig uheldige manerer til ved at leve så længe alene."

Da hr. Holbrook kom tilbage, foreslog han en spadseretur ud over markerne; men de to ældre damer var bange for, at det ville være fugtigt og smudsigt, og de havde kun nogle uklædelige kyser at tage over deres kapper, hvorfor de foretrak at blive inde. Jeg blev derfor igen hans ledsager på en tur, som han sagde, han var nødt til at gå for at se efter sine folk. Han gik med lange skridt – enten havde han helt glemt min tilværelse eller også havde piben gjort ham tavs. Og dog var det ikke helt rigtigt at kalde det tavshed. Han gik forrest, fremadbøjet og med hænderne på ryggen, og når han kom til at betragte et træ, en sky eller et bakkedrag i det fjerne, citerede han for sig selv en eller anden verslinje, som han fremsagde med høj og mandig stemme og netop det eftertryk, som virkelig følelse og forståelse giver.

Vi kom forbi det gamle træ, der stod ved den ene ende af bygningen –

"Cederen spreder sit mørkegrønne skyggetelt."

"Udmærket udtryk – 'Skyggetelt'! Storartet mand!"

Jeg vidste ikke, om det var mig, han talte til, men jeg indskød ordet "vidunderligt", skønt jeg ikke kendte noget til citatet, men jeg havde fået nok af at være forglemt og som følge deraf henvist til tavshed.

Han vendte sig hurtigt om imod mig. "Ja, De har ret i at sige, at det er vidunderligt. Da jeg så anmeldelsen i *Blackwood* af hans digte, gav jeg mig øjeblikkelig på vej til Misselton. Jeg gik de syv engelske mil på mine ben – hestene var ikke hjemme – og bestilte så bogen. Sig mig en ting: Hvad farve har asketræets knopper i marts?"

"Er manden gal?" tænkte jeg og fandt, at han jo ganske lignede Don Quixote.

"Jeg spørger, hvad farve har de?" gentog han indtrængende.

"Det ved jeg virkelig ikke," svarede jeg ydmygt i min uvidenhed.

"Det tænkte jeg nok! Heller ikke jeg vidste det – gamle fæ, som jeg er – før denne unge mand kommer og fortæller mig det. *Sorte som asketræets knopper i marts*. Og jeg har endda levet her ude på landet hele mit liv, så det var så meget større skam for mig, at jeg ikke vidste det. Sorte, de er kulsorte." Derpå vandrede han videre i takt med en eller anden rytme, han var kommet til at tænke på.

Da vi kom hjem, var han meget opsat på at læse de digte for os, som han havde talt om, og frøken Pole opmuntrede ham til det. Jeg tror nok, hun ønskede, jeg skulle høre den smukke oplæsning, hun havde pralet af, men hun sagde, bagefter, at det var, fordi hun var kommet til et vanskeligt sted i sit hæklearbejde og ønskede at kunne tælle uden at behøve at tale. Hvad så siden han havde bestemt at læse op, ville det i høj grad

have passet frøken Matty, for hun sov trygt ind fem minutter efter, at han var begyndt på et langt digt, der hed "*Locksley Hall*", og fik i al stilhed en dejlig lille lur, som hun først vågnede op af, da hans stemme standsede. Hun følte da, at der måtte siges noget, og da frøken Pole var optaget af at tælle, bemærkede hun, at det var en nydelig bog.

"Nydelig! Ja, det vil jeg nok sige!"

"Ja, jeg mente smuk," stammede hun i sin forvirring, da hun mærkede, at det første prædikat ikke passede ham. "Det mindede så meget om det smukke digt af dr. Johnson, som min søster så ofte læste – nu husker jeg ikke, hvad det var, det hed. Kan De huske det?" spurgte hun mig.

"Hvad var det for et digt? Hvad handlede det om?"

"Det husker jeg ikke, og jeg mindes heller ikke navnet på det; men det var skrevet af dr. Johnson, og var ganske dejligt. Det mindede meget om det, hr. Holbrook lige har læst for os."

"Jeg kan heller ikke mindes det," sagde han grundende. "Men jeg kender så lidt til dr. Johnsons digte. Jeg må se at få dem læst."

Da vi var ved at stige til vogns for at køre hjem, sagde hr. Holbrook, at han ville snart tillade sig at besøge damerne for at få at vide, hvorledes hjemturen var gået. Det var tydeligt nok, at dette i høj grad glædede og smigrede frøken Matty, da han sagde det, men da det gamle hus gled bort bag træerne, var det, som om dets herre også gled ud af hendes tanker, og hun blev mere og mere bekymret for, at Martha nu skulle have brudt sit ord og benyttet hendes fraværelse til at spadsere ud med en eller anden ung mand. Martha så yderst fattet og ligevægtig ud, da hun lukkede vogndøren op for at lukke os ud. Hun var altid

meget omhyggelig for frøken Matty, men denne gang var hun lidt uheldig i sin tale.

"Men frøken, hvordan kunne De da tænke på at køre om aftenen uden andet om Dem end et så tyndt sjal? Det er jo som det rene musselin. De skulle være mere forsigtig i Deres alder."

"I min alder!" gentog frøken Matty, og hendes stemme lød til min forbavselse næsten helt ærgerlig. "I min alder! Hvor gammel mener Martha, at jeg er?"

"Det kan jeg ikke sige, frøken, men jeg ville tænke mig, at De må være i nærheden af de tres. Men tit ser folk jo ældre ud, end de er, og jeg mente ikke noget ondt med det, jeg sagde."

"Martha, jeg er endnu ikke tooghalvtreds!" sagde frøken Matty med alvorsfuldt eftertryk, for minderne om ungdommen var vist steget frem for hende på turen, og hun syntes ikke om at tænke på, at den gyldne tid lå så langt tilbage.

Hun talte aldrig om noget tidligere og mere intimt bekendtskab med hr. Holbrook. Hun havde rimeligvis mødt så liden sympati for sin kærlighedsoplevelse, at hun havde indesluttet mindet om det i sit hjerte, og det var kun igennem en sådan nøjere iagttagelse, som det næsten var mig umuligt at lade være med efter frøken Poles fortrolige meddelelse, at jeg opdagede, hvor trofast hendes stakkels hjerte havde været i al dets tavse sorg.

Hver dag gav hun en eller anden god grund for, at hun bar sin bedste kappe, og til trods for gigten sad hun dog så nær ved vinduet, at hun kunne se ud på gaden uden selv at blive set.

Han kom, og mens han sad med hænderne hvilende på sine knæ, forhørte han sig om vor hjemtur og vort befindende.

Derpå sad han en stund med bøjet hoved og så ned for sig, mens han småfløjtede. På én gang sprang han op.

"Nå, frøken Matty, er der noget, jeg kan besørge for Dem i Paris? Jeg rejser derover om en uges tid."

"Til Paris?" udbrød vi begge.

"Ja, jeg har aldrig været der, men har altid ønsket at komme der, og jeg synes, at hvis jeg ikke snart gør alvor afrejsen, får jeg måske aldrig Paris at se. Så nu tager jeg afsted, når høet er inde."

Vi var så overraskede, at vi aldeles ikke bad ham besørge noget for os i Paris.

Lige idet han var ved gå, vendte han sig hurtigt om.

"Ih, Gud velsigne mig, frøken, om jeg nu ikke var ved at glemme, hvad jeg kom for. Her har jeg de digte til Dem, som De beundrede så meget ude hos mig," fortsatte han og halede til i en pakke, der sad fastklemt i sidelommen. "Farvel, frøken," sagde han til mig. "Farvel, Matty, og lev vel!" Dermed var han borte. Men han havde givet hende en bog, og han havde også kaldt hende Matty, således som han havde gjort for tredive år siden.

"Jeg ville ønske, han ikke ville tage til Paris," sagde frøken Mathilde bekymret. "Jeg tror ikke, han kan tåle at spise frøer. Jeg kan huske, at han før i tiden måtte være meget forsigtig med, hvad han spiste, hvilket var ret mærkværdigt for en ung mand, der så så stærk ud."

Kort efter rejste jeg hjem; men forinden gav jeg Martha mange formaninger om at passe på sin frøken, samt skrive til mig, hvis det forekom hende, at frøken Mathilda ikke havde det

godt, for i så fald ville jeg uden videre tage til Cranford uden at lade hende ane, at Martha havde meddelt mig noget.

Som følge deraf fik jeg nu og da et par linjer fra Martha, og vi var nået hen i november, da hun skrev, at frøken Mathilda var "meget nedtrykt og rædsomt småttærende", hvilket gjorde mig så urolig, at jeg pakkede min kuffert og tog til Cranford, skønt Martha ikke med rene ord havde bedt mig om det.

Jeg blev mødt med et varmt velkommen, skønt frøken Matty var lidt forvirret, da hun kun havde fået én dags varsel. Hun så elendig ud, og jeg belavede mig derfor på at trøste og opmuntre hende.

Først gik jeg nedenunder for at få talt med Martha.

"Hvor længe har frøkenen været så dårlig?" spurgte jeg, da jeg stod ved komfuret.

"De sidste fjorten dage, godt og vel. Det var en tirsdag, at frøken Pole kom herhen, og lige siden har hun været sådan. Jeg tænkte mig, at hun var træt, og at det ville gå over, hvis hun fik hvilet ud. Men det er tværtimod blevet værre, så nu synes jeg, jeg burde skrive om det."

"Ja, det er også rigtigt, Martha. Det er mig en trøst, at hun har Dem. Jeg håber da også, at De er tilfreds med pladsen?"

"Ja, frøkenen er såmænd rigtig flink, jeg får nok at spise og drikke, og der er ikke mere arbejde, end jeg med lethed kan overkomme – men –" Martha betænkte sig og kom ikke videre.

"Hvad er der, Martha?"

"Jeg synes, det er så hårdt af frøkenen, at jeg ikke må gå med nogen. Der er så mange unge mennesker her i byen, og der er mere end én, der har villet gøre mit bekendtskab og spadsere med mig. Det kan jo være, at jeg aldrig får en sådan plads igen,

og jeg synes, det er at lade det rette øjeblik gå fra sig. Jeg kender mange piger, der i mit sted ville spadsere ud med deres ven, uden at frøkenen fik noget at vide om det. Men jeg har givet hende mit ord, og det vil jeg holde mig til. For jeg vil ellers nok sige, at huset her er sådan indrettet, at frøkenen aldrig ville ane det mindste, om der kom nogen. Det er sådan et udmærket køkken – der er de mørkeste kroge, man kan tænke sig – og jeg ville påtage mig at skjule, hvem så siden det skulle være. Jeg må da sige, at jeg var ked af det i søndags, og da græd jeg også, for jeg måtte lukke døren lige i ansigtet på Jem Hearn. Han er endda sådan en solid ung mand, men jeg har jo givet frøkenen mit ord."

Martha var lige ved igen at græde, og jeg havde ikke megen trøst at byde, for jeg vidste jo fra tidligere tid, hvilken skræk begge søstrene havde haft for pigernes "tilbedere", og det var ikke tænkeligt, at denne angst ville være blevet mindre under frøken Mattys nuværende tilstand.

Næste dag gik jeg på visit hos frøken Pole, og hun blev yderst overrasket, for hun vidste intet om min ankomst, da hun ikke havde været hos frøken Mathilda de sidste par dage.

"Og nu følger jeg med Dem hjem, kære, for jeg lovede at sige hende, hvorledes det går med Thomas Holbrook. Det er desværre dårligt, i dag fik jeg besked fra hans husbestyrerinde, at han ikke har langt tilbage. Stakkels Thomas! Den pariserrejse har været ham for meget. Hans husbestyrerinde siger, at han slet ikke har været ude på markerne, siden han kom hjem. Hver dag er han blevet siddende inde på kontoret med hænderne støttet mod knæene. Han har hverken læst eller taget sig andet for, men har blot siddet og talt om, hvilken vidunderlig by, Paris

dog er. Jeg siger, at Paris vil få meget at stå til ansvar for, hvis det er dens skyld, at min fætter dør, for en bedre mand skal man lede efter."

"Ved frøken Mathilda, at han er syg?" spurgte jeg, for det begyndte at gå op for mig, hvorledes det hang sammen med sygdommen.

"Ih, ja! Har hun ikke fortalt Dem om det? Det er over fjorten dage siden, at jeg hørte, at det var galt fat, og det fortalte jeg hende. Det er da underligt, hun ikke har sagt det til Dem."

Ikke spor af underligt, tænkte jeg, men jeg sagde ikke noget. Jeg følte mig snarere skamfuld over nysgerrigt at have gransket hendes ømme, gamle hjerte, og jeg skulle vel vogte mig for at røbe dets hemmelighed – som frøken Matty mente var skjult for hele verden. Jeg viste frøken Pole ind i frøken Mathildas lille dagligstue og lod dem så være ene. Det overraskede mig ikke, da Martha kom op til min kammerdør og bad mig gå alene ned til middag, da hendes frøken havde sin "slemme" hovedpine.

Hun kom ind i dagligstuen ved tetid; men det voldte hende sikkert stor anstrengelse og det var, som om hun ville gøre bod for visse bebrejdende tanker, hun i løbet af eftermiddagen havde næret, for hun begyndte at fortælle mig, hvor god og klog Deborah havde været mod hende, da hun var ung. Det var også Deborah, der bestemte, hvilke kjoler de skulle have på til alle selskaberne, og sammen med moderen havde hun oprettet velgørenhedsselskabet, der underviste pigebørn i husgerning og almindelig syning. Engang ved et bal havde Deborah danset med en lord, og hun kom på besøg hos sir Peter Arley, hvorfor hun også inden for de givne grænser søgte at omforme den beskedne livsførelse i præstegården i lighed med livet i Arley

Hall, hvor der var tredive tjenestefolk. Og endelig havde hun på den mest opofrende måde plejet frøken Matty under en lang, lang sygdom, som jeg aldrig før havde hørt noget om, men som jeg nu i tanken henførte til tiden lige efter afvisningen af hr. Holbrook. Vi sad så i den lange novemberaften og talte ganske stille om gamle dage.

Næste dag kom frøken Pole og meddelte os, at hr. Holbrook var død. Frøken Matty sagde intet, og det var heller ikke andet, end vi havde ventet ifølge sygeberetningen den foregående dag. Frøken Pole blev ved at opfordre os til at udtrykke vor sorg, idet hun spurgte, om det ikke var sørgeligt, at han var død.

"At tænke sig, så rask han var den dejlige dag, da vi var derude," sagde hun. "Ak, han kunne have levet tolv år endnu, om han ikke var rejst over til den skrækkelige by, hvor der altid er revolution."

Hun standsede og ventede på en udtalelse fra os. Jeg så, at frøken Matty intet kunne sige, hun rystede af nervøsitet, så jeg sagde, hvad jeg i øjeblikket virkelig følte. Efter endnu et par bemærkninger tog vor gæst da endelig afsked, og jeg er vis på, hun fandt, at frøken Matty tog sørgebudskabet mærkværdigt roligt.

Frøken Matty gjorde sig megen anstrengelse for at skjule sine følelser – også over for mig, og hun har aldrig senere hentydet til hr. Holbrook, skønt den bog, han gav hende, ligger ved siden af hendes Bibel på det lille bord ved sengen. Hun troede ikke, jeg hørte hende, da hun bad den lille modehandlerinde i Cranford om at sy hende kapper af samme form som dem, den velbårne fru Jamieson gik med. Hun troede heller ikke, jeg hørte svaret:

"Ja, men det er jo enkekapper, frøken!"

"Ja så! Ja, men jeg mente kun noget i den stil, selvfølgelig ikke enkekapper, men noget i lighed med fru Jamiesons."

Al denne anstrengelse med at skjule sorgen gav oprindelsen til den rysten på hænderne, som siden den tid aldrig forlod frøken Matty.

Den dag, da vi hørte, at hr. Holbrook var død, var frøken Matty ganske tavs og optaget af mange tanker, og da aftenbønnen var læst, kaldte hun Martha tilbage og stod så ganske ulykkelig uden at kunne få det frem, hun ville sige.

"Martha!" sagde hun endelig. "De er ung." Derpå gjorde hun så langt et ophold, at Martha for at minde hende om den ufuldendte bemærkning nejede og sagde:

"Ja, frøken, jeg blev toogtyve den tredje oktober, frøken."

"Og måske træffer De en ung mand, Martha, som De synes om, og som holder af Dem. Jeg sagde til Dem, at jeg ville ikke have Dem til at gøre bekendtskaber, men hvis De gør en sådan ung mands bekendtskab og siger mig det, og jeg så finder, at han er respektabel, så har jeg ikke noget imod, at han kommer og besøger Dem én gang om ugen. Himlen forbyde," tilføjede hun sagte, "at jeg skulle volde unge hjerter sorg!" Hun talte, som om hun traf sine bestemmelser for en fjern, fremtidig mulighed, og blev derfor helt betuttet, da Martha hurtigt svarede:

"Ja, frøken, der er jo Jem Hearn, han er snedker og får tre shilling og seks pence om dagen, og han er tre alen og én tomme høj, frøken. Hvis De vil spørge Dem for om ham frøken, vil alle folk fortælle Dem, at han er støt nok, og jeg ved bestemt,

at han vil blive glad ved at få lov til at komme her i morgen aften."

Skønt frøken Matty var ikke så lidt overrasket, bøjede hun sig dog for skæbnens og kærlighedens bud.

5. Gamle breve

Jeg har så ofte lagt mærke til, at næsten ethvert menneske har sin individuelle måde at vise sparsommelighed på – som regel en eller anden omhyggelig vane, hvorved der kan spares mikroskopiske små beløb i en eller anden retning – og at indgreb eller forstyrrelse i den pågældendes måde at spare på ærgrer vedkommende menneske meget mere end de udgifter, der kan betegnes som virkelig ekstravagance. Jeg har kendt en gammel herre, der med stoisk ro modtog underretning om, at en bank, hvor han havde en del penge stående, var gået fallit. Men da så et af familiens yngre medlemmer i stedet for at udskære de beskrevne blade i mandens bankbog, der jo ikke mere var til nogen nytte, rev dem ud, hvorved de tilsvarende blade bag i bogen også faldt ud, måtte familien en hel lang sommerdag igennem høre på hans misfornøjede bemærkninger, og det var tydeligt, at denne lille ødselhed irriterede ham meget mere end pengetabet. Derfor gik det ham også nær til hjerte, da det blev skik at bruge konvolutter, og den eneste måde, han nogenlunde kunne forsone sig med den ødsle brug af det for ham så kære papir på, var ved tålmodigt at vende alle de konvolutter, han fik, og således lade dem gøre nytte én gang til. Skønt årene nu har gjort ham mere tam, ved jeg dog, hvad de bekymrede blikke betyder, han ser på sine døtre med, når de bruger et helt ark brevpapir til de tre linjer, de takker for en invitation med. Jeg skal gerne tilstå, at jeg selv har en sådan svaghed. Hos mig drejer det sig om sejlgarn. Jeg har altid lommerne fulde af småstumper, der er omhyggeligt oprullede,

så de kan være parate til anvendelse – som der aldrig bliver tale om. Det irriterer mig at se folk skære snoren over på en pakke i stedet for tålmodigt at løse den op. Jeg fatter ikke, hvorledes folk kan få sig til så letsindigt at bruge gummisnore, der jo dog er en slags forherliget sejlgarn. For mig er en gummisnor en kostbar skat. Jeg gemmer en, som jeg tog op fra et gulv for et par år siden. Jeg har forsøgt at anvende den, men i det afgørende øjeblik har jeg ikke kunnet få mig til at vise en sådan ødselhed.

Der er andre, som bar deres småsorger på grund af smør. De kan ikke følge med i samtalen ved bordet, fordi de ærgrer sig over den vane, mange mennesker har: at tage mere smør, end de behøver. Har De aldrig lagt mærke til det næsten hypnotiserede blik, sådanne mennesker ser på den lille smule smør, der findes ved kanten af deres genbos tallerken? De ville føle det som en lettelse, om de kunne bringe det ud af verden ved selv at sluge det, og de føler sig fuldt ud lykkelige, hvis den, på hvis tallerken det henligger ubenyttet, pludselig afbrækker et stykke ristet brød (som han slet ikke trænger til) og spiser smørret op. Dét synes de ikke er ødselhed.

Frøken Matty Jenkyns sparede på lys. Vi fandt på mange ting for at bruge så få som muligt. Når det om vinteren blev tidligt mørkt, plejede hun at sidde og strikke et par timer – det kunne hun gøre i mørke eller i lyset fra kaminen – og hvis jeg spurgte, om jeg måtte ringe efter lys, så jeg kunne blive færdig med at ri håndlinningerne på, så foreslog hun mig at holde "blind mands ferie". Vi fik som regel lys ind sammen med teen, og vi tændte kun ét ad gangen. Da vi stadig holdt os beredt til at modtage en eller anden gæst, hvis en sådan skulle komme på besøg en aften

– hvilket aldrig nogen sinde skete –, passede vi på, at vore to lys stadig var lige lange, så de var parate til at blive tændt og kunne se ud, som om vi altid brændte to lys. Vi tændte derfor lysene skiftevis, og hvad end vi talte om eller tog os for, passede frøken Matty hele tiden på lyset og sprang op, slukkede det og tændte det andet, inden de var blevet for ulige i længden.

Jeg husker især en aften, da denne lysesparsommelighed ærgrede mig. Jeg havde kedet mig umådeligt under min tvungne "blinde mands ferie", for frøken Matty var faldet i søvn, og da jeg ikke turde rage op i ilden af frygt for at forstyrre hende, kunne jeg ikke en gang sidde på tæppet foran kaminen og svide mig selv, mens jeg efter sædvane syede ved lyset fra ilden. Frøken Matty drømte vist om gamle dage, for hun nævnede et par navne, som hørte fortiden til. Da Martha kom ind med teen og det tændte lys, vågnede frøken Matty op med et sæt og så sig forvildet om, som om det ikke var os, hun havde ventet at se. Der kom et bedrøvet udtryk i hendes ansigt, da hun genkendte mig, men kort efter prøvede hun at smile til mig, som hun plejede. Hele tiden, mens vi drak te, var det barndoms- og ungdomstiden, hun talte om. Måske var det dette, der fik hende til at tænke på det ønskelige i at gennemse de gamle familiebreve for at tilintetgøre dem, som ikke burde falde i fremmedes hænder. Hun havde så ofte talt om, at det var nødvendigt, hun fik det gjort, men havde hidtil altid opsat det, som om hun ængstedes for noget, der ville smerte hende. Da vi havde drukket te, rejste hun sig imidlertid og gik ind for at tage brevene frem. Hun gik i mørke, for akkuratessen inde i hendes værelse var hendes stolthed, og hun så altid bekymret medlidende på mig, når jeg tændte et "sovekammerlys" for at gå

ind efter noget i en anden stue. Da hun kom igen, mærkedes der en svag, behagelig duft af tonkabønner. Jeg havde altid mærket den duft ved ting, der havde tilhørt frøken Mattys moder, og det var netop tilfældet med mange af brevene – gulnede, sammenbundtede kærlighedsbreve, skrevet for tres eller halvfjerds år siden.

Frøken Matty sukkede, da hun løste op for pakken; men det var næppe hørligt. Det var, som om hun ikke fandt det rigtigt at beklagetidens eller livets gang. Vi bestemte, at vi ville gennemse brevene på den måde, at vi hver tog et brev og omtalte dets indhold for den anden, inden vi tilintetgjorde det. Jeg havde aldrig vidst, hvilket trist arbejde det var at læse gamle breve, og jeg kunne ikke selv sige, hvorfor det netop var så vemodigt. Brevene var så lykkelige i deres udtryk som vel muligt – i hvert fald disse breve fra den første tid. Der var en stærk og levende følelse af nutiden udtrykt i dem. Det var, som om tiden var så stærk og opfyldt af alle mulige ting, og som om de varme, levende hjerter, der udtrykte sig således, aldrig kunne dø og således blive til intet for denne sollyse verden. Jeg tror, jeg ville have følt mig mindre melankolsk, om brevene havde været lidt triste. Jeg så, hvorledes tårerne listede sig ned over frøken Mattys furede kinder, og hvert øjeblik måtte hun tørre brillerne. Jeg sad og håbede, at hun ville tænde det andet lys, for selv mine øjne havde besvær med at læse de afblegede bogstaver, men nej, selv i sin sorg vedblev hun at være lige sparsommelig.

De ældste breve var i to sammenknyttede bundter, og bar følgende påskrift (skrevet af frøken Deborah): "*Breve, udvekslede mellem min højtærede, uforglemmelige fader og min dyrebare moder før deres bryllup i juli 1774*". Jeg gættede mig til, at sognepræsten i

Cranford var omkring de syvogtyve, da han skrev disse breve, og frøken Matty fortalte mig, at hendes moder fyldte atten år, lige da hun blev gift. Med det billede, jeg i tankerne havde dannet mig af præsten efter et maleri nede i spisestuen, hvor han var afbildet stiv og statelig med fyldig paryk og i fuldt ornat, støttende hånden på den eneste prædikensamling, han nogen sinde udgav, var det underligt at læse disse breve. De var fulde af ivrig, brændende kraft, i korte, kærlige sætninger, som man mærkede kom lige fra hjertet (vidt forskellige fra den pompøse, Johnsonske stil i den trykte samling af prædikener, holdt i overværelse af dommeren, når der var kredsret). Der var en besynderlig modsætning mellem præstens og hans unge kærestes breve. Det var tydeligt, at hun var lidt utilfreds med hans gentagne forlangende om, at hun skulle udtrykke sin kærlighed til ham, og hun kunne ikke rigtig forstå, hvad det skulle gøre godt for at udtrykke ganske det samme på en hel mængde forskellige måder; derimod var hun ganske på det rene med, at hun ønskede sig én ting, nemlig en hvid "paduasoy" – jeg ved ikke, hvad det kan have været – og seks eller syv breve gik i alt væsentligt ud på at bede ham bruge sin indflydelse hos hendes forældre (der tydeligt nok har holdt hende strengt) til at skaffe hende det eller det klædningsstykke, men især da den hvide "paduasoy". Det var ham ganske det samme, hvorledes hun var klædt, for ham var hun altid yndigheden selv, forsikrede han hende, når hun i brevene bad ham udtale sin forkærlighed for en eller anden slags pynt, så hun kunne vise forældrene, hvad han mente. Til sidst synes det at være gået op for ham, at hun ikke ville gifte sig, før hun havde et udstyr, som hun ønskede det, og han sendte da et brev, der åbenbart var

ledsaget af en hel kasse pynt, og håbede nu, at hun kunne klæde sig efter sit hjertens ønske. Det var det første brev, der med en spinkel hånd havde fået påskriften "*Fra min elskede John*". At dømme efter afbrydelsen, der nu indtraf i korrespondancen, tænker jeg mig, at de må være blevet gift kort efter.

"Jeg tror, vi skal brænde dem," sagde frøken Matty og så tvivlrådigt på mig. "Der er ingen, der bryder sig om dem, når jeg er borte." Ét efter ét lod hun dem falde ned i ilden, hvor de flammede op, gik ud og steg op i mørket so, lysegrå spøgelser, der langsomt svævede bort. Først når det ene brev var helt forsvundet, overgav hun det næste til samme skæbne. Nu var der lyst nok i stuen, men jeg var ligesom frøken Matty ude af stand til at gøre andet end at se på tilintetgørelsen af disse breve, hvori et mandigt hjerte havde talt så varme ord.

Det næste brev, der ligeledes var blevet "registreret" af frøken Deborah, bar påskriften "*Fromt lykønsknings- og formaningsbrev fra min ærværdige bedstefader til min elskede moder i anledning af min fødsel. Tilligemed nogle praktiske vink fra min udmærkede bedstemoder om det hensigtsmæssige i at holde spæde børns fødder varme*".

Den første del af brevet var en alvorlig og gribende fremstilling af en moders ansvar og en advarsel mod alt det onde i verden, der nu lå på lur efter det to dage gamle barn. Hans kone skrev ikke, stod der i den gamle herres brev, da han havde forbudt hende det, for hun var "indisponeret" på grund af en forstuvet ankel, hvilket gjorde det ganske umuligt for hende (skrev han) at holde på en pen. Nederst på siden stod der alligevel et lille "*Vend!*" og, ganske rigtigt, på den anden side havde moderen taget fat med et lille brev til "*Min sødeste, kæreste*

Molly", i hvilket hun indtrængende bad hende om, når hun forlod sin stue, da fremfor alt, hvad så siden hun end gjorde, først gå nogle trin op ad en trappe, før hun gik ned, samt endelig hylle barnets fødder godt ind i flonel og holde det godt varmt henne ved kaminen, selv om det jo ganske vist var sommer, for spæde børn var nu engang så modtagelige.

Det var så smukt at se i de mange breve, der var blevet udvekslet mellem den unge moder og bedstemoderen, hvorledes den unge piges forfængelighed viger for kærligheden til barnet. Den hvide "paduasoy" figurerer igen i brevene og er næsten lige så fremtrædende som før. I et brev omtales det, af den er lavet til dåbskåbe for barnet, og i et andet, at den beskærmede barnet på køreturen, da familien tog til Arley Hall for at tilbringe et par dage der. Den bidrog også til at forhøje den lilles yndigheder, "det kønneste barn, man nogen sinde har set. Kære moder, hvor ville jeg ønske, du var her og kunne se hende. Jeg tror ikke, jeg siger for meget, når jeg forsikrer dig, at hun sikkert vokser op til at blive en stor skønhed!"

Jeg tænkte på frøken Deborah, som jeg sidst havde set hende: grå, indfalden og rynket, og jeg tænkte på, om hendes moder nu havde kunnet genkende hende i Himlens sale, men selvfølgelig havde hun det, de stod der begge i engleskikkelse.

Der var forløbet et langt spand af år, inden der kom breve fra præsten. Og hans hustru brugte nu en anden påskrift. Der stod ikke mere "*Fra min dyrebare John*", men "*Fra min højtagtede ægtefælle*". Brevene var skrevet i anledning af offentliggørelsen af den samme prædikensamling, som var vist på maleriet. Det var tydeligt, at pastor Jenkyns havde nået livets højdepunkt, da han prædikede for "Hans Velvished dommeren" og dernæst

"efter anmodning" lod sine åndsprodukter trykke. Det havde været nødvendigt for ham at tage til London for personligt at tilse trykningen. Mange venner måtte han opsøge og rådføre sig med, inden han kunne bestemme sig for en bogtrykker, der var skikket til at udføre et så vanskeligt arbejde, og til slut bestemtes det da, at firmaet *J. & J. Rivington* skulle have det ære- og ansvarsfulde arbejde. Det lod til, at den velærværdige pastor var blevet stærkt litterært grebet af begivenheden, for han kunne næsten ikke skrive ét brev til sin hustru uden at falde hen i latinske sentenser. Jeg husker, at et af brevene sluttede således: "For bestandig vil jeg ihukomme min Mollys mange dyder, *dum memor ipse mei, dum spiritus regit artus*", hvilket nok kan tages som et bevis for, hvorledes han "idealiserede" sin Molly, hvis engelske ortografi var ret usikker. Det var dog intet mod det anfald af at skrive klassisk poesi, der kort efter kom over ham, og i hvilke Molly bestandig figurerede som "Maria". Det brev, der indeholdt digtet, havde fået følgende påtegning: "*Hebraiske vers tilsendt mig af min højtagtede mand. Jeg havde ventet at få besked om at slagte grisen, men må nu vente af høre nærmere. Skal huske at sende digtet til sir Peter Arley, således som min mand ønsker det*". Og i en efterskrift har præsten senere noteret, at oden blev offentliggjort i *Gentleman's Magazine* i december 1782.

De breve, hun sendte manden, blev af denne opbevaret lige så omhyggeligt, som om det havde været "*M. T. Ciceronis Epistolae*", og de var nok så tilfredsstillende som hans for en fraværende ægtefælle. Der stod at læse, hvorledes Deborah syede helt ordentligt og læste for hende af den bog, præsten havde foreskrevet. Hun var et godt og meget opvakt barn, men hun kom jo idelig med spørgsmål, som moderen ikke kunne

svare på. Det lod hun sig imidlertid ikke mærke med, og enten ragede hun op i ilden eller sendte det nyfigne barn af sted efter et eller andet. Nu var det Matty, der var moderens øjesten, og ligesom søsteren (da denne var i samme alder) tegnede hun til at blive en stor skønhed. Jeg læste dette højt for frøken Matty, der trak på smilebåndet og sukkede let, da jeg nåede til det sted, hvor moderen udtrykte det som sit håb, at "lille Matty ikke måtte blive forfængelig, selv om hun blev en skønhed".

"Jeg havde et meget smukt hår, kære, og min mund var slet ikke så ilde," sagde frøken Mathilda, og kort efter så jeg hende ordne lidt ved kappen og rette sig.

Men jeg vender tilbage til brevene fra fru Jenkyns. Hun fortalte manden om de fattige i sognet og om de husråd, hun havde ordineret til de syge. Det var tydeligt nok, at hun havde holdt udsigten til hans mishag som det saltede ris over hovedet på de mindre heldige medlemmer af menigheden.

Den rare gamle bedstemoder var afgået ved døden, da der blev født en lille dreng – kort efter prædikenernes trykning – men fra bedstefaderen kom der et mere højtideligt formaningsbrev end noget af de foregående, for nu var det en dreng, som det gjaldt om at værne mod denne verdens snarer og ondskab. Han udmalede alle de forskellige arter af synd, menneskene kunne hengive sig til, og til slut tænkte jeg med forundring på, hvorledes noget menneske opnåede at dø en naturlig død. Det lod snarere til, at galgen måtte have været sidste station for de fleste af bedstefaderens venner og bekendte, og det overraskede mig ikke, at han kaldte sit liv en "vandring gennem tårernes dal".

Det var underligt, tænkte jeg, at jeg aldrig før havde hørt om denne broder, og jeg antog, at han var død som barn, da søstrene jo ellers sikkert ofte ville have omtalt ham.

Vi kom nu til frøken Deborahs breve, og dem var det frøken Matty en sorg at brænde. Hun sagde, at alle de andre havde kun haft interesse for dem, der elskede de skrivende, og at hun havde brændt dem, for at de ikke skulle falde i hænderne på fremmede, der ikke havde kendt hendes kære moder og vidst, hvor god hun var, skønt hun ikke altid stavede ordene rigtigt. Men Deborahs breve – det var en helt anden sag, de var så fremragende! Dem kunne enhver have udbytte af at læse.

Del gik derfor ikke an at læse dem hurtigt igennem. Hun tog dem selv og tændte endog det andet lys for at kunne læse dem med den rigtige betoning og uden at snuble over de svære ord. Å, hvor jeg sad og hungrede efter virkelige kendsgerninger i stedet for langtrukne overvejelser, mens disse breve blev læst! Det tog os to lange aftener.

Præstens breve havde alle ligesom hans hustrus og svigermoders været korte og fyndige, håndskriften var fast, og linjerne stod meget tæt sammen. Undertiden stod der et helt langt brev på en ganske lille lap papir. Papiret var meget gult, og i tidens løb var blækket blevet brunt. Frøken Matty gjorde mig opmærksom på, at nogle af brevene var skrevet på det gamle postpapir med det stempel, der forestiller en postillon, der red af sted, som om det gjaldt livet. Fru Jenkyns og hendes moders breve havde været lukket med en stor rød oblat, for det var, inden oblater var blevet afskaffet i de dannede kredse. Præsten forseglede sine breve med et stort signet med adelige våben mærker, og på den omhu, forseglingen var udført med, forstod

man, at han ventede, at modtageren forsigtigt skar hans breve op i stedet for tankeløst at flænge seglet. Frøken Deborahs breve viste både ved form og håndskrift, at de tilhørte en senere tid. Hun skrev på de store, kvadratiske ark, som vi nu kalder gammeldags. Hendes skrift og de lange ord egnede sig udmærket til at fylde på papiret. Det forvirrede den stakkels frøken Matty, for ordene voksede som snebolde, og i slutningen af frøken Deborahs breve blev de helt bændelormeagtige. I et af brevene til faderen omtalte hun Herodes, tetrarken af Idumæa, hvilket frøken Matty læste som petrarken af Etruria, uden at det forstyrrede hendes nydelse af brevet.

Jeg husker ikke bestemt, hvornår det var, men jeg tror nok, det var i 1805, at frøken Deborah skrev den længste række breve – i anledning af sit ophold hos nogle venner, der boede i nærheden af Newcastle-upon-Tyne. Disse venner var nære bekendte af garnisonens kommandant, og fra ham hørte de om alle de forholdsregler, der blev truffet for at modsætte sig Buonapartes landgang, som man tænkte sig ville finde sted i Tynes munding. Det var tydeligt, at frøken Jenkyns følte sig meget urolig, og den første del af hendes breve var som regel skrevet i et smukt forståeligt sprog og indeholdt oplysninger om de forberedelser, man traf inden for den familie, hun opholdt sig hos. Et udvalg af beklædningsgenstande var pakket sammen i bundter, så de bekvemt kunne medføres på flugten til Alston Moor (en vild, bakket hedeegn mellem Northumberland og Cumberland). Signalet til flugten og samtidig til de frivilliges mobilisering skulle bestå i en særegen og ildevarslende ringen med kirkeklokkerne, og en dag, da frøken Deborah og hendes venner var til middag inde i Newcastle,

begyndte man virkelig at ringe med kirkeklokkerne (hvilket ikke var meget klogt, hvis der da er noget sandt i moralen af historien om hyrdedrengen og ulven) og næste dag, mens frøken Deborah endnu næppe var kommet sig efter sin frygt, skrev hun skyndsomt hjem for at beskrive lyden, den åndeløse stilhed, sindsbevægelsen og uroen, og idet hun derpå har trukket vejret, tilføjer hun: "Hvor forekommer alle vore ængstelige følelser og fortvivlede tanker i aftes os ugrundede – i dag, da vi overvejer forholdene med et roligt sind." Men her afbrød frøken Matty mig:

"Det var sandelig hverken ugrundet eller ubetydeligt den gang. Jeg husker, at jeg ofte vågnede op midt om natten og bildte mig ind, at jeg hørte det franske kavaleri ride ind i Cranford. Mange mennesker talte om at gemme sig i saltgruberne, og min fader holdt to hele rækker prædikener i anledning af krigsfaren. Den ene række holdt han ved morgengudstjenesten, og til folkets opmuntring handlede de alle om David og Goliat, mens den anden række om eftermiddagen gik ud på at vise, at Napoleon (hvilket jo var det rigtige navn og ikke "Bony", som vi altid sagde) var præcis den samme som Apollyn og Abaddon. Jeg husker, at fader ventede, man ville anmode ham om at lade disse prædikener trykke, men menigheden har måske haft nok i at høre dem."

På den tid gik Peter Marmaduke Arley Jenkyns ("stakkels Peter" som frøken Matty sagde) i skole i Shrewsbury. Præsten greb pennen og genopfriskede sit latin for at kunne korrespondere med sin søn. Det var tydeligt nok, at drengens breve var den rene parade. Der var beskrivelser af studiernes forløb, isprængt med passende klassiske citater, men til tider

gik naturen over optugtelsen, og der kunne forneden være tilføjet en sætning, skrevet i skælvende hast, efter at brevet var blevet inspiceret: "Søde mor, send mig endelig en kage og kom dygtigt med citron i den." Den "søde mors" besvarelser har rimeligvis været i form af kager og andet godt, for der var ingen af hendes breve i det bundt, men derimod en hel samling af epistler fra præsten, for hvem drengens latin var som trompetskraldene for en gammel stridshest. Jeg kender ganske vist ikke meget til latin, og det er måske nok et pompøst og skønt sprog, men jeg finder det ikke meget nyttigt – når jeg da skal dømme efter de stykker, jeg erindrer fra præstens breve. Et sted stod der: "Du har ikke den by på dit kort over Irland, men – *Bonus Bernardus non videt omnia*, som der står i det gamle ordsprog." Så fremgår det lidt efter lidt af brevene, at den "stakkels Peter" ofte bringer sig selv i en eller anden slem knibe. Der er en del højtidelige, angerfulde henvendelser til faderen og mellem dem et slet skrevet, hastigt forseglet lille brev: "Kære, kære, kære mor! Jeg skal nok blive bedre, jeg skal nok blive en rigtig rar dreng, du må endelig ikke gå hen og blive syg. Det fortjener jeg ikke, og jeg skal blive så god, sødeste mor!"

Frøken Matty kom til at græde, da hun læste dette. Hun gav mig det uden at sige noget, og da jeg havde læst det, tog hun det igen og forvarede det med det samme, for at det ikke tilfældigvis skulle blive brændt. "Stakkels Peter," sagde hun. "Han kom altid i forlegenhed, for han var så letsindig. De andre fik ham med til deres slemme påfund og lod så ham undgælde for dem. Han holdt alt for meget af den slags, og han kunne aldrig modstå lysten til at gøre gale streger. Stakkels Peter!"

6. Stakkels Peter

Peters livsvej var blevet "kortlagt" såre smukt af gode venner, men også med hensyn til det kort gjaldt det, at *Bonus Bernardus non videt omnia*. Det var meningen, at han skulle udmærke sig i skolen i Shrewsbury og fortsætte ad samme ærefulde vej i Cambridge, hvorefter et godt levebrød ventede på ham som en gave fra hans gudfader, sir Peter Arley. Stakkels Peter! Hans livsskæbne blev en helt anden end den, hans venner havde håbet og planlagt. Frøken Matty fortalte mig det hele, og jeg tror, det var hende en lettelse at få det sagt.

Han var sin moders yndling, og hun lod til at forgude alle sin børn, skønt hun måske nok var lidt bange for Deborahs mange fuldkommenheder. Deborah var den, faderen især holdt af, og da Peter skuffede ham, blev den ældste datter hans stolthed. Den eneste æresbevisning, Peter førte med sig fra Shrewsbury var den, at han blev anset for den bedste kammerat, der nogensinde havde været på skolen, og tillige var han almindelig anerkendt som den første, hvor det gjaldt om at finde på vilde løjer. Det var en skuffelse for faderen, men han gav sig mandigt til at bøde på det. Han havde ikke råd til at holde huslærer til Peter, men han kunne selv læse med ham, og frøken Matty fortalte mig en hel del om de forskrækkelige forberedelser med hensyn til tilvejebringelsen af leksika og håndbøger, der blev truffet inde i præstens studereværelse den morgen, Peter skulle begynde.

"Stakkels moder," sagde hun. "Jeg kan huske, at hun stod nede i forstuen så nær ved døren ind til studereværelset, at hun

kunne høre tonefaldet af faders stemme. Ét blik på hendes ansigt var mig nok. Jeg kunne straks se, om det gik godt derinde. Og det "gik godt" en tid."

"Hvad var det så, der gik galt?" spurgte jeg. "Det var vel al den kedsommelige latin?"

"Nej, latinen var det ikke. Peter stod i høj yndest hos fader, for han arbejdede flinkt. Men han havde den forestilling, at man kunne gøre løjer med folk i Cranford, og det syntes de ikke om, det er der ingen, der gør. Han holdt altid sjov med dem." Sjov" er ikke noget kønt ord, og jeg håber ikke, at De fortæller Deres fader, at jeg bar anvendt det, for han skulle nødig tro, at jeg var ligegyldig med hensyn til sproget efter at have levet sammen med en sådan kvinde som Deborah. De må passe på, at De aldrig selv kommer til al bruge det ord. Jeg ved ikke, hvorledes det gik til, men det må vel have været, fordi jeg tænkte på Peter, for han brugte altid det udtryk. Men han var ellers den mest ridderlige dreng, man kunne tænke sig, og han lignede den kære kaptajn Brown i sin hjælpsomhed over for gamle folk og små børn. Ikke desto mindre var det hans lyst at gøre løjer med folk, og han mente vist, at de gamle damer i Cranford kunne man få til at tro, hvad så siden det skulle være. Der var så mange gamle damer her i byen dengang. Jeg ved nok, at vi er overvejende damer nu, men vi er gennemgående ikke så gamle som de damer, der levede her dengang. Jeg kan komme til at le, når jeg tænker på nogle af Peters løjer. Nej, jeg vil ikke fortælle Dem om dem, for måske forfærder de Dem ikke så meget, som de burde – og hans påfund *var* skrækkelige, flere af dem. Ja, han narrede endog fader en gang ved at klæde sig ud som en dame, der foregav at være på gennemrejse og gerne ville hilse på

Cranfords sognepræst, der havde offentliggjort "den berømte samling prædikener". Peter sagde selv, at han blev kold af angst, da han mærkede, hvorledes fader tog det hele med glad stolthed og elskværdigt lovede at afskrive de prædikener, han havde udarbejdet angående Napoleon Buonaparte. Han havde ikke tænkt sig, at fader ville have troet ham, og dog ville det have været en alvorlig sag for Peter, om dette ikke havde været tilfældet. Han fik for øvrigt ikke megen glæde ud af sit påfund, for fader satte ham til det svære arbejde at renskrive tolv Buonaparte-prædikener til damen! Engang, da han gerne ville ud at fiske, kom han til at sige "Pokker stå i den dame!", hvilket jo var et meget tarveligt udtryk – men Peter var ikke altid forsigtig. Fader blev så vred, at jeg ikke vidste, hvad jeg skulle gøre i min angst, og alligevel kunne jeg næppe bare mig for at le, for under faders tordentale nejede Peter i smug hver gang, fader talte om sin gæsts udmærkede smag og sunde dømmekraft."

"Vidste frøken Deborah noget om de løjer?" spurgte jeg.

"Nej, nej! Det ville have rystet hende for stærkt. Jeg var den eneste, der kendte lidt til det. Jeg ville ønske, jeg altid havde kendt Peters planer, men ofte tav han stille om sine anliggender. Han sagde gerne, at de gamle damer trængte virkelig til noget at tale om, men det tror jeg nu ikke. De fik "*St. James's Chronicle*" tre gange om ugen ligesom nu, og vi har tilstrækkeligt at tale om. Jeg husker nok den plapren, der altid lød, når de var sammen, men jeg tror alligevel, at skoledrenge taler mere end damer. Så var det imidlertid, at der hændte noget frygtelig sørgeligt." Frøken Matty rejste sig og gik hen og

åbnede døren. Der var ingen udenfor. Hun ringede på Martha og gav hende besked om at gå hen i den anden ende af byen.

"Jeg låser gadedøren efter Dem, Martha. De er vel ikke bange for at gå?"

"Ikke spor, frøken. Jem Hearn vil blive svært fornøjet over at følge med."

Frøken Matty blev lidt stram i trækkene, og da Martha var gået, sagde hun, at hun ville ønske, Martha kunne vise lidt mere kvindelig tilbageholdenhed.

"Nu slukker vi lyset, kære. Vi kan lige så godt passiare ved ilden i kaminen. Ser De, Deborah var taget ud på besøg og skulle blive borte et par uger. Jeg husker, det var en meget stille og rolig dag, og syrenerne var lige sprunget ud, så det har været ved forårstid. Fader var gået ud for at se til nogle af de syge folk i sognet, jeg husker, at jeg så ham forlade huset med paryk og hat og stok. Jeg ved ikke, hvad der gik af den stakkels Peter, han havde det elskværdigste sindelag, man kunne tænke sig, og dog lod det altid til at være hans lyst at plage og drille Deborah. Hun lo aldrig ad hans løjer, men fandt ham simpel og ikke det mindste omhyggelig for at uddanne sin ånd, og det ærgrede ham.

Nå, hun gik op på hendes værelse og iførte sig hendes gamle kjole, sjal og hat, netop den dragt, hun altid brugte i Cranford, og som alle kendte. Derpå tog han en pude og gav den form som – er De vis på, De lukkede døren, for jeg ville nødig, at nogen skulle høre noget – som – som et lille spædt barn. Han fortalte mig bagefter, at han kun gjorde det for at give byen noget at snakke om, og han tænkte aldeles ikke på, hvad Deborah ville sige til det. Han gik så op og ned ad havegangen,

halvvejs skjult af gitret, men dog let at få øje på, og han trykkede puden ind mod brystet, som om det var et lille barn og talte til den, som man taler til småbørn. Så kom fader værdigt gående, som han altid plejede, og han fik øje på en lille flok mennesker, mindst en snes, der alle stirrede ind mod haven. Først troede han, det var den nyudsprungne rhododendron, som han selv var så stolt af, og han gik langsommere, så de bedre kunne få tid til at beundre planten. Det faldt ham også ind, at der måske kunne bygges en prædiken over det emne, og han fandt måske, at der var en vis lighed mellem hans rhododendron og liljerne på marken. Stakkels far! Da han kom nærmere, undrede det ham, at de ikke så ham, men stak hovederne sammen og blev ved at stirre ind i haven. Nu var fader lige bag ved dem, og det var hans tanke at byde dem indenfor i haven, da han, ja, jeg ryster ved at tænke på det – selv kom til at se ind gennem gitret. Jeg ved ikke, hvad han troede at se, men gamle Clara fortalte mig, at hans ansigt blev gråblegt af vrede, og hans øjne lynede under de rynkede, sorte bryn. Så talte han – det var aldeles frygteligt – og befalede dem alle at blive, hvor de var. Ikke én måtte gå eller flytte sig et eneste skridt. I et nu var han inde gennem lågen, fik fat på Peter og flængede klæderne af ham – hat, sjal, kjole og det hele – kastede puden ud over stakittet til folkene udenfor, hvorpå han løftede stokken og gennempryglede Peter for alles øjne.

Kære ven, jeg siger Dem, at den drengestreg, der blev begået den solskinsdag, da alt syntes at være i bedste orden, fik moders hjerte til at briste, og fader blev fra den dag en anden. Det er virkelig sandt.

Gamle Clara sagde, at Peter var lige så bleg som fader og stod stille som en statue, mens han blev banket, og fader slog hårdt til! Da han standsede for at trække vejret, spurgte Peter med hæs stemme: "Er det tilstrækkeligt?", og blev stående. Jeg ved ikke, hvad fader sagde, eller om han i det hele taget sagde noget. Men Clara fortalte, at Peter vendte sig om imod dem, der stod uden for stakittet, bukkede dybt og så alvorligt, som nogen herre kunne gøre det, hvorpå han langsomt gik ind i huset. Jeg var nede i køkkenet for at hjælpe moder med at lave primulavin. Nu kan jeg ikke udstå den drik og heller ikke blomsternes duft, der kan gøre mig helt syg, som jeg blev den dag, da Peter kom og så så stolt ud som nogen mand – ja, han så ud som en mand, aldeles ikke som en dreng. "Moder," sagde han, "jeg kommer for at ønske, at Vorherre altid må være med dig." Jeg så, at det bævede om hans mund, da han talte, og jeg tror ikke, han turde sige noget mere kærligt af hensyn til den plan, han havde fattet. Moder så både angst og forundret på ham og spurgte, hvad der skulle ske. Han hverken smilede eller talte, men omfavnede og kyssede hende heftigt, som om han ikke kunne tænke på at holde op igen. Men inden hun kunne få et ord fremført, var han borte og havde lukket døren efter sig. Vi talte om det og kunne ikke forstå noget som helst, men moder bad mig gå op og spørge fader, hvad der var i vejen. Da jeg kom ind til ham, gik han op og ned ad gulvet og så yderst misfornøjet ud.

"Du kan sige til moder, at jeg har banket Peter, og at det var såre vel fortjent," sagde han.

Jeg turde ikke komme med yderligere spørgsmål, og da jeg fortalte det til moder, gjorde det sådant indtryk på hende, at hun måtte sætte sig et øjeblik. Jeg husker, at jeg et par dage

efter så de stakkels visnede primulaer ligge henslængt på løvbunken i haven for der at gå til grunde. Der blev ikke noget af at lave primulavin i præstegården det år – og heller aldrig senere.

På én gang tog moder sig sammen og gik op til fader. Jeg ved, at jeg tænkte på dronning Esther og kong Ahasverus, for moder var meget smuk og tillige sart, mens fader så lige så frygtindgydende ud som den østerlandske konge. Nogen tid efter kom de begge to ud, og moder fortalte da, hvad der var sket, og at hun nu gik til Peter på hans værelse efter faders ønske – skønt dette ikke måtte siges – for at tale mod drengen om tingene. Men Peter var der ikke. Vi gennemsøgte huset – han var ikke at finde. Selv fader, der fra først af havde været uvillig, hjalp snart til at søge. Præsteboligen var et meget gammelt hus, og stuerne lå i meget forskellige højder. Vi gik op og ned, ud og ind. I begyndelsen kaldte moder sagte og blidt som for at berolige ham. "Peter! Kære Peter! Det er blot mig!" Men da tjenestefolkene lidt efter lidt kom tilbage fra de forskellige retninger, fader havde sendt dem ud i for om muligt at finde Peter, efter at vi først havde forvisset os om, at han hverken var oppe på høloftet eller ude i haven, blev moders kalden højere og mere fortvivlet. "Kæreste, kæreste Peter! Hvor er du dog, min dreng!" For nu forstod hun, at hans omfavnelse og kys havde været hans bedrøvede Farvel. Således gik den hele eftermiddag. Moder undte sig ikke et øjebliks hvile, men søgte og søgte på alle de steder, der var blevet afsøgt de tyve gange i forvejen, ja, som hun selv havde gennemsøgt gentagne gange. Fader sad foroverbøjet og støttede hovedet i hænderne. Han talte kun, når hans sendebud kom tilbage og intet havde at

melde. Så så han op helt forandret og med fortrukket ansigt og bød dem gå bort i en ny retning. Moder blev ved at gå fra stue til stue, ud og ind. Hun bevægede sig ganske lydløst og holdt ikke op med at gå. Hverken hun eller fader turde forlade huset, da alle sendebud skulle afgive beretning der. Til sidst – da var det næsten mørkt – rejste fader sig. Han lagde sin hånd på moders arm, da hun hurtigt og fortvivlet kom ind ad den ene dør og ville gå ud ad den anden. Hun fo'r sammen ved berøringen, for hun havde glemt alt andet i verden over Peter.

"Molly, jeg tænkte ikke, at det kunne gå således," sagde han. Han så på hendes ansigt for at finde trøst – hendes stakkels blege ansigt, hvis udtryk var helt forstyrret, for hverken hun eller fader havde vovet at indrømme den angst, der var i deres hjerter – og endnu mindre at handle ud fra den. Fader så ikke noget som helst bevidst udtryk i sin hustrus hede, tørre øjne, og han modtog ikke den medfølelse, hun ellers altid var rede til at vise ham. Han var en stærk mand, men ved at se hendes stumme fortvivlelse kom han til at græde. Da hun så dette, kom der er drag af blid sørgmodighed over hendes ansigt. "Kære John," sagde hun, "du skal ikke græde, kom med mig, vi to skal nok finde ham." Hun tog faders store hånd i sin lille bløde hånd, da hun førte ham med sig, og tårerne faldt fra hans øjne, mens han var med på den samme, uophørlige vandring fra værelse til værelse, fra hus til have.

Hvor jeg ønskede, af Deborah havde været hjemme! Jeg havde ikke tid til at græde, for alt syntes at afhænge af mig. Jeg skrev til Deborah, at hun skulle komme hjem. Jeg sendte også et hemmeligt bud ud til hr. Holbrook – De ved, hvem jeg mener. Det vil sige, jeg sendte ikke direkte bud, men fik en af sted, jeg

kunne stole på, og som nok skulle få at vide, om Peter var derude. For der var en tid, da hr. Holbrook jævnligt kom på besøg i præstegården – De ved, han var en fætter til frøken Pole – og han havde altid været så venlig mod Peter og lært ham at fiske – han var så venlig mod alle, og jeg tænkte, at Peter måske var taget derhen. Hr. Holbrook var imidlertid ikke hjemme, og Peter havde man ikke set noget til. Nu var det aften, men alle dørene stod på vid gab, og fader og moder blev ved at gå frem og tilbage. Det var over en time siden, at han havde sluttet sig til hende, og jeg tror ikke, de havde talt et ord sammen under deres vandring. Jeg var ved at få tændt ild i kaminen i dagligstuen, og en af pigerne var ved at lave te, for jeg ville, at de skulle have noget varmt at drikke, da den gamle karl John bad om lov til at tale med mig.

"Jeg har lånt fiskergarnene henne ved slusen," sagde han. "Skal vi trække dem igennem dammene i aften, frøken, eller vente til i morgen tidlig?"

Jeg husker, jeg stirrede på hans ansigt for at fatte, hvad han mente. Og da jeg forstod ham, brast jeg i latter. Det var så grufuld en tanke, at vor kære, glade Peter skulle ligge der, stiv og kold. Jeg kan endnu mindes, hvor frygteligt min latter lød.

Deborah vendte hjem den næste dag, inden jeg igen var blevet mig selv. Hun ville ikke have været så svag at give efter, men min græden – den modbydelige latter var endt med et stærkt anfald af gråd – havde vækket min stakkels moder, hvis forvirrede tanker straks kom i lave, da et af hendes børn trængte til hendes omsorg. Hun og Deborah sad ved min seng, og jeg kunne se det på deres ansigter, at der ikke var kommet nogen efterretning om Peter – ikke den skrækkelige

efterretning, jeg mest havde ængstet mig for i min sløve, halvbevidste tilstand.

Dette resultat af eftersøgningen havde også været en lettelse for moder, og jeg er vis på, at det var tanken om, at han måske kunne findes hængt et eller andet sted i hjemmet, der havde forårsaget den uophørlige vandring den foregående dag. Hendes blide øjne fik aldrig mere deres gamle udtryk, de var altid uroligt bedende, som om de søgte noget, de ikke kunne finde. Å, det var en grufuld tid, og den kom over os som et lyn fra klar himmel den dejlige solskinsdag, da syrenerne stod i blomst.

"Hvor var Deres broder?" spurgte jeg.

"Han var taget til Liverpool. Vi havde krig dengang, der lå en del krigsskibe ved Merseys munding, og de tog straks imod den kønne unge knøs – han målte fem fod og ni tommer – der her kom og tilbød sin tjeneste. Kaptajnen på orlogsskibet skrev til fader, og Peter skrev til moder. Vent lidt, så skal jeg finde de breve."

Vi tændte lys og fandt både kaptajnens og Peters breve. Vi fandt også et lille brev fra fru Jenkyns til Peter. Hun havde adresseret det til en af hans kammerater, da hun tænkte sig, at han muligvis var taget derhen. Det var blevet sendt tilbage uåbnet, og således havde det fået lov at ligge lige siden. Nu læste vi det:

> "Kæreste Peter!
> Du havde ikke anet, hvor bedrøvede vi ville blive, det ved jeg, for i så fald var du aldrig taget bort fra os. Det er du alt for god til. Din fader sidder og sukker, og det skærer mig i hjertet at høre ham.

Han kan ikke se op for sorg, og dog gjorde han kun, hvad han mente, der var rigtigt. Måske har han været for streng, og måske har jeg ikke været god nok imod dig, men Gud ved det, vi elsker dig så usigelig højt. Kom tilbage og gør os atter lykkelige. *Jeg ved,* du kommer igen."

Men han kom ikke. Den forårsdag var det sidste gang, han så sin moders ansigt. Den, der havde skrevet brevet og været den eneste, der vidste, hvad der stod i det, var død for længe siden, og her var det en fremmed, der ikke var født, da de begivenheder fandt sted, det handlede om, der nu kom til at åbne brevet.

Kaptajnens brev pålagde forældrene at komme til Liverpool med det samme, hvis de ville tale med deres dreng, og ved et lunefuldt spil af skæbnen var brevet blevet forsinket et eller andet sted på sin vej.

Brøken Matty fortsatte sin fortælling: "Og så var det væddeløbstid i de dage, og alle posthestene i Cranford var borte, hvorfor fader og moder tog af sted i deres egen gig – men kom for sent! Skibet var afsejlet! Læs nu Peters brev til moder."

Det var fuldt af kærlighed og bedrøvelse, af stolthed over hans nye stilling og harme over den beskæmmelse, der var blevet ham til del i Cranford, og det sluttede med den indtrængende bøn, at hun ville komme og sige farvel, før de afsejlede fra Mersey: "Moder! Det kan være, vi skal i kamp. Det håber jeg da, og vi skal nok banke de franskmænd, men jeg *må* se dig forinden!"

"At tænke på, at hun kom for sent," sagde frøken Matty. "For sent!"

Vi sad begge tavse og tænkte på ordenes fulde betydning. Til sidst bad jeg frøken Matty fortælle mig, hvorledes hendes moder tog det.

"Ak, hun var tålmodigheden selv. Stærk havde hun aldrig været, og dette tog frygteligt på hende. Fader sad ofte og så på hende, og han var endnu mere nedtrykt end hun. Det var, som om han ikke kunne se andre steder hen, når hun var i nærheden, og han var så ydmyg, så umådelig blid nu. Det kunne hænde, at han tog fat og talte til os med myndighed som før – men i næste øjeblik kom han så og klappede os på skuldrene, mens han med sagte stemme spurgte, om han havde sagt noget, der havde gjort os ondt. Det undrede mig ikke, at han talte således til Deborah, for hun var så begavet, men jeg kunne slet ikke tåle, at han talte således til mig.

Men fader så også, hvad vi ikke bemærkede, at det, der var sket, ville forvolde moder døden. Ja, netop forvolde hende døden – sluk lyset, kære, jeg kan bedre tale i mørket – for hun var kun en svag kvinde og ikke skikket til at udstå den skræk og sindsbevægelse, hun havde gennemgået, men hun smilede til fader og trøstede ham, om ikke i ord, så med sit blik og stemmens tonefald, der altid var muntert, når han var til stede. Hun talte til tider om de gode chancer, Peter havde. Han, som var så flink og tapper, blev sikkert tidligt admiral, og hun glædede sig til at se ham i marineuniformen. Hvad slags hat mon admiralerne havde? Hun forklarede også, at Peter jo var ganske anderledes skikket til at blive søofficer end præst – alt sammen for at få fader til at tro, at hun var helt glad ved det, der var blevet følgen af den ulykkelige morgens tildragelse. For vi vidste alle, at faders tanker hele tiden dvælede ved det, han da

havde gjort. Men De kan ikke forestille Dem, kære, hvor bittert hun græd, når hun var ene, og da hun blev svagere, kunne hun heller ikke holde sine tårer tilbage, når Deborah eller jeg var hos hende, og hun gav os den ene besked efter den anden til Peter. Hans skib var gået ned i Middelhavet, og derfra var han blevet beordret videre til Indien. Dertil var der ingen rute over land dengang. Hun sagde imidlertid ofte, at ingen vidste, hvor døden ventede på én, men vi skulle dog ikke tro, at hendes var nær forestående. Vi troede det heller ikke, vi vidste det, for vi så hende visne hen dag for dag.

Ja, jeg ved godt, det er tosset af mig endnu at føle det så smerteligt, når jeg ved, at jeg efter al sandsynlighed snart skal se hende igen.

Men tænk nu blot, hvorledes det gik. Netop dagen efter, at hun var død, for hun levede ikke et år til ende efter Peters bortrejse – netop den næste dag – kom der en pakke til hende fra Indien, fra hendes kære dreng. Det var et stort, blødt, hvidt indisk sjal med en ganske smal bort om, netop et sådant, som moder ville have syntes om.

Vi tænkte, det kunne vække fader, for han havde siddet med hendes hånd i sin den hele nat, så Deborah gik ind til ham med sjalet og Peters brev til moder. Først lagde han slet ikke mærke til noget, og vi prøvede på at passiare lidt om sjalet, som vi holdt op og beundrede. Men med ét rejste han sig op og talte til os. "Det skal hun begraves i," sagde han. "Den trøst skal Peter have, og hun ville selv have ønsket det."

Nå, det var måske lidt urimeligt, men hvad kunne vi gøre eller sige? Når mennesker knuges af sorg, giver man efter for dem. Han tog på sjalet og lod det glide hen over fingrene. "Det

var netop et sådant sjal, hun ønskede sig, da hun skulle giftes, og hendes moder gav hende ikke noget. Jeg hørte først om den ting bagefter, ellers skulle hun have haft det – vist skulle hun så. *Nu* skal hun have det".

Moder så så yndig ud, da hun lå lig. Hun havde altid været nydelig, og nu lå hun som et dejligt voksbillede og så yngre ud end Deborah, der stod ved hendes kiste. Vi tildækkede hende med sjalets lange bløde folder, og der var et smil om hendes mund, som om hun var tilfreds med det. Næsten hele Cranford kom og bad om lov til at se hende, for de elskede hende højt, hvad de havde god grund til, og ude fra landet kom konerne med kranse, og gamle Thomas' kone kom med hvide violer, som hun bad os lægge ned i kisten.

Den dag, da moder blev begravet, sagde Deborah til mig, at om der så kom hundrede friere, ville hun aldrig gifte sig og således forlade fader. Der var nu ikke megen sandsynlighed for, at der ville komme så mange – jeg ved ikke af, at der overhovedet kom nogen, men derfor tjente det hende lige fuldt til ære at sige det. Mod fader var hun en sådan datter, at jeg ikke tror, verden før eller senere har kendt hendes lige. Det blev dårligt med faders syn, og hun læste den ene bog efter den anden for ham, foretog udskrifter og var ham stadig til hjælp i alle hans forretninger. Hun kunne besørge mange ting, som min stakkels moder aldrig havde kunnet, ja én gang skrev hun endog til biskoppen for fader. Men han savnede moder usigeligt, og det mærkede hele sognet. Ikke således at forstå, at han blev mindre virksom, tværtimod, forekom det mig. Han viste også langt større tålmodighed og hjælpsomhed over for alle. Jeg gjorde, hvad jeg kunne, for at Deborah altid kunne være

rede til at hjælpe ham, for jeg vidste, at jeg ikke selv duede til meget, og at jeg gjorde mest nytte ved at udføre sådanne tilfældigt forefaldende ting, så andre derved fik mere tid til deres rådighed."

"Kom Deres broder aldrig hjem?"

"Jo, én gang. Han kom hjem som løjtnant, admiral var han ikke blevet. Og han og fader var så gode venner. Fader tog ham med sig rundt i hele sognet og var umådelig stolt af ham. Han gik aldrig ud uden at støtte sig til Peters arm, og Deborah indrømmede med et smil – jeg tror ikke, der var nogen af os, der lo efter moders død – at hun var ganske sat til side."

"Hvad så mere?" spurgte jeg efter et lille ophold.

"Så tog Peter igen til søs og den dag kom, da fader døde. Han velsignede os begge og takkede Deborah for alt, hvad hun havde været for ham. Dermed var forholdene blevet helt anderledes for os, for i stedet for at bo i præstegården og have tre piger og karl, kom vi nu til at bo i dette lille hus og nøjes med en enepige. Men – som Deborah sagde – vi har altid levet standsmæssigt, selv om forholdene nødsagede os til sparsommelighed."

"Men så Deres broder?" spurgte jeg.

"Der kom en stor krig i Indien – nu husker jeg ikke, hvad det var, de kaldte den – og efter den tid har vi ikke hørt fra Peter. Jeg tror selv, at han er død, og undertiden piner det mig, at vi aldrig har båret sorg for ham. Men så hænder det også, når jeg sidder alene, og huset er roligt, at jeg pludselig synes, jeg hører hans trin ude på gaden, og mit hjerte begynder da heftigt at banke. Men lyden går altid forbi – og det er aldrig Peter, der kommer.

Er det Martha, der kommer tilbage? Nej, kære. Jeg går ned. Jeg kan altid finde vej i mørket, og det vil tillige gøre mig godt at få et pust af den friske luft dernede ved døren. Jeg lider lidt af hovedpine i den senere tid."

Så trippede hun af sted. Jeg tændte lyset for at gøre stuen hyggelig, til hun kom op igen.

"Var det så Martha?" spurgte jeg.

"Ja, og jeg blev så underlig til mode, for jeg hørte en mærkelig lyd, lige som jeg åbnede døren."

"Hvor var det?" spurgte jeg, for frøken Mattys øjne var helt runde af forskrækkelse.

"Det var ude fra gaden – lige uden for døren – det lød, som om nogen –"

"Talte sammen?" indskød jeg, da hun betænkte sig lidt.

"Nej! Kyssedes –"

7. Visitter

En formiddag sad frøken Matty og jeg ved vort arbejde. Klokken var ikke tolv, så frøken Matty havde endnu ikke skiftet kappe, men bar den med de gule bånd, der havde været frøken Deborahs bedste, og som hun nu sled op. Hun havde en anden, der var en efterligning af fru Jamiesons kappe, og den tog hun på, når hun kunne vente at blive set af folk i Cranford. Med ét gik døren op, det var Martha, der kom for at spørge, om frøken Betty Barker kunne komme til at tale med frøken Matty. Jo, det var der intet i vejen for, og i en fart forsvandt frøken Matty for at skifte kappe, mens frøken Barker steg op ad trappen. Hun havde imidlertid ikke fået brillerne med, og da hun tilmed blev lidt nervøs ved at få besøg på en så usædvanlig tid, forbavsede det mig ikke at se hende komme tilbage med en anden kappe ovenpå den første. Hun vidste ikke selv af det og så velvilligt og elskværdigt på sin gæst. Jeg tror heller ikke, frøken Barker bemærkede det, for rent bortset fra, at hun ikke længere var ung, så var hun nu i øjeblikket stærkt optaget af sit ærinde, hvilket hun fremførte med en umådelig forlegenhed, der fik luft gennem en uendelig række undskyldninger.

Frøken Betty Barker var datter af den gamle degn, der havde beklædt embedet i Cranford, mens pastor Jenkyns levede. Hun og søsteren havde haft gode pladser som kammerjomfruer og havde lagt penge op, så de siden havde kunnet åbne en forretning i modepynt, der var blevet favoriseret af omegnens fine damer. Det hændte for eksempel gentagne gange, at lady Arley overlod frøkenerne Barker en af sine gamle kapper, hvis

mønster øjeblikkelig blev kopieret og derpå cirkulerede blandt eliten i Cranford. Jeg siger udtrykkelig "eliten", for frøkenerne Barker vidste. hvilken vej vinden blæste, og de pralede af deres "adelige forbindelser". De solgte ikke deres kapper og bånd til folk, der ikke havde stamtavlen i orden. Mangen en gårdmands kone eller datter gik krænket bort fra frøkenerne Barkers udsøgte "etablissement", og gik til købmanden, hvis fortjeneste på grøn sæbe og sukker satte ham i stand til at tage direkte til (Paris, sagde han, indtil han mærkede, at kunderne blev alt for patriotiske og John Bullske til at ville gå med franske pyntesager) London, hvor dronning Adelaide, fortalte han, netop den foregående uge havde båret mage til den kappe, han her fremviste, og som var pyntet med skrigende gule og blå bånd. Kong William havde været helt indtaget i den kappe og havde komplimenteret dronningen i anledning af hendes gode smag.

Ikke desto mindre gik det godt med frøkenerne Barkers forretning, skønt de to damer holdt sig til sandheden og ikke syntes om en blandet kundekreds. Det var et par uegennyttige, rare mennesker. Jeg har mangen gang set den ældste af dem – hun havde været kammerjomfru hos fru Jamieson – trippe afsted med en eller anden velsmagende ret til en fattig patient. De efterlignede kun de højerestående i ikke at have noget at gøre med de folk, der i social henseende stod lige under dem. Da den ældste søster døde, viste det sig, at deres formue var så stor, at frøken Betty roligt kunne lukke butikken og trække sig tilbage. Hun anskaffede sig også en ko (hvad jeg allerede har haft lejlighed til at omtale), og i Cranford var det lige så tydeligt et tegn på respektabilitet, som når man andre steder anskaffer

sig en ekvipage. Hun gik mere fint klædt end nogen anden i Cranford, hvilket ikke forbavsede nogen, for man opfattede det således, at hun nu opbrugte alle de hatte, kapper og bånd, der var blevet tilbage ved forretningens ophævelse. Det var nu en fem-seks år siden, at hun var holdt op, så ethvert andet sted end i Cranford ville man måske nok have fundet hendes dragt lidt *passé*.

Nu kom frøken Betty Barker her for at invitere frøken Matty til te hos sig på tirsdag. Der faldt også en invitation af til mig, da jeg var her som gæst; men jeg forstod godt, at hun var lidt ængstelig ved det. For min fader var nu flyttet til Drumble, og det var jo muligt, at han havde fået noget at gøre med "denne modbydelige bomuldshandel" og derved havde trukket sin familie ud fra dens "aristokratiske omgang". Invitationen blev som sagt indledet med så mange undskyldninger, at hun vakte min nysgerrighed. Hun håbede, man ville undskylde hendes dristighed. Hvad mon hun havde gjort? Hun syntes at være så betaget af det, at jeg kun kunne tænke mig, at hun havde skrevet til dronning Adelaide og bedt om en anvisning til at vaske kniplinger efter. Det viste sig imidlertid, at det hele, hun havde gjort, var at invitere sin søsters tidligere frue, fru Jamieson. "Ville frøken Matty til trods for hendes tidligere beskæftigelse undskylde den frihed, hun derved tog sig?" Å, tænkte jeg, hun har set de to kapper og vil nu bringe tingene i orden. Nej, det var heller ikke det, men hendes påtrængenhed ved nu også at invitere frøken Matty og mig. Frøken Matty nikkede samtykkende, og det undrede mig, at hun ikke derved følte sit hovedtøjs usædvanlige vægt og højde. Det gjorde hun sikkert ikke, for hun vedblev at tale til frøken Betty i en venlig,

nedladende tone, der var vidt forskellig fra det forfjamskede væsen, hun ville have båret til skue, hvis hun havde anet, hvor mærkværdig hun så ud.

"Sagde De ikke, at fru Jamieson kommer?"

"Jo, fru Jamieson var så elskværdig at ville komme, dog stillede hun det som en betingelse, at hun tog Carlo med sig. Jeg sagde til hende, at var der noget, jeg sværmede for, så var det små hunde."

"Og frøken Pole?" spurgte frøken Matty, der navnlig tænkte på sit spilleparti, ved hvilket Carlo ikke var anvendeligt som makker.

"Hende er jeg på vej til. Jeg kunne selvfølgelig ikke invitere hende før Dem – pastorens datter. Jeg forsikrer Dem, jeg glemmer ikke, at fader var hr. pastorens underordnede."

"Fru Forrester kommer vel også?"

"Ja. Jeg tænkte egentlig på at gå til hende, før jeg går til frøken Pole. Ganske vist er forholdene jo helt anderledes for hende nu, men hun er dog en født Tyrrell, og vi kan aldrig glemme, at hun er beslægtet med familien på Bigelow."

Frøken Matty var i øjeblikket langt mere optaget af, at hun var en udmærket kortspiller.

"Fru Fitz-Adam kommer måske også?"

"Nej, frøken, der man være en grænse. Jeg tror ikke, fru Jamieson ville sætte pris på at være sammen med fru Fitz-Adam. Bevares, jeg har den største agtelse for hende, men jeg kan ikke tænke mig hende som passende selskab for sådanne damer som fru Jamieson og frøken Mathilda Jenkyns."

Frøken Betty Barker nejede dybt for frøken Matty og kneb munden sammen. Jeg fik et værdigt sideblik, der fortalte mig,

at selv om hun var en forretningsdame, der havde trukket sig tilbage fra virksomheden, var hun aldeles ikke demokrat og forstod sig nok på rangsforskelle.

"Må jeg til slut bede Dem indfinde Dem i min lille bolig så nær som muligt til klokken halv syv?" Og med en udglidende nejen tog frøken Betty Barker afsked.

"Frøken Betty fortalte mig, at der kun var tale om nogle få udvalgte," sagde frøken Pole, da hun og frøken Matty bagefter talte om invitationerne.

"Ja, det sagde hun også til mig. Fru Fitz-Adam skal ikke engang med."

Fru Fitz-Adam var enke og søster til doktoren i Cranford, som jeg før har talt om. Deres forældre havde været hæderlige bønderfolk, der havde været tilfredse med deres stilling i samfundet. De gode menneskers navn var Hoggins, og vi syntes ikke om navnet i Cranford, vi fandt det ufint. Imidlertid havde vi dog håbet, at doktoren ville vise sig at være beslægtet med marquisen af Exeter, hvis pigenavn var Molly Hoggins, men manden lod til at være aldeles ligeglad med hensyn til, hvad der kunne tjene til hans eget bedste, så han fralagde sig ethvert sådant slægtskab skønt han, som den kære frøken Deborah sagde, havde en søster, der hed Mary, og det navn var meget almindeligt i adelige familier.

Kort efter at frøken Mary Hoggins var blevet gift med hr. Fitz-Adam, forsvandt hun fra egnen og viste sig ikke der i mange år. Hendes selskabelige omgang i Cranford var ikke tilstrækkelig fin til, at vi interesserede os for, hvem vel Fitz-Adam var. Han gik til sine fædre, uden at vi nogen sinde havde skænket ham en tanke. Men så var det, at fru Fitz-Adam igen

kom til Cranford ("modig som en løve," sagde frøken Pole). Nu var hun en velhavende enke, klædt i knitrende sort silke så kort tid efter mandens død, at frøken Deborah havde ret i sin bemærkning om, at "uld ville bedre have været et udtryk for hende sorg".

Jeg husker endnu et damekoncilium, der var samlet for at afgøre, om det blå blod i Cranford skulle aflægge besøg hos hende eller ikke. Hun havde lejet et stort og smukt hus, der i almindelighed ansås for at give vedkommende lejer attest for fornemhed, da det engang – for halvfjerds-firs år siden – havde været en greves ugifte datters residens. Jeg er ikke vis på, om man ikke mente, at det hus tillige bibragte sin beboer en usædvanlig grad af intelligens, for grevens datter, komtesse Jane, havde en søster, komtesse Anne, som giftede sig med en officer på den tid, vi havde krig med Amerika, og denne officer havde skrevet nogle komedier, der endnu blev spillet på teatrene i London. Når vi så det i avisen, at et af disse stykker skulle spilles, knejsede vi endnu mere end ellers og følte, at det var en kompliment til Cranford fra Drury Lane-teatret. Da frøken Deborah døde, var det endnu ikke blevet afgjort, om man skulle aflægge besøg hos fru Fitz-Adam, og det var beklageligt, for med frøken Jenkyns forsvandt det nøje kendskab til, hvad den strengeste etikette tillod. Frøken Pole havde ret i sin bemærkning, at da de fleste damer af god familie i Cranford var ældre, ugifte damer eller enker uden børn, var det nødvendigt, at vi slog lidt af på fordringerne og blev mindre eksklusive, da vi ellers ville ende med slet ikke at have nogen omgang.

Fru Forrester støttede frøken Pole, for "hun havde altid været af den opfattelse, at Fitz betød noget aristokratisk, som nu for eksempel Fitz-Roy – det forekom hende, at nogle af kongens børn var blevet kaldt Fitz-Roy – og nu var der jo da Fitz-Clarencerne, de var jo børn af den kære, gode kong William den Fjerde. Fitz-Adam var et nydeligt navn," syntes hun, "og det betød muligvis 'søn af Adam'. Ingen, der ikke havde fornemt blod i årerne, ville driste sig til at kalde sig Fitz, der ligger nemlig ikke så lidt i et navn. Fru Forrester havde således en fætter, der stavede sit navn med to små ff'er – ffoulkes – og han så altid ned på store bogstaver og sagde, at det kun var familier af senere oprindelse, der brugte dem. Hun havde været bange for, at han skulle dø som pebersvend, for han var så umådelig kræsen i sin smag. Så traf han imidlertid ved et badested en fru ffarringdon, som han straks blev stærkt indtaget i – hun var enke og en både fin og nydelig dame med en betydelig formue. Enden på det hele blev, at min fætter, hr. ffoulkes giftede sig med hende, og det skyldtes udelukkende hendes to små ff'er."

Der var ingen udsigt for fru Fitz-Adam til at gøre bekendtskab med nogen hr. Fitz-etellerandet i Cranford, så det kunne ikke antages at have været grunden til, at hun slog sig ned her. Frøken Matty mente, at hun måske håbede at blive optaget blandt de "bedre folk" i Cranford, hvilket ganske vist ville være en yderst behagelig ophøjelse for den tidligere frøken Hoggins, og hvis det virkelig havde været hendes håb, ville det være grusomt at skuffe hende.

Som følge deraf aflagde alle besøg hos fru Fitz-Adam – det vil sige: med undtagelse af fru Jamieson, der rigtig viste, hvor fin og velbåren hun var ved aldrig at få øje på fru Fitz-Adam, når de

traf sammen ved selskaberne i Cranford. Det kunne da hænde, at der kun var otte eller ti damer til stede, og fru Fitz-Adam var med hensyn til korpus den anseligste af dem alle. Når fru Jamieson så kom ind, rejste fru Fitz-Adam sig altid og nejede dybt for hende, hver gang hun vendte sig om ad den kant. Ja, hun nejede så dybt, at jeg forestiller mig, fru Jamieson må have set på væggen bag ved hende, for hun fortrak ikke en mine, og det var ganske, som om hun ikke havde set hende. Fru Fitz-Adam blev imidlertid standhaftigt ved.

Det var en lys forårsaften, da en tre-fire damer med "kalecher" mødtes ved frøken Barkers dør. Ved De, hvad en kaleche er? Det er en hætte, der bæres over kappen, og den er ikke ulig de gammeldags vognkalecher. Det var et hovedtøj, der altid indgød børnene i Cranford ærefrygt, og her var der da også nogle, der standsede deres leg i den rolige, lille gade og i tavs undren beskuede frøken Pole, frøken Matty og mig. Vi var også tavse, og vi kunne derfor høre en høj, skarp hvisken inden for den lukkede dør: "Vent lidt, Peggy! Vent, til jeg er løbet ovenpå og har vasket mine hænder. Når jeg hoster, lukker du op. Det varer kun et øjeblik."

Ganske rigtigt, der forløb kun et øjeblik, så hørte vi en lyd, der var som en mellemting af en nysen og en galen, og døren fløj op. Der stod en pige, der med store, runde øjne stirrede forfærdet på det fornemme kalecheselskab, der sejlede ind uden at sige et ord. Hun havde imidlertid tilstrækkelig åndsnærværelse til at vise os ind i en lille stue, den tidligere butik, der nu var omskabt til en slags påklædningsværelse. Der tog vi nålene ud og rystede os, og foran spejlet lagde vi vore ansigter i elskværdige selskabsfolder, hvorpå vi nejende trak os

tilbage for at lade fru Forrester gå først op ad den snævre trappe, der førte op til frøken Barkers dagligstue. Der sad hun da selv, så statelig og rolig, som om vi aldrig havde hørt den løjerlige hosten, hun sikkert endnu kunne mærke i halsen. Den rare, men lidt lurvet klædte fru Forrester blev øjeblikkelig ført til anden æresplads – der i arrangementet mindede om prinsgemalens plads ved siden af dronningen, meget god, men dog ikke *så* god. Den fornemste plads var selvfølgelig reserveret den velbårne fru Jamieson, der nu kom pustende og stønnende op ad trappen – hunden Carlo smuttede forbi hende undervejs, som om den ville spænde ben for hende.

Nu var frøken Barker en stolt og lykkelig kvinde! Hun ragede op i ilden, lukkede døren ud til trappen og satte sig så nær ved den som muligt – hun sad helt ude på kanten af stolen. Da Peggy kom ind, vaklende under vagten af den store tebakke, opdagede jeg, at frøken Barker var skælvende angst for, at Peggy ikke skulle tage tilstrækkeligt hensyn til den sociale afstand imellem dem. Til daglig var hun og Peggy på en yderst fortrolig fod, og nu havde Peggy en del små tilståelser at gøre, som frøken Barker sad som på nåle for at erfare, men alligevel mente, at hun som dame burde negligere. Hun vendte derfor det døve øre til alle Peggys antydninger, men svarede alligevel yderst åndsfraværende på et par replikker, indtil hun pludselig fik en glimrende idé.

"Å, stakkels, søde Carlo!" udbrød hun. "Dig glemmer jeg jo! Kom han med mig ned, lille bitte vovse, så skal han få te, skal han!"

Lidt efter kom hun igen, rolig og velvillig som før, men jeg fik en formodning om, at hun havde glemt at give den "lille bitte

vovse" noget, for den gik grådigt løs på de stykker, der tilfældigt blev budt den.

Der var en overflod af gode sager på bordet, og det glædede mig, for jeg var sulten, kun var jeg bange for, at de andre damer ville finde, at det var en "vulgær" opdyngen af kager. Det ville man i hvert fald ikke have set hjemme hos dem selv, men hvorledes det nu end gik til, så sank det stærkt i forsyningerne. Jeg så fru Jamieson sidde og spise krydderkage – langsomt og betænksomt som alt, hvad hun ellers foretog sig, og det overraskede mig, for jeg huskede, at hun ved sit sidste selskab netop havde sagt, at den slags kage spiste hun aldrig, da den mindede hende om parfumeret sæbe, hvorfor hun aldrig opvartede med andet end Savoy-kiks. Nu så man imidlertid, at fru Jamieson var venlig og overbærende med hensyn til frøken Barkers manglende kendskab til fine folks skikke, og for ikke at beskæmme den skikkelige frøken Betty spiste hun ikke mindre end tre store stykker krydderkage med et velvilligt ansigtsudtryk, der mindede ikke så lidt om en gumlende kos.

Da vi havde drukket te, opstod der en lille vanskelighed. Vi var i alt seks, så de fire af os kunne spille, hvad vi ville, mens to ville være henvist til Puk. Det var imidlertid tydeligt, at de alle med undtagelse af mig (for jeg var temmelig bange for Cranfords damer, når de spillede kort, da det var noget af det vigtigste og mest alvorlige, de hengav sig til) ville være med i kvartetten. Om det så var frøken Barker, der erklærede, at hun ikke kendte spadille fra manille, var det soleklart, at hun hjertensgerne ville være med. Vi kom imidlertid hurtigt over vanskelighederne ved en besynderlig lyd. Hvis det i det hele taget kan formodes, at en barons svigerdatter nogensinde

snorker, så ville jeg sige, at det var det, fru Jamieson foretog sig. For varmen i stuen i forbindelse med en naturlig tilbøjelighed til at falde hen havde været hende for meget, da hun tilmed var blevet anbragt i en yderst bekvem lænestol – og nu sad hun og nikkede. Et par gange så hun velvilligt op, men det kostede hende anstrengelse, og lidt efter lidt gik døsigheden over til en tryg søvn.

"Det er mig en meget stor tilfredsstillelse," hviskede frøken Barker til sine tre modstandere ved spillebordet – som hun til trods for sit ukendskab til spillet bankede af på det ubarmhjertigste – "det er mig en sådan glæde, at fru Jamieson i den grad føler sig hjemme i min lille stue, hun kunne ikke have givet mig en større kompliment."

Frøken Barker forsynede mig med "lidt litteratur" i form af tre eller fire smukt indbundne modejournaler, der var mellem ti og tolv år gamle, og idet hun stillede lys frem på det lille bord, jeg skulle sidde ved, bemærkede hun, at hun vidste, at unge piger holdt af at se billeder. Carlo lå og snorkede ved sin frues fødder. Den følte sig også ganske som hjemme.

Det var fornøjeligt at iagttage spillepartiet, hvor de fir damehoveder med deres svajende og nikkende kapper næsten mødtes midt over bordet i deres iver for at hviske hurtigt nok og højt nok. Og endda hørte man hvert øjeblik frøken Barkers ængstelige "Hys! Tænk på fru Jamieson!"

Det var slet ikke så let at klare den mellem fru Forresters døvhed og fru Jamiesons slummer, men enken Barker klarede den helt godt. Hun gentog det, der var blevet hvisket, idet hun fortrak sit ansigt på det voldsomste for ved læbernes bevægelse af vise, hvad det var, der var blevet sagt. Derpå så hun sig

henrykt om og mumlede: "Hvor dejligt det er alt sammen, hvor jeg ville ønske, min søster havde oplevet denne dag."

Pludselig gik døren op. Carlo sprang op med et højt bjæf, og fru Jamieson vågnede, det vil sige: hun havde ikke sovet, men, da der var så lyst i stuen, havde hun blot lukket øjnene, mens hun med den største interesse lyttede til vor fornøjelige og behagelige samtale. Det var Peggy, der viste sig i døren med en ny anretning, og hun blussede af stolthed. "O, fornemhed!" tænkte jeg, "kan du tåle dette sted?" For skønt frøken Barker så fornøjet op og spurgte: "Men hvad er det nu, Peggy kommer med?" var jeg dog på det rene med, at det var hende selv, der havde arrangeret alt det, der hørte til et lækkert aftensmåltid – grillerede østers, henkogte hummere, gelé og en ret, der hed "Små amoriner" (og var i stor yndest hos damerne i Cranford, skønt den var alt for kostbar til at blive serveret uden ved de allerhøjtideligste lejligheder – jeg ville have kaldt dem for makroner, dyppede i cognac, hvis jeg ikke have kendt det fine, klassiske navn). Det var tydeligt nok, at vi skulle opvartes med det fineste og bedste, der kunne gives, og vi fandt det rigtigt at tage imod det med elskværdighed, selv om det var på bekostning af vor fornemhed – der ikke tillod os at spise til aften til daglig brug, hvorfor vi da også havde en glubende appetit, når der var anledning til at tilfredsstille den.

I sin tidligere tilværelse havde frøken Barker gjort bekendtskab med den drik, der hedder *cherry brandy*. Der var ingen af os, der kendte den, og vi veg sky tilbage, da hun bød os den – "kun et lille bitte glas, mine damer, det er så godt ovenpå hummer og østers." Vi rystede på hovederne som kvindelige mandariner, men til slut lod fru Jamieson sig dog overtale, og vi

andre fulgte trop. Drikken smagte helt godt, men den var så hed og stærk, at vi følte os forpligtede til at vise, at vi ikke var vant til sligt, ved at hoste stærkt – næsten lige så stærkt som frøken Barker, da hun lod Peggy lukke op for os.

"Det er noget meget stærkt noget," sagde frøken Pole, da hun satte det tomme glas fra sig. "Jeg tror, der må være spiritus i."

"Det er kun så lidt – blot hvad der skal til for at det kan holde sig," sagde frøken Barker. "Sådan kommer man jo også papir, der er dyppet i rom eller cognac over syltetøjet, så det kan stå sig. Jeg føler mig tit noget "snurrende", når jeg har spist svesketærte."

Jeg gad vide, om svesketærte ville have gjort fru Jamieson så meddelsom, som hun blev efter kirsebærlikøren. Hun fortalte os om en kommende begivenhed, som hun til dette øjeblik ikke havde nævnt med et ord.

"Min svigerinde, lady Glenmire, vil aflægge mig et længere besøg."

Der lød et flerstemmigt "Så?", hvorpå alle hensank i tavshed. Man gennemgik i tankerne hurtigt sin garderobe for at overveje, hvor vidt den var egnet til at komme frem i en enkebaronesses nærværelse, for der blev altid holdt en række mindre selskaber, når der kom gæster til nogen i omgangskredsen. Vi følte os behageligt oplivede ved tanken om, hvad der forestod.

Kort efter blev det meldt, at pigerne og lygterne var kommet. Fru Jamieson havde bestilt bærestolen, der nu med besvær var blevet klemt ind i frøken Barkers lille forstue. Det krævede en række behændige manøvrer fra de gamle portørers side (de var til daglig hæderværdige skomagere, men når de blev tilsagt til

portørtjeneste, mødte de op i et mærkværdigt gammelt liberi – lange frakker med korte slag, ganske i stil med bærestolen og med de portører, Hogarth har afbildet) for at få deres byrde ud gennem frøken Barkers gadedør, men til slut lykkedes det dog, og vi hørte deres hurtige trin fjerne sig, mens vi førte os vore kalecher og fæstede vore kjoler op. Frøken Barker trippede omkring os og tilbød sin hjælp, og havde det ikke netop været således, at hun erindrede sin tidligere beskæftigelse og ønskede, at vi skulle glemme den, ville hendes tilbud have været endnu mere indtrængende.

8. "Deres Nåde"

Temmelig tidligt den næste dag – det var lige efter tolv – kom frøken Pole op til frøken Matty. Hun gav en eller anden ligegyldig grund som anledning til besøget, men det var tydeligt, at hun havde andet på hjerte.

"Det er forresten sandt, frøken Jenkyns – ja, De må vist finde mig rædsomt uvidende, men jeg ved virkelig ikke, hvordan man tiltaler en dame som lady Glenmire. Siger man "Deres Nåde" der, hvor man ellers ville sige "De" til et almindeligt menneske? Og skal man sige "nådige frue" i stedet for frue? De kender jo lady Arley – vil De ikke sige mig den rigtige måde, man tiltaler adelige damer på?"

Stakkels frøken Matty! Hun tog brillerne af og satte dem på igen, men det var hende alligevel umuligt at erindre, hvorledes man skulle tiltale lady Arley.

"Ak, det er så længe siden," sagde hun, "og jeg husker det ikke. Jeg tror ikke, jeg har set hende mere end to gange i mit liv. Jeg husker, at sir Peter kaldte vi altid "sir Peter" – men han kom så ofte på besøg. Deborah kunne have givet besked med det samme. "Nådige frue", – "Deres Nåde". Jeg synes, det lyder så underligt, som om det ikke var rigtigt. Jeg har aldrig tænkt over det udtryk, og nu, da De spørger mig, ved jeg hverken ud eller ind."

"Ved De hvad, frøken Jenkyns," sagde frøken Pole, "jeg tror, jeg går hen til fru Forrester, for at fortælle hende om vor lille vanskelighed. Man kan undertiden blive helt nervøs over den

slags ting, og vi vil jo da ikke have lady Glenmire til at tro, at vi ikke kender til etiketten her i Cranford."

"Så vil De nok være så rar, frøken Pole, at se her indenfor, når De går hjem, så jeg kan få at vide, hvad De bestemmer. Jeg er vis på, at det, som De og fru Forrester bliver enige om, er rigtigt. – "Lady Arley", "sir Peter"," vedblev frøken Matty at gentage for sig selv, idet hun prøvede på at erindre de gamle udtryksmåder.

"Hvem er lady Glenmire?" spurgte jeg.

"Hun er enke efter fru Jamiesons mands ældste broder. Fru Jamieson selv er født Walker, datter af guvernør Walker. "Deres Nåde". Ja, hvis de nu bliver enige om det udtryk; men De må lade mig øve mig lidt på Dem, ellers vil jeg være alt for nervøs og hed i hovedet, når jeg første gang skal sige det til lady Glenmire."

Det var virkelig en lettelse for frøken Matty, da fru Jamieson kom i et yderst uhøfligt ærinde. Jeg har lagt mærke til, at flegmatiske mennesker har en egen, rolig måde at være uforskammede på, der overgår andres mere iltre udtryk. Fru Jamieson kom for ret utilsløret at sige, at hun ikke nærede noget særligt ønske om, at damerne i Cranford kom på visit for at hilse på hendes svigerinde. Jeg kan ikke godt beskrive, hvorledes hun fik det sagt, for jeg var ude af mig selv af raseri, mens hun langsomt og med velovervejede ord forklarede frøken Matty sine ønsker. Frøken Matty, der selv var "dame" til fingerspidserne, kunne kun til nød forstå de følelser, der fik fru Jamieson til at ønske, af hendes adelige svigerinde kun skulle tro, at hun havde omgang med godsejerfamilierne. Frøken Matty sad endnu og grublede længe efter, at hensigten med fru Jamiesons besøg var gået op for mig.

Da hun endelig forstod, hvor den velbårne dame stilede hen, var det virkelig smukt at se den rolige værdighed, hun tog imod den så uhøfligt fremførte anmodning på. Hun var aldeles ikke krænket – det var hendes sind alt for blidt til –, men der var dog en indre følelse hos hende, der fik hende til at gå fra dette emne over til andre på en mindre forlegen og mere overlegen måde, end hun ellers havde for skik. Det var i virkeligheden fru Jamieson, der var den mest forlegne af de to, og jeg kunne se, hun længtes efter at komme af sted igen.

Lidt efter kom frøken Pole tilbage, rød i hovedet af arrigskab. "Nå, det må jeg nok sige! Jeg hører af Martha, at fru Jamieson har været her. Vi skal nok ikke aflægge visit for at hilse på lady Glenmire. Ja, jeg traf nemlig fru Jamieson, da jeg var på vej hen til fru Forrester, og hun fortalte mig det. Jeg blev så overrasket, at jeg ikke fik sagt noget. Hvor jeg ville ønske, at noget rigtig skarpt og sarkastisk var faldet mig ind. Men det kommer nok først i aften. Og når man så tænker på, at hun kun er enke efter en *skotsk* baron! Jeg så selv efter i adelskalenderen hos fru Forrester, fordi jeg rigtigt ville se, hvem den dame var, der sådan skulle gemmes hen under glas. Enke efter en skotsk adelsmand – én, der aldrig har siddet i Parlamentet – og rimeligvis så fattig som Job – og så hun! Datter af en eller anden hr. Campbell. De er da i hvert fald datter af en sognepræst og i slægt med familien Arley, og sir Peter kunne være blevet lord, siger folk."

Frøken Matty prøvede på at berolige frøken Pole, men det var forgæves. Hun, der ellers var så venlig og godmodig, var i øjeblikket lutter fyr og flamme.

"Jeg gik endda hen og bestilte mig en ny kappe morges for at være parat i tide," sagde hun til sidst og røbede derved, hvad der havde gjort fru Jamiesons henstilling dobbelt bitter at tage imod. "Fru Jamieson skal få at se, at det bliver ikke let at få mig som fjerdemand, når hendes skotske slægtning er rejst igen."

Da vi gik fra kirke den første søndag efter, at lady Glenmire var kommet, talte vi ivrigt sammen og vendte ryggen til fru Jamieson og hendes gæst. Når vi ikke måtte hilse på hende, ville vi ikke engang se på hende, skønt vi var nær ved at dø af nysgerrighed for at vide, hvorledes hun så ud. Vi havde imidlertid den trøst at udspørge Martha bagefter. Martha tilhørte den samfundsklasse, hvis opmærksomme iagttagelse af lady Glenmire ville blive opfattet som en kompliment af denne, og Martha havde brugt sine øjne.

"Mener frøkenen den lille dame, der var sammen med fru Jamieson? Jeg tænkte, De hellere ville vide, hvad den unge fru Smith havde på som brud!" (Hun var den dag blevet gift med slagteren.)

"Hvad bryder vi os om fru Smith!" udbrød frøken Pole, men tav straks, da Martha fortsatte:

"Den lille dame i fru Jamiesons stol havde en gammel sort silkekjole på og et mørkt, storternet slag. Hun havde meget klare, sorte øjne og et elskværdigt, men skarpskåret ansigt. Hun var ikke af de yngste, men i hvert fald ikke så gammel som fru Jamieson. Hun drejede hovedet til alle sider ligesom en fugl, mens hun så sig om i kirken, og tog rask op i sin nederdel, da hun gik. Hun lignede allermest fru Deacon i gæstgivergården "*Det gyldne Firspand*"."

"Sådan må Martha ikke sige," sagde frøken Matty. "Man må ikke glemme respekten."

"Ja, undskyld, men Jem Hearn siger det samme. Han sagde, at hun var netop sådan en vims lille ting –"

"Dame," sagde frøken Pole.

"Dame – som fru Deacon."

Der gik én søndag til, og vi kastede ikke så meget som et blik i retning af i fru Jamieson og hendes gæst, og vi fortalte hinanden, at vi selv syntes, vi var meget strenge – måske næsten for meget igen. Frøken Matty var i hvert fald lidt urolig over vor sarkastiske måde at tale på.

Lady Glenmire var måske på den tid kommet til det resultat, at fru Jamiesons hus ikke var af de allerlivligste eller muntreste i verden, og måske var fru Jamieson blevet klar over, at de fleste af de adelige familier var inde i London, og at dem, der var tilbage, ikke fuldt ud var på det rene med, at lady Glenmire opholdt sig i deres nærhed. Store begivenheder kan opstå af små årsager, så jeg skal ikke kunne sige, hvad der bevægede fru Jamieson til at ændre sin beslutning om at udelukke damerne i Cranford og i stedet for udsende indbydelse til et lille selskab den følgende tirsdag. Det var hr. Mulliner selv, der kom med invitationerne. Han ignorerede altid bagdørene og brugte dørhammeren nok så kraftigt som fru Jamieson. Han havde tre små billetter, som han bar i en stor kurv for derved at imponere sin frue med deres store vægt, skønt han med lethed kunne have haft dem i vestelommen.

Frøken Matty og jeg blev enige om, at vi allerede var optaget. Det var netop den aften, da frøken Matty plejede at lave fidibusser af de breve og meddelelser, hun havde modtaget i

ugens løb. Vi havde derfor en gyldig grund til at afslå fru Jamiesons invitation. Vi havde imidlertid ikke fået svaret skrevet, da frøken Pole kom ind med et oplukket brev i hånden.

"Nå!" sagde hun og kastede et blik på bordet. "Jeg ser, at De også har fået Deres brev. Bedre sent end aldrig. Jeg kunne på forhånd have sagt lady Glenmire, at inden fjorten dage ville hun være mere end glad ved vort selskab."

"Ja, vi er inviteret til tirsdag aften," sagde frøken Matty. "De vil måske gøre os den glæde at tage Deres håndarbejde med og drikke te hos os den aften. Jeg plejer at gennemgå den foregående uges meddelelser, breve og regninger og lave fidibusser af dem, men det var næsten ikke tilstrækkelig grund for mig til at skrive, at jeg allerede var optaget hjemme, skønt det var min hensigt. Hvis De nu vil komme, vil min samvittighed være i bedste orden, og heldigvis er brevet ikke skrevet endnu."

Jeg så, at udtrykket i frøken Poles ansigt forandredes, mens frøken Matty talte.

"Tænker De da ikke på at gå derhen?" spurgte hun.

"Nej," sagde frøken Matty roligt, "det gør De vel heller ikke?"

"Ja, det ved jeg dog ikke," svarede frøken Pole. "Jo, vist gør jeg så," tilføjede hun hurtigt, og da hun så, at frøken Matty blev overrasket, fortsatte hun: "Ser De, jeg synes ikke, fru Jamieson skal tro, at hun kan sige eller gøre noget som helst, der kan fornærme os. Jeg synes, vi ville nedværdige os ved det. Det ville være alt for smigrende for fru Jamieson, om hun skulle få den opfattelse, at hun havde sagt noget, som afficerede os en hel uge, ja ti dage efter."

"Ja, jeg tror også, det er galt at være stødt eller krænket over noget så længe, og det var måske slet ikke hendes mening at ærgre os. Men jeg må sige, at jeg havde ikke kunnet få mig selv til at sige det, fru Jamieson sagde. Jeg tror heller ikke, jeg tager mod invitationen."

"Jo vist så, frøken Matty. De må gå med. De ved jo, at vor veninde fru Jamieson er mere flegmatisk end de fleste andre, og hun har for eksempel ikke den finfølelse, De besidder."

"Den syntes jeg også, *De* besad den dag, fru Jamieson var her for at sige os, at vi skulle blive borte," sagde frøken Matty uskyldigt.

Foruden finfølelse besad frøken Pole imidlertid tillige en meget fin og fiks kappe, som hun længtes efter at fremvise for en beundrende verden. Hun syntes derfor ganske at have glemt alle de vrede ord, hun havde udtalt fjorten dage i forvejen og derimod at være rede til at handle efter, hvad hun kaldte det store kristelige princip: at tilgive og glemme. Som følge deraf bearbejdede hun frøken Matty så længe, at hun til sidst nåede til at forsikre min gamle veninde om, at det var hendes uafviselige pligt som datter af den tidligere sognepræst også at købe en ny kappe og gå til fru Jamiesons selskab. Som følge deraf var det os "en stor fornøjelse at modtage den elskværdige indbydelse" i stedet for at måtte meddele, "med beklagelse", at vi ikke kunne komme.

Toiletteudgifterne i Cranford var som regel begrænset til købet af kapper. Når damerne havde hovederne indrammet af nydelige kniplingskapper, var det dem ligegyldigt, hvorledes de i øvrigt så ud. Gamle kjoler, hvide, ærværdige kraver og dertil en mængde brocher, anbragt alle mulige og umulige steder og af

det mest forskellige udseende (nogle havde påmalede hundeøjne, andre var som så skilderirammer med templer og grædepile inden i, net udførte i hårarbejde, andre havde miniaturportrætter af damer og herrer, der smilede elskværdigt ud fra stive musselinsreder). Gamle brocher som "permanente" prydelser og nye kapper for at følge moden – man måtte indrømme, at damerne i Cranford altid var klædt med "kysk og kølig elegance", som frøken Barker engang sagde.

Som følge deraf optrådte fru Forrester, frøken Matty og frøken Pole den mindeværdige tirsdag aften med nye kapper og en større udkommando af brocher, end man nogen sinde før havde set i den tid, Cranford havde været til. Jeg talte ikke mindre end syv brocher på frøken Pole. To var tilfældigt og skødesløst fæstet i kappen (den ene var en sommerfugl, fremstillet yderst livagtigt af skotske sten), en sad i hendes halstørklæde, en anden i kraven, en prydede hendes kjole midtvejs mellem hals og livbælte og en anden midt på sidstnævnte. Jeg har glemt, hvor den syvende var anbragt, men jeg ved, at den var et eller andet sted.

Ved at beskrive toiletterne kommer jeg imidlertid for hurtigt frem i min fortælling. Jeg bør først nævne turen ud til fru Jamieson, der boede i et stort hus uden for byen. En vej, der før havde vidst, hvad det ville sige at være en gade, førte lige ud forbi huset, der lå helt ud til vejen uden nogen skærmende forhave. Hvor så solen end stod på himlen, nåede den aldrig om på forsiden af huset. Ganske vist lå stuerne ud til den anden side, hvor de vendte ud til en dejlig have, så vinduerne ud mod vejen hørte til korridoren, køkkenet og de andre "økonomirum". I et af disse forlød det, at hr. Mulliner opholdt sig. Ja, når vi

under forbigangen kastede et blik ind ad vinduet, så vi ofte en pudret nakke, hvorfra pudderet var drysset videre ned over frakkekraven og langt ned ad ryggen, og denne imponerende ryg sad altid og læste "*St. James's Chronicle*", hvilket for en del forklarede, hvorfor vi andre, der abonnerede sammen med fru Jamieson, fik bladet så sent. Just denne dag havde forsinkelsen været i høj grad ærgerlig, da både frøken Pole og frøken Matty – især da den første – havde ønsket at kunne være fuldstændig à jour med alle hofnyheder og således "vel forberedt" til aftensammenkomsten. Frøken Pole fortalte os, at hun netop havde sørget for at være fuldt påklædt allerede klokken fem, så hun kunne have tilstrækkelig tid, ifald "*St. James's Chronicle*" skulle komme i sidste øjeblik – netop den "*St. James's Chronicle*", som det pudrede hoved var beskæftiget med at læse, da vi passerede forbi hans vindue.

"Det uforskammede menneske," lød det sagte irriteret fra frøken Pole. "Jeg kunne have lyst til at spørge ham, om hans frue betaler sin fjerdedel udelukkende for hans skyld."

Vi så beundrende på det modige menneske, for vi havde alle den største respekt for hr. Mulliner. Det forekom os, at han aldrig kunne glemme, hvor nedladende han havde været, da han gik ind på at bo i Cranford. Det var sket, at frøken Deborah var trådt frem som sit køns modigste repræsentant og havde talt til ham som til en ligemand, men videre havde hun heller ikke været i stand til at drive det. Når han var mest elskværdig og bedst oplagt, så han ud som en gnaven kakadue, Hans tale bestod kun af barske enstavelsesord. Han plejede at vente på os i forhallen, når vi bad ham om endelig ikke at vente, og han stod så og så yderst krænket ud, fordi vi lod ham stå der og

spilde sin tid, mens vi med skælvende fingre skyndte os for at blive færdige til at træde ind.

Fru Jamiesons dagligstue var både hyggelig og indbydende. Det store vindue var indrammet af dejlige blomster, og aftensolens lys strømmede ind gennem de blanke ruder. Alt møblementet var hvidt og forgyldt, og det var ikke den forvirrende stil, hvor alt er muslingeskaller og vridninger på alle leder, nej, der var ikke en bøjet eller krum linje på fru Jamiesons stole og borde, hvis ben var firkantede og blev tyndere og mere spidse ned mod gulvet. Alle stolene stod langs væggene undtagen fire eller fem, der var arrangeret i en halvkreds foran kaminen. Tværs over stoleryggene var der hvide tremmer med udskårne og forgyldte rosetter midt på, og hverken rosetterne eller tremmerne indbød til magelig hvile. Der var et kinesisk bord med husets litteratur: Bibelen, en bønnebog og adelskalenderen. Et andet bord var forbeholdt kunsten. Der stod et kalejdoskop, en æske med spørgsmålskort og et lille skrin, der var smukt dekoreret i stil med de landskaber, man så på tedåserne. Carlo lå på det broderede uldtæppe, da vi trådte ind, og den udstødte et yderst unådigt bjæf. Fru Jamieson rejste sig og så på hver enkelt af os med et sløvt velkomstsmil, hvorpå hun hjælpeløst så på hr. Mulliner bagved os, som om hun håbede, at han ville finde pladser til os – for ellers fik vi det da ikke. Jeg tror, hans tanke var, at vi selv kunne finde hen til kredsen ved kaminen – jeg ved ikke, hvorfor de stole mindede mig om Stonehenge, men det gjorde de. Lady Glenmire kom imidlertid vor værtinde til hjælp, og således hændte det da, at vi første gang i fru Jamiesons hus kom til at sidde uden omstændelige formaliteter og der, hvor vi helst ville.

Da vi nu havde tid til at se på lady Glenmire, opdagede vi, at det var en livlig, midaldrende dame, der havde været meget smuk i sine unge dage, og som det endnu var en fornøjelse at se på. Jeg kunne se, at frøken Pole vurderede hendes påklædning i løbet af de første fem minutter, og jeg troede hende på hendes ord næste dag:

"Kære, for ti pund kunne man have købt hver trævl, hun havde på – kniplingerne og det hele!"

Det var så behageligt at antage, at en højadelig dame kunne være fattig, og det forsonede os til dels med den kendsgerning, at hendes mand aldrig havde haft sæde i Overhuset.

Til at begynde med var vi yderst fåmælende. Vi tænkte på, hvilke konversationsemner der vel kunne være betydningsfulde nok til at interessere Hendes Nåde. Sukkeret var steget, hvilket var af stor interesse nu, da syltetiden nærmede sig, og vi ville da også der have haft et almindeligt samtaleemne, om ikke lady Glenmire havde været til stede. Men vi var ikke sikre på, at aristokratiet interesserede sig for eller havde noget kendskab til syltning. Frøken Pole, der imidlertid var den, der havde mest mod og *savoir faire*, brød imidlertid stilheden ved på én gang direkte at tiltale lady Glenmire, der for øvrigt også lod til at grunde over et emne, der kunne gøre ende på forlegenheden.

"Har Deres Nåde fornylig været ved hoffet?" spurgte frøken Pole og sendte os samtidig et hurtigt sideblik, som tydeligt sagde: "Ser I, hvor klogt jeg valgte et emne, der passede for den fremmedes samfundsstilling?"

"Der har jeg såmænd aldrig været," svarede lady Glenmire på bredt skotsk, men med et yderst behageligt tonefald. "Vi tog meget sjældent til London," tilføjede hun. "Ja, jeg har kun været

der to gange efter mit bryllup, og før jeg blev gift, var der slet ikke tale om sådan noget, det var vi alt for mange børn til –" (vi tænkte alle på hr. Campbells femte datter, tror jeg), "- ja, det var endda sjældent, at vi kom til Edinburgh. Der har damerne måske været?" spurgte hun med et pludseligt håb om at have fundet noget af fælles interesse. Der var ingen af os, der havde været i Edinburgh, men frøken Poles onkel havde en gang overnattet der, så det var jo helt interessant.

Fru Jamieson havde i nogen tid siddet og grundet over, hvorfor hr. Mulliner ikke kom med teen, og til sidst oplod hun sin mund om det.

"Skal jeg ikke ringe?" spurgte lady Glenmire hurtigt.

"Nej – det er ikke værd – Mulliner kan ikke lide, man jager med ham."

Det ville have glædet os alle at få te nu, for vi spiste tidligere til middag end fru Jamieson, men vi tænkte os, at hr. Mulliner skulle være færdig med *St. James's Chronicle*, før det ville behage ham at ulejlige sig med teen. Fru Jamieson blev mere og mere urolig og vedblev at mumle: "Jeg forstår ikke, hvorfor Mulliner ikke kommer med den te. Jeg kan ikke regne ud, hvad han har for." Til sidst tabte lady Glenmire tålmodigheden uden derfor at blive mindre elskværdig, og med ét ringede hun temmelig skarpt. Hr. Mulliner kom til syne med værdig overraskelse afspejlet i ansigtet. "Å, det var lady Glenmire, der ringede," sagde fru Jamieson. "Det er vist teen, det drejede sig om."

Lidt efter blev der serveret te. Porcelænet var spinkelt og fint, og sølvtøjet var gammelt. Der var kun tynde skiver smørrebrød og meget små stykker sukker, for netop dette holdt fru Jamieson af at spare på. Jeg betvivler, at de små sukkertænger

af sølvfiligran ville have været i stand til at gabe over et almindeligt borgerligt stykke sukker af normalstørrelse. Da jeg prøvede på at kapre to miniaturstykker på én gang for ikke alt for ofte at søge ned i sukkerskålen, lod sukkertangen det ene falde ned på bakken med et ondskabsfuldt spektakel. På samme tid led vi en lille skuffelse. Der var fløde i en lille sølvkande og mælk i en større. Straks da hr. Mulliner kom ind, begyndte Carlo at tigge, hvilket vi var alt for velopdragne til, skønt vi var lige så sultne. Fru Jamieson sagde, at vi ville nok undskylde hende, at hun først gav den stakkels dumme hund dens te. Som følge deraf tillavede hun drikken i en underkop, og imens fortalte hun os, hvor klogt et dyr den var, den kære lille fyr. Den elskede fløde og ville slet ikke drikke te, når der kun var mælk i den. Vi måtte derfor nøjes med mælk, og i tavshed var vi enige om, at vi var nok så kloge som Carlo, hvorfor vi også følte det som noget af en fornærmelse, da vi blev opfordret til at beundre hunden, der ved at logre med halen udtrykte sin taknemmelighed for den fløde, vi skulle have haft.

Da vi havde drukket te, kom vi efterhånden til at tale om dagligdags anliggender. Vi var lady Glenmire taknemmelige, fordi hun havde foreslået, at der skulle komme mere smørrebrød op, og vor fælles trang gjorde os bedre bekendte, end om vi skulle have fortsat med at tale om hoffet, skønt frøken Pole sagde, hun havde håbet at få førstehånds besked om, hvorledes den kære dronning i virkeligheden så ud.

Det ved smørrebrødet indledte venskab udvikledes yderligere, da kortspillet begyndte. Lady Glenmire viste sig at være en absolut autoritet med hensyn til l'hombre og quadrille, og hun spillede beundringsværdigt. Om det så var frøken Pole,

glemte hun helt at sige "Deres Nåde" eller "lady Glenmire", men udtrykte sig ganske ligefremt: "Basta, frue!" eller "De har vist spadille?" som om vi aldrig havde haft den store rådslagning angående den rette tiltaleform til adelige damer.

Som et bevis på, hvor fuldkomment vi havde glemt, at vi sad sammen med en, der kunne have båret diadem i stedet for kappe, kan det tjene, at fru Forrester fortalte lady Glenmire en mærkværdig lille hændelse, som kun hendes nærmeste venner kendte, og som fru Jamieson aldrig havde hørt om. Det drejede sig om en fin lille knipling, fru Forrester havde om halsen, og som lady Glenmire så på med beundring.

"Ja," sagde fru Forrester, "den slags kniplinger kan man hverken få for penge eller gode ord nu om stunder. De blev lavet udenlands i nonneklostrene, og selv der laver de dem ikke mere. Som følge deraf sætter jeg jo også megen pris på de kniplinger, og jeg tør sandelig ikke betro min pige at vaske dem." ("Min pige" var den før nævnte lille friskolepige). "Jeg vasker dem altid selv, men én gang var det nær gået galt. Deres Nåde ved jo nok, at den slags kniplinger må man hverken stive eller stryge. Nogle mennesker vasker kniplinger i sukkervand og andre i kaffe for at give dem en rigtig gullig farve. Jeg selv har nu en udmærket opskrift, efter hvilken jeg vasker dem i mælk, hvilket stiver tilstrækkeligt og giver en meget god crêmefarve. Nå, jeg havde nu krympet dem sammen – det er jo sagen ved disse fine kniplinger, at de fylder ingenting, når de er våde og de lå nu i mælk, da jeg desværre måtte forlade stuen et øjeblik. Da jeg kom ind igen, var Mis oppe på bordet, og den så temmelig tyvagtig ud. Den hostede så underligt, som om den var ved at kvæles i noget, den havde prøvet på at sluge og nu

ikke kunne få ned. Jeg var ikke med på tingene lige straks, så jeg havde ondt af dyret og sagde: "Stakkels Mis! Stakkels Mis!" men med ét kom jeg til at se hen på den lille mælkeskål og opdagede, at den var helt tømt. "Din væmmelige kat!" udbrød jeg, og jeg blev så ærgerlig, at jeg gav den et smæk, der ikke havde anden virkning end den, at kniplingen gled ned, ganske som man kan hjælpe et barn til at synke maden ved at banke det på ryggen. Jeg var så elendig, at jeg kunne have givet mig til at græde, men jeg besluttede, at jeg ikke ville miste mine kniplinger uden kamp. Jeg håbede, at kniplingerne ikke måtte bekomme den godt, men De skulle blot have set det dyr strække sig og snurre velbehageligt et øjeblik efter. Den ventede tydeligt nok, at jeg ville klappe den, men jeg sagde: "Nej, Mis, det kan du ikke vente, hvis du da har den mindste gnist af samvittighed i dig?" Så fik jeg en idé og ringede på pigen, som jeg sendte hen til hr. Hoggins. Om hr. Hoggins ville være så elskværdig at låne mig en af sine lange støvler, blot en time. Jeg syntes ikke, der var noget så mærkværdigt i det, men Jenny sagde, at de unge mennesker henne i apoteket havde leet, som om de skulle få et tilfælde, blot fordi jeg ønskede at låne en lang støvle. Jenny og jeg puttede så Mis helt ned i støvleskaftet – også forbenene kom ned, så den ikke kunne kradse – og derpå gav vi den en teskefuld ribsgelé, hvori jeg, ja, Deres Nåde må undskylde mig, hvori jeg havde blandet noget brækvinsten. Jeg glemmer ikke den spænding, jeg var i den næste halve time. Jeg tog mis ind i min egen stue og anbragte den på et rent håndklæde på gulvet. Jeg kunne have kysset dyret, da det tilbageleverede kniplingen, som den havde fået den. Jenny havde kogende vand parat og vi skyllede og udvaskede kniplingen, hvorpå vi bredte den ud på

en lavendelbusk, før den kom i mælk igen. Nu ville Deres Nåde såmænd aldrig falde på, at den engang har været inden i Mis."

I løbet af aftenen fik vi at vide, at lady Glenmire ville aflægge et længere besøg hos fru Jamieson, eftersom hun var flyttet ud af sin lejlighed i Edinburgh og ikke havde noget bånd på sig. Det glædede os at erfare det for hun havde gjort det bedste indtryk på os, og det tiltalte os tillige, at hun foruden sine andre udmærkede egenskaber aldeles ikke var så "vulgær" at være velhavende.

"Synes De ikke, det er ubehageligt at gå?" spurgte fru Jamieson, da det blev meldt, at vore piger ventede. Det var et spørgsmål, vi altid hørte fra fru Jamieson, der havde egen befordring og altid brugte bærestol, om så afstanden var aldrig så kort. Vore svar var lige så selvfølgelige og stereotype som fru Jamiesons spørgsmål.

"Nej, bevares vel. Det er så behageligt at gå i aftenluften!" – "Det er så forfriskende for nerverne efter at have været i selskab." – "Stjernerne er så smukke i aften!" Den sidste replik var frøken Mattys.

"Holder De af astronomi?" spurgte lady Glenmire.

"Å nej, ikke videre," svarede frøken Matty forvirret, for i øjeblikket var det hende umuligt at erindre, hvad det var, der var astronomi, og hvad astrologi. Hendes svar passede imidlertid godt nok, for det var med en vis uro, hun læste Francis Moores astrologiske forudsigelser, og hvad astronomien angik, da havde hun en gang i al fortrolighed fortalt mig, at hun ikke kunne tænke sig, at Jorden stadig drejede sig rundt. Hun ville helst ikke tro det, sagde hun, for blot tanken om det gjorde hende træt og svimmel.

Med vore kyser over os trippede vi den aften ekstra forsigtigt hjem, for vi var mere end almindeligt sensible nu, da vi havde drukket te sammen med "Hendes Nåde".

9. Signor Brunoni

Kort efter besøget hos fru Jamieson blev jeg kaldt hjem på grund af min faders sygdom, og denne optog mig så meget, at jeg ikke fik tid til at tænke på, hvorledes det gik mine kære venner i Cranford, eller hvorledes lady Glenmire fandt sig i den kedsommelighed, der sikkert var dagens orden hos fru Jamieson. Da faders rekonvalescens begyndte, tog vi ud til havet, og jeg gik derved fuldstændig glip af at få en eller anden tilfældig underretning om livet i den lille by.

Sidst i november, da vi atter var hjemme, og fader nu var helt rask, kom der et meget hemmelighedsfuldt brev fra frøken Matty. Det var svært at hitte meningen i det, for en mængde af sætningerne var ufuldendte, og flere af dem løb sammen i ubegribelige ordkæder. Så meget fik jeg dog ud af det, at hvis min fader havde det bedre (hvad hun inderligt ville håbe), og ville være så fornuftig at gå med overfrakke fra Mikkelsdag til Mariæ Bebudelsesdag, om jeg så ville være så venlig at sige hende, om det var moderne at gå med turban? Der skulle nemlig foregå noget så ualmindeligt i retning af underholdning, at Cranford ikke havde kendt dets lige siden de dage, da Wombwells menageri var der (og en af hans løver spiste et lille barns arm), og måske var hun nok for gammel til at tænke på stads, men en ny kappe måtte hun i hvert fald have, så da hun nu havde hørt, at man gik med turban, og det var muligt, at nogle af de omboende adelige familier kom ind til Cranford, om jeg så ikke ville bringe hende en kappe fra den modehandlerinde, der havde min søgning, og, å kære, hvor var

det tankeløst af hende først nu at skrive, at hun ville bede mig komme på besøg hos hende førstkommende tirsdag, til hvilken tid hun håbede at kunne byde mig på en fornøjelse, som hun ikke nu ville komme nærmere ind på at beskrive, hun ville kun minde mig om, at hendes yndlingsfarve var søgrønt. Dermed sluttede brevet, men i en efterskrift tilføjede hun, at hun egentlig lige så godt kunne fortælle mig, hvori den særlige attraktion bestod – det var signor Brunoni, der onsdag og fredag i den følgende uge ville vise sine vidunderlige tryllekunster i Cranford.

Rent bortset fra tryllekunstneren var det mig en stor glæde at få en indbydelse fra frøken Matty, og da jeg anså det for yderst vigtigt at hindre hende i at skæmme sit elskelige lille ansigt med en stor saracenerturban, købte jeg i stedet for en nydelig kappe, der netop ville være særdeles klædelig. Det blev imidlertid kun en skuffelse, hvilket jeg tydeligt mærkede, da hun efter min ankomst fulgte efter mig ind i gæsteværelset. Hun sagde, hun kom for at se til ilden, men jeg tror bestemt, hun håbede at se den søgrønne turban komme frem fra den hatteæske, jeg medførte.

Det var forgæves, at jeg holdt kappen op og vendte og drejede den, så den kunne beundres på hver led. Hun havde nu drømt om en turban, og jeg både så resignationen i hendes blik og hørte den i hendes stemme, da hun sagde: "De har sikkert gjort Deres bedste, kære. Kappen her er akkurat magen til den, de andre damer går med i Cranford, og som de har gået med det sidste års tid. Jeg indrømmer, jeg ville gerne have haft noget mere moderne, noget i stil med de turbaner, som frøken Betty Barker fortæller mig, at dronning Adelaide går med. Men

kappen er virkelig pæn, og jeg tror, at lilla holder sig bedre end søgrønt. Nå, hvad har alt sådan noget at betyde? Har vi lov at bekymre os om det? Nu må De sige, om alt er som det skal være her. Klokkestrengen er i orden. Turbaner er vel ikke kommet til Drumble endnu, tænker jeg."

Med de ord gik den kære gamle dame sin vej for at lade mig klæde mig om til aften, for hun ventede frøken Pole og fru Forrester og håbede, jeg ikke ville være for træt til at være sammen med dem. Det var der selvfølgelig ikke tale om, så jeg skyndte mig at pakke ud og gøre i stand, men alligevel hørte jeg gæsterne komme, inden jeg var færdig. Samtalen gik livligt, og i det øjeblik, jeg åbnede døren, hørte jeg frøken Matty sige: "Det var dumt af mig at vente noget fikst fra butikkerne i Drumble, og jeg er vis på, at det stakkels barn gjorde sit bedste for mig." Ja, vist så, og hun måtte hellere have ringe tanker om Drumble og mig end ugle sig ud med en turban.

Af de tre damer, der nu var samlet, var det altid frøken Pole, der havde oplevet noget i Cranford. Hun havde for skik at hjemsøge butikkerne om formiddagen – ikke for at købe noget (undtagen nu og da et nøgle bomuldsgarn eller et stykke bændel), men for at se det nye, der var kommet frem, så hun kunne fortælle om det, og tillige for at samle alle de nyheder, det måtte være muligt at få fat på. Hun havde en egen måde, hvorpå hun elskværdigt og stilfærdigt fik næsen indenfor over alt, hvor hun ønskede at tilfredsstille sin nysgerrighed, og det faldt aldrig nogen ind, at der var det mindste påtrængende i hendes opførsel. Nu sad hun her og rømmede sig på en så betydningsfuld måde, mens hun ventede på, at alle mindre væsentlige emner (som kapper og turbaner) skulle blive

uddebatteret, at vi forstod, at hun havde noget særligt at meddele, når der blev tilstrækkelig ørenlyd – og jeg gad vide, hvilke almindelige dødelige, der kan holde en samtale i gang, når en sidder midt iblandt dem i fornem tavshed og med tydelig overbærenhed hører på alle de ubetydelige og trivielle småting, de bringer på bane, i stedet for at lytte til det, der turde være tusindfold vigtigere. Frøken Pole begyndte derfor:

"Da jeg gik ud af Gordons butik i formiddags, faldt det mig ind at se indenfor i gæstgivergården (min Betty har et næstsøskendebarn, der er stuepige der, og jeg tænkte mig, at Betty gerne ville vide, hvorledes hun havde det), og da jeg ikke traf nogen, gik jeg langsomt op ad trappen og hen ad gangen til salen (vi husker den sal, frøken Matty, hvad? Fra den gang, vi lærte at danse menuet), og jeg tænkte ikke over noget særligt, før jeg med ét opdagede, at de var ved at lave i stand til i morgen aften, idet de delte salen tværs over med store rammer, som Crosbys folk slog rødt flonel på. Det så meget mørkt og besynderligt ud, og jeg blev helt forvirret, så jeg kom bag ved skærmene, hvor en herre – en virkelig fin herre, forsikrer jeg – kom hen imod mig og spurgte, hvormed han kunne tjene mig. Han talte et så nydeligt, kun halvt forståeligt, engelsk, så jeg ikke kunne lade være at tænke på Thaddæus fra Warszawa, de ungarske brødre og Santo Sebastiani, og mens jeg i tankerne var stærkt optaget af at udmale mig hans tidligere liv, havde han med mange buk ført mig uden for døren. Ja, vent nu blot, De har ikke hørt det halve af historien endnu. Jeg gik så ned ad trappen, og hvem andre træffer jeg vel end Bettys næstsøskendebarn. Jeg standsede naturligvis for at tale med hende – for Bettys skyld – og hun fortalte mig, at det virkelig

var selve tryllekunstneren, jeg havde set – den herre, der havde talt halvt forståeligt engelsk, var signor Brunoni selv. I samme øjeblik kom han ned ad trappen og bukkede så nydeligt, at jeg nejede for ham – alle fremmede har et så høfligt væsen, at man uvilkårligt viser dem det samme. Da han nu var gået nedenunder, kom jeg i tanker om, at jeg havde tabt min handske oppe i salen (den lå imidlertid i god behold i min muffe, men det opdagede jeg først senere). Jeg gik derfor tilbage, og netop som jeg var ved at liste mig igennem den smalle åbning, der var ved den ene side af skærmen, kom den samme herre, som jeg lige havde set gå ned ad trappen, frem imod mig fra den bagerste ende af salen, og De ved, at der er ingen døre der. Han spurgte mig igen på samme nydelige måde, om jeg havde noget som helst at gøre her, ja, jeg mener ikke, han sagde det *så* krænkende, men jeg forstod dog, at han ikke ville have, al jeg kom om på den side af skærmen, så jeg forklarede ham det med handsken, som jeg besynderligt nok i samme øjeblik opdagede inde i muffen.

Frøken Pole havde altså set tryllekunstneren – den virkelige, levende tryllekunstner – og der var en mængde spørgsmål, vi nu bestormede hende med. "Havde han skæg?" – "Var han ung eller gammel?" – "Lys eller mørk?" – "Så han" – (da jeg ikke var i stand til at spørge på denne måde, brugte jeg en anden vending) – "hvordan så han ud?" Kort sagt, frøken Pole var aftenens heltinde på grund af sit formiddagseventyr.

Den hele aften var det tryllekunst og magi, vi talte om. Frøken Pole var nærmest skeptisk og mente, der måtte kunne gives en forklaring på alt sådan noget – om det så var heksen i Endor. Fru Forrester troede fuldt og fast på alt lige fra genfærd

til dødningeure, og frøken Matty vaklede mellem de to standpunkter og holdt hele tiden med den, der sidst havde haft ordet.

Da vi havde drukket te, blev jeg sendt afsted efter de bind af det gamle konversationsleksikon, der indeholdt artiklerne om magi og tryllekunst, så frøken Pole kunne udruste sig med videnskabelige forklaringer på de kunster, vi skulle se den næste aften. Det ødelagde det spilleparti, som frøken Matty og fru Forrester havde glædet sig til, for frøken Pole blev så optaget af emnerne (og ikke mindst af illustrationerne), at vi følte, det ville være grusomt at forstyrre hende på anden måde end ved en velanbragt gaben nu og da fra min side, for det rørte mig virkelig at se den ydmyge måde, de to damer bar deres skuffelse på. Frøken Pole læste imidlertid videre med stigende interesse og meddelte os kun nu og da en enkelt uinteressant passus som for eksempel:

"Ja vel! Ja, nu forstår jeg det hele. A forestiller kuglen. Man anbringer A mellem B og D – nej mellem C og F – og bøjer andet led på venstre hånds tredje finger hen over højre håndled. Ja, det er fuldstændig klart. Kære fru Forrester, det hele er som fod i hose. Må jeg blot læse det følgende stykke for Dem?"

Fru Forrester bønfaldt hende om at lade være og fortalte hende, at lige fra hun var barn, havde det altid været hende umuligt at fatte, hvad der blev læst højt for hende. Jeg havde blandet kortene ret støjende, og nu lod jeg spillet falde ned på bordet, så frøken Pole ved denne diskrete hentydning forstod, hvad der var hensigten med aftenen. Hun foreslog da også selv – skønt noget modvilligt – at spillet begyndte, og det var en fryd at se det glade smil, der nu kom frem hos de to andre. Frøken

Matty havde et par små anfald af selvbebrejdelse, fordi frøken Pole var blevet forstyrret i sine studier, hvorfor hun ikke rigtig fulgte spillet i begyndelsen. Det kom imidlertid udmærket i gang, da hun fik samvittigheden beroliget ved at tilbyde frøken Pole at låne hende de to bind. Frøken Pole tog imod tilbuddet med tak og sagde, at Betty kunne så bære dem, når hun kom med lygten.

Næste aften var vi ikke så lidt spændte i anledning af det, der forestod. Frøken Matty gik tidligt op for at klæde sig om, og hun skyndede på mig med, så vi fandt, at der var halvanden time til det tidspunkt – klokken syv – "da dørene ville blive åbnet". Og vi havde kun tredive skridt at gå! Frøken Matty sagde, at det gik ikke an at lade sig optage for meget af andre ting, så vi derover kunne risikere at glemme tiden, hvorfor hun mente, vi gjorde bedre i at sidde roligt uden at tænde lys til fem minutter i syv. Frøken Matty fik sig derfor en lille lur, og jeg sad og strikkede.

Endelig tog vi af sted, og ved gæstgivergårdens port traf vi fru Forrester og frøken Pole. Den sidste talte ivrigt om aftenens program og slog ustandseligt om sig med A'er og B'er. Hun havde endda afskrevet et par af "recepterne" – som hun kaldte dem – på bagsiden af en gammel konvolut for at være parat til at opdage og forklare signor Brunonis kneb.

Vi gik ind i garderoben, der stødte op til salen. Frøken Matty drog et suk, mens hun rettede på sin nye smukke kappe foran det sære gamle pillespejl, for hun tænkte på den sidste gang, hun havde været her. "Salen" var en tilbygning til gæstgivergården og var blevet opført for et århundrede siden af nogle af egnens godsejerfamilier, der om vinteren mødtes en

gang om måneden for at danse og spille kort. Mangen en herregårdsfrøken havde først præsenteret sin menuet her, inden hun kom til at danse den for dronning Charlotte. Det hed sig, at en af de berømte søstre Gunning havde været blandt de fejrede skønheder her i sin tid, og det blev også fortalt, at en rig og smuk enke, en lady Williams, havde mistet sin hjertefred, da hun her i salen traf en smuk ung kunstner, der udførte et arbejde på et herresæde, og havde gjort sin vært følgeskab til Cranford. Nu sad der ingen blussende skønheder langs salens vægge, og der var ingen smuk ung kunstner med *chapeau-bas* under armen. Det store rum så øde og forfaldent ud, de laksefarvede vægge var falmet, og store stykker gips var faldet ned fra væggenes guirlander og medaljoner. Alligevel var der et hengemt, fornemt præg over salen, og minderne om fortiden fik frøken Matty og fru Forrester til knejse lidt, da de sirligt trippede hen over gulvet, som om der havde været en mængde fine damer og herrer til stede i stedet for lo små drenge, der ved hjælp af en slikstang fik tiden til at gå.

Vi standsede som med et ryk ved anden række, og jeg forstod det ikke helt, for frøken Pole spurgte en opvarter, om man ventede nogle af "familierne" fra omegnen. Da han rystede på hovedet og sagde, at han ikke troede det, rykkede frøken Matty og fru Forrester frem på første række, der snart efter blev yderligere prydet af lady Glenmire og fru Jamieson. Vi seks rådede over de to første rækker og vor aristokratiske utilnærmelighed blev respekteret af de forskellige forretningsfolk og håndværkere, der lidt efter lidt kom ind og klumpede sig sammen på bænkene bagved. I det mindste sluttede jeg mig til, at det var det, der foregik, fra det spektakel,

de lavede, mens de tog plads. Da jeg af lutter kedsomhed ville vende mig om for ikke ufravendt af stirre på det grønne forhæng og derimod få lidt del i den muntre passiar bag ved mig, greb frøken Pole min arm og bad mig ikke vende mig, da det ikke "hørte sig til". Hvad der "hørte sig til", fik jeg ikke rigtig fat på, men det må have været noget overmåde kedsommeligt. Vi blev imidlertid alle siddende og stirrede som magnetiserede på det fristende forhæng, og da vi ikke ville være så "vulgære" at gøre støj i en offentlig forsamling, talte vi så sagte til hinanden, at vi ikke kunne forstå hinanden. Fru Jamieson var den heldigst stillede af os, for hun faldt i søvn.

Til sidst begyndte tæppet at bæve og gik derpå langsomt til vejrs – ved den ene side, den anden hang fast. Det gik så ned igen, og efter en ny anstrengelse og et kraftigt træk fra en usynlig hånd fløj det op og lod os beskue en pragtfuld herre, der sad i tyrkisk dragt ved et lille bord. Han så på os med rolig og nedladende værdighed og bagved mig var der en sentimental stemme, der fandt, at han lignede "et væsen fra en anden verden".

"Det er ikke signor Brunoni!" erklærede frøken Pole bestemt, og hun sagde det så højt, at jeg er vis på, han hørte det, for hans blik gled ned over hans bølgende skæg mod os og syntes at rumme en stum bebrejdelse. "Signor Brunoni har ikke skæg, han kommer nok om lidt." I mellemtiden havde frøken Matty anstillet rekognosceringer gennem sin stanglorgnet, som hun derpå omhyggeligt tørrede af og atter brugte. Til slut vendte hun sig om mod mig og sagde mildt bedrøvet: "Kan De se, kære, at man går med turban?"

Nu havde vi imidlertid ikke tid til mere samtale. Stortyrken, som frøken Pole kaldte ham, rejste sig og erklærede, at han var signor Brunoni.

"Jeg tror ham ikke!" protesterede frøken Pole. Han så igen værdigt og bebrejdende på hende. "Det gør jeg ikke," gentog hun, endnu mere vis i sin sag. "Signor Brunoni havde ikke sådan en muffe om halsen, men så ud som ethvert andet glatbarberet kristenmenneske."

Frøken Poles energiske tale havde den virkning, at fru Jamieson nu vågnede og spærrede øjnene op, hvilket var et tegn på hendes dybeste interesse. Resultatet var, at frøken Pole tav stille, og stortyrken følte sig opmuntret til at begynde, hvilket han gjorde på yderst ubehjælpsomt engelsk, ja, der var slet ikke ingen forbindelse mellem de forskellige sætningsdele, hvilket til sidst gik op for ham selv, så han holdt op med at tale og gik over til handling.

Nu blev vi forbavsede. Hvorledes han udførte sine kunster, fattede vi ikke – ikke engang da frøken Pole trak sine recepter frem og deklamerede dem med en høj hvisken. Jeg har aldrig set en mand se så rasende ud som stortyrken, da han så ned på frøken Pole, men hvad andet kunne man vente fra en muhammedaner end et ukristeligt klik, erklærede hun. Hvis frøken Pole var skeptisk og mere optaget af sine recepter end af hans kunster, var frøken Matty og fru Forrester derimod i højeste grad mystificerede og forundrede. Fru Jamieson tog i ét væk sine briller af og pudsede dem, som om det kunne være en mangel ved dem, der forårsagede alt det forunderlige. Lady Glenmire, der dog havde set mange mærkværdigheder i Edinburgh, var ganske imponeret af det, der foregik, og var

aldeles ikke enig med frøken Pole, der erklærede, at enhver kunne udføre den slags blot med lidt øvelse. Hun ville for sit vedkommende påtage sig at gøre alt det, han gjorde, når hun måtte få to timer til at studere leksikonet i og gøre tredje finger mere bøjelig.

Til sidst blev frøken Matty og fru Forrester fuldstændig lamslåede af forbavselse. De hviskede sammen og da jeg sad lige bag ved dem, kunne jeg ikke undgå at høre, hvad de sagde. Frøken Matty spurgte fru Forrester, om hun troede, det var "helt rigtigt" af dem, at de var gået hen for at se den slags ting? Hun rystede bekymret på hovedet, og fru Forrester indrømmede, at ganske den samme tanke var også faldet hende ind. Hun følte sig heller ikke helt hyggeligt tilpas, det hele var så underligt. Hun var ganske overbevist om, at det var hendes lommetørklæde, der nu var inden i det brød, og det var ikke mere end fem minutter siden, at hun havde holdt det i sin hånd. Hvem mon der nu havde leveret det brød? Hun var overbevist om, at det var ikke bager Dakin, for han var kirkeværge. På én gang vendte frøken Matty sig halvvejs om imod mig.

"Vil De ikke, kære – De er jo fremmed i byen, så det giver ikke anledning til ubehagelig snak – vil De ikke se efter, om sognepræsten er her. Hvis han virkelig er til stede, må man gå ud fra, at kirken godkender denne vidunderlige mands gerninger, og det vil være mig en stor lettelse."

Jeg så mig om og fik straks øje på den høje, magre og ellers så knastørre præst, der sad omgivet af alle byens skoledrenge og således var godt beskærmet mod ethvert angreb fra de ugifte damer i Cranford. Hans godmodige ansigt var ét stort smil, og

drengene omkring ham vred sig af fryd. Jeg fortalte derfor frøken Matty, at kirken smilede bifaldende, hvilket beroligede hende.

Jeg har aldrig før omtalt sognepræsten, hr. Hayter, fordi jeg som en velsitueret og lykkelig ung kvinde aldrig havde haft lejlighed til at komme i hans nærhed. Det var en gammel pebersvend, og han var lige så angst som nogen ung pige på atten år for at folk skulle bringe rygter i omløb om hans mulige giftermål. Han fo'r hellere ind i en butik eller ned ad en gyde, end han udsatte sig for at møde nogen af Cranfords damer på gaden, og det undrede mig ikke, at han altid afslog indbydelser til spillepartier. Ja, når jeg skal sige sandheden, må jeg tilstå, at jeg altid mistænkte frøken Pole for at have gjort jagt på ham, da han kom til Cranford, og det bestyrkede min mistanke, at hun nu nærede en levende rædsel for, at hendes navn i folkemunde skulle blive kædet til pastor Hayters. Hans hele interesse drejede sig om de fattige og de hjælpeløse, og når samtlige drenge i skolen havde kunnet give møde, var det fordi præsten havde inviteret dem. For en gangs skyld fik dyden sin belønning, for de beskærmede ham på alle sider og klumpede sig sammen om ham som en bisværm om dronningen. Han følte sig så sikker i sin stilling, at han tillod sig at hilse, da vi passerede ham på vejen ud af salen. For frøken Pole var han kun luft, og hun lod, som om hun var stærkt optaget af at overbevise os om, at vi var blevet narret, og at vi slet ikke havde set den rigtige signor Brunoni.

10. Panik

Det forekommer mig, at en hel række begivenheder kan dateres fra signor Brunonis besøg i Cranford – ikke således af forstå, at han havde nogen forbindelse med dem, men i vore erindringer blev de tidsfæstet ud fra hans besøg. Pludselig hørte man, at der havde været indbrud et par steder, og at der nu var anholdt et par mænd, der var mistænkte. Den hele by blev angst og ventede røveriske overfald, og i længere tid blev det skik i frøken Mattys hus hver aften at foretage en inspektionstur. Turen gik gennem køkken og kælder, og frøken Matty førte an, bevæbnet med ildrager, mens jeg fulgte efter med en kost i hånden, og Martha sluttede toget med fejeblad og ildklemme, som hun skulle slå alarm med. Det hændte et par gange, at hun af vanvare kom til at slå dem mod hinanden, hvorved hun blev indjaget en sådan skræk, at vi i vild angst skyndsomt lukkede os inde i køkkenet, spisekammeret, husholdningskælderen eller hvor vi nu i øjeblikket befandt os. Når vi så havde genvundet fatningen, tog vi fat igen på undersøgelsen med dobbelt mod. Hver dag hørte vi mærkelige historier om vogne, der blev kørt rundt om natten af mørkklædte mænd og var forspændt med filtskoede heste. Der var ingen tvivl om, at de mænd søgte efter uaflåsede døre eller ubevogtede huse.

Frøken Pole, der selv gav sig udsende af at være såre tapper, var den ivrigste til at samle og sortere disse rygter, så de fremtrådte i den allergyseligste form. Vi opdagede imidlertid, at hun havde tigget en gammel herrehat hos hr. Hoggins og anbragt den i sin forstue lige ved gadedøren, og vi (i det

mindste jeg) tvivlede meget på, at det virkelig ville "more" hende – hvad hun påstod – om nogen forsøgte at bryde ind hos hende. Frøken Matty lagde for sit vedkommende ikke skjul på, at hun var en ærkekryster, men hun vedblev at foretage sin inspektion – kun blev tiden stadig rykket frem, så vi til sidst gik rundt halv syv, og lidt over syv gik frøken Matty til ro, "for des før at få natten overstået".

I lange tider havde Cranford været stolt af at være en hæderlig og moralsk by, så den følte det meget hårdt, at der nu var sat en plet på dens navn. Vi trøstede os imidlertid med den gensidige forsikring, at det i hvert fald ikke var nogen beboer af Cranford, der gjorde den slags ting. Det måtte være fremmede folk, der bragte sådant vanry over byen og nødvendiggjorde lige så mange forsigtighedsregler, som om vi levede blandt indianere eller franskmænd.

Den sidste sammenligning skyldtes fru Forrester, hvis fader havde gjort tjeneste under general Burgoyne i krigen med Amerika, og hvis mand havde været med til at kæmpe mod franskmændene i Spanien. Hun tænkte sig også, at franskmændene stod bag ved de småraperier, der var bevislige kendsgerninger, og de indbrud og røverier, rygterne fortalte om. Hendes sind havde i sin tid været stærkt optaget af tanken om franske spioner, og den forestilling havde aldrig helt forladt hende, men dukkede op fra tid til anden. Nu havde hun dannet sig denne teori: De mennesker, der boede i Cranford, havde for megen selvagtelse og følte sig så taknemmelige mod de adelige familier, der havde den godhed at bo i nærheden af byen, at det var udelukket, de ville vanære sig ved at være uærlige eller umoralske. Vi måtte derfor antage, at ugerningsmændene var

fremmede – muligvis altså udlændinge og i så tilfælde vel nærmest franskmænd. Signor Brunoni talte netop engelsk ganske som franskmændene, og hvad det angik, at han bar turban som en tyrk, så havde fru Forrester engang set et kobberstik af madame de Staël med turban på og en anden gang et billede, hvor monsieur Denon var iført en ganske lignende dragt som den, tryllekunstneren havde haft på, så det var tydeligt, at franskmændene gik med turban lige så vel som tyrkerne.

Der var ingen tvivl om, at signor Brunoni var fransk – det var sikkert en fransk spion, der skulle finde de svage og ubefæstede steder i England, og han var sikkert ikke ene. Hvad hende angik, så måtte hun sige, at hun havde nu *sin* mening om frøken Poles oplevelser henne på gæstgivergården, hvor frøkenen havde set to mænd, mens man kun antog, at der var én. De franske havde deres eget væsen og deres egne manerer, som hun med taknemmelighed måtte sig, at englænderne ikke besad, og hun var i sin inderste sjæl ikke ganske tilfreds med at have overværet tryllekunstnerens forestilling, skønt pastoren havde været der. Hun blev så stærkt optaget af alt dette, at vi aldrig havde set noget lignende hos hende, og da hun var officersdatter og havde været gift med en officer, nærede vi jo den dybeste respekt for hendes meninger.

Jeg ved virkelig ikke, hvor meget sandt og usandt der var i de rygter, der fo'r omkring som løbeild, men det forekom mig, der var al mulig grund til at tro, at i Mardon (der lå omtrent otte engelske mil fra Cranford) brød røverne om natten ind i butikker og huse gennem huller, de frembragte ved i stilhed at borttage stenene i væggene. Da frøken Matty borte dette, opgav

hun det hele i fortvivlelse. "Hvad nytte er det til at have lås og slå," sagde hun, "eller at gå rundt over alt i huset." Dette sidste fra Mardon var netop noget for en tryllekunstner, og nu troede hun også, at signor Brunoni stod bag ved det alt sammen.

En eftermiddag ved femtiden blev vi skræmt op af en hurtig banken på gadedøren. Frøken Matty bad mig løbe ned og sige til Martha, at hun under ingen omstændigheder måtte lukke op, før hun (frøken Matty) havde set ud af vinduet og forvisset sig om, hvem det var. Hun bevæbnede sig derpå med en tung skammel, som hun ville lade falde ned i hovedet på den, der havde banket, hvis det nu var en mand med sort tilhyllet hoved, der så op, når hun spurgte, hvem han var. Det var imidlertid kun frøken Pole og Betty. Den første kom op ad trappen med en lille kurv på armen, og hun var i den heftigste sindsbevægelse.

"Pas godt på det!" sagde hun, da jeg tilbød at tage kurven. "Det er mit sølvtøj. Jeg er vis på, at man har til hensigt at plyndre mit hus i nat. Jeg kommer derfor for at bede Dem vise mig gæstfrihed, frøken Matty. Betty skal sove i gæstgivergården hos sit næstsøskendebarn. Jeg kan sidde her på en stol den hele nat, om det så skal være, men mit hus ligger så fjernt fra de andre huse, at jeg ikke tror, man kunne høre, hvis vi skreg."

"Men hvad er det dog, der har gjort Dem så urolig?" spurgte frøken Matty. "Har De set nogen luske omkring huset?"

"Ja, netop," svarede frøken Pole. "To yderst fordægtige mænd er tre gange gået langsomt forbi huset, og det er ikke en halv time siden, at en irsk tiggerske klemte sig næsten helt ind i forstuen forbi Betty. Hun sagde, at hendes børn led nød, og at hun måtte tale med fruen. Hun sagde "fruen", skønt der hang en herrehat lige for næsen af hende, og det ville have været

mere naturligt, om hun havde spurgt efter herren i huset. Men Betty fik hende indenfor, slog døren i og kom op til mig. Vi samlede så skeerne sammen og sad og passede på ved dagligstuevinduet. Da vi så så Thomas Jones komme fra arbejde, kaldte vi på ham og bad ham ledsage os ind til byen."

Vi kunne have drillet frøken Pole, der havde foregivet heltemod, indtil skrækken kom over hende selv, men vi var kun alt for glade ved at se, at hun ikke var bedre end vi andre. Jeg overlod hende gerne mit værelse og skulle så den nat sove sammen med frøken Matty. Inden vi gik til ro, fortalte de to damer imidlertid en så frygtelig bunke gyselige historier om mord og overfald, at det løb mig koldt ned ad ryggen. Det lod til at være frøken Pole magtpåliggende at vise, at hun havde hørt om så skrækkelige tildragelser, at hendes pludselige angst var berettiget, og da frøken Matty ikke ville lade sig sætte til vægs, kvitterede hun for hver historie med en ny, der var endnu mere grufuld, indtil jeg – underligt nok – kom til at tænke på en gammel historie, jeg en gang havde læst et eller andet sted, om en nattergal og en musiker, der engang kappedes om, hvem der kunne frembringe den skønneste musik, indtil den stakkels sangfugl til sidst faldt død ned fra grenen.

En af de historier, der blev ved at forfølge mig længe efter, var om en pige, der var alene hjemme dag i et stort hus oppe i Cumberland. Familien var taget til London, og de andre tjenestefolk havde taget sig en fridag. Da kom der en bissekræmmer, og han bad om lov til at sætte sin store og tunge sæk fra sig i køkkenet, så ville han komme efter den ud på aftenen. Pigen, der var datter af en skovbetjent, gik rundt i huset for at finde noget, hun kunne more sig med. Da hun så et

smukt gevær ude i forhallen, tog hun det ned for at beundre ciseleringen. Med ét gik bøssen af, og kuglen gik ud gennem den åbne køkkendør. Den ramte sækken, og en strime af mørkt blod sivede langsomt ud. (Frøken Pole nød dette stykke af historien, og hun fortalte det så realistisk som muligt). Resten af historien fortalte hun temmelig hurtigt, så jeg har kun en uklar erindring om, hvorledes pigen tappert tog det op med bissekræmmeren ved at narre ham med rødglødende jern, som hun havde gjort sort ved at dyppe det i fedt.

Da vi sagde godnat, var vi meget beklemte ved tanken om, hvad vi ville få at høre om morgenen. Jeg ved at jeg ønskede inderligt, den nat var overstået. Jeg var bange for, at røverne fra deres skjul havde set frøken Pole gå bort med sølvtøjet, så de derfor ville have en dobbelt anledning til at angribe vort hus.

Det var først, da lady Glenmire næste dag kom på visit, af vi hørte noget usædvanligt. Ildrageren og ildklemmen i køkkenet stod om morgenen i køkkenet i ganske den samme stilling, som Martha og jeg med behændighed havde stillet dem, så de var parate til at falde om med et frygteligt spektakel, hvis blot en kat havde rørt ved den anden side af døren. Jeg havde tænkt på, hvad vi skulle gøre, hvis vi nu blev alarmeret på den måde, og jeg foreslog frøken Matty, at vi skulle stikke hovederne ned under tæpperne, så røverne ikke skulle være bange for, at vi skulle være i stand til at genkende dem, men frøken Matty, der rystede af angst, erklærede, at det var vor pligt mod samfundet at møde dem, og hun ville gøre sit yderste for at gribe dem og låse dem inde på loftsværelset, til det blev dag.

Da lady Glenmire kom, gjorde hun os næsten ganske misundelige, for fru Jamiesons hus havde virkelig været

genstand for angreb, i hvert fald var der spor i blomsterbedene under køkkenvinduerne, der viste, at nogle mænd havde gået der, "hvor mandfolk ikke havde noget at gøre", og Carlo havde gøet hele natten. Fru Jamieson var blevet vækket af lady Glenmire, og de havde så ringet op til hr. Mulliner, der boede oppe på loftet, og da hans hoved (med hvid nathue), viste sig oppe over rækværket, havde de meddelt ham deres ængstelse og grunden til den. Han trak sig da tilbage til sit soveværelse og aflåsede døren (af frygt for træk, sagde han om morgenen), hvorpå han åbnede et vindue og modigt råbte, at hvis der var røvere, kunne de bare komme til ham, så skulle han give dem andet at tænke på. Lady Glenmire syntes imidlertid, at det kun var en ringe trøst, da røverne måtte passere hendes og fru Jamiesons værelser, før de kunne komme til ham, ligesom de også måtte være unaturligt stridslystne, hvis de forsømte den udmærkede lejlighed til plyndring af de to ubeskyttede etager og i stedet for stormede op til loftsværelset, hvis dør de måtte bryde op for at komme ind til husets helt og forsvarer. Efter at lady Glenmire en tid havde ventetog lyttet i dagligstuen, foreslog hun fru Jamieson, at de gik i seng igen. Fru Jamieson erklærede imidlertid, at hun følte, hun måtte blive oppe og passe på, hvorfor hun pakkede sig godt ind i tæpper henne i sofaen, hvor stuepigen om morgenen fandt hende trygt sovende. Lady Glenmire gik derimod i seng og lå lys vågen resten af natten.

Da frøken Pole hørte om alt dette, nikkede hun tilfredsstillet. Hun var overbevist om, at vi ville høre nyt fra Cranford nu til morgen, og se, om det ikke var sket! Det var tydeligt nok, at røverne først havde haft til hensigt at angribe hendes hus. Men

da de havde set, at hun og Betty havde været situationen voksne og borttaget alt sølvtøjet, havde de forandret taktik og var i stedet gået hen til fru Jamieson, og ingen kunne vide, hvad der ville være sket, om ikke Carlo, det fortræffelige dyr, havde vækket huset ved sin gøen.

Stakkels Carlo! Dens dage var nu talte. Om det nu forholdt sig således, at den bande, der hjemsøgte nabolaget, var bange for den og hævngerrige nok til at forgive den, eller – som nogle uvidende mennesker troede – den døde af apopleksi på grund af overernæring og manglende motion, vist er det, at to dage efter den skæbnesvangre nat fandt man den liggende død med benene udstrakte, som om den ved at sætte i løb havde lænket sig at kunne undslippe den sikre forfølger, døden.

Det gjorde os alle ondt for vor gamle ven Carlo, der nu i så mange år havde snerret ad os, og de hemmelighedsfulde omstændigheder ved dens død forekom os uhyggelige. Var det muligt, at signor Brunoni stod bagved alt dette? Tilsyneladende havde han den aften dræbt en kanariefugl blot ved et eneste ord, og hvem vidste, om han ikke opholdt sig i nabolaget og havde de sletteste hensigter med os?

Vi talte hviskende om alt dette, når vi sad sammen om aftenen, men om morgenen var det, som om vort mod vendte tilbage med dagslyset, og da der var gået en uge, havde vi andre helt forvundet bestyrtelsen i anledning af Carlos død. Kun fru Jamieson var stadig ilde til mode, og hun havde ikke været så nedtrykt, siden hun mistede sin mand. Ja, frøken Pole mente oven i købet, at da den velbårne hr. Jamieson havde drukket en del og voldt sin frue mange bekymringer, var det ikke umuligt, at hun følte Carlos død som en langt hårdere tilskikkelse.

Frøken Poles bemærkninger var nu imidlertid ikke fri for til tider at være lidt kyniske. Én ting var imidlertid sikker – det var nødvendigt for fru Jamieson at få nogen forandring, og dette lagde hr. Mulliner absolut ikke skjul på, men rystede bekymret på hovedet, når vi spurgte til hans frue, og sagde, at det foruroligede ham, at hun ikke kunne sove og helt havde mistet appetitten. Dette måtte vi give ham ret i, for hvis der var noget, der ellers plejede at være karakteristisk for fru Jamieson, så var det netop hendes gode appetit og lethed til at falde i søvn. Så der måtte virkelig være noget i vejen nu.

Lady Glenmire (der tydeligt nok var kommet til at synes om Cranford) syntes ikke om fru Jamiesons plan om at tage til Cheltenham og lod sig forstå med, at det var mr. Mulliner, der havde fået sin vilje. Han havde mere end én gang erklæret, at det var et tungt ansvar af være så mange kvinders forsvarer. Enden på det blev imidlertid, at fru Jamieson tog til Cheltenham, eskorteret af hr. Mulliner, og lady Glenmire blev tilbage som eneherskerinde i huset, blandt andet for at påse, at pigerne ikke henfaldt til at "gå med unge mænd". Det var en elskværdigt udseende drage, der nu vogtede huset, og fra det øjeblik, det var blevet bestemt, at hun skulle blive i Cranford, fandt hun, at fru Jamiesons ophold i Cheltenham netop var så uhyre fornuftigt. Hun havde jo lejet sit eget hus ud oppe i Edinburgh, så det passede hende udmærket at forestå tilsynet med svigerindens behagelige bolig.

Frøken Pole var mest tilbøjelig til at betragte sig selv som en stor heltinde, fordi hun havde været så resolut at flygte for de to mænd og den ene kvinde, der nu i hendes beretning hed "morderbanden". Med glødende farver beskrev hun røvernes

udseende, og jeg lagde mærke til, at fremstillingen blev mere uhyggevækkende for hver gang, hun meddelte den. Den ene mand var høj – han blev en ren kæmpe, inden vi blev færdige med ham. Håret var sort – det blev lidt efter lidt til vildt nedhængende tjavser. Den anden mand var lille og firskåren – han fik pukkel i løbet af et par dage, og hans rødlige hår blev gulerodsfarvet. Tillige havde han noget underligt ved det ene øje. Frøken Pole var overbevist om at han skelede. Hvad kvinden angik, da havde hun et flammende blik og et voldsomt, mandhaftigt væsen – rimeligvis var det i virkeligheden et forklædt mandfolk, og det endte da også med, at hun havde haft skæg og basstemme.

Hvis det var en fryd for frøken Pole at fortælle om denne eftermiddags hændelser til enhver, der ville spørge hende om det, så var der andre, der ikke var slet så stolte af deres oplevelser. Doktor Hoggins var blevet anfaldet af to banditter, der havde stået på lur i skyggen, og deres overfald lykkedes så fuldkomment, at de udplyndrede ham i de sekunder, der forløb mellem, at han ringede på dørklokken, og pigen kom for at lukke op. Frøken Pole erklærede, at det nok skulle vise sig at være "hendes mænd", hvorfor hun også straks gik hen til dr. Hoggins for at få sine tænder undersøgt og samtidig få beretningen fra første hånd. Hun kom bagefter til os, så vi fik det frisk fra den oprindelige kilde.

"Ak ja!" sagde frøken Pole, idet hun tog plads med den overlegenhed og bestemthed, man finder hos mennesker, der *har* dannet sig en mening om tingene (og sådanne mennesker træder altid tungt og sætter sig lige så tungt). "Ak, ja, frøken Matty, en mand bliver altid sig selv lig! Der er jo ikke den han-

skabning til, der ikke ønsker at blive regnet for Samson og Salomon i én og samme person – alt for stærk til at kunne overvindes og alt for klog til at lade sig narre. Har De ikke lagt mærke til, at mændene altid har forudset de begivenheder, der kommer – uden dog nogen sinde at have advaret nogen. Min fader var et mandfolk, så jeg kender racen. – Tænk Dem nu blot i mit sted. Her løber jeg den risiko at miste en af de tænder, jeg har tilbage (man er jo ganske prisgivet en læge eller tandlæge, når man sidder i stolen, og jeg for mit vedkommende snakker dem altid efter munden, til jeg atter er vel ude af deres klør). Vil De tænke Dem, at hr. Hoggins, fordi han er et mandfolk, aldeles ikke vil indrømme, at han i aftes har været genstand for udplyndring."

"Hvad for noget!" udbrød vi. "Er han ikke blevet udplyndret?"

"Jo, selvfølgelig," svarede frøken Pole, der blev ærgerlig over, at vi havde ladet os imponere af benægtelsen. "Jeg tror selvfølgelig, at han er blevet overfaldet, som Betty sagde, og nu skammer han sig og vil ikke være ved det. Det er jo også tosset at lade sig udplyndre ved sin egen dør. Nå, det er jo heller ikke noget, der vil hæve ham i folks omdømme, men derfor behøvede han jo ikke over for mig rent ud at fragå det og antyde, at jeg måtte have hørt en overdreven historie om et lille stykke fårekød, der blev stjålet fra hans flueskab i forrige uge, og han var uforskammet nok til at sige, at det muligvis var katten, der havde været den skyldige. Jeg betvivler ikke, at hvis jeg kunne trænge til bunds i sagen, ville vi se, at det var den som kvinde forklædte irlænder, der kom til min dør og fortalte om sine sultende børn."

Da vi i tilbørlig grad havde fordømt hr. Hoggins' mangel på oprigtighed og samtidig i al almindelighed udtalt en bebrejdelse mod mandfolkene, hvis typiske repræsentant vi anså ham for at være, kom vi tilbage til den sag, vi havde været ved at drøfte, da frøken Pole kom: om vi under de nuværende, foruroligende forhold kunne modtage fru Forresters indbydelse til te med efterfølgende spilleparti i anledning af hendes bryllupsdag. Fru Forrester skrev, at det var med nogen betænkelighed, hun bad os komme, da vejene jo blev anset for at være lidt usikre for tiden. Hun foreslog imidlertid, at en af os benyttede bærestolen, og at de andre i hastig gang skulle holde trit med portørerne, så hele selskabet på én gang kunne indtræffe i god behold i Over Place, en forstad til Cranford. (Nej, det var for overdrevent et udtryk, det er kun en lille gruppe huse, der ligger et par hundrede meter fra Cranford, og som man kommer ud til ad en mørk og ensom vej). Der var ingen tvivl om, at et lignende brev lå hjemme og ventede på frøken Pole, så det var heldigt, hun var kommet, for nu kunne vi i fællesskab drøfte sagen. Vi ville allerhelst have sagt nej til invitationen, men vi følte, det ville være uvenligt mod fru Forrester, som derved ville blive alene og henvist til at se tilbage på sit ikke videre lykkelige, ægteskabelige liv. I mangfoldige år havde frøken Matty og frøken Pole været fru Forresters gæster den dag, og nu besluttede de heltemodigt at nagle flaget til masten og drage ud igennem Mørkegyde i stedet for at vise sig mindre trofaste.

Da aftenen kom, bønfaldt frøken Matty (der var blevet udset til at sidde i bærestolen, da hun var forkølet) portørerne om ikke – hvad så siden der skete – at løbe bort og lade hende blive

myrdet, og selv efter at de havde lovet at holde stand, kunne jeg se det på hendes stramme træk, at hun følte sig som martyr, og hun sendte mig et melankolsk nik gennem ruden. Vi kom imidlertid lykkeligt og vel til bestemmelsesstedet og var kun stærkt forpustede, da det nærmest havde været et kapløb gennem Mørkegyde, og jeg tror, frøken Matty var blevet slemt rystet.

Fru Forrester havde gjort sig ekstra anstrengelser for at lønne os for vort komme under så farlige forhold. Vi gennemgik de sædvanlige formaliteter med hensyn til forundring over, hvad "pigerne" kunne finde på at sende op fra køkkenet, og et hyggeligt spilleparti ville have afsluttet den behagelige aften, hvis vi ikke var kommet til at tale om et særdeles interessant emne, der vistnok blev bragt på bane på grund af de røvere, der huserede i nabolaget af Cranford.

Da vi nu havde trodset farerne i Mørkegyde og således havde et lille forråd af berømmelse for mod at falde tilbage på, og vi tillige ønskede at vise, at vi var mændene (f.eks. hr. Hoggins) overlegne med hensyn til sanddruhed, begyndte vi at nævne, hvad hver af os var bange for, og hvilke forsigtighedsregler vi i den henseende iagttog. Jeg tilstod, at min særlige fikse idé var, at der var øjne, der iagttog mig og blinkede til mig fra en eller anden glat vægflade, og at jeg, når skrækken var over mig, vendte mit spejl for ikke i dette at se billedet af øjne bagved mig. Jeg kunne se, at frøken Matty var ved at tage sig sammen for at fremkomme med en tilståelse, og endelig kom den da også. Hun indrømmede, at lige fra barneårene havde hun været bange for, at nogen skulle gribe hende om foden, når hun var ved at gå i seng og allerede havde det ene ben oppe i sengen.

Hun fortalte, at da hun var yngre og mere let til rens, plejede hun at tage tilløb og springe op i sengen med samlede fødder. Dette vakte imidlertid hendes søster Deborahs mishag, for hun holdt på, at man "med ynde" skulle stige op i sin seng, og som følge deraf opgav frøken Matty gymnastikken. Nu kom imidlertid den gamle skræk over hende igen, især efter at frøken Poles hus var blevet angrebet (så vidt var vi nu nået, at vi regnede angrebet for en kendsgerning), og dog ville det være hende ubehageligt at skulle se ind under sengen og dér måske møde synet af et vildt stirrende, skægget ansigt. Hun havde derfor ladet Martha købe en pennybold – af den slags, børnene legede med – og nu trillede hun hver aften bolden ind under sengen. Når den kom frem ved den anden side, var alt godt, i modsat tilfælde ville hun trække i klokkestrengen og samtidig råbe John og Harry, som om hun havde to tjenere, der ville lyde hendes kalden.

Vi bifaldt alle hendes snildhed, og frøken Matty sank tilbage i stille tilfredshed, idet hun så på fru Forrester med et blik, som om hun ville bede hende fortælle, hvad hendes individuelle svaghed bestod i.

Fru Forrester sendte et sideblik til frøken Pole og prøvede på at føre samtalen hen på andre ting ved at omtale, at hun havde lånt en dreng i et af arbejderhusene i nærheden. Drengens forældre skulle have et centner kul til julen, og drengen selv skulle hver dag spise til aften hos hende mod, at han så sov i hendes hus. Den første dag, han kom, havde hun givet ham den instruks, han havde at følge, og da det lod til at være en fornuftig dreng, havde hun givet ham majorens (hendes afdøde mands) sabel og bedt ham lægge den ved hovedgærdet af

sengen. Hun var vis på, at knægten var velbegavet, for da han havde fået øje på majorens trekantede hat, erklærede han, at hvis han måtte gå med den, var han vis på, at han kunne skræmme to englændere og tre franskmænd, når det skulle være. Hun havde imidlertid sagt ham, at han skulle ikke spilde tiden med hverken at tage det ene eller det andet på, men blot styrte frem med dragen sabel, hvis han hørte støj. Da jeg antydede, at der let kunne hænde en ulykke ved, at han for eksempel fo'r løs på Jenny, hvis hun en morgen var tidligt oppe for at vaske, og gennemborede hende, inden han blev klar over, at det ikke var en franskmand, sagde fru Forrester, at det mente hun ikke, der var nogen fare for; for han havde et udmærket sovehjerte, og man måtte ruske ham dygtigt for at få ham op om morgenen.

Dette var jo imidlertid ikke nogen fortælling om fru Forresters specielle slags frygt, og vi bad hende derfor fortælle os, hvad der mere end alt andet kunne forskrække hende. Hun tav lidt, ragede op i ilden, pudsede lysene og sagde så ganske sagte:

"Spøgelser!"

Hun så fast på frøken Pole, som om hun nu, da hun havde sagt det, også ville stå ved det. Et sådant blik var en udfordring til frøken Pole, der straks kørte frem med tung fordøjelse, hallucinationer, synsbedrag og en hel del af dr. Ferriers og dr. Hibberts påstande. Frøken Matty var nærmest tilbøjelig til at tro på spøgelser, så det lidt, hun sagde, var i overensstemmelse med fru Forresters anskuelser. Som følge af denne sympati blev fru Forrester dristigere og erklærede, at troen på spøgelser var en del af hendes religion. Selvfølgelig måtte hun, enken efter en

major, vide, hvad man kunne blive bange for og hvad ikke. Jeg havde aldrig før set fru Forrester så ivrig for en sag, for hun var ellers mildheden og tålmodigheden selv. Al den hyldebærvin, der nogen sinde var blevet afbrændt, ville ikke have formået at udslette erindringen om den uoverensstemmelse, der var mellem frøken Pole og hendes værtinde. Ja, selve hyldebærvinens ankomst gav diskussionen forøget styrke, for den lille Jenny, der vaklede under den tunge bakke, måtte afgive forklaring anledning af et spøgelse, som hun et par aftener i forvejen havde set ude i Mørkegyde – den skumle gyde, vi skulle igennem igen på hjemvejen!

Til trods for den uhyggefølelse, der kom over mig ved denne sidste beretning, kunne jeg ikke lade være at more mig over den situation, Jenny befandt sig i. Hun havde det ganske som et vidne, der ubarmhjertigt krydsforhøres af aktor og defensor. Jeg kom til den slutning, at hun virkelig havde haft et syn, der ikke kunne tilskrives dårlig fordøjelse eller nogen lignende årsag. Jenny hævdede, at hun havde set en hvidklædt, hovedløs dame, og bevidstheden om, at fru Forrester troede på hende, gjorde, at hun ikke lod sig afficere af frøken Poles hånlige bemærkninger. Og hun var ikke ene om denne oplevelse, nej, der var mange andre, der også havde set den hovedløse dame sidde ved fortovskanten og vride hænderne som af fortvivlelse. Fra tid til anden så fru Forrester triumferende på os: hun skulle jo heller ikke hjem gennem Mørkegyde, men kunne krybe dybt ned i sine egne dyner.

Vi iagttog sømmelig tavshed med hensyn til den hovedløse dame, mens vi tog vort tøj på og belavede os på hjemturen. Man kunne jo aldrig vide, om ikke spøgelsets hoved var lige i

nærheden, og selv frøken Pole fandt, at det var ikke noget, man talte letsindigt om. Det tænker jeg mig i hvert fald, at hun fandt, for i stedet for det mudder, vi ellers lavede, når vi drog afsted, bandt vi nu vore kyser så sagte om os, som skulle vi til begravelse. Frøken Matty trak gardinerne helt til i bærestolen for at udelukke alle skrækkelige syner, og mændene, der var glade ved, at deres arbejde nu snart var overstået, satte farten op, så det var meget vanskeligt for frøken Pole og mig at følge med. Til sidst tabte frøken Pole da også vejret og greb krampagtigt min arm, mens hun stønnede: "Forlad mig ikke!" Hvilken lettelse var det ikke, da mændene standsede et øjeblik på det sted, hvor Headingley Stræde drejede af fra Mørkegyde. Frøken Pole slap sit tag og greb i stedet for fat i en af mændene.

"Kan – kan De ikke bære frøken Matty hjem gennem Headingley Stræde? Brolægningen er så skrækkelig i Mørkegyde, og frøken Matty er slet ikke stærk."

Inde bag bærestolens gardiner lød det halvkvalt: "Å, gå dog bare videre! Hvorfor standses der? Jeg giver Dem seks pence for hurtigt at gå videre. Gå dog!"

"Og jeg giver Dem en shilling, hvis De går gennem Headingley Stræde," sagde frøken Pole værdigt, men skælvende.

De to mænd gryntede samtykkende, tog atter fat på bærestolen og gik igennem strædet, der ganske sikkert opfyldte frøken Poles hensigt at skærme frøken Matty imod rystelser, for der var dybt blødt mudder hele vejen, så et fald havde været uden fare. Derimod ville det hare haft sine vanskeligheder at komme op igen.

11. Samuel Brown

Den næste dags formiddag traf jeg lady Glenmire og frøken Pole, der agtede sig ud på en lang vandring for at finde en gammel kone, der var berømt for sin færdighed med hensyn til at strikke uldstrømper. Frøken Pole smilede venligt overbærende, da hun sagde: "Jeg har netop fortalt lady Glenmire om den stakkels fru Forrester og hendes spøgelsesfrygt. Det kommer der af at leve så meget alene og så at høre på de bussemandshistorier, hendes pige opvarter hende med." Frøken Pole var i den grad hævet over alt, hvad der kunne kaldes overtroisk frygt, at jeg ikke ville fortælle hende, hvor taknemmelig jeg havde været den foregående aften, fordi hun foreslog at lægge vejen gennem Headingley stræde.

Om eftermiddagen kom frøken Pole op til frøken Matty for at fortælle hende om den store oplevelse, de havde haft på deres formiddagstur. De havde ikke vidst, hvilken sti det var, der førte over markerne til den gamle kones hus, og de var så gået ind i en lille kro ved Londonvejen, omtrent tre engelske mil fra Cranford. Krokonen havde bedt dem tage plads og hvile sig lidt, mens hun hentede sin mand, da han kunne give bedre besked. Mens de to damer sad i skænkestuen med det sandbestrøede gulv, kom der en lille pige ind til dem. De troede, det var krokonens datter og snakkede lidt med hende, men da madam Roberts kom ind igen, fortalte hun, at den lille pige var det eneste barn af et par mennesker, der boede hos dem. Dermed begyndte hun på en lang historie, af hvilken lady Glenmire og frøken Pole fik fat på de to bestemte kendsgerninger, at for seks

uger siden var en lille fjedervogn gået itu lige uden for kroen, og i vognen havde der været to mænd, én kvinde og dette barn. Den ene af mændene havde fået en alvorlig beskadigelse – han havde dog ikke brækket ben eller arme, men fået en "rystelse", som værtinden sagde. Han måtte have fået en indvendig beskadigelse, for han havde ligget til sengs der i kroen lige siden, og hans kone, den lille piges moder, havde passet ham. Frøken Pole spurgte, hvem manden var, og hvorledes han så ud. Madam Roberts sagde, at han var måske nok ikke nogen rigtig fin herre, men heller ikke en simpel mand. Hvis det ikke var, fordi både han og konen var så stilfærdige og høflige folk, ville hun næsten have tænkt sig, at han var taskenspiller eller noget lignende, for de havde en stor kasse på vognen, og den var fuld af – hun vidste ikke hvad. Hun havde hjulpet med ved åbningen af den for at tage familiens tøj op, da den anden mand, som vistnok var den syges tvillingbroder, kørte videre med tingene.

Frøken Pole fandt, at det med sagernes forsvinden lød underligt, men da blev den gode madam Roberts lige så vred, som om frøken Pole havde beskyldt hende for at være en svindler. Hun fandt, at den bedste måde, hun kunne overbevise damerne på, var at tale med den syge mands hustru, og, sagde frøken Pole, der var ikke den fjerneste grund til at tvivle på den forpinte kvindes ærlige ansigt. Da lady Glenmire straks talte deltagende til hende, brast hun i gråd og kunne ikke standse sine tårer, før værtinden bad hende tage sig sammen, så hun kunne fortælle om den venlighed, hvormed man i kroen havde taget sig af familien. Med en brat svingning indtog frøken Pole nu det modsatte standpunkt, idet hun følte sig lige så overbevist om beretningens sandfærdighed, som hun før havde

været skeptisk. Som et bevis derpå må det tjene, at hendes iver for den syges velfærd ikke formindskedes eller kølnedes, da hun opdagede, at han var ingen anden end vor signor Brunoni, som hele Cranford nu i de forløbne seks uger havde tilskrevet alle slags onde gerninger! Hans hustru sagde, at hans navn var Samuel Brown – selv kaldte hun ham "Sam" – men lige til det sidste foretrak vi at kalde ham "signor", det lød langt smukkere.

Resultatet af de to damers samtale med signora Brunoni blev da, at manden skulle under lægebehandling, og lady Glenmire lovede at påtage sig de udgifter, der ville følge med. Ved sin tilbagekomst til Cranford havde lady Glenmire derfor opsøgt dr. Hoggins og bedt ham ride over til "den opgående sol" samme eftermiddag for at undersøge signor Brunoni og komme til klarhed over den virkelige tilstand, og da frøken Pole sagde, at det var ønskeligt at flytte ham til Cranford, for at han bedre kunne være under lægens tilsyn, ville hun nu finde et logi og sørge for huslejen. Madam Roberts havde ikke ladet det mangle på omsorg for familien Brunoni, men det var jo indlysende, at det lange ophold havde voldt hende en del ulejlighed.

Inden frøken Pole forlod os, var frøken Matty og jeg lige så optaget af hendes formiddags oplevelser som hun selv. Vi talte om begivenheden den hele aften og drøftede sagen i enhver tænkelig belysning, og da vi gik til ro, tænkte vi med spænding på, hvad vi nu ville få at høre, at dr. Hoggins mente om sagen. Vi var ret stolte af vor doktor, og mange gange ønskede vi, når vi hørte, at dronning Adelaide eller hertugen af Wellington havde været syge, at de ville sende bud efter dr. Hoggins. Men hvad skulle vi have gjort, hvis han var blevet kongelig livlæge? Vi var stolte af ham som læge, men som menneske fik han os ofte

til at ryste på hovedet og ønske, at han havde læst "*Lord Chesterfields Breve*" eller Knigges "*Omgang med Mennesker*", mens hans væsen endnu havde været modtageligt for retledning og forbedring. Hvad han erklærede med hensyn til signor Brunoni, anså vi imidlertid for ufejlbarligt, og da han sagde, at han kunne komme sig, hvis han blev omhyggeligt plejet, nærede vi ikke mere nogen frygt for vor signor.

Ikke desto mindre bar vi os ad, som om der kunne være grund til det. Frøken Pole fandt en venlig, hyggeligt og smukt beliggende stue, frøken Matty sendte bærestolen efter ham, og Martha og jeg "afdampede" den godt ved at sætte et fyrfad fuldt af gløder ind i den og så lukke godt til for røgen og det hele, indtil den skulle benyttes. Lady Glenmire tog sig af medicinforvaltningen under dr. Hoggins tilsyn og foretog en sådan oprydning blandt fru Jamiesons medicinflasker, glas, skeer og "sygeborde", at frøken Matty med en let gysen tænkte på, hvad fru Jamieson og hr. Mulliner ville sige, hvis de vidste det. Fru Forrester lavede sin berømte "*bread jelly*", så der kunne være en forfriskning til ham, når han kom til Cranford, og stærkere bevis på velvilje kunne hun ikke give nogen.

Frøken Pole bad hende en gang om opskriften, men fik et yderst bestemt afslag, og fru Forrester fortalte hende, at hun kunne ikke tænke på at overlade den til nogen, mens hun endnu var i live, og efter hendes død ville hendes eksekutorer se, at den var testamenteret til frøken Matty. Hvad frøken Matty, eller frøken Mathilda Jenkyns, som fru Forrester kaldte hende, når hun tænkte på testamentets ordlyd og situationens alvor – ville gøre med den, om hun ville offentliggøre den eller lade den gå i arv i sin slægt, det vidste fru Forrester ikke og ville også lade

hende om det. Her var det en kendsgerning, at en stor portion af denne beundringsværdigt let fordøjelige og enestående ret blev sendt den syge tryllekunstner. Hvem siger, at de adelige er hovmodige eller stolte? Her så man en dame, en født Tyrrell og ætling af den store sir Walter, der skød kong Rufus, og som i sine aner havde det samme blod som ham, der myrdede de små prinser i Tower, og hun anstrengte sig hver dag for at finde på lækre retter til taskenspiller Samuel Brown! Det var virkelig vidunderligt at se, hvilke udslag af venlige følelser denne stakkels mands komme hertil bevirkede. Ligeledes var det mærkværdigt at se, hvorledes den mægtige panik, hans komme havde vakt den første gang, da han optrådte i tyrkisk dragt, ganske opløste sig i den klare luft, da han kom igen bleg og svag og med et tungsindigt, sløret blik, der kun til dels veg pladsen for et skær af lykke, når han så sin trofaste hustru eller deres blege og forknytte lille pige.

Hvordan det så siden gik til – vi glemte helt at være bange. Jeg skulle tro, at vi kom til at føle os beroligede igen, da vi så, at han, der fra først af havde vakt vor interesse for det vidunderlige ved sin uforlignelige kunst, ikke havde tilstrækkelig hverdagsdygtighed til at styre en hest, der var sky. Frøken Pole kom nu på besøg på alle mulige tider, som om hendes afsides liggende hus og den ubefærdede vej aldrig havde været hjemsøgt af nogen "morderbande". Fru Forrester mente, at hverken hun eller Jenny behøvede at bryde sig om den hovedløse dame, der græd og klagede i Mørkegyde, for sådanne væsener havde sikkert ingen magt til at skade dem, der gik omkring og beskedent søgte at gøre det gode, de formåede, hvilket Jenny skælvende gav sin frue medhold i – teoretisk. I

praksis var hun derimod ikke rolig, før hun havde syet et rødt kors på brystet af sit inderste klædningsstykke.

Jeg opdagede da også, at frøken Matty var ved at overtrække sin bold – den, hun ellers brugte at trille ind under sengen – med noget meget broget uldgarn i alle regnbuens farver.

"Jeg har så ondt af det forknytte lille barn. Skønt hendes fader er tryllekunstner, ser hun alligevel ud, som om hun aldrig har kendt til, hvad det vil sige rigtigt at lege. Jeg overtrak mine bolde på den måde, da jeg var barn, og kan jeg nu få denne til at blive ekstra fin, skal Phoebe have den i eftermiddag. For resten tror jeg, at den bande, vi har været så bange for, er taget bort fra egnen, for man hører ikke mere noget som helst om tyverier."

Vi var alle sammen alt for optaget af signorens kritiske tilstand til at kunne tale om røvere eller spøgelser. Ja, lady Glenmire sagde oven i købet, at hun havde aldrig hørt om noget virkeligt tyveri her, når undtages, at to smådrenge havde stjålet nogle æbler fra forpagter Benson, samt at der en torvedag var forsvundet nogle æg fra enkemadam Haywards kurv. Men det var for meget at vente af os, at vi skulle indrømme, at vi ikke havde haft et bedre grundlag for vor skræk. Frøken Pole slog med nakken, da hun så hen på lady Glenmire og sagde, hun ville ønske, hun kunne være enig med hende, men når hun mindedes den som kvinde forklædte mandsperson, der havde forsøgt at trænge ind i hendes hus, mens hans kammerater ventede udenfor, og tillige nævnede, at lady Glenmire havde set fodspor i fru Jamiesons blomsterbede, ligesom der jo også var blevet begået et frækt røveri mod hr. Hoggins i hans egen gadedør –. Her blev hun imidlertid afbrudt af lady Glenmire, der på det kraftigste betvivlede denne sidste historie og mente,

at det hele stammede fra kattens tyveri, og hun blev så ivrig, at det ikke overraskede mig, at frøken Pole gav efter og kun kom med en ret spagfærdig indsigelse. Da lady Glenmire var gået, tog frøken Pole imidlertid anledning til på det hjerteligste at lykønske frøken Matty og sig selv, siden de ikke var blevet gift, for hun havde lagt mærke til, at ægteskabet gjorde menneskene såre skeptiske, og hun mente derfor, at en kvindes naturlige, medfødte tillid og tiltro til andre blev bedst bevaret, når hun ikke giftede sig.

Vi følte os så taknemmelige, som frøken Pole ønskede, vi skulle føle os, men jeg tror nok, at vi var ikke mindre taknemmelige, fordi røverne havde forladt Cranford. Det slutter jeg i hvert fald fra, hvad frøken Matty sagde, da vi om aftenen sad ved kaminilden, for det fremgik tydeligt af hendes bemærkninger, at hun anså en ægtemand for en virksom og god beskærmer mod tyve, røvere og spøgelser, og hun tilføjede, at hun ville ikke vove bestandig at advare unge mennesker mod ægteskabet, således som frøken Pole gjorde. Hun indså selvfølgelig godt med de erfaringer, hun havde haft lejlighed til at gøre, at der var en risiko ved ægteskabet; men hun mindedes endnu den tid, da hun så godt som nogen havde ventet, hun skulle blive gift.

"Jeg mener ikke med nogen bestemt person," skyndte hun sig at sige, som om hun var bange for at have sagt for meget. "Men det er jo en kendt sag, at damerne altid siger: "*Når* jeg gifter mig", men herrerne derimod: "*Hvis* jeg gifter mig"." Den vittige bemærkning blev sagt med en lidt sørgmodig klang, men jeg tvivler på, at nogen af os smilede, og jeg kunne se frøken Mattys

ansigt i det flakkende lysskær fra kaminen. Lidt efter fortsatte hun:

"Jeg har dog ikke fortalt Dem den hele sandhed. Det er nu så længe siden, og dengang var der ingen, der vidste, hvor meget jeg tænkte på det – skønt muligvis min kære moder gættede sig til det. Så meget er vist, at dengang tænkte jeg mig ikke, at jeg hele mit liv kun skulle være frøken Matty Jenkyns, og selv om der nu skulle komme én, der ønskede at gifte sig med mig – man er jo aldrig sikker, siger frøken Pole – så kunne jeg ikke, og jeg måtte håbe, at han ikke ville tage sig det for nær, jeg kunne hverken gifte mig med ham eller med nogen anden end netop den, jeg engang tænkte, jeg skulle være blevet gift med. Han er nu død og borte, og han fik aldrig at vide, hvorledes det gik til, at jeg sagde nej, da jeg ellers mangen en gang havde tænkt – nå, det er nu det samme, hvad jeg havde tænkt. Vorherre styrer alt til det bedste, og jeg er i virkeligheden meget lykkelig, kære. Der er ingen, der har så gode venner som jeg," og hun tog min hånd og holdt den mellem begge sine.

Hvis jeg aldrig havde hørt om hr. Holbrook, kunne jeg have sagt noget nu, men da jeg netop vidste besked, kunne jeg ikke finde på noget, der kunne lyde naturligt, og vi tav derfor begge en lille tid.

"I sin tid lod fader os føre en dagbog, der havde to spalter på hver side. På den ene side skulle vi om morgenen skrive, hvorledes vi tænkte den kommende dag ville blive, og om aftenen skulle vi så på den anden side nedskrive, hvad der i virkeligheden havde tildraget sig. For nogle menneskers vedkommende ville det blive en trist livshistorie at læse" – (jeg mærkede, at en tåre faldt ned på min hånd, da hun sagde dette)

– "jeg mener ikke, min historie har været sørgelig, kun vidt forskellig fra hvad jeg ventede. Jeg kan huske, at jeg en vinteraften sad sammen med Deborah ved det lille bål, der var tændt i kaminen – jeg husker det, som var det i går – og begge udmalede vi os vort fremtidige liv, skønt det kun var Deborah, der talte. Hun sagde, at hun ville gerne gifte sig med en ærkediakon og renskrive hans visitatsprædikener for ham. Hun blev jo imidlertid ikke gift, og jeg ved ikke af, at hun nogen sinde har haft lejlighed til at tale med en ugift ærkediakon. Jeg har nu aldrig været ærgerrig, og jeg tror heller ikke, jeg kunne have renskrevet prædikener, men jeg mente, jeg forstod mig, på at styre et hus (moder kaldte mig altid sin højre hånd), og jeg holdt umådelig meget af børn – selv de mest ængstelige strakte altid hænderne ud imod mig, og som ganske ung tilbragte jeg min halve fritid med at passe småbørn i husene rundt om. Jeg kan ikke selv forklare det, men da jeg blev alvorlig og bedrøvet, hvilket skete et års tid eller to efter denne tid, trak de små sig tilbage fra mig. Jeg er bange for, at jeg dengang mistede det rigtige greb på at tage dem, for jeg holder stadig lige meget af børn, og jeg føler længsel i mit hjerte, når jeg ser en moder med sit barn på sine arme. Ja, De må tro mig, kære" (og ved et pludseligt lysglimt fra kaminen, hvor nogle kul faldt sammen, så jeg, at hendes øjne var tårefyldte, og at de ligesom var fasttryllede til et syn, der kunne være blevet til virkelighed), "at til tider drømmer jeg, jeg har et lille barn – det er altid det samme barn, jeg ser for mig, en lille pige på et par år, og hun bliver aldrig ældre, skønt jeg har drømt om hende i mange år. Jeg tror aldrig, jeg drømmer, at hun siger noget eller foretager sig noget, hun er ganske lydløs og stille, men hun kommer til

mig, når hun er meget bedrøvet eller meget glad, og jeg er vågnet op ved at mærke hendes små arme slynge sig om min hals. Det er ikke længere siden end i nat – og måske var det, fordi jeg var sovet ind med den beslutning at overtrække en bold til Phoebe – at min lille yndling kom til mig i drømme og førte sin lille mund ind mod min for at blive kysset, ganske som jeg har set, at levende småbørn bærer sig ad, inden deres mødre lægger dem til ro. Men det er jo noget snak alt sammen, kære, kun må De ikke lade Dem skræmme fra giftermål af frøken Pole. Jeg kan tænke mig, at ægteskabet kan være en meget lykkelig tilstand, og det kan hjælpe én til at komme lettere igennem livet, om man ikke er alt for godtroende – det er bedre end altid at være tvivlende og ubeslutsom, så man kun ser vanskeligheder og ubehageligheder, hvor man vender sig."

Hvis jeg havde været tilbøjelig til at lade mig skræmme bort fra ægteskabet, så ville det i hvert fald ikke have været frøken Poles skyld, men derimod den stakkels signor Brunonis og hans hustrus lod. Og dog var der netop deri en opmuntring ved at se, hvorledes det under alle deres sorger og bekymringer dog hele tiden var den ene, der tænkte på den anden uden at regne sine egne trængsler for noget, mens lykken derimod strålede ud af begges øjne, når de var i stand til at dele en glæde, eller det var den lille Phoebe, det gjaldt.

En dag fortalte signoraen mig en del om deres tidligere liv. Vi kom ind på at tale om det, da jeg spurgte hende, om frøken Pole havde ret i sin formodning om tvillingebrødrene. Signoraen eller fru Brown (som vi opdagede, hun helst ville kaldes) sagde, at det forholdt sig rigtigt nok, der var mange, der antog hendes svoger for hendes mand, hvilket var dem til stor hjælp i deres

profession, "skønt", tilføjede hun, "det er mig umuligt at fatte, at nogen kan antage Thomas for den rigtige signor Brunoni, men det siger han, de gør, så jeg må jo tro ham. Han er en rigtig flink mand, og jeg ved ikke, hvordan vi skulle have betalt vor regning i "*Den opgående Sol*", hvis han ikke havde sendt os penge. Folk må imidlertid ikke kende ret meget til tingene, når de kan tage fejl af de to. Som nu i kuglekunsten, hvor min mand spiler fingrene ud og ligefrem graciøst bevæger lillefingeren, der knytter Thomas hånden sammen, så man skulle tro, den var fuld af kugler. Desuden var han aldrig været i Indien og ved ikke, hvordan en turban skal sidde."

"Har De været i Indien?" spurgte jeg forbavset.

"Ja, vist så – i mange år, frøken. Sam var sergent i –31te, og da regimentet blev beordret til Indien, var jeg imellem de heldige, der efter lodtrækning fik lov at følge med, så jeg var glad. Jeg vidste, det ville simpelt hen have været langsom død for mig at være skilt fra ham. Alligevel, hvis jeg havde vidst, hvad der skulle komme, ved jeg snart ikke, om jeg ikke hellere ville have gået i døden dengang end gennemgå det, jeg siden har været med til. Jeg har ganske vist hele tiden fået lov til at være sammen med min mand og trøste ham, men – jeg har mistet seks børn," og hun så op på mig med det besynderlige blik, jeg aldrig har set hos andre end mødre, der har mistet deres børn – der er en slags fortvivlelse i det blik, som om øjnene stadig søgte, hvad de dog ikke havde håb om at finde. "Ja, seks børn døde for os derude i det ubarmhjertige Indien, akkurat som blomsterknopper, der plukkes før tiden. Jeg husker, at hver gang et barn døde for mig, syntes jeg, at nu kunne – og ville – jeg aldrig mere holde af et barn igen, og når så det næste barn

kom, fik det ikke alene den kærlighed, det kunne kræve for sig selv, men tillige den langt inderligere kærlighed, der skyldtes tanken om dets små, døde søskende. Da Phoebe så skulle komme, sagde jeg til min mand: 'Det er nu det samme, men når det barn er blevet født, og jeg ellers er stærk, så rejser jeg. Jeg ved, det vil skære mig i hjertet, men jeg mister min forstand, hvis også det barn bliver taget fra mig. Jeg mærker sindsforvirringen allerede nu; men hvis du vil give mig lov til fod for fod at gå ned til Calcutta med barnet i mine arme, så vil det måske fortage sig. Jeg skal spare, og jeg skal tigge mig frem, ja jeg vil give mit liv for blot at få mit barn hjem til England, så i det mindste det må leve!' Gud velsigne Sam, han sagde, jeg skulle rejse, og han lagde til side af sin løn, mens jeg sparede sammen hver eneste *paisa*, jeg kunne tjene ved vask. Da Phoebe så kom og jeg atter var rask, tog jeg hjem med barnet. Det var en rigtig trist vandring gennem tætte skove, hvor der næsten var helt mørkt, når vejen da ikke gik langs flodbredderne, for der var der lysere, og da jeg var vokset op ved bredden af Avon i Warwickshire, var lyden af floden næsten helt hjemlig. Jeg gik hele vejen med barnet fra militærpost til militærpost, igennem den ene indiske landsby efter den anden. Hos en af officersfruerne havde jeg set et lille billede af jomfru Maria med barnet – det var malet af en katolsk kunstner, frøken. Hun havde Kristusbarnet på armen og holdt ham ømt imod sig med sin kind mod hans. Da jeg gik hen for at sige farvel til hende – jeg havde vasket for hende – kom hun til at græde, for hun havde også mistet sine børn og havde ikke som jeg et barn tilbage. Jeg var da så dristig at bede hende om det lille billede. Hun gav mig det og sagde, at det havde dannet låget af en æske

og derfor havde den ovale form, og hun græd endnu heftigere, da hun fortalte mig, at hendes børn var nu hos den velsignede Jesus. Når jeg så følte mig alt for træt og var alt for modfalden (for der var dage, da jeg tvivlede på, at jeg ville være i stand til at nå hjem, og én gang troede jeg bestemt, at barnet skulle dø), tog jeg billedet frem og så på det, til jeg næsten følte det, som om moderen talte til mig og trøstede mig. De indfødte var så gode imod mig. Vi kunne ikke forstå hinanden, men de så barnet ved mit bryst og kom så ud til mig og bragte mig ris og mælk og undertiden blomster – jeg har tørret et par af dem og gemt dem. Der var en morgen, da jeg var ganske udmattet og næsten ikke kunne rejse mig op. Da ville de folk, jeg havde sovet hos, at jeg skulle blive der – så meget kunne jeg forstå – og de prøvede på at skræmme mig fra at gå ind i de dybe skove, der også var uhyggelige og mørke at se ind i. Jeg syntes imidlertid, at døden hele tiden fulgte efter mig for at tage mit barn fra mig, hvis jeg ikke straks gik videre, og jeg kom til at huske, at Vorherre altid har taget sig af mødrene, lige fra verden blev skabt, og at han også ville tage sig af mig. Derfor sagde jeg farvel og drog videre. Da så mit barn blev sygt, og jeg trængte til hvile, førte Gud os til et sted, hvor jeg traf en venlig englænder, der boede midt iblandt de indfødte."

"Til sidst kom De så i god behold til Calcutta?"

"Ja, det gjorde jeg rigtignok. Å, da der kun var to dagsrejser tilbage, da gjorde jeg noget, der måske var afgudsdyrkelse – jeg ved det ikke, men jeg kunne ikke lade være. Jeg kom forbi et af de gamle templer, og jeg gik ind i det med mit barn for at takke Gud for hans store barmhjertighed. Det forekom mig, at det sted måtte være helligt, hvor andre før mig havde bedt til deres

gud i glæde eller sorg. Jeg fik så plads som kammerjomfru hos en svagelig dame, der skulle rejse hjem, og under den lange sejlads kom hun til at holde så meget af barnet. To år efter kunne Sam komme hjem til mig og vort barn. Nu måtte han så til at finde en levevej, men han havde ikke lært nogen profession. Han fik da den idé at begynde som tryllekunstner, for en indisk gøgler havde lært ham en del, og det gik så godt, at han tog sin broder Thomas til sig som sin hjælper – altså som tjener, forstår De, ikke som tryllekunstner. Og det har været os en god hjælp, at de brødre ligner hinanden så meget, for de har udført mange ting, der har vakt stor forundring og gjort lykke. Thomas er også en god broder mod Sam, men han har ikke dennes fine holdning, så jeg forstår ikke, at nogen kan antage ham for at være signor Brunoni."

"Stakkels lille Phoebe," sagde jeg ved tanken om de hundreder af mile, hun havde tilbagelagt.

"Ja, det må De nok sige. Jeg havde aldrig troet, jeg skulle have beholdt hende, da hun blev syg i Chunderabaddad, men da var det, den gode og venlige *aga* Jenkyns lod os bo i sit hus, og jeg er vis på, at det var det, der reddede hende."

"Jenkyns!" sagde jeg.

"Ja, Jenkyns. Jeg tror, at alle mennesker, der bærer det navn, er gode og kærlige, for sådan hedder også den rare gamle dame, der hver dag kommer for at gå en tur med Phoebe."

En tanke fo'r igennem mit hoved: kunne *aga* Jenkyns være den forsvundne Peter? Der var jo ganske vist mange, der havde sagt, at han var død, men der var også mange, der i stedet for fortalte, at han var blevet ophøjet til Dalai Lama i Tibet. Frøken

Matty troede, at han endnu var i live, og jeg ville anstille yderligere undersøgelser.

12. En forlovelse

Var "stakkels Peter" fra Cranford og *aga* Jenkyns i Chunderabaddad én og samme person eller ikke? Det var, som man siger, netop spørgsmålet.

Når min kære familie ikke havde andet at tage sig for hjemme, plejede den gerne at bebrejde mig min mangel på diskretion. Indiskretion var min specielle store fejl. En sådan speciel fejl har vist ethvert menneske, og den gør blandt andet nytte som en stående karakteristik – et *piece de resistance*, som ens venner altid kan hænge deres hat på, hvilket da også gerne bliver dem en kær vane. Nu havde jeg imidlertid ofte nok hørt, at jeg var indiskret og uforsigtig, og for en gangs skyld ville jeg vise mig som et mønster på forsigtighed og klogskab. Jeg ville ikke så meget som antyde den formodning, jeg nærede med hensyn til *aga*en. Nu ville jeg først se at samle "bevisligheder", som jeg så ville forelægge min fader, der jo var familiens gamle ven.

Under min søgen kom jeg ofte til at tænke på en beskrivelse, min fader engang havde givet af en damekomité, i hvilken det var blevet overdraget ham at føre forsædet. Han sagde, at han kunne ikke andet end mindes et sted hos Dickens, hvor der tales om et kor, hvor hver mand sang den melodi, han bedst kendte, og sang den med den største selvtilfredshed. På samme måde gik det i faders velfærdsudvalg: hver enkelt dame fremførte den særlige sag, der lå hende mest på sinde og talte om den til stor fornøjelse for sig selv, men ikke til synderlig fremme af den sag, de var samlet for at drøfte. Selv denne

komité ville alligevel ikke have været noget mod damerne i Cranford, da jeg søgte at få klar og bestemt besked med hensyn til stakkels Peters højde og udseende, eller hvor og når man sidste gang havde hørt eller set noget til ham. Jeg husker for eksempel, at jeg udspurgte frøken Pole (og jeg syntes, øjeblikket var heldigt valgt, for jeg fremkom med spørgsmålet, da jeg traf hende på visit hos fru Forrester, og da begge damerne havde kendt Peter, forestillede jeg mig, at de gensidigt kunne støtte og kontrollere hinanden). Jeg spurgte frøken Pole, hvad der var det allersidste, man havde hørt om ham, og så nævnede hun den tåbelige krønike, jeg allerede har omtalt: at han var blevet valgt til Dalai Lama i Tibet. Dermed var signalet givet, så hver af damerne nu begav sig ud i sin egen forestillingskreds. Fru Forresters udgangspunkt var den tilslørede profet i "*Lalla Rookh*", om jeg troede, at han var Dalai Lama, skønt så hæslig var Peter Jenkyns dog ikke, man måtte nærmest have kaldt ham smuk, hvis han ikke havde været fregnet. Jeg blev glad, da hun vendte tilbage til Peter, men i næste øjeblik havde fregnerne ført hende ind i kosmetikkens rige, så nu blev det creme og sminke og hår olie i en så uendelig rækkefølge, at jeg opgav hende og holdt mig til frøken Pole, der i mellemtiden ved at tale om de sydamerikanske kameler – lamaer – var nået til peruvianske papirer og aktiemarkedets stilling i øjeblikket, hvorfra hun nåede hjem til de engelske aktiebanker og da særlig til den, frøken Matty var aktionær i. Forgæves lød mit bekymrede "Hvornår var det – i hvilket år var det, De hørte, at hr. Peter var Dalai Lama?" Resultatet blev kun, at de begge kom i ivrig disput om, hvorvidt lamaerne var kødædende eller græsædende dyr. Det hele endte imidlertid med, at fru Forrester trak sig ud af

striden med den elskværdige undskyldning, at hun altid forvekslede den slags ord – således også vandret og lodret – for i skolen lærte de dem kun i deres latinske eller græske form, og de blev kun brugt, når lærerinden lod dem øve sig i at stave svære ord.

Den eneste kendsgerning, jeg fik uddraget af denne samtale, var den, at Peter virkelig var i Indien "eller der i nabolaget", da man sidste gang hørte noget til ham, hvilken efterretning nåede Cranford det samme år, frøken Pole købte sin for længst opslidte, indiske musselinskjole (vi vaskede den, gjorde den i stand og fulgte den ud i tilintetgørelsen, hvorpå vi kom til at tale om rullegardiner, inden vi kunne gå videre). Det måtte også være det år, da Wombwells menageri var i Cranford, for frøken Matty var meget opsat på at se Wombwells elefant, så hun bedre kunne forestille sig Peter ridende på en sådan. Ved samme lejlighed så hun også en kæmpemæssig kvælerslange, hvilket var mere end hun ønskede at indlemme i den fantasiverden, hun havde anbragt broderen i. Og endelig var det i et år, da frøken Deborah havde lært et digt udenad og nu ved alle selskaber i Cranford citerede, hvorledes Peter "holdt tilsyn med vor klodes børn fra Kina til Peru", hvilket alle fandt lød dejligt og passede helt godt, da Indien jo lå mellem Kina og Peru, når man drejede sin globus den rigtige vej.

Jeg tror, at alle mine forespørgsler og den interesse, de vakte hos mine venner, gjorde os ganske blinde og døve for det, der foregik omkring os. For mig var det, som om sol og regn kom over Cranford som sædvanlig, og jeg bemærkede ikke noget, der kunne tydes som et varsel om kommende begivenheder. Så vidt jeg ved, var det ikke blot frøken Matty og fru Forrester, men

endog frøken Pole, som vi dog så op til som en slags seerske, fordi hun havde et vist greb på at se de tilkommende ting, før de virkelig indtraf – skønt hun ikke holdt af at forurolige sine venner med sin forudviden – selv hun var åndeløs af forbavselse, da hun kom for at meddele os den forbløffende efterretning.

Frøken Matty og jeg sad, som vi plejede – hun i den sirtsbetrukne lænestol med ryggen mod lyset og ivrigt strikkende, mens jeg læste højt af *St. James's Chronicle*. Klokken manglede kun et par minutter i den tid, vi plejede at rejse os for at foretage de sædvanlige småforandringer i vort toilette, inden det var besøgstid i Cranford (klokken tolv). Jeg husker så udmærket dagen og situationen. Vi havde lige talt om signor Brunonis hurtige helbredelse, nu da det var blevet varmt i vejret, og vi var enige om at prise dr. Hoggins' store dygtighed på samme tid, som vi beklagede hans mangel på finhed i manerer (et underligt sammentræf, men det var just det, vi talte om), da vi hørte tre tydelige slag med dørhammeren – altså en visit – og frøken Matty og jeg fløj op for at styrte ind og skifte kappe, da frøken Pole standsede os ved nedefra at råbe: "Å, bliv endelig i stuen – jeg kan ikke vente – jeg ved nok, at klokken ikke er tolv – men bryd Dem ikke om, hvad De har på – jeg *må* tale med Dem med det samme." Vi gjorde vort bedste for at se ud, som om vi aldeles ikke havde været i fart og var umådelig venlige og beherskede i de to minutter, der forløb, inden frøken Pole fik vejret. Hun udfyldte mellemtiden ved til vor forbavselse at løfte hænderne mod himlen og i tavshed lade dem synke igen, som om det, hun havde at meddele, ikke kunne

udtrykkes i ord, men måtte bringes til vor kundskab gennem pantomime.

"Kan De tænke Dem det, frøken Matty? Jeg siger: *Kan* De tænke Dem det? Lady Glenmire gifter sig – skal giftes, mener jeg – med hr. Hoggins!"

"Giftes! Umuligt!" udbrød vi begge.

"Jo, giftes!" erklærede frøken Pole med den for hende karakteristiske bestemthed. "Jeg sagde giftes, ligesom De siger det, og jeg sagde også, 'Hvordan kan Hendes Nåde finde på sligt?' Jeg kunne også have sagt 'Umuligt!' men jeg beherskede mig, for det var inde i en butik, at jeg hørte det. Jeg gad nok vide, hvor den kvindelige finfølelse er henne! De og jeg, frøken Matty, vi ville have skammet os over at vide, at man omtalte vort ægteskab i en simpel butik."

Frøken Matty drog et dybt suk, som om hun var ved at komme til sig selv efter et stærkt stød. "Det kan jo dog være, det ikke passer. Måske gør vi hende uret."

"Nej, det gør vi ikke, det har jeg forvisset mig om," sagde frøken Pole. "Jeg gik lige hen til fru Fitz-Adam for at låne en kogebog, som jeg vidste, hun ejede, og jeg fik lejlighed til at fremkomme med en slags lykønskning ved at omtale de huslige besværligheder, en enlig mand altid havde. Fru Fitz-Adam blev en tomme højere og sagde, at hun troede, det var sandt, skønt hun ikke kunne begribe, hvorfra jeg havde erfaret noget om det. Hun sagde, at hendes broder og lady Glenmire var da endelig blevet enige. 'Enige!' Et tarveligt ord! Men Hendes Nåde vil komme til at finde sig i andre lige så tarvelige ting. Jeg har mine grunde til at antage, at hr. Hoggins' sædvanlige aftensmad består af ost og brød med øl til."

"Giftes!" gentog frøken Matty på ny. "Det var aldrig et øjeblik faldet mig ind. Tænke sig, at to mennesker, vi kender, skal giftes. Det kommer os sandelig nær ind på livet."

"Ja, så nær, at mit hjerte holdt op at slå, da jeg hørte det. Man kunne have talt til tolv, før det tog fat igen," sagde frøken Pole.

"Man ved slet ikke, hvis tur det bliver næste gang. Her i Cranford skulle man dog have tænkt sig, den stakkels lady Glenmire kunne have været i sikkerhed," sagde frøken Matty med blid deltagelse.

"Pyt!" sagde frøken Pole og slog med nakken. "Kan De ikke huske kaptajn Brown, da han sang om Tibbie Fowler?

> Sæt hende kun på bjergets top,
> vinden blæser en mand derop!"

Nu tog jeg ordet. "Hvordan kan hun være kommet til at synes om hr. Hoggins?" spurgte jeg. "Jeg kan bedre forstå, at hr. Hoggins er blevet indtaget i hende."

"Å, det ved jeg ikke," sagde frøken Matty. "Men hr. Hoggins er jo rig og ser altid så rar og så fornøjet ud."

Vi gav os nu til at spekulere over, hvordan fru Jamieson kunne tænkes at tage imod den nyhed, at den, hun havde sat til at passe på, at pigerne ikke gik med kærester, nu selv havde skaffet sig en! Og det en mand, som fru Jamieson havde stemplet som vulgær og umulig inden for "selskabet" i Cranford – ikke blot på grund af hans navn, men også på grund af hans stemme, hans teint, hans støvler, der lugtede af stalden og ham selv, der lugtede som et apotek. Havde han nogen sinde aflagt besøg hos lady Glenmire i fru Jamiesons hus? Klorkalk ville i så tilfælde ikke være tilstrækkeligt for fru Jamieson for at få huset renset. Eller havde de kun truffet hinanden hos den syge

tryllekunstner, som de havde været overordentlig gode mod, hvilket vi måtte indrømme til trods for vor misfornøjelse i anledning af mesalliancen. Nu viste det sig også, at en af fru Jamiesons piger havde været syg, og at hr. Hoggins havde tilset hende i et par uger. På denne måde var ulven altså sluppet ind i fårefolden, og nu bortførte den vogtersken. Hvad ville fru Jamieson sige? Vi stirrede ud i fremtidens mørke på samme måde som et barn ser op mod nathimlen efter en raket og undres over knaldet og den strålende byge af lysglimt. Så steg vi atter ned på jorden og begyndte at udspørge hinanden om, hvornår *det* ville finde sted? Og hvor? Hvor meget mon hr. Hoggins havde i årlig indtægt? Ville lady Glenmire give afkald på titlen? Hvordan kunne man tænke sig, at Martha eller de andre korrekte tjenestepiger i Cranford nogen sinde ville melde et ægtepar med de ord: "Lady Glenmire og hr. Hoggins?" Ville de få visitter? Ville fru Jamieson tillade os at gå derhen? Eller ville valget for vort vedkommende komme til at stå imellem den velbårne fru Jamieson og den degraderede lady Glenmire? Vi holdt alle sammen mest af lady Glenmire. Hun havde et strålende humør og var venlig og selskabelig, mens fru Jamieson derimod var tvær, højtidelig og næppe til at udholde for kedsomhed. Men vi havde været vant til at lystre hende så længe, at det nu næsten syntes forræderisk at påtænke ulydighed mod det forbud, vi forudså.

Fru Forrester kom, mens frøken Pole endnu var til stede, så vi kom heller ikke nu til at skifte kappe, da vi var ivrige efter at se, hvorledes hun ville tage mod den vigtige efterretning, som vi var hæderlige nok til at lade frøken Pole rykke ud med, skønt vi nok, hvis vi havde haft lyst til på en ufin måde at benytte os af

lejligheden, kunne have kommet først, for hun fik et yderst generende hosteanfald, der varede i mindst fem minutter. Jeg glemmer aldrig det bønfaldende blik, hun sendte os ud over lommetørklædet. Det sagde så tydeligt, som ord kunne sige det: "Lad ikke skæbnen berøve mig en skat, der er min, selv om jeg ikke i øjeblikket selv kan anvende den." Vi sagde derfor intet.

Fru Forresters overraskelse var ikke mindre end vor, og hun følte sig nok så krænket, fordi hun måtte føle på sin stands vegne og bedre end vi kunne se, hvilken plet der blev sat på aristokratiet.

Da de to damer gik, forsøgte frøken Matty og jeg at genvinde vor ro, men min gamle veninde var yderst altereret. Hun regnede ud, at det nu var over femten år siden, hun havde hørt om noget bryllup inden for sin bekendtskabskreds, når hun undtog Jessie Brown, og hun sagde, hun følte sig så rystet, at hun næsten var forberedt på alt muligt nu.

Jeg ved ikke, om det kun er noget, jeg indbilder mig, eller om der er nogen virkelig sandhed i det, men jeg synes, jeg har lagt mærke til, at når der sker en forlovelse inden for en eller anden kreds, flagrer da andre ugifte damer inden for samme kreds ud under usædvanlig livlighed og ekstra fint pyntede, som om de uden ord vil forkynde: "Vi er også ugifte!" Frøken Matty og frøken Pole talte mere om hatte, kjoler, kapper og sjaler i de næste fjorten dage end i al den tid, jeg havde kendt dem. Men det var måske forårets skyld, for marts måned var denne gang yderst behagelig, så alle uldne og varme stoffer så dobbelt undselige ud i solens stærke lys. Det var ikke lady Glenmires dragt, der havde bedåret hr. Hoggins, for hun så mere lurvet ud end nogen sinde før, mens hun gik rundt og udøvede sine

kærlighedsgerninger. Jeg så hende kun i flygtige glimt, og skønt hun nærmest søgte at undgå noget møde med sine venner, forekom der mig at være et ungdommeligt skær over hendes ansigt, det var, som om hendes læber var mere røde og fyldige end før, da hun ofte gik med tæt tillukket mund, og hendes blik dvælede ved alt, som om hun var ved at lære at holde af Cranford og alt, hvad der hørte egnen til. Hr. Hoggins så endnu mere strålende fornøjet ud end ellers og knirkede op igennem midtergangen i kirken i et splinternyt par støvler – hvilket ikke blot var et hørligt, men også et synligt tegn på den forandring, der stod for, thi det hed sig, at de støvler, han hidtil havde gået med, var de selv samme, som han for femogtyve år siden havde holdt sit indtog i byen med, kun var de blevet forsålede, flikkede, samt forsynede med overlæder og skafter så mange gange, at ingen havde rede på det.

Der var ingen af damerne i Cranford, der bifaldt partiet ved at lykønske nogen af de to. Vi ønskede at foregive uvidenhed om den hele sag, indtil vor suveræn, fru Jamieson, kom hjem igen. Dette bånd på vore tunger – for da vi ikke talte til de to, kunne vi jo ikke få svar på de mange spørgsmål, vi gerne ville fremkomme med – var begyndt at genere os, da vi pludselig fik andet at tænke på. Cranfords bedste købmand, der handlede med alt, lige fra ost og kolonialvarer til modepynt, forkyndte nemlig, at forårsmoderne nu var ankommet og på tirsdag ville blive udstillet i hans lokaler i High Street. Det var netop det tidspunkt, frøken Matty havde ventet på, inden hun købte sig en ny silkekjole. Jeg havde ganske vist tilbudt at skrive til Drumble efter prøver, men mit tilbud var blevet afslået, og frøken Matty havde ganske blidt ladet mig forstå, at hun endnu

ikke havde glemt skuffelsen med den søgrønne turban. Nu var jeg glad for, at jeg var på pladsen, så jeg kunne modarbejde enhver forkærlighed for de gule og skarlagenrøde silkestoffer.

Jeg må sige et par ord om mig selv. Jeg har talt om min faders gamle venskab for familien Jenkyns, og jeg skulle næsten tro, at der også var et fjernt slægtskab. Han havde villigt givet mig tilladelse til at blive i Cranford hele vinteren, da frøken Matty havde skrevet til ham om den skræk, hun levede i, og jeg mistænker hende for i høj grad at have overdrevet beretningen om min tapperhed som husets forsvarer. Men da dagene blev længere, begyndte han at omtale nødvendigheden af min tilbagekomst, og jeg trak kun tiden ud i håb om at få fat på en eller anden tydelig oplysning, der kunne få signoraens beretning om *aga* Jenkyns til at passe på "stakkels Peter".

13. Betalingsstandsning

Samme tirsdag som hr. Johnson ville præsentere de nye moder, kom postkonen om morgenen med to breve. Jeg sagde postkonen, men burde have sagt postbuddets kone. Postbuddet var en hæderlig, gigtsvag gammel skomager, der nød almindelig anseelse i byen, men aldrig selv bragte brevene rundt, når undtages juledag og langfredag. De sidste af de breve, der skulle have været afleveret klokken otte om morgenen, kom på sådanne dage først adressaterne i hænde langt ud på eftermiddagen, for alle mennesker holdt af den gamle Thomas og trakterede ham.

Han sagde gerne, at han var fuldt proppet med god mad, for der var tre eller fire huse, hvor han aldeles ikke kunne slippe for at være med ved morgenbordet, og på den tid, han havde ekspederet den sidste frokost, var det lige ved middagstid hos den næste gode ven, han kom til. Men det var det samme, hvor mange fristelser, der mødte Thomas, han var lige ædru, høflig og smilende. Frøken Deborah sagde altid, at det var en prøvelse i tålmodighed, og visse mennesker ville måske ellers aldrig have haft lejlighed til at vise, at de besad denne dyd, om ikke Thomas havde været. Frøken Deborah besad den i hvert fald ikke. Hun ventede altid breve og sad altid og trommede med fingrene på bordet, til postkonen havde været ved døren eller var gået forbi. Juledag og langfredag trommede hun fra morgenstunden til kirketid og fra kirketid til klokken to, undtagen når der skulle rages op i ilden, for da tabte hun ufravigelig ildklemmen og ildrageren og skændte på frøken Matty for det. Ikke desto

mindre fik Thomas et hjerteligt Velkommen og et godt middagsmåltid, og hun stod som en vogterske foran ham og spurgte ham ud om børnene – hvad de tog sig til, og hvor de gik i skole.

Hun gjorde ham bebrejdelser, hvis der ventedes forøgelse af familien, men alligevel sendte hun de små den shilling og den portion mincepie, der var hendes gave til alle børn foruden tre shilling til forældrene. For den kære frøken Matty spillede postbuddet ikke nær den samme rolle, men ikke for alt i verden ville hun have slået af på det, Thomas var vant til, skønt jeg kunne se, hun var lidt undselig ved det, mens frøken Deborah derimod havde anset det for en pragtfuld anledning til at give gode råd og vise velgerninger mod en medskabning. Frøken Matty listede sig til at give ham pengene på én gang, som om hun skammede sig ved det. Frøken Deborah derimod havde altid givet ham hver mønt for sig. "Det er nu til Dem selv, og her er en shilling til Jenny" osv. Frøken Matty sendte endog Martha bort fra køkkenet, mens han spiste, og jeg ved, at i det mindste én gang så hun, hvorledes maden blev pakket ind i et rent hvidt tørklæde. Frøken Deborah skændte derimod, hvis han ikke tømte tallerkenen, mens hun så det, og for hver mundfuld fik han en formaning.

Jeg er kommet langt bort fra de to breve, vi fik den tirsdag morgen. Mit var fra min fader, mens frøken Mattys var trykt. Faders brev var et almindeligt mandfolkebrev, det vil sige, det var meget kedsommeligt og meddelte kun, at han var rask, at de havde haft en del regn, og at det var stille i forretningslivet, samt at der var en del ubehagelige rygter i omløb. Han spurgte mig til slut, om jeg vidste, hvorvidt frøken Matty endnu havde

aktier i Amtsbanken, da der blev sagt en del om dens mindre heldige stilling, hvilket ikke var andet eller mere, end han for længst havde forudset, og han havde da også sagt det til frøken Deborah for mange år siden, da hun ville anbringe sin lille kapital i den nævnte bank. Så vidt han vidste, var det det eneste ukloge skridt, denne begavede dame nogen sinde havde foretaget (og jeg vidste, at det var den eneste gang, hun havde handlet mod hans råd). Hvis der nu var noget galt, forstod jeg jo nok, at der ikke var tale om, at jeg skulle tage hjem, så længe jeg kunne være til nytte for frøken Matty osv.

"Hvem er Deres brev fra, kære? Mit er en meget høflig invitation, underskrevet 'Edwin Wilson', og man beder mig komme til et meget vigtigt møde for Amtsbankens aktionærer. Det afholdes i Drumble torsdag den 21. i denne måned. Jeg synes, det er meget høfligt af dem at tænke på mig."

Jeg blev ikke glad ved at høre om dette vigtige møde, for skønt jeg ikke kendte noget til forretningsanliggender, frygtede jeg dog, at det var en bekræftelse på, hvad fader havde antydet. Jeg tænkte imidlertid: dårlige efterretninger flyver altid hurtigt af sted, så jeg besluttede, at jeg ikke ville sige noget om min uro. Jeg fortalte hende derfor blot, at fader var rask og sendte hende sin venlige hilsen. Frøken Matty vedblev at beundre den høflige indbydelse.

"Jeg kan huske, at Deborah en gang fik et sådant brev," sagde hun. "Det forbavsede mig ikke, for alle vidste, hvilken god forstand hun havde. Jeg frygter, jeg ikke kan være de mennesker til videre nytte, især da ikke hvis det er regnskabsvæsenet, for jeg har aldrig kunnet regne i hovedet. Jeg husker, at Deborah ville deltage, og at hun nåede så vidt, at hun fik købt en ny hat,

men da tiden kom, lå hun til sengs af forkølelse, og de sendte hende så en meget høflig beretning om, hvad de havde foretaget. Jeg tror nok, de havde valgt en ny direktør. Mon det er det samme, jeg skal være med til? Jeg ville da straks stemme for, at det blev Deres fader."

"Fader er ikke aktionær i den bank," sagde jeg.

"Nej, det husker jeg. Han frarådede også i sin tid Deborah at købe. Men hun havde nu anlæg for forretninger, og de har jo også givet 8 procent i alle de år."

Det var for mig med min halve viden et pinligt samtaleemne, så jeg spurgte hende om, hvornår vi skulle hen at se på de nye stoffer hos Johnsons. "Ja, det skal jeg sige Dem," sagde hun. "Det hører sig jo ikke til at gå derhen før efter tolv, men da er hele Cranford derhenne, og det er ikke behageligt at gå og studere på stoffer, besætningsartikler og kapper, når alverden står rundt om en og ser til. Det passer sig ikke at være alt for interesseret ved sådanne lejligheder. Deborah havde en måde at opføre sig på, som om de sidste moder ikke var nye for hende. Det var et væsen, hun havde lært af lady Arley, som jo så alt det nye, der kom frem inde i London. Jeg har derfor tænkt mig, at vi går derned nu tidligt på formiddagen – jeg skal have et halvt pund te – og så kan vi med det samme i ro og mag undersøge tingene og rigtigt finde på, hvorledes min nye silkekjole skal sys. Så kan vi endda gå derhen efter tolv med roligt sind og ikke være nødt til at spekulere alvorligt."

Vi begyndte at tale om frøken Mattys nye silkekjole. Jeg opdagede, at det var virkelig den første gang i hendes liv, at hun skulle afgøre noget vigtigt for sig selv, for frøken Deborah havde altid været den afgørende, hvor forskellige opfattelserne så end

havde været. Det er forbavsende, som sådanne mennesker regerer alt blot ved deres viljestyrke. Frøken Matty så allerede i tankerne de herlige, glinsende stoffer, som om de fem pund, der var lagt til side til dette køb, kunne forslå til at købe alt det silketøj, der var i butikken, og da jeg mindedes, hvorledes jeg selv engang havde spildt to timer i en legetøjsbutik, inden jeg kunne bestemme, hvad jeg ville købe for mine tre pence, glædede det mig, at vi skulle gå tidligt, så den kære frøken Matty kunne komme til at svælge i nydelsen ved at bestemme sig.

Hvis der skulle vise sig at være en smuk søgrøn farve, så ville det blive den, der blev valgt. Hvis ikke, var frøken Matty tilbøjelig til at holde på majsfarve, mens jeg var stemt for sølvgråt, og vi vedblev at drøfte det fornødne antal bredder, til vi kom til butiksdøren. Vi skulle købe te, vælge silketøjet og derpå klatre op ad jern-vindeltrappen til det, der før var "loftet", men nu var forvandlet til udstillingssalon.

De unge mænd hos Johnsons havde deres elskværdigste ansigter og fineste slips på, og de udfoldede en overraskende livlighed. De ville straks vise os ovenpå, men vi handlede efter princippet: Forretningerne først og fornøjelserne bagefter, så først købte vi te. Her røbede frøken Matty, hvor åndsfraværende hun var. Når som helst hun fik at vide, at hun havde drukket grøn te, fandt hun altid, at det var hendes pligt bagefter at ligge vågen den halve nat (jeg har til gengæld ofte set hende drikke den uden at vide besked og uden påfølgende søvnløshed), og grøn te var derfor forbudt i huset. Ikke desto mindre forlangte hun selv grøn te i dag, idet hun troede, at hun talte om silke. Fejlen blev imidlertid rettet, og derpå kom silken for alvor for

dagen. På den tid var butikken næsten blevet fyldt med kunder, for det var torvedag, og mange af landboerne fra omegnen var i byen og kom nu indenfor. De glattede håret og så sig forlegent omkring, som om de nok kunne lide at føre lidt af den usædvanlige pynt hjem til konerne og pigebørnene, men dog følte sig trykkede ved at være omgivet af de flotte og moderne handelsbetjente og de farvestrålende sjaler og sommerstoffer. En midaldrende mand med et rart, retskaffent ansigt gik imidlertid hen til den disk, vi stod foran, og bad om at se på et par sjaler. De andre landboere holdt sig ovre ved urtekramsiden, men vor nabo var tydeligt nok alt for opfyldt af venlige hensigter over for sin kone eller datter til, at der var tale om at være forlegen, og jeg endte med at spørge mig selv, hvem af de to – frøken Matty eller manden – der ville være længst tid om at bestemme sig. Han syntes, at hvert nyt sjal, der blev udbredt foran ham, var smukkere end de foregående, og hvad frøken Matty angik, da smilede og sukkede hun for hver ny rulle, der blev præsenteret for hende. De forskellige farver fremhævede hinanden, og hun sagde, at taget tilsammen ville de få regnbuen til at se uanselig ud.

"Jeg er bange for, at hvad jeg så vælger, vil jeg bagefter ønske, jeg havde valgt en anden farve. Se nu på den dejlige karmoisinfarve! Hvor ville det ikke se varmt ud en vinteraften. Men nu er det foråret, der kommer. Jeg ville ønske, jeg kunne have en selskabskjole til hver årstid." Det sidste sagde hun ganske sagte, for vi talte altid med dæmpet stemme i Cranford, når vi talte om noget, vi ønskede, men ikke havde råd til.

Frøken Matty blev nu stærkt indtaget i et lilla stof med gule prikker, mens jeg fremdrog et stilfærdigt, vissengrønt stof, der

var blevet helt overset mellem alle de strålende farver, men som ikke desto mindre i sin art var et udmærket stykke. Med ét blev vor opmærksomhed henledet på vor nabo. Han havde valgt et sjal til en pris af omkring tredive shilling, og han så svært fornøjet ud ved tanken om den behagelige overraskelse, han nu havde med hjem. Han halede en læderpung op af bukselommen og rakte handelsbetjenten en fempunds banknote som betaling for sjalet og nogle varer, han havde fået ovre ved urtekramsdisken. Den unge mand rystede på hovedet og undersøgte banknoten nærmere.

"Amtsbanken! Jeg er ikke helt sikker i min sag, men det forekommer mig, at vi nu til morgen er blevet advarede mod denne banks sedler. Nu skal jeg spørge hr. Johnson ad, men jeg er bange for, jeg må ulejlige Dem med at betale med anden mønt."

Jeg har aldrig set en mands ansigtsudtryk skifte så hurtigt som her. Det var næsten den rene ynk at se hans forvirring.

"Å, for pokker!" sagde han og slog med sin knyttede hånd mod disken. "Fyren snakker, som om man kunne få penge ved bare at bukke sig efter dem."

Frøken Matty glemte helt sin silkekjole. Jeg tror ikke, hun havde hørt navnet på banken, og i min nervøse bekymring for hende begyndte jeg nu at beundre det gulplettede, lilla stof, som jeg et øjeblik i forvejen havde fordømt så kraftigt. Men det nyttede ikke det mindste.

"Hvad var det for en bank, der var tale om?" spurgte hun.

"Amtsbanken."

"Må jeg se den," sagde hun stilfærdigt til handelsbetjenten, da han kom igen med sedlen for at levere den tilbage til manden.

Hr. Johnson beklagede det meget, men det var blevet ham meddelt, at nævnte banks sedler ikke var synderligt mere værd end papiret, der var anvendt til dem.

"Det forstår jeg ikke," sagde frøken Matty sagte. "Amtsbanken – det er jo da vor bank?"

"Ja," sagde jeg, "og det stykke silke passer netop så udmærket til båndene i Deres nye kappe." Jeg holdt stoffet op, så det fangede lyset og ønskede hjerteligt, at den mand ville forsvinde, og samtidig fik jeg tillige tid at overveje, om det var forsvarligt at lade frøken Matty foretage så stort et indkøb, hvis bankens stilling virkelig var så dårlig, som det jo lod til.

Frøken Matty påtog sig imidlertid det for hende så sjældne, blide og på samme tid overlegne og værdige væsen, der klædte hende så godt. Hun lagde sin hånd på min, da hun sagde:

"Bryd Dem ikke om silketøjet nu, kære. – Jeg forstår Dem ikke," sagde hun, idet hun henvendte sig til handelsbetjenten, der havde ekspederet manden, "er det Deres mening, at sedlen er falsk?"

"Nej, slet ikke, frøken. I den henseende er sedlen god nok. Men det er jo en aktiebank, og det hedder sig, at den er ved at gå fallit. Hr. Johnson gør kun, hvad han er berettiget til, og det vil hr. Dobson sikkert også indrømme."

Hr. Dobson var imidlertid ikke oplagt til at besvare den unge mands buk med et imødekommende smil.

Han stod og vendte sedlen mellem fingrene, mens han med et mørkt blik stirrede på pakken med det smukke sjal.

"Det er lige hårdt nok for en fattig mand, der skal tjene hver penny i sit ansigts sved," sagde han. "Men det er der jo ikke noget at gøre ved. De må tage sjalet tilbage, og Lizzie må klare

sig, som hun kan. De figner, jeg købte til de små, tager jeg med mig, men tobakken og det andet –"

"Jeg vil give Dem fem pund i guld for Deres pengeseddel, min gode mand," sagde frøken Matty. "Man må på en eller anden måde have taget fejl, for jeg er en af aktionærerne, og jeg er vis på, det ville være blevet meddelt mig, om ikke alt gik, som det skulle."

Handelsbetjenten hviskede et par ord til frøken Matty. Hun så tvivlende på ham.

"Det er umuligt," sagde hun. "Og jeg giver mig heller ikke ud for at have forstand på forretninger. Jeg ved kun, at hvis banken er ved at gå fallit, og hæderlige folk vil komme til at miste deres penge, fordi de har taget vore sedler for gode – ja, jeg kan ikke forklare det," udbrød hun, da hun på én gang opdagede, hvilken lang sætning hun var begyndt på, og at hun havde fire tilhørere, "men jeg vil bede Dem tage mine penge i bytte for sedlen, så De kan tage sjalet med hjem til Deres kone. Det betyder kun," fortsatte hun, henvendt til mig, "at jeg venter et par dage med at købe stoffet, i mellemtiden bliver den sag opklaret."

"Ja, men hvis den nu bliver opklaret til den gale side," sagde jeg.

"Så er det kun simpel hæderlighed fra min side som aktionær, at jeg har betalt denne gode mand, hvad sedlen lød på. Jeg ved udmærket godt, hvad jeg vil, kun udtrykker jeg mig måske ikke klart nok. Vil De være så god at give mig sedlen og i stedet for gøre Deres indkøb med disse fem pund."

Manden så taknemmeligt på hende, men tøvede lidt, inden han gav hende sedlen.

"Jeg synes ikke om, at en anden skal tabe i stedet for mig, hvis der da er tale om tab; men fem pund betyder jo en del for én, der har en stor familie, og De forsikrer mig jo, at sedlen om en dags tid eller to på ny er lige så god som guld."

"Det er der ikke noget håb om, min ven," sagde handelsbetjenten.

"Så meget mere grund er der da til, at jeg tager den," sagde frøken Matty roligt. Hun skød pengene hen til manden, der langsomt lagde sin seddel ned i bytte for dem. "De skal have tak, fordi De har vist mig disse varer; men nu vil jeg vente et par dage, inden jeg køber noget. Måske får De så et større udvalg hjem. Lad os så gå oven på, kære."

Vi inspicerede de nye moder og modeller med en sådan iver, at man skulle tro, stoffet allerede var købt til den kjole, der skulle sys således. Jeg kunne i hvert fald ikke mærke, at den lille tildragelse i butikken nedenunder på nogen som helst måde havde formindsket frøken Mattys interesse for de nye ærmefaconer eller den måde, nederdelene nu blev syet på. Et par gange fortalte hun mig, hvor henrykt hun var over, at vi kunne se på det hele så ugenerte. Jeg var ikke helt vis på, at hun havde ret, for jeg havde set en skikkelse, der hele tiden holdt sig på den anden side af kåberne og overstykkerne, og ved en snedig manøvre kom jeg da også til at stå ansigt til ansigt med frøken Pole, der også var i formiddagskostume (hvis særkende var, al hun ikke bar sine tænder og skjulte manglen med et slør), og som var kommet herhen i samme ærinde som vi. Hun gik imidlertid med det samme, for hun havde en slem hovedpine, sagde hun, og kunne ikke tåle at tale.

Da vi kom ned igen i butikken, ventede den høflige hr. Johnson på os. Han havde fået underretning om, hvad frøken Matty havde gjort og tilskyndet af sit gode hjerte – men uden følelse af takt – udtrykte han nu sin deltagelse for hende og søgte at forklare hende, hvorledes det i virkeligheden stod til. Jeg kunne kun håbe, at det var overdrevne rygter, han havde hørt, for han sagde, at hendes aktier var mindre værd end intet, og at banken ikke kunne betale så meget som én shilling for hvert pund. Det glædede mig, at frøken Matty stadig var lidt tvivlende, men det var mig umuligt at afgøre, hvor meget den tvivl havde på sig, for det var jo det særegne for damer som frøken Matty, at de var så indlevede i den forestilling, at deres værdighed ville gå tabt, hvis de viste det mindste udslag af overraskelse, mishag eller lignende i en butik eller over for mennesker, der stod under dem i social henseende. Vi gik imidlertid hjem uden at tale videre sammen på vejen. Jeg skammer mig over at sige det, men det ærgrede mig, at frøken Matty havde taget den seddel. Jeg havde været så opsat på, at hun skulle have den silkekjole, som hun i så høj grad trængte til. Til daglig var hun så ubeslutsom, at enhver kunne vende og dreje hende; men i dette tilfælde følte jeg, at det ikke nyttede at forsøge på det.

Da klokken var noget over tolv, indrømmede vi imidlertid, at vi egentlig havde set tilstrækkeligt på de nye moder, samt at vi var lidt trætte (hvilket faktisk skyldtes vor nedtrykte sindsstemning), så vi ville ikke igen gå hen til Johnsons. Alligevel talte vi ikke om pengesedlen, før en pludselig indskydelse fik mig til at spørge frøken Matty, om hun anså det for sin pligt at give guld for alle de sedler fra Amtsbanken, som

hun måtte træffe på. Jeg kunne have bidt min tunge af i samme øjeblik, jeg havde sagt det. Hun så bedrøvet på mig, som om jeg havde givet hendes betyngede sind en ny bekymring, og ligestraks svarede hun ikke. Så svarede hun imidlertid – min egen kære frøken Matty – og der var ikke skygge af bebrejdelse i hendes stemme.

"Kære, jeg føler ofte, at jeg har ikke noget stærkt hoved, og tit er det svært for mig at bestemme mig, når jeg har en eller anden afgørelse at træffe. Jeg følte mig så taknemmelig, da jeg i formiddags forstod, hvad der var min pligt med hensyn til den stakkels mand i Johnsons butik, men jeg magter ikke fremdeles at tænke på, hvad jeg skulle gøre, hvis nu dette eller hint skulle hænde. Jeg tror, jeg hellere må vente og se, hvad der virkelig sker, og jeg tvivler ikke på, at jeg da skal få hjælp til at finde ud af det, når jeg blot ikke gør mig selv for urolig eller nervøs før tiden. De ved jo, at jeg er ikke som Deborah. Hvis hun havde levet, er jeg overbevist om, at hun ville have holdt øje med dem, så de ikke havde bragt tingene i en sådan tilstand."

Der var ingen af os, der havde videre god appetit ved middagsbordet, skønt vi prøvede at tale muntert om forskellige ting. Da vi kom tilbage til dagligstuen, lukkede frøken Matty chatollet op og gav sig til at granske sin regnskabsbog. Jeg var så angerfuld på grund af det, jeg havde sagt om formiddagen, så jeg spurgte ikke, om jeg skulle hjælpe hende, men lod hende sidde og granske talrækkerne på de rubricerede sider. En tid efter lukkede hun bogen og låsede den atter inde i chatollet, hvorpå hun stillede sin stol lige ved siden af, hvor jeg sad og stirrede bedrøvet ind i ilden. Jeg listede min hånd ind i hendes, og hun trykkede den kærligt, men sagde intet. Til sidst fik hun

alligevel herredømme over sin stemme. "Hvis Amtsbanken går fallit," sagde hun, "mister jeg ét hundrede og niogfyrre pund, tretten shilling og fire pence om året, og tilbage har jeg kun tretten pund om året." Jeg trykkede heftigt hendes hånd og vidste ikke, hvad jeg skulle sige. På én gang – det var for mørkt til, at jeg kunne se hendes ansigt – mærkede jeg hendes fingre bevæge sig krampagtigt inden i min hånd, og jeg vidste, at hun atter ville sige noget. Der var som en undertrykt hulken i hendes stemme, da hun sagde: "Jeg håber, at det ikke er urigtigt eller syndigt af mig at sige det – men jeg er så glad ved tanken om, at den stakkels Deborah blev sparet for dette. Hun kunne ikke have tålt en sådan ydmygelse og ulykke – hun var så ædel og storsindet."

Det var alt, hvad hun sagde om den søster, der havde været så besluttet på, at deres lille formue skulle anbringes i den ulykkelige bank. Det varede længere, inden vi den aften tændte lys, og indtil lysskæret tvang os til at tale, sad vi ganske tavse i vor bedrøvelse.

Vi tvang os imidlertid til at tage fat på håndarbejdet, da vi havde drukket te, og vi kom igen til at drøfte den forbavsende nyhed om lady Glenmires forlovelse. Frøken Matty var nærved at anse det for en god tilskikkelse.

"Jeg vil ikke benægte, at mænd jo kan være til besvær i et hus. Jeg taler ikke ud af egen erfaring, for fader var properheden selv og tørrede altid sine fødder på dørmåtten, når han kom ind. Men jeg mener nærmest, at mænd altid har en forestilling om, hvad der skal gøres under vanskelige forhold, og under sådanne er det dejligt at have en ved hånden, som man kan støtte sig til. I stedet for at lady Glenmire ellers skulle rejse rundt fra sted til

sted og ikke vide, hvor der var hvile at finde, så ved hun nu, at hun får et hjem mellem rare og gode mennesker som vor gode frøken Pole og fru Forrester. Hr. Hoggins *er* en udmærket mand, og hvad det angår, at han ikke har et fint og slebent væsen, så har jeg kendt mænd, der både var højt begavede og havde kærlige hjerter, skønt de slet ikke var, hvad folk ville kalde fint dannede og belevne."

Hun sank hen i blide erindringer om hr. Holbrook, og jeg afbrød hende ikke, for jeg udpønsede en plan, som jeg i nogle dage havde omgåedes med, men som bankens forestående fallit nu gav forøget vækst. Da frøken Matty den aften var gået til ro, dristede jeg mig til igen at tænde lys og satte mig ind i dagligstuen for at skrive et brev til *aga* Jenkyns, et brev, der burde røre ham, hvis han virkelig var Peter, og dog kun så ud som en fremstilling af tørre fakta, hvis han var en helt fremmed mand. Kirkeuret slog to, inden jeg blev færdig.

Næste morgen kom den officielle meddelelse om, at Amtsbanken havde indstillet sine betalinger. Frøken Matty havde mistet, hvad hun ejede.

Hun prøvede på at tale roligt til mig, men da hun kom til at nævne, at hun nu kun havde fem shilling om ugen at leve af, kunne hun ikke holde tårerne tilbage.

"Det er ikke over mig selv, jeg græder, kære," sagde hun og tørrede tårerne bort. "Jeg tror, jeg græder, fordi jeg i min tåbelighed kom til at tænke på, hvor det ville bedrøve min moder, om hun vidste det. Hun tænkte altid meget mere på os end på sig selv. Men der er så mange fattige mennesker, der har endnu mindre, og jeg er ikke ødsel. Og gudskelov, når jeg har betalt lammeboven og Marthas løn – og huslejen, så skylder jeg

ikke nogen en hvid. Stakkels Martha! Jeg tror, det vil gøre hende ondt at rejse herfra."

Frøken Matty smilede til mig gennem tårer, og det var hendes mening, at jeg kun skulle se smilet og ikke tårerne.

14. Venner i nøden

Det var mig en lære – og jeg tror, det kunne have været det for mange andre – at se, hvorledes frøken Matty øjeblikkelig begyndte at foretage de indskrænkninger, hun vidste måtte til under de forandrede livsvilkår. Mens hun gik ned for at tale med Martha og meddele hende begivenheden, listede jeg mig ud med brevet til *aga* Jenkyns og gik hen til signor Brunonis for at få den nøjagtige adresse. Jeg bad signoraen om at hemmeligholde mit forehavende, og jeg følte mig yderligere beroliget, da jeg så, at hendes mand nu var så rask, at han og hans hustru og lille Phoebe nu stod i begreb med at forlade Cranford om et par dage for igen at begynde på trylleforestillinger rundt om i landet. Signor Brunoni var fuldt optaget af at studere en stor, sort og rød plakat, hvor alle hans færdigheder stod beskrevet, og hvor der kun manglede navnet på den by, hvor han skulle optræde, og mand og kone var lige optaget af fordelingen af de røde og sorte bogstaver, så det varede lidt, inden jeg kunne komme frem med mit ærinde.

Jeg måtte endda give mit besyv med hensyn til plakatens udseende og var slet ikke sikker i min sag, da signor Brunoni alvorligt gendrev mine bemærkninger. Til sidst fik jeg da adressen, men jeg måtte delvis stave den efter lyden og den så højst mærkelig ud. Jeg lagde brevet i postkassen på vejen hjem, og så stod jeg et øjeblik og stirrede på bræddevæggen med dens gabende sprække, der nu skilte mig fra det brev, jeg blot et øjeblik i forvejen havde haft i hånden. Det var ligesom en del af mit liv, der havde forladt mig og ikke kunne kaldes tilbage. Det

ville blive kastet omkring på bølgerne, måske blive plettet af deres stænk, derpå blive båret afsted mellem palmetræer og få al den tropiske duft over sig. Dette lille stykke papir, der kun for en time siden havde været så ordinært og hjemligt, var nu gået bort for at søge de vilde egne hinsides Ganges. Jeg havde imidlertid ikke tid til at spekulere, jeg måtte skynde mig, for at frøken Matty ikke skulle savne mig.

Da Martha lukkede op for mig, så jeg, at hendes ansigt var ophovnet af gråd. Da hun så, det var mig, brød tårerne frem på ny, og idet hun greb min arm, trak hun mig indenfor og lukkede døren hårdt i, hvorpå hun spurgte mig, om det var sandt, hvad frøken Matty havde fortalt hende.

"Jeg forlader hende aldrig, det er der ikke tale om. Det sagde jeg til hende, og jeg sagde, at jeg kunne ikke forstå, hvordan hun kunne få sig til at sige mig op. Det kunne jeg aldrig have gjort i hendes sted. Det var noget andet, om jeg havde været sådan en som fru Fitz-Adams Rosy, der sagde op for lønnens skyld, da hun havde været der i syv et halvt år. Jeg sagde, at jeg var ikke af dem, der tjente mammon på den manér, jeg kunne nok se, om jeg havde en god plads eller ej, og om hun ikke kunne se, hun havde en god pige –"

"Ja, men Martha," indskød jeg, mens hun tørrede øjnene.

"De skal ikke 'Jamen-Martha-e' mig," hulkede hun.

"Hør nu på fornuft –"

"Jeg vil ikke høre på fornuft," sagde hun, "for det er kun at høre på, hvad andre har at sige. Og jeg mener, at hvad jeg har at sige, er fornuftigt nok – og selv om det ikke er det, så siger jeg det alligevel og retter mig efter det. Jeg har penge i sparekassen

og er godt forsynet med klæder, og jeg agter ikke at forlade frøken Matty. Ikke om hun så sagde mig op hver time i døgnet!"

Hun lagde armene over kors som for at byde mig trods, og jeg vidste ikke, hvad jeg skulle begynde med at sige, da jeg selv var klar over, at frøken Matty, der jo ikke var stærk, kun dårligt kunne undvære den venlige og trofaste Marthas hjælp.

"Nu vel –" sagde jeg endelig.

"Tak, fordi De begynder med 'nu vel'! Hvis De var begyndt med 'men' ligesom før, ville jeg ikke have hørt på Dem. Nu må De gerne gå videre."

"Jeg ved, det ville være et stort tab for frøken Matty at miste Dem –"

"Ja, det sagde jeg selv. Hun ville altid fortryde det," erklærede Martha triumferende.

"Hun får imidlertid så lidt – så forfærdelig lidt – at leve af, at jeg ikke kan indse, hvorledes hun skulle finde udvej for føden til Dem – det vil blive svært nok for hende selv at få noget. Det siger jeg nu til Dem, Martha, fordi jeg føler, De er som en ven imod hende, men det er jo ikke noget, hun ellers vil have, at man taler om."

Det var vist et endnu mørkere billede, end frøken Matty havde vist hende, for Martha satte sig ned på den stol, der var nærmest – det var køkkenet, vi var gået ind i – og nu græd hun atter højlydt.

Til sidst tog hun forklædet fra øjnene og så mig alvorligt ind i ansigtet, idet hun spurgte: "Var det derfor, at frøken Matty ikke ville have budding i dag? Hun sagde, at hun brød sig ikke videre om søde sager, og De og hun ville nøjes med karbonade. Men det skal ikke ske. Nu skal De ikke sige noget, men jeg laver en

budding, hun vil synes om, og jeg betaler den selv, så De må se til, at hun spiser den. Der er mange mennesker, der er blevet trøstet i deres sorg ved at få god mad sat foran sig på bordet."

Det glædede mig, at Marthas energiske velvilje var blevet udløst gennem et så praktisk foretagende som det at lave budding, for det betød en udsættelse af drøftelsen om, hvorvidt hun skulle forlade frøken Mattys tjeneste eller ikke. Hun begyndte at skifte forklæde og på anden vis gøre sig i stand til at gå ud efter smør, æg og de andre ting, der skulle til. Hun ville ikke bruge den mindste smule af, hvad der allerede var i huset, men gik hen til en gammel tepotte, hvor hun havde et privatdepot, og der tog hun, hvad hun behøvede.

Jeg fandt frøken Matty meget rolig, men også meget bedrøvet. Lidt efter lidt prøvede hun dog for min skyld at smile lidt. Det blev bestemt, at jeg skulle skrive til min fader og bede ham komme til Cranford, for at hun kunne rådføre sig med ham, og så snart det brev var afsendt, begyndte vi at drøfte planerne for fremtiden. Frøken Matty havde tænkt sig, at hun ville leje et enkelt værelse og beholde så meget møblement, som ville være nødvendigt til samme, og der ville hun så leve i stilhed af det, der måtte blive til overs, når lejen var betalt. Hvad mig angår, da stræbte jeg højere og var ikke tilfreds med hendes planer. Jeg tænkte på alt det, en dame på frøken Mattys alder og med den opdragelse, der var almindelig for damer for et halvt århundrede siden, kunne tjene som hjælp til livsopholdet uden at gå nedad i social anseelse, men til sidst lod jeg dette sidste hensyn falde og grundede over, hvad i alverden frøken Matty kunne tage sig for.

Undervisning var selvfølgelig det første, der faldt mig ind. Hvis frøken Matty kunne undervise børn i noget, ville det føre hende ind i en verden, som hun netop elskede. Jeg gennemgik i tankerne, hvad hun kunne. Jeg havde en gang hørt hende sige, at hun kunne spille "*Ah! vous dirai je, maman?*" på piano, men det var længe, længe siden, og de sidste rester af den musikalske færdighed var borte. Hun havde også en gang været dygtig til at tegne mønstre af på tyll ved at lægge silkepapir over mønstret og holde begge op mod en vinduesrude. Men det ville heller ikke være noget at regne med.

Hvad frøken Matty selv var stolt af, var hendes færdighed i at lave fidibusser af kulørt papir, der var udklippet, så de lignede fjer, og så at strikke smukt mønstrede strømpebånd. Da jeg engang som foræring fik et aldeles pragtfuldt par, sagde jeg, at jeg ville føle mig stærkt fristet til at tabe et af dem på gaden, så det kunne blive beundret. Men denne uskyldige spøg foruroligede i den grad hendes følelser for det passende, at hun for alvor blev angst for, at fristelsen en dag skulle blive mig for stærk. Det var velkendte tegn på frøken Mattys velvilje, når man til fødselsdagen fik et par af de fint strikkede strømpebånd eller et bundt af farvestrålende fidibusser. Men ville nogen betale for, at deres børn kunne lære den slags ting? Eller kunne det tænkes, at frøken Matty for det usle mammons skyld ville lære den kunst fra sig, hvorved hun fremstillede bagateller, der blev skattet højt af dem, der elskede hende?

Så var der læsning, skrivning og regning. Når hun om morgenen læste op af det nye testamente, rømmede hun sig altid foran de lange ord. Hendes skrift var smuk og fin – men bogstaveringen! Det var, som om hun mente, at jo mere

ualmindelig den var, og jo større besvær hun havde med den, jo større høflighed viste hun derved modtageren. Ord, som hun stavede aldeles rigtigt i breve til mig, blev det rene hebraisk, når brevet var til fader.

Nej, der var intet, hun kunne lære den opvoksende slægt i Cranford – det skulle da være, at den var i stand til at efterligne hendes tålmodighed og ydmyghed, hendes mildhed og stilfærdige beskedenhed. Jeg vedblev at spekulere, til Martha med forgrædt ansigt og bævende læber forkyndte, at maden stod på bordet.

Frøken Matty havde visse små ejendommeligheder, som Martha ikke plejede at anse det for umagen værd at tage hensyn til, da det var barnagtige indfald, som en gammel dame på otteoghalvtreds skulle se at vænne sig af med. Men i dag var der samvittighedsfuldt taget hensyn til det alt sammen. Brødet var afskåret på den udsøgte, mønsterværdige måde, som frøken Mattys moder altid havde foretrukket, og gardinet var trukket så langt frem, at det skjulte naboens kedelige gavl, men ikke udelukkede beskuelsen af poplerne, hvis første spæde løv var ved at udfolde sig. Det tonefald, Martha talte til frøken Matty i, var ganske det samme, som det store godmodige menneske ellers kun anvendte over for søde, små børn, og jeg havde aldrig før hørt hende tale således til en voksen.

Jeg havde glemt at fortælle frøken Matty om buddingen, og jeg blev bange for, at hun ikke skulle yde den fuld retfærdighed, for det var tydeligt, at hun kun havde ringe madlyst den dag, så jeg skyndte mig derfor at sætte hende ind i tingene, da Martha gik ud med kødet. Frøken Mattys øjne fyldtes med tårer, og hun kunne ikke få et ord frem, hverken for at udtrykke sin

overraskelse eller glæde, da Martha triumferende trådte ind med buddingen hævet højt til vejrs og formet som den vidunderligste hvilende løve. Marthas ansigt strålede, da hun med et henrykt "Værsgo'!" stillede den på bordet lige foran frøken Matty. Denne ville takke, men kunne ikke, hvorfor hun tog Marthas hånd og trykkede den venligt, hvilket fik Martha til at græde, og jeg kunne næsten heller ikke bevare fatningen. Martha styrtede ud af stuen, og frøken Matty måtte rømme sig et par gange, før hun kunne tale. Til sidst sagde hun: "Jeg kunne have lyst til at gemme den under en glasklokke, kære," og tanken om at se den hvilende løve med øjne at korender blive anbragt på en hædersplads – måske over kaminen! – var for meget for min overspændte hjerne, og jeg kom til at le, hvilket overraskede frøken Matty.

"Jeg forsikrer Dem, kære, jeg har før set de ting under glas, der var værre," sagde hun.

Det havde jeg for den sags skyld også, og som følge deraf lod jeg som intet, og vi gik løs på buddingen, der virkelig var enestående god – kun var vi så bevægede, at det var os højst besværligt for hver bid, vi søgte at få ned.

Vi havde alt for meget at tænke på, til at vi kunne tale ret meget den eftermiddag. Den forløb derfor meget stille. Men da temaskinen kom ind, fik jeg en ny idé. Hvorfor skulle frøken Matty ikke sælge te – få et udsalg for det Ostindiske Tekompagni, som det dengang hed? Jeg kunne ikke se, at der var noget at indvende mod denne plan, mens der derimod var meget, der talte for hen – forudsat at frøken Matty kunne bekvemme sig til overhovedet at have noget at gøre med forretninger. Te var hverken fedtet eller klæbrigt – hvilke to

egenskaber frøken Matty netop ikke kunne udstå. Der behøvedes intet butiksvindue. Derimod ville det være nødvendigt, at der var et lille beskedent skilt, der forkyndte, at hun havde privilegeret forhandling af te, men jeg håbede, det kunne anbringes således, at ingen så det. Te var heller ikke en tung vare, som det ville være for anstrengende at tumle med. Det eneste, der gjorde mig betænkelig, var selve salget til kunderne.

Mens jeg sad således og kun gav halve svar på de spørgsmål, som frøken Matty kom med – og hun var næsten lige så åndsfraværende – hørte vi en sagte buldren på trappen og derpå en hvisken uden for døren, der et øjeblik åbnedes en smule, men straks gled til igen. Lidt efter kom Martha ind, trækkende en ung, høj mand efter sig, og mennesket var højrødt i ansigtet af undseelse og glattede forlegent sit hår.

"Ja, undskyld, frøken, men det er bare Jem Hearn," kom det fra Martha som en slags præsentation; men hun var så forpustet, at jeg tænkte mig, hun havde haft brug for sine legemskræfter, mens hun overvandt hans betænkeligheder med hensyn til at optræde i frøken Mattys dagligstue.

"Undskyld, frøken, men han vil absolut gifte sig med mig lige med det samme. Og så er der det, frøken, at vi ville gerne have en logerende – kun én eneste rolig logerende – for at få det til at slå til – og vi ville leje sådan et hus, som måtte blive anset for passende, og – å, kære frøken Matty, om jeg måtte tage mig den dristighed – ville De have noget imod at bo hos os? Jem er lige så opsat på det som jeg." (Til Jem lød det: "Dit store drog, hvorfor hjælper du mig ikke!") "Han ønsker det lige så ivrigt

som jeg – gør du ikke, Jem? – Det er kun det, at han ved hverken ud eller ind, når han skal sige noget til fine folk."

"Det er ikke det, der er i vejen," afbrød Jem. "Det er det, at du er kommet bag på mig med den bestemmelse. Jeg havde ikke tænkt, vi skulle giftes så snart – så derfor tog du vejret fra mig. Det er ikke sådan at forstå, at jeg har noget imod det, frøken," (dette var henvendt til frøken Matty), "men Martha er så hurtig i vendingen, når hun først har sat sig noget i hovedet, og giftermål, det sømmer nu en mand fast til pletten, frøken, det gør det. Men jeg skal såmænd ikke have noget imod det, når det først er overstået."

"Undskyld, frøken," sagde Martha – der hele tiden havde rykket ham i ærmet og puffet til ham for at afbryde ham – "ham skal De ikke bryde Dem om, han skal nok blive rigtig vendt; det er ikke længere siden i aftes, at han spurgte mig og plagede mig og bare blev mere ivrig, da jeg sagde, jeg ikke kunne tænke på at gifte mig foreløbig, og nu har han bare mistet besindelsen af lutter glæde – men det ved du jo godt, Jem, at du ønsker det lige så fuldt som jeg, at vi må få en logerende." (Igen et mægtigt puf).

"Ja vist så, hvis frøken Matty vil bo hos os – ellers er jeg ikke for at have besvær med fremmede mennesker i huset," sagde Jem Hearn med en mangel på takt, som jeg kunne se gjorde Martha rasende, da hun netop prøvede på at fremstille en logerende som deres ønskers mål, så at frøken Matty ville jævne deres livsvej og gøre dem en stor tjeneste, hvis hun blot ville gå ind på at bo hos dem.

Frøken Matty selv var yderst forlegen. Parrets – eller rettere Marthas – pludselige bestemmelse med hensyn til bryllup

overraskede hende, ikke mindst ved forbindelsen med den plan, Martha havde fattet. Hun begyndte derfor:

"Ægteskab er en højst alvorlig sag, Martha."

"Det har frøkenen ret i," lød det fra Jem. "Ikke sådan at forstå, at jeg har noget imod Martha."

"Nej, du har aldrig ladet mig få rist eller ro, fordi jeg ikke ville bestemme en tid for vort bryllup," sagde Martha, der var blussende rød og på nippet til at græde af lutter ærgrelse, "og nu beskæmmer du mig her i min frøkens nærværelse."

"Nej, nej, Martha! Vist ikke nej, men du må lade en anden en få tid at trække vejret," sagde Jem og søgte at få fat i hendes hånd, hvilket ikke lykkedes ham. Da han derved blev klar over, at hun var dybere krænket, end han havde tænkt sig, samlede han sig sammen, og der var langt mere ligefrem værdighed over ham, end jeg ville have drømt om ti minutter i forvejen, da han nu henvendte sig til frøken Matty: "Jeg håber, frøkenen vil forstå, at jeg nødvendigvis må respektere enhver, der har været god ved Martha. Jeg har hele tiden tænkt mig, at hun en dag skulle være min hustru, og hun har bestandig omtalt Dem som den venligste dame, der nogen sinde har været til. Det er sandt nok, at jeg ville ikke i almindelighed synes om at have logerende, men hvis De ville gøre os den ære at bo hos os, da ved jeg, at Martha ville gøre sit bedste for, at De skulle befinde Dem vel, og jeg skulle nok holde mig så langt borte fra Dem som muligt, hvilket vist ville være den bedste opmærksomhed fra en sådan klovn som mig."

Frøken Matty havde haft meget travlt med at tage sine briller af, tørre dem og sætte dem på igen, men det eneste, hun kunne

sige, var: "Lad endelig ikke hensynet til mig få Dem til at ile med bryllup – det må De ikke. Ægteskabet er en så alvorlig sag!"

"Frøken Mathilda vil imidlertid tænke over Deres forslag, Martha," sagde jeg, henrykt over de fordele den frembød. Jeg ville på ingen måde berøve frøken Matty lejligheden til at tænke over sagen. "Jeg forsikrer Dem, at hverken hun eller jeg nogen sinde glemmer Deres venlighed – og heller ikke Deres, Jem."

"Ih, hvad, frøken! Det er jo bare, hvad jeg oprigtigt mener, men jeg var jo lidt befippet, så jeg kunne ikke udtrykke mig, som jeg burde. Jeg er mere end villig, og det skal nok gå, når jeg nu bliver vant til tanken – hører du, min pige? Hvad er der så at græde for, og hvorfor smækker du efter mig, så snart jeg vil røre ved dig?"

Det sidste blev sagt *sotto voce* og havde den virkning, at Martha fo'r ud af stuen, hvorfor Jem Hearn fulgte efter for at trøste hende. Frøken Matty satte sig nu ned og græd ganske stille. Hun sagde, at det var tanken om Marthas snarlige bryllup, der havde forskrækket hende, og hun kunne aldrig tilgive sig selv, hvis hun blev årsagen til, at staklen gjorde noget overilet. Jeg tror nok, at jeg havde mest medlidenhed med Jem, men både frøken Matty og jeg påskønnede fuldt ud de to prægtige mennesker, skønt vi ikke talte meget om det, men derimod grundigt drøftede ægteskabets muligheder og farer.

Meget tidligt den næste formiddag fik jeg et brev fra frøken Pole. Det var foldet sammen på en så hemmelighedsfuld måde og forsynet med så mange segl, at jeg måtte rive det op, inden jeg kunne folde det ud. Da jeg så nåede til at granske selve indholdet, var dette så indviklet og orakelagtigt, at jeg næppe kunne få fat i meningen. Så meget forstod jeg dog, at jeg skulle

komme hen til frøken Pole klokken elleve, og klokkeslættet stod skrevet med tale og med bogstaver og to streger under ordet "formiddag", som om det var tænkeligt, at jeg kunne finde på at komme klokken elleve om aftenen, når hele Cranford for længst var gået til ro. Der var ingen anden underskrift end frøken Poles forbogstaver i omvendt orden, P. E., men da Martha havde givet mig brevet med "en venlig hilsen" fra frøken Pole, var det ikke noget kunststykke at regne ud, hvem brevskriveren var, og skulle navnet holdes hemmeligt, var det meget heldigt, at jeg var alene, da Martha afleverede det.

Jeg gik altså hen til frøken Pole. Hendes lille pige, Lizzy, lukkede op for mig, og hun var i søndagsstads, som der på denne hverdag forestod noget højtideligt. Dagligstuens udseende bekræftede denne antagelse. Det bedste grønne silketæppe var lagt på bordet, og midt på det var henstillet forskellige skriveredskaber. På den lille chiffonniere stod der en flaske nylig aftappet primulavin og en bakke damebiscuits. Frøken Pole var påklædt til at tage mod gæster, og klokken var dog først elleve. I sofaen sad fru Forrester, og hun græd stille. Min ankomst syntes kun at give hendes tårer et mere frit løb. Inden vi vel var færdige med at hilse på hinanden, lød der en ny banken, og fru Fitz-Adam kom ind, helt karmoisinrød af sindsbevægelse og hurtig gang. Det lod til, at alle nu var samlede, for frøken Pole foretog forskellige ting, der antydede, at mødet nu skulle begynde. Hun ragede op i ilden, åbnede døren og lukkede den igen, rømmede sig og pudsede næsen. Derpå lod hun os tage plads, og hun sørgede for, at jeg kom til at sidde lige overfor hende, hvorpå hun spurgte mig, om det

sørgelige rygte talte sandhed, at frøken Matty havde mistet hele sin formue.

Jeg kunne jo kun bekræfte rygtet, og jeg har aldrig set en mere ægte følt sorg afspejle sig i trofaste venners ansigter end her.

"Jeg ville ønske, fru Jamieson var her," sagde fru Forrester til sidst, men at dømme efter udtrykket i fru Fitz-Adams ansigt, delte denne ikke hendes ønske.

"Skønt fru Jamieson ikke er her," sagde frøken Pole med en let klang af bebrejdelse i sin stemme, "kan vi Cranford damer, der her er forsamlet i min dagligstue, meget vel vedtage, hvad vi vil gøre. Jeg mener, at ingen af os kan kalde sig rig, selv om vi alle besidder midler, der er tilstrækkelige for enhver, hvis smag er elegant og forfinet og ikke ubehersket eller pralende." (Her lagde jeg mærke til, at frøken Pole rådførte sig med et lille kort, som hun holdt i den hule hånd, og hvorpå jeg formodede, hun havde noteret et par bemærkninger).

"Frøken Smith," fortsatte hun, idet hun henvendte sig til mig (der ellers var kendt af hele selskabet under navnet "Mary", men her var det et højtideligt øjeblik), "jeg har haft private samtaler – i går eftermiddags – med de her tilstedeværende damer om den ulykke, der har ramt vor veninden, og vi er alle som én af den mening, at så længe vi har noget tilovers, er det ikke blot en pligt, men en glæde tillige – en sand glæde, kære Mary" – her kneb det lidt for hendes stemme, og hun måtte tørre brillerne, før hun kunne gå videre – "at give, hvad vi formår, som hjælp til hende – frøken Mathilda Jenkyns. Kun ønsker vi, på grund af den kærlighed til uafhængighed, der bor i enhver fintfølende kvindes bryst" – nu var jeg vis på, at hun var vendt tilbage til

kortet – "at yde vor bistand på en hemmelig og skjult måde, så at vi ikke sårer de følelser, jeg lige hentydede til. Vor hensigt med at bede Dem komme herhen nu i formiddag er den, at vi mener, De er datter af en mand – jeg mener, at da Deres fader er frøken Mattys fortrolige rådgiver i alle pengesager, kunne De måske ved at rådføre Dem med ham udfinde en måde, hvorved vore bidrag kunne se ud som noget, der lovligt tilkom frøken Mathilda Jenkyns fra – ja, Deres fader, der kender hendes pengeanbringelser, vil kunne sige fra hvad."

Frøken Pole sluttede sin tale og så sig om for at indhøste bifald og samtykke. "Jeg har jo udtrykt Deres mening, mine damer, ikke sandt? Og imens frøken Smith overvejer, hvad hun vil svare, må jeg måske byde Dem en lille forfriskning?"

Jeg havde ikke meget at sige. Jeg var i mit hjerte langt mere taknemmelig for deres kærlige tanker, end jeg kunne sige, så jeg mumlede kun noget om, at jeg ville meddele min fader, hvad frøken Pole havde sagt, og ifald der kunne træffes en sådan ordning for "den kære frøken Matty" – her var det mig umuligt at sige mere, for tårerne, der havde været tvunget tilbage hvert øjeblik i det sidste par dage, strømmede nu ned ad mine kinder, og jeg måtte forfriskes ved et glas primulavin for igen at komme til mig selv. Det værste var, at vi græd alle sammen, selv frøken Pole, der dog havde erklæret de hundrede gange, at det var et tegn på svaghed og mangel på selvbeherskelse at røbe sindsbevægelse over for andre. Hun kom sig imidlertid, idet hun fik luft i en lille bebrejdelse mod mig, der havde fået dem alle til at græde, og desuden tror jeg, det ærgrede hende, at jeg ikke kunne holde en tale til svar på hendes. Hvis jeg forud havde vidst, hvad der ville blive sagt til mig, og jeg så tillige havde haft

et kort med udtryk for de følelser, mit hjerte rummede, ville jeg have forsøgt at tilfredsstille hende. Nu var det fru Forrester, der tog ordet, da vi havde genvundet vor fatning.

"Her, hvor jeg er blandt venner, skal jeg gerne tilstå, at jeg – nej, jeg er ikke fattig, men heller ikke, hvad man kan kalde rig. Det ville jeg – for den kære frøken Mattys skyld – ønske, at jeg var. Men nu vil jeg i et lukket brev skrive, hvad jeg kan give. Jeg ville kun ønske, det var mere, det ville jeg virkelig, kære Mary!"

Nu forstod jeg, hvorfor der var pen, papir og blæk på bordet. Hver af damerne skrev, hvor meget hun kunne give om året, hvorpå hun hemmelighedsfuldt lukkede brevet til. Hvis deres forslag blev modtaget, skulle min fader under tavsheds løfte åbne brevene. I modsat fald skulle de sendes tilbage.

Da denne ceremoni var overstået, rejste jeg mig for at gå, men hver enkelt af damerne lod til at ønske en privat samtale med mig. Frøken Pole holdt mig tilbage inde i dagligstuen for at forklare mig, hvorfor hun i fru Jamiesons fraværelse havde overtaget førerskabet i denne "bevægelse", som hun sagde, og tillige ville hun fortælle mig, at hun fra god kilde vidste, at fru Jamieson kunne ventes hjem med det allerførste, og at hun var yderst misfornøjet med sin svigerinde, der øjeblikkelig skulle forlade hendes hus, og som vist også tog tilbage til Edinburgh nu i eftermiddag. Denne meddelelse kunne hun jo ikke lade fru Fitz-Adam høre på, så meget mindre som hun – frøken Pole – var tilbøjelig til at betvivle, at lady Glenmires forlovelse med dr. Hoggins kunne holde stand mod fru Jamiesons mishag. Et par hjertelige forespørgsler om frøken Mattys helbred og tilstand afsluttede samtalen med frøken Pole.

Da jeg kom ned ad trappen, ventede fru Forrester mig ved døren ind til spisestuen. Hun trak mig indenfor, og da døren var lukket, begyndte hun to eller tre gange på at sige et eller andet, der tilsyneladende var så svært at få frem, at jeg begyndte at tvivle om, at vi ville komme til gensidig forståelse. Til sidst fik hun det dog sagt, men den stakkels gamle dame rystede, som om det var en grufuld forbrydelse, hun bragte for dagen ved at røbe, hvor forfærdelig lidt hun havde at leve af. Hun fremkom med sin tilståelse, for at ingen skulle tro, at det lille bidrag, der stod opført i hendes brev, stod i noget som helst forhold til hendes kærlighed til frøken Matty. Og dog var det beløb, som hun var så ivrig efter at give afkald på, mere end en tyvendedel af, hvad hun havde at leve af og holde hus og tjenestepige for – alt sammen som det sømmede sig for en født Tyrrell. Og når så hele indtægten ikke når op til ét hundrede pund, vil det at give afkald på en tyvendedel nødvendiggøre megen sparsommelighed og megen selvforsagelse, der måske nok vil synes ubetydelig i denne verdens regnskabsbog, men vil stå opført til en helt forskellig værdi i en anden regnskabsbog, jeg har hørt om.

Det tog nogen tid, inden jeg kunne trøste hende så meget, at jeg kunne forlade hende, og da jeg så trådte ud af døren, blev jeg indfanget af fru Fitz-Adam, der også havde en tilståelse at gøre mig, men ganske vist omtrent modsat fru Forresters. Hun havde ikke syntes om at skrive fuldt ud, hvor meget hun kunne afse og var rede til at give. Hun fortalte mig, at hun kunne aldrig mere se frøken Matty ind i øjnene, hvis hun foregav at give hende så meget, som hun i virkeligheden helst ville give. "Frøken Matty, som jeg syntes var en så nydelig dame, da jeg

ikke var andet end en bondetøs, der kom til marked med æg og smør og den slags ting. For skønt fader var velhavende, ville han dog altid, at jeg skulle gå, som moder før mig havde gået, og jeg måtte ind til Cranford hver lørdag. Jeg husker, at jeg en dag så frøken Matty i alleen, der fører ud til Combehurst. Hun gik oppe på fodstien, der jo, som De ved, ligger en del højere end selve vejen, og en herre red tæt ind til fodstien og talte til hende. Hun så hele tiden på nogle primulaer, hun havde plukket, og som hun nu rev i stykker. Og jeg tror fuldt og fast, at hun græd. Men lige da hun var kommet forbi mig, vendte hun om og løb efter mig for at spørge til min stakkels moder, der lå for døden, og da jeg kom til at græde, tog hun min hånd og trøstede mig – og herren ventede på hende imens – og hendes eget stakkels hjerte var fuldt af sorg, det følte jeg. Jeg syntes, det var en sådan ære at blive tiltalt af præstens datter, der jo kom hos familien på Arley Hall. Jeg har elsket hende højt lige siden den tid, skønt jeg måske ikke havde nogen ret til det, men hvis De kunne tænke Dem en måde, hvorpå jeg kan give hende mere endnu, så ville jeg være Dem umådelig taknemmelig. Og det vil være min broder en sådan glæde at være læge for hende uden nogen betaling, og han skal nok forsyne hende med medicin og igler og hvad hun ellers kan ønske sig. Jeg ved, at han og Hendes Nåde (ak, kære, i de dage, jeg lige har fortalt Dem om, tænkte jeg såmænd ikke på, at jeg skulle blive svigerinde til en "Nåde") vil gøre alt, hvad de kan for hende. Det vil vi alle sammen."

Jeg forsikrede hende om, at hun bar sig rigtigt ad, og jeg lovede alt muligt i min iver efter snarest at komme hjem til frøken Matty, der vel undrede sig over, hvor jeg var henne – jeg havde nu været borte i to timer og kunne ikke sige, hvor jeg

havde været! Hun havde imidlertid ikke lagt mærke til tiden, da hun havde været optaget af utallige små arrangementer som forberedelse til det store skridt: at flytte bort. Det var hende tydeligt nok om at gøre noget med hensyn til indskrænkning, for hun sagde, at hver gang hun kom til at tænke på den stakkels mand med den værdiløse fempundsseddel, følte hun sig ganske uhæderlig. Og når hun følte sig så ilde til mode, hvorledes måtte det så ikke være for bankens direktører, der jo måtte vide ganske anderledes besked med den elendighed, der blev en følge af fallitten. Jeg blev næsten helt ærgerlig ved at høre hende dele sin medlidenhed mellem disse direktører (som hun tænkte sig overvældede af selvbebrejdelse som følge af deres dårlige varetagelse af andres sager) og så de mennesker, der ligesom hun led tab. Ja, hun syntes endog at regne fattigdom for en lettere byrde end selvbebrejdelse, men i mit stille sind var jeg ikke vis på, at direktørerne ville være enige med hende.

Gamle arvestykker blev nu taget frem af deres gemmer og undersøgt med hensyn til deres værdi i handel og vandel. Heldigvis var værdien ringe, ellers ved jeg ikke, hvorledes frøken Matty ville have fået sig til at skille sig ved sådanne ting som moderens forlovelsesring eller den sære, hæslige broche, hendes fader havde vansiret sit kalvekrøs med. Nu ordnede vi imidlertid så nogenlunde sagerne efter deres værdi, så vi var helt parate, da fader kom den næste formiddag.

Jeg skal ikke trætte Dem med en beretning om alle de formaliteter, vi gennemgik, blandt andet fordi jeg ikke dengang forstod det halve af det og nu har glemt dem. Frøken Matty og jeg sad og bekræftede udregninger, planer, dokumenter og

andet, som vi ikke begreb et ord af. Fader var derimod klar og bestemt og en udmærket forretningsmand, og hvis vi kom med den mindste forespørgsel eller udtrykte den ringeste mangel på forståelse, kom det skarpt fra ham: "Hvad behager? Det er jo klart som dagen. Hvad et der at indvende mod det?" Da vi ikke havde forstået, hvad han foreslog, faldt det os svært at formulere vore indvendinger, og jeg tror heller ikke, vi fremførte nogen. Enden på det blev da også, at frøken Matty i sin nervøsitet gav ganske efter og sagde "Ja" og "Vist så" hver gang, der blev et ophold; men da jeg en gang stemmede i med frøken Matty og sang et "Ja absolut, det er afgjort," snurrede fader sig om mod mig og spurgte arrigt, hvad jeg mente – "om der måske var noget at afgøre?"

Da frøken Matty så rejste sig for at sige til om frokosten – og hun var i en vanskelig situation, da hun jo ikke vidste, om hun under de nuværende omstændigheder var berettiget til at hædre ham med en fin lille opdækning – fortalte jeg ham om Cranford-damernes møde hos frøken Pole den foregående dag. Han sad i ét væk og strøg hånden hen over øjnene, mens jeg talte – og da jeg så kom til Marthas tilbud om at have frøken Matty som logerende hos sig, gik han hen til vinduet og stod der og trommede med fingrene mod ruden. Så vendte han sig brat om mod mig: "Der ser du, Mary, hvorledes en god og uskyldig livsførelse skaber en kreds af venner omkring én. Pokker stå i det! Jeg kunne lave en god prædiken ud af det, om jeg var præst – nu kan jeg ikke danne slutningen på mine sætninger, men jeg ved i hvert fald, hvad jeg mener med dem. Nu går vi to en tur efter frokost og taler videre om tingene."

Frokosten kom ind. Det var lammekoteletter, og de blev til Marthas store tilfredsstillelse spist op til sidste bid. Så sagde fader på sin bryske måde til frøken Matty, at han ønskede at tale med mig alene, og at han nu ville gå en tur for at se de gamle kendte steder. Bagefter kunne jeg så fortælle hende, hvad han fandt tilrådeligt. Lige inden vi gik, kaldte hun mig tilbage i forstuen: "Glem nu ikke, at jeg er den eneste, der er tilbage – jeg mener, der er ingen, der kan tage skade af, hvad jeg tager mig til. Jeg er villig til at gøre alt, hvad der blot er rigtigt og hæderligt, og jeg tror ikke, at Deborah, hvis hun kan se mig fra det sted, hvor hun nu er, vil bryde sig videre om det, fordi jeg ikke opretholder den gamle finhed, for hun vil jo forstå mig. Lad mig kun gøre, hvad jeg kan og betale de stakkels mennesker, hvad jeg formår."

Jeg gav hende et hjerteligt kys og løb bagefter fader. Resultatet af vor samtale blev da dette: Hvis det ellers passede alle vedkommende, skulle Martha og Jem giftes, så snart det kunne lade sig gøre, og de skulle bo i frøken Mattys lille hus. Den sum, som damerne i Cranford havde besluttet at yde årligt, ville være tilstrækkelig til at betale den største del af lejen, således at Martha kunne få, hvad frøken Matty yderligere skulle betale for det, hun ellers behøvede. Hvad angik afholdelsen af en auktion, da stillede fader sig først noget tvivlende. Han sagde, at så omhyggeligt det gamle præstegårdsmøblement end var blevet behandlet, så ville det dog næsten intet indbringe, og det, der kom ind, ville for Amtsbanken kun være en dråbe i havet. Da jeg imidlertid gjorde ham det begribeligt, at frøken Mattys samvittighed kun ville blive beroliget, når hun vidste, at hun havde gjort, hvad hun kunne, gav han efter, især da jeg

fortalte ham om fempundssedlen – han skændte dygtigt på mig, fordi jeg havde tilladt hende at bære sig således ad. Jeg omtalte så min idé, at hun skulle forøge sin lille indtægt ved at sælge te, og til min overraskelse (for jeg havde næsten opgivet planen), greb fader tanken med begejstring. Jeg tror, han regnede med kyllingerne, før de var udrugede, for han opgjorde straks indtægten af, hvad hun kunne sælge i Cranford til over tyve pund om året. Den lille spisestue skulle så være butik uden dog at have et sådant lokales præg. Et bord kunne gøre det af som disk, og mens det ene vindue skulle bevares uforandret, skulle det andet laves om til en dør med glasruder foroven. Det var tydeligt nok, at jeg steg i hans agtelse på grund af mit forslag. Nu måtte man blot håbe, at frøken Matty også ville synes om ideen.

Det viste sig, at hun var glad og helt tilfreds med alt det, vi havde bestemt. Hun sagde, at hun vidste, vi ville gøre vort bedste for hende, og hun håbede blot, at hun måtte blive i stand til at betale hver hvid, hun kunne siges at skylde bort – for hendes kære faders skyld, for han havde været så anset i Cranford. Fader og jeg var blevet enige om at sige så lidt som muligt om banken, ja, slet ikke omtale den mere, hvis det kunne undgås. Nogle af faders forslag forvirrede hende ganske vist, men hun havde hørt, hvorledes jeg blev "bidt af" om morgenen på grund af min mangel på forståelse, så hun vovede ikke at spørge om ret meget. Da vi så omtalte det forslag, at hun skulle sælge te, så jeg, at det gav et sæt i hende, ikke på grund af nogen som helst følelse af fornemhed, men blot fordi hun tvivlede om sine evner i så henseende. Da hun imidlertid mærkede, at fader var opsat på det, sukkede hun og sagde, at så ville hun prøve,

men gik det ikke for hende, måtte hun jo opgive det igen. Én god ting var det da, at mænd aldrig købte te, sagde hun, for det var særlig mændene, der ville have ængstet hende. Mandfolk havde altid sådan et bestemt, højrøstet væsen, de regnede hurtigt og vidste straks, hvor meget de skulle have tilbage! Hvis hun endda bare skulle sælge slik til børn – dem vidste hun, at hun kunne tilfredsstille.

15. En lykkelig hjemkomst

Før jeg forlod frøken Matty og Cranford, var alt blevet ordnet bekvemt for hende. Fru Jamieson havde endog sanktioneret, at frøken Matty kom til at sælge te. Det havde taget oraklet nogle dage at afgøre, om frøken Matty derved ville miste retten til at høre til "selskabet" i Cranford. Jeg er nærved at tro, at det var fru Jamiesons hensigt at ydmyge lady Glenmire ved den bestemmelse, hun endelig traf. Hun erklærede nemlig, at mens en gift kvinde i rang selvfølgelig må sidestilles med sin mand, står en ugift kvinde derimod på samme sociale trin som sin fader. Som følge deraf var det Cranford tilladt at aflægge besøg hos frøken Matty, og enten det var tilladt eller ej, agtede man også at aflægge visit hos lady Glenmire.

Men hvor blev vi ikke overraskede og pinligt berørte, da vi erfarede, at hr. og *fru* Hoggins kom tilbage den følgende tirsdag. Fru Hoggins! Havde hun fuldstændig bortkastet sin titel og i et anfald af trods ladet fem være lige med hensyn til adelskabet for blot at blive en Hoggins! Hun, der kunne have heddet lady Glenmire til sin dødsdag! Fru Jamieson var fornøjet. Hun sagde, at det bekræftede kun, hvad hun fra først af havde været på det rene med, at det var en skabning med en tarvelig smag. "Skabningen" så imidlertid lykkelig ud, da vi om søndagen så hende i kirken, og vi fandt da heller ikke nødvendigt, således som fru Jamieson at have vore slør trukket ned ved den side, der vendte mod hr. og fru Hoggins. I så fald ville vi jo slet ikke have set hans sjæleglade ansigt eller hendes klædelige rødme. Jeg er slet ikke vis på, at Martha og Jem så

mere strålende ud om eftermiddagen, da de ligeledes præsenterede sig for første gang. Fru Jamieson dæmpede sin sjæls harme ved at rulle persiennerne ned den dag, da hr. og fru Hoggins tog mod visitter, og det var kun med den yderste vanskelighed, hun lod sig overtale til fremdeles at være medabonnent på *St. James's Chronicle*, i den grad var hun ærgerlig over, at bladet havde indeholdt en bekendtgørelse om brylluppet.

Frøken Mattys auktion gik storartet. Hun beholdt dagligstue- og sovekammermøblementet, og i disse stuer måtte hun nu se at få plads til alle de mange ting, der – efter hvad auktionsholderen forsikrede hende – var tilbagekøbt til hende af en ukendt ven. Jeg har altid tænkt mig, at denne ven måtte være fru Fitz-Adam, men hun må dog have haft en hjælper, der vidste, hvilke genstande frøken Matty særligt satte pris på, fordi de rummede erindringer fra tidligere tid. Det øvrige hus så foreløbig ret tomt ud, når undtages et ganske lille gæsteværelse, hvis møblement jeg fik lov at købe, så jeg kunne bo der i tilfælde af, at frøken Matty skulle blive syg.

Jeg havde givet alle mine lommepenge ud til indkøb af alt slags sukkergodt for at friste børnene til at komme med det. Teen var i lysegrønne dåser og sukkersagerne i glas – frøken Matty og jeg følte os helt stolte, da vi så os omkring aftenen før butikken skulle lukke op. Martha havde skuret gulvet, så det skinnede, og foran bordet var det smykket med et stykke voksdug, som kunderne skulle stå på. Der var en behagelig lugt af hvidtekalk i stuen og ude over døren var der et ganske lille skilt med indskriften "Mathilda Jenkyns, privilegeret tehandel". Ved den ene side af bordet stod der to tekasser, helt overmalet

med uforståelige tegn og figurer, og de var rede til at udtømme deres indhold i dåserne.

Jeg burde allerede før have omtalt, at frøken Matty fra først af havde visse betænkeligheder ved at indlade sig på at sælge te, da hr. Johnson i forvejen drev forretning med det, og før hun definitivt gik ind på planen, aflagde hun uden mit vidende et besøg i Johnsons forretning for at fortælle ham om, hvad der var i gære, og om han mente, det ville skade hans forretning. Fader kaldte hendes opførsel for "det rene vanvid" og spurgte mig, hvordan forretningsfolk skulle klare sig, hvis de bestandig skulle rådføre sig med hinanden, hvilket jo ville standse al konkurrence. Det kunne måske heller ikke have gået i Drumble, men i Cranford var det udmærket, for ikke alene fik hr. Johnson fuldstændig bugt mod frøken Mattys betænkeligheder vedrørende den fortræd, hun kunne gøre hans forretning, men jeg ved oven i købet, at han mange gange sendte kunder hen til hende, idet han sagde, at han kun førte almindelige sorter, mens frøken Jenkyns havde de mere udsøgte slags. Velhavende forretningsfolk og rige landmænds hustruer holder særdeles meget af kostbar te og rynker på næsen ad "Congou" og "Souchong", der ellers findes i så mange fine hjem, og vil kun have "Gunpowder" eller "Pekoe".

Jeg må vende tilbage til frøken Matty. Det var fornøjeligt at se, hvorledes hendes uegennyttighed og simple retfærdighedssans fremkaldte de samme gode egenskaber hos andre. Det syntes aldrig at kunne falde hende ind, at nogen kunne tænke på at narre hende, fordi hun selv ville blive så ulykkelig ved at bære sig således ad mod andre. Jeg hørte hende en dag gøre ende på en kulhandlers ivrige forsikringer ved

ganske stille at sige: "Jeg er vis på, det ville gøre Dem ondt, om De skulle komme til at bringe mig gal vægt", og hvis kullene virkelig var knapt tilmålte den dag, tror jeg sikkert, at de ikke var det for fremtiden. Folk ville lige så fuldt have skammet sig over at misbruge hendes godtroenhed, som om talen havde været om et barns tillid. Fader indvendte, at "den slags enfoldighed kunne måske nok gå i Cranford, men ikke andre steder i verden." Og jeg tror, verden må være meget slet, for fader mistede engang på ét år hen imod ét tusinde pund, som folk narrede ham fra til trods for al hans mistroiskhed og de mange forholdsregler, han altid tog.

Jeg blev så længe i Cranford, at jeg fik frøken Mattys nye livsførelse indrettet, og samtidig afsendte jeg bogsamlingen, som sognepræsten havde købt. Han havde skrevet et venligt brev til frøken Matty, og deri stod, at det ville være ham en glæde til en hvilken som helst vurderingspris at købe en så udsøgt bogsamling, som han kunne tænke sig hendes afdøde faders måtte være. Da hun så gik ind på det med en vis vemodig glæde ved tanken om, at bøgerne nu vendte tilbage til præstegården og atter ville blive opstillet ved de gamle vægge, skrev han, at han frygtede, han ikke havde plads fil dem alle, hvorfor han bad frøken Matty venligst udtage, hvad hun kunne ønske at beholde på sine egne hylder. Frøken Matty sagde, at hun havde nok i sin bibel og *Johnson's Leksikon*, da hun rimeligvis ikke fik megen tid til læsning, men af hensyn til præstens venlighed udtog jeg dog nogle enkelte bøger.

De penge, han betalte, og det, der indkom ved auktionen, blev dels anvendt ved indkøbet af te, dels lagt til side som en nødskilling. Det var ikke noget stort beløb, og det måtte endda

holdes tilbage ved uskyldig behændighed, for vi vidste, at frøken Matty ville få anfægtelser, hvis hun blev klar over, at der var sikret hende en reservefond på et tidspunkt, da banken ikke havde klaret sine forpligtelser. Desuden var det aldrig blevet meddelt hende, hvorledes hendes venner bistod hende ved betalingen af huslejen. Jeg ville gerne have fortalt hende om det, men det hemmelighedsfulde ved sagen gjorde denne dobbelt tiltrækkende for vedkommende damer, og Martha måtte i begyndelsen klare mange vanskelige spørgsmål med hensyn til den måde, hvorpå hun og Jem blev i stand til at betale huslejen, men lidt efter lidt faldt der dog ro over frøken Matty, og hun fandt sig roligt i alt, hvad der blev gjort.

Jeg forlod hende derfor uden nogen som helst ængstelse. I de to første dage havde tesalget overgået mine dristigste forventninger. Det var, som om hele omegnens teforsyning på én gang var sluppet op. Det eneste, jeg havde at indvende imod frøken Mattys måde at handle på, var hendes klagende, indtrængende anmodning til adskillige kunder om ikke at købe *grøn* te, der efter hendes mening absolut var en langsomt virkende gift, der ødelagde nervesystemet og voldte alt muligt ondt. Jeg blev helt angst for, at hun skulle gå så vidt, at hun slet ikke ville føre den vare (og dermed miste sin halve kundekreds), men så kom jeg heldigvis til at minde hende om eskimoerne, der ikke alene spiste lampeolie og tællelys, men også befandt sig udmærket ved det. Hun indrømmede, at "det, der var kød for en, kunne være gift for en anden", og kom derfor kun en sjælden gang med en spagfærdig indvending, når hun syntes, køberen var for ung og uerfaren, mens hun ikke kunne

tilbageholde et let suk, når folk, der var gamle nok til at træffe et klogere valg, alligevel forsynede sig med grøn te.

Jeg tog til Cranford mindst én gang hvert fjerdingår for at gøre regnskaberne op og tage mig af de forretningsbreve, der måtte være indløbet. Og når vi nu taler om breve, så skammede jeg mig ikke så lidt, når jeg tænkte på mit brev til *aga* Jenkyns, og det glædede mig, at jeg aldrig havde omtalt, hvad jeg havde gjort. Det var mit håb, at brevet var gået tabt. Der kom i hvert fald intet svar, eller viste sig noget, der kunne tyde på, at det var nået frem.

Omtrent et år efter, at frøken Matty havde åbnet sin forretning, fik jeg et par linjer fra Martha, og meningen med hendes hieroglyffer var den, at jeg skulle komme til Cranford så snart som muligt. Jeg blev bange for, at frøken Matty var blevet syg, og tog derfor af sted den samme dag. Martha blev meget overrasket ved at se mig, og vi gik som sædvanlig ind i køkkenet for at tale fortroligt sammen. Martha betroede mig da, at hun ventede sin nedkomst meget snart – måske allerede om en uge eller to, og hun troede ikke, frøken Matty anede noget om det, hvorfor hun gerne ville, at jeg skulle sige det. "Jeg er så bange for, at hun ikke vil synes om det, og jeg ved ikke, hvem der skal passe hende, som hun skal passes, mens jeg ligger til sengs."

Jeg trøstede den bekymrede Martha og sagde, at jeg nok skulle blive der, til hun igen kom op. Kun ønskede jeg, hun havde været lidt udførligere i sit brev, for så kunne jeg selv have taget den nødvendige forsyning af tøj med mig. Martha havde imidlertid så let ved at græde i de dage, at jeg talte så lidt som muligt om mig selv, men søgte derimod at få hendes humør i

vejret, der led under allehånde mulig og umulige forestillinger, hun gjorde sig.

Jeg listede mig nu ud ad gadedøren og gik hen langs huset for at træde ind i butikken som kunde og derved få et begreb om, hvorledes frøken Matty tog sig ud under de nye forhold. Det var varmt i vejret, så kun den lille halvdør var lukket for, og frøken Matty sad bagved sin "disk" og strikkede. Hun sang, mens pindene bevægede sig hastigt. Det er måske ikke rigtigt at sige, at hun *sang* – i hvert fald ville en musiker vist ikke have ment det, det var en ganske spinkel lille nynnen, og det var mere ordene end melodien, der fortalte mig, hvilken gammel sang det var. Den ensformige, tilfredse klang stod i så udmærket forhold til alt omkring hende og uden for huset. Nu trådte jeg ind. Først så hun ikke, hvem det var, og rejste sig for at ekspedere, men i næste øjeblik havde den opmærksomme Mis fået fat i strikketøjet, som hun slap af glæde, da hun så mig. Efter nogle øjeblikkes samtale mærkede jeg, at det var rigtigt, hvad Martha havde sagt: Frøken Matty havde ingen anelse om det, der forestod. Jeg fandt derfor, at jeg ville lade tingene gå deres gang, for jeg var vis på, at når jeg kom til hende med barnet på mine arme, ville jeg få den tilgivelse, som Martha uden årsag ængstedes for, at frøken Matty ikke ville give hende, eftersom den nye verdensborger ville kræve visse hensyn opfyldt af moderen, og dem ville det være troløst mod frøken Matty at yde.

Jeg fik ret. Jeg tror, det må være en arvelig egenskab, for fader siger, at han har næsten aldrig uret. Omtrent en uge efter min ankomst kom jeg om morgenen ind til frøken Matty med en lille flonelsbylt i armene. Hun blev ganske andægtig ved synet og

bad mig tage hendes briller henne på toiletbordet. Derpå så hun interesseret på det spæde barn og undrede sig over dets velskabte små lemmer. Hun kunne ikke forvinde overraskelsen igen, men vedblev resten af dagen at gå rundt på tåspidserne og sagde ikke ret meget. Men hun listede sig op for at se til Martha, og de græd begge af glæde. Hun vovede sig også ud i en tale til Jem, hvori hun komplimenterede ham, men så vidste hun ikke, hvorledes hun skulle komme tilbage igen, og kun butiksklokkens ringen befriede hende. Jeg tror også, klokkens ringen var en lige så stor lettelse for den undselige og stolte Jem, der trykkede min hånd så kraftigt, da jeg lykønskede ham, at jeg tror, jeg mærker smerten endnu.

Jeg havde travlt, mens Martha var sengeliggende. Jeg passede frøken Matty og lavede mad til hende, jeg gennemgik hendes regnskaber og efterså hendes dåser og glas. Jeg hjalp hende også nu og da i butikken, og det voldte mig en del morskab, men undertiden også nogen uro, at se, hvorledes hun bar sig ad. Hvis et lille barn kom ind og bad om en *ounce* mandelkonfekt (hvoraf der gik fire stykker på en *ounce*) gav hun altid en "i købet", skønt de fire var rigelig vægt, og da jeg protesterede, svarede hun, at de små væsener var så glade ved det. Det var spildt ulejlighed at fortælle, at et femte stykke konfekt vejede en kvart *ounce*, og at hvert salg derfor var et direkte tab for hende. Jeg huskede så den grønne te og lånte en pil af hendes eget kogger, idet jeg fortalte hende, hvor usundt det var for børn at spise for meget mandelkonfekt. Jeg fik i hvert fald et resultat ud af det, for i stedet for at give dem det femte stykke konfekt, bad hun dem for fremtiden strække deres små hænder frem, og deri rystede hun så pebermynter eller ingefær-

brystsukker som et forebyggende middel mod de farer, der kunne fremkaldes ved nydelsen af mandelkonfekten. Som modvægt mod den ikke særlig indbringende slikforretning, glædede det mig at se, at frøken Matty i det forløbne år havde tjent over tyve pund på tesalget, og tillige var det en beskæftigelse, som frøken Matty syntes godt om nu, da hun var blevet vant til det, for hun kom derved i venskabelig forbindelse med mange mennesker. Når man måtte sige, at hun også gav de voksne kunder god vægt, skal det også fortælles, at de til gengæld kom med mangen en foræring til "vor gamle præsts datter" – en sødmælksost, en snes æg, en kurv frugt eller grøntsager, blomster og lignende. Frøken Matty fortalte mig, at til tider var der et helt læs på disken.

Hvad ellers angik selve Cranford, da forløb tilværelsen omtrent som sædvanlig. Der var fremdeles fejde mellem husene Hoggins og Jamiesons, hvis man da kunne kalde det en fejde, hvor kun den ene part var på krigsstien. Hr. og fru Hoggins var meget lykkelige, og som de fleste lykkelige mennesker ønskede de kun at vise venlighed mod andre, hvorfor også fru Hoggins ønskede, at hun og fru Jamieson igen måtte komme til at stå på den gamle, venskabelige fod. Fru Jamieson derimod anså de to menneskers lykke for en forhånelse mod familien Glenmire, som *hun* stadig havde den ære at tilhøre, og stædigt modsatte hun sig derfor enhver tilnærmelse. Som en trofast tilhænger gjorde hr. Mulliner selvfølgelig det samme. Så han hr. eller fru Hoggins på gaden, sørgede han straks for at komme over på den modsatte side, hvor han så hensank i betragtninger over livet i al almindelighed og hans egen vej i særdeleshed – indtil de var kommet forbi ham. Frøken Pole havde undertiden sin

fornøjelse af at spekulere over, hvad i al verden fru Jamieson ville gøre, hvis hun nu selv (eller også hr. Mulliner) blev syg. Hun kunne jo da næppe være så fræk at sende bud efter hr. Hoggins efter den måde, hun havde opført sig mod ham og hans frue på. Ja, frøken Pole kom ligefrem til at længes efter, at et eller andet ildebefindende måtte ramme det Jamiesonske hus, så Cranford kunne få at se, hvad der da ville hænde.

Martha var begyndt at komme op igen, og jeg havde allerede tænkt på, hvilken dag jeg ville tage hjem, da jeg en dag sad sammen med frøken Matty i butikken. Det var lidt koldere i vejret, end det havde været i maj, tre uger i forvejen, så vi havde en smule ild i kaminen og holdt døren lukket. På én gang så vi en herre langsomt komme gående forbi vinduet og derpå standse foran døren, som om han så efter det navn, vi så behændigt havde søgt at skjule. Han tog sin lorgnet frem og stirrede lidt på døren, før han opdagede det. Så kom han ind – og i samme øjeblik fo'r det igennem mig, at det måtte være selve *agaen*! For hans dragt havde et fremmed snit, og hans ansigt havde en dyb bronzefarve, som om solen havde skinnet på den år efter år. Hans mørke teint stod i en besynderlig modsætning til hans tætte, snehvide hår, øjnene var mørke, og han havde en ejendommelig måde, han trak brynene sammen på og lagde sine træk i utallige rynker, når han skarpt iagttog noget. Hans blik havde først hvilet undersøgende på mig, men så vendte han sig helt om mod frøken Matty. Hun blev lidt nervøs, dog ikke mere end ellers når det var en mand, der kom ind. Hun tænkte sig, at han muligvis skulle have penge tilbage på en seddel eller i det mindste på et pund sterling, og det var et regnestykke, hun ikke yndede. Denne kunde forlangte

imidlertid ingenting, men stod bare og så bestemt på hende, mens han trommede med fingeren på bordet, ganske som frøken Deborah havde haft for skik. Frøken Matty skulle lige til at spørge, hvad han ønskede (det fortalte hun mig bagefter), da han på ny så hen på mig: "Hedder De Mary Smith?" spurgte han.

"Ja."

Nu var al min tvivl forsvundet, og jeg tænkte kun på, hvad han derefter ville sige og gøre, og hvorledes frøken Matty ville blive påvirket af den overraskelse, der forestod. Det lod til, at han ikke rigtig vidste, hvorledes han skulle fortælle, hvem hun var, og han så efter, hvad han kunne købe for derved at vinde tid. Hans blik faldt på mandelkonfekten, og nok så tappert forlangte han "ét pund af den slags der." Jeg tvivler på, at frøken Matty havde så meget i butikken, og hun blev bekymret, ikke blot på grund af bestillingens størrelse, men også ved tanken om den mavepine, der ville blive følgen af at nyde så ubegrænset et kvantum. Hun så da op for at protestere, og da var det, at hun med ét syntes at genkende visse kære træk.

"Er det ikke – å, Herregud, er De ikke Peter?" udbrød hun og kom til at ryste over hele kroppen. I næste øjeblik var han omme hos hende og holdt hende i sine arme. Jeg kom hurtigt med et glas vin, for hun var på én gang blevet så bleg, at hun ikke blot ængstede mig, men også hr. Peter. Han holdt hende stadig tæt ind til sig og blev ved at sige: "Var det for pludseligt for dig, lille Matty? Var det for pludseligt, hvad?"

Jeg foreslog hende at gå ovenpå i dagligstuen og lægge sig på sofaen. Hun så på broderen, hvis hånd hun havde grebet, da

hun var ved at besvime, men da han forsikrede, at han ikke gik fra hende, lod hun ham bære sig ovenpå.

Jeg syntes, det bedste jeg kunne gøre, var at sætte kedlen på ilden, så vi kunne få te noget tidligere, og derpå passe butikken, så broder og søster kunne få sagt noget af alt det, de havde at fortælle hinanden. Jeg måtte også fortælle nyheden til Martha, som modtog efterretningen med en tårestrøm, der nær havde smittet mig. Hun kom sig dog hurtigt og spurgte mig, om jeg nu også var vis på, at det virkelig var frøken Mattys broder, for jeg havde omtalt hans hvide hår, og hun havde altid hørt, at han var "sådan en smuk ung mand". Det var noget lignende, der forvirrede frøken Matty ved teen, da hun var blevet anbragt i den store lænestol lige over for hr. Jenkyns, så hun rigtigt kunne se på ham. Hun kunne næsten ikke drikke te, fordi hun hele tiden måtte se på ham, og der var aldeles ikke tale om, at hun kunne spise noget.

"Jeg tænker mig, at folk ældes hurtigt i de varme lande," sagde hun – nærmest henvendt til sig selv. "Da du sidst tog fra Cranford, var der ikke gråt hår på dit hoved."

"Ja, men hvor mange år er det ikke siden?" spurgte hr. Peter med et smil.

"Ja, vist så. Du og jeg er vel også ved at blive gamle. Jeg har nu alligevel aldrig før tænkt på, at det kunne være således. Men dit hvide hår klæder dig smukt, Peter," fortsatte hun – det lød lidt ængsteligt, som om hun var bange for, at hun havde såret ham ved den foregående bemærkning.

"Ja, jeg tænker vist heller ikke på den tid, der er gået, lille Matty, for hvad tror du, jeg har med til dig fra Indien? I en af mine kufferter i Portsmouth er der en indisk musselinskjole og

et perlehalsbånd til dig." Han smilede, som om han morede sig ved tanken om det misforhold, hans foræringer stod i til søsterens nuværende udseende, men således tænkte hun ikke straks. Jeg kunne se, at det i øjeblikket var genstandens pragt, der optog hende, og at hun med velbehag tænkte sig så smukt udstyret. Rent instinktivt førte hun hånden op til halsen – den fine spinkle hals, der (efter hvad frøken Pole engang fortalte mig) var så almindelig beundret. Hendes hænder rørte samtidig ved folderne af det bløde musselin, der altid gik helt op til hendes hage, og hun kom derved til at indse, hvor lidet passende et perlehalsbånd ville være for hende. "Jeg er bange for, at jeg er blevet for gammel til det," sagde hun, "men det var smukt af dig at tænke på det. Det var netop den slags, jeg gerne ville have ejet – dengang jeg var ung."

"Ja, det tænkte jeg mig, lille Matty. Jeg huskede din smag var den samme som min kære moders." Da han sagde dette, trykkede de to søskende endnu mere inderligt hinandens hænder, og skønt de sad ganske tavse, forestillede jeg mig dog, at de kunne have noget at sige, hvis jeg ikke var til stede, og jeg rejste mig derfor for at gøre mit værelse i stand til hr. Peter, idet jeg så havde til hensigt at sove inde hos frøken Matty. Da jeg rejste mig, fo'r han imidlertid op. "Jeg må hen til gæstgivergården for at bestille et værelse. Der står også min vadsæk."

"Nej, nej," sagde frøken Matty, der var helt fortumlet, "du må ikke gå, kære Peter – og Mary, å, bliv her endelig."

Hun var så stærkt bevæget, at vi begge gik ind på alt, hvad hun ønskede. Peter satte sig igen og gav hende hånden, som

hun omsluttede med begge sine for at være vis på at have ham, og jeg gik ud for at gøre mine forberedelser.

Frøken Matty og jeg lå længe og talte sammen den nat. Hun havde så uhyre meget at fortælle mig om broderens liv og oplevelser, som han havde omtalt for hende, da de var ene sammen. Hun sagde, at nu stod alt hende fuldstændig klart, men jeg har alligevel aldrig helt forstået det. Da min ærefrygt for hr. Peter senere hen i tiden fortog sig så meget, at jeg kunne spørge ham selv, lo han ad min nysgerrighed og fortalte mig historier, der i den grad lignede baron Münchhausens, at jeg var vis på, at han gjorde nar ad mig. Frøken Matty fortalte mig, at han havde været med som frivillig ved belejringen af Rangoon, og at han var blevet taget til fange af birmanerne. Efter et par års forløb kom han til at stå sig godt med birmanerne og fik til sidst friheden, fordi han reddede en syg høvdings liv ved at årelade ham. Da han så endelig kom over til Forindien, fandt han sine breve til hjemmet liggende med den triste påskrift "Død", og da han derfor mente, han var den sidste af sin slægt, havde han nedsat sig som indigodyrker. Det var hans hensigt at tilbringe resten af livet i det land, hvis natur og folk han nu havde vænnet sig til. Da var det, mit brev nåede ham, og med den besynderlige ilfærdighed, der stadig var en karakteristisk egenskab hos ham, solgte han sine plantager og alle sine besiddelser til den første køber, der meldte sig, og tog derpå hjem til den stakkels søster, der nu følte sig rigere og mere lykkelig end nogen prinsesse. Til sidst faldt jeg i søvn under hendes fortælling, men så vågnede jeg igen, da jeg hørte døren blive lukket til. Mens frøken Matty angerfuld krøb op i sin seng igen, betroede hun mig, at da jeg sov og ikke længere

kunne bekræfte, at den længe savnede broder virkelig var kommet hjem og sov under samme tag som hun, var hun begyndt at ængstes for, at det hele kun var en drøm, og at der slet ikke havde været nogen Peter, der havde siddet hos hende den aften. Til sidst var hendes nervøsitet blevet så stærk, at hun måtte stå op og liste sig ud for derpå at overbevise sig om, at han virkelig var der, ved at lytte uden for hans dør til hans regelmæssige åndedrag – jeg vil ikke driste mig til at kalde det "snorken", men jeg kunne høre ham gennem to lukkede døre.

Jeg tror ikke, hr. Peter var rig som en nabob, da han kom hjem fra Indien, men det brød hverken han eller frøken Matty sig om. Han havde i hvert fald tilstrækkeligt til, at han og frøken Matty kunne leve yderst "standsmæssigt" i Cranford. Et par dage efter hans ankomst blev butikken lukket, mens en flok rollinger med den største fryd tog imod de byger af konfekt og brystsukker, der kom ned til dem, mens de stod og så op mod dagligstuevinduerne. Et par gange hørte man frøken Mattys stemme (hun stod halvt skjult bag det ene gardin): "Bliv nu ikke syge, børn! I må endelig passe på!" Men så var der en stærk arm, der trak hende bort fra vinduet, og en ny regn kom ned over dem. En del af teen blev sendt ud som foræring til "Cranfords damer", og en anden part blev fordelt mellem de gamle, der endnu kunne huske hr. Peter fra hans unge dage. Den indiske musselinskjole blev gemt til den søde Flora Gordon (Jessie Browns datter). Familien Gordon havde det sidste par år været på en længere Europarejse, men ventedes snart hjem, og med søsterlig stolthed glædede frøken Matty sig umådeligt til at vise dem sin broder. Perlehalsbåndet forsvandt, og samtidig kom der mange nyttige og smukke ting inden for døren hos frøken

Pole og fru Forrester, mens nogle sjældne og smukke indiske sager kom til at pynte op i fru Jamiesons og fru Fitz-Adams dagligstuer. Jeg selv blev ikke glemt, og blandt mange andre gode sager fik jeg den fineste og smukkest indbundne udgave, der kunne fås, af dr. Johnsons værker. Den kære frøken Matty havde tårer i øjnene, da hun bad mig betragte bøgerne som en gave, ikke blot fra hende selv, men også fra hendes søster. Der var ikke én, der blev glemt, for hver eneste sjæl, hvem så siden det var, der enten ved den ene eller den anden lejlighed havde været venlig mod frøken Matty, kunne være vis på hr. Peters hjerteligste velvilje.

16. Fred i Cranford

Det var ikke at undres over, at hr. Peter blev så afholdt i Cranford. Damerne kappedes med hinanden om at beundre ham, for deres rolige tilværelse havde fået et nyt og levende skær over sig – især da den fra de fjerne lande hjemvendte person fortalte endnu mere vidunderlige historier end Sindbad, den berømte søfarer, ja, frøken Pole sagde, at det var lige som i *Tusind og én Nat* hver aften. Hvad mig angår, da havde jeg levet hele mit liv i Drumble og Cranford, og jeg tænkte, det var meget muligt, at alle hr. Peters historier var sande til trods for deres mærkværdighed. Da jeg imidlertid opdagede, at hvis vi slugte en ret kraftig historie den ene uge, blev det en betydelig stærkere dosis, vi fik den næste uge, begyndte jeg at stille mig lidt tvivlende, især da jeg også lagde mærke til, at historierne var forholdsvis tamme, når frøken Matty var til stede – ikke fordi hun kendte mere til Indien end vi, snarere mindre. Jeg lagde også mærke til, at når præsten kom på visit, talte hr. Peter på en anden måde om de lande, han havde besøgt. Men jegtror ikke, damerne i Cranford ville have anset ham for en så vidunderlig rejsende, hvis de kun havde hørt ham tale således. De holdt netop af ham, fordi han – som de sagde – var "så umådelig østerlandsk".

En dag gav frøken Pole et selskab til hans ære, og fru Jamieson var med, ja hun havde oven i købet tilbudt, at hr. Mulliner kunne varte op. Hr. og fru Hoggins samt fru Fitz-Adam var selvfølgelig ikke med. Pludselig erklærede hr. Peter, at han blev træt af at sidde på de stivryggede, umagelige stole,

hvorfor han ville spørge, om han ikke måtte sætte sig på orientalsk vis. Han fik øjeblikkelig lov til det, og med den dybeste alvor satte han sig på gulvet med korslagte ben. Da frøken Pole så spurgte mig – med en lydelig hvisken – om jeg ikke fandt, han mindede om "de troendes behersker", kunne jeg ikke lade være med at tænke på den lamme skrædder, Simon Jones, og da fru Jamieson langsomt fremhævede stillingens elegance og bekvemmelighed, huskede jeg, hvorledes vi alle havde talt hende efter munden, da hun beskyldte hr. Hoggins for at have tarvelige manerer, fordi han havde benene over kors, når han sad på en stol. Der var også adskilligt i hr. Peters måde at spise på, der i mine øjne så underligt ud mellem damer som frøken Pole, frøken Matty og fru Jamieson, især når jeg tænker på grønærterne, der ikke blev rørte, og de togrenede gafler ved middagen hos hr. Holbrook.

Ved at nævne hr. Holbrook kommer jeg i tanker om en samtale, der en sommeraften fandt sted mellem hr. Peter og frøken Matty. Det havde været en meget varm dag, der netop havde været noget for broderen. Jeg husker, at frøken Matty havde været for medtaget til at give sig af med Marthas barn, som det ellers var hendes store fryd at pusle med, så længe det endnu ikke var blevet for tungt for hende. Den dag, jeg her hentyder til, havde frøken Matty følt sig usædvanlig mat, og hun levede først op, da solen var nede, og sofaen var blevet trillet hen til det åbne vindue, der ganske vist vendte ud til Cranfords hovedgade, men gennem hvilket man dog nu og da fik en duft af enghø. Det var de svage luftninger, der satte aftenluften lidt i bevægelse, men så døde hen. Den lumre lufts stilhed blev brudt af de dæmpede samtaler, man hørte ind

gennem åbne vinduer og døre – selv børnene var oppe endnu og ude på gaden, skønt klokken var ti, og de morede sig med lege, som de ikke havde været oplagt til, så længe det var varmt. Det var frøken Matty en kilde til tilfredsstillelse at se, hvor få lys der var tændt selv i de huse, hvorfra der tydeligt hørtes tegn til liv. Hr. Peter, frøken Matty og jeg havde alle siddet tavse, hver hensunken i sine drømme, da hr. Peter pludselig udbrød:

"Ved du hvad, lille Matty – jeg ville have svoret på, at du var lige ved at styre ind i ægteskabets havn, da jeg sidste gang forlod England! Hvis nogen dengang havde forudsagt mig det, at du skulle komme til at leve og dø som en pebermø, så havde jeg lét dem lige op i deres åbne ansigter."

Frøken Matty svarede ikke, og jeg prøvede forgæves på at finde et emne, der virkelig kunne føre samtalen ind på andre områder. Jeg var imidlertid ikke opfindsom nok, og inden jeg havde åbnet min mund, talte han videre.

"Det var den kønne, mandige Holbrook ude på Woodley, jeg mistænkte for en skønne dag at ville stikke af med min lille Matty. De vil måske ikke tro det, Mary, men søsterlil var i sin tid en nydelig ung pige – det mente jeg i det mindste, og det tror jeg også, var den stakkels Holbrooks opfattelse. Hvordan kunne det falde ham ind at lægge sig til at dø, før jeg kom hjem og kunne takke ham for al hans venlighed mod den unyttige hvalp, jeg dengang var? Det var det, der fik mig til tro, at han sværmede for dig og holdt af dig, for på alle vore fisketure var det Matty og atter Matty, vi hele tiden talte om. Å, når jeg tænker på den omgang, Deborah gav mig, da jeg havde bedt ham hjem til frokost en dag, da hun havde set ekvipagen fra Arley her i byen og ventede, at Hendes Nåde ville komme på

visit! Nå, det er mange år siden, og alligevel står det hele for mig, som var det i går. Jeg kan ikke tænke mig, hvem jeg hellere ville have haft som svoger. Du må have spillet dine kort dårligt, lille søster, da du ikke længere havde din broder som en god mellemmand, hvad min lille pige?" Og han rakte sin hånd frem for at trykke hendes, mens hun lå der på sofaen. "Men hvad er det, Matty, du ligger jo og ryster som et espeløv – det er det forbandede åbne vindue. Luk det, Mary, og det lige med det samme!"

Det gjorde jeg og bøjede mig så ned over frøken Matty for at kysse hende og se, om hun virkelig frøs. Hun greb min hånd og gav den et hårdt tryk – vist uden at vide af det – for et øjeblik efter talte hun til os med sin sædvanlige stemme og forjog med et smil vor uro, skønt hun tålmodigt gik ind på vort forlangende, at hun den aften skulle dække sig godt til og drikke et lille glas negus. Jeg skulle forlade Cranford dagen efter, og inden jeg tog bort, så jeg, at alle virkninger af det åbne vindue fuldstændigt havde fortaget sig.

Jeg havde i de sidste uger tilset de fleste af de nødvendige forandringer, der var blevet gjort i huset efter broderens ankomst. Butikken var atter blevet til spisestue, og de tomme værelser på ny møbleret, lige op til hvert eneste loftsværelse.

Det havde været på tale at installere Jem og Martha i et andet hus, men det ville frøken Matty ikke høre tale om. Ja, jeg syntes ikke, jeg længe havde set hende så bestemt i sin optræden, som da frøken Pole havde foreslået denne ordning. Så længe Martha ville blive hos hende, ønskede hun intet bedre, og hvad Jem angik, da var han rigtig rar at have i huset, for hun så aldrig noget til ham. Og med hensyn til børnene – hvis de alle blev så

søde skabninger som hendes guddatter Mathilda, så var det hende ligegyldigt, hvor mange der kom. Desuden var det en aftale, at den næste pige skulle hedde Deborah – for det var kun med megen overvindelse, at frøken Matty var gået ind på, at det ikke blev den førstefødte, der fik det navn. Frøken Pole måtte derfor stryge flaget, og det var med sagte stemme, hun betroede mig, at da ægteparret Hearn nu fremdeles skulle bo sammen med frøken Matty, var det meget klogt, at vi havde fæstet Marthas niece som hjælperske.

Jeg efterlod frøken Matty og hr. Peter i en rolig og lykkelig tilstand, og det eneste mørke punkt på Cranfords himmel var den uheldige strid mellem fru Jamieson og den plebejiske Hogginsfamilie. Jeg sagde spøgende, at det ikke ville vare længere end til den dag, da enten fru Jamieson eller hr. Mulliner kom til at fejle noget, for da ville de kun være alt for lykkelige over at komme til at stå på en venskabelig fod med dr. Hoggins, men frøken Matty holdt ikke af, at jeg så letsindigt talte om noget så alvorligt som sygdom, og inden året var ude, var alt da også faldet i lave på en langt mere tilfredsstillende måde.

En oktobermorgen fik jeg på en gang to breve fra Cranford. Både frøken Pole og frøken Matty bad mig komme for at være sammen med familien Gordon, der nu i bedste velgående var vendt hjem til England med deres to børn, der næsten var voksne. Den kære Jessie Brown var stadig det samme rare menneske, og hun skrev, at hun og major Gordon ventede at være i Cranford den fjortende og sendte hilsener til fru Jamieson (der jo blev nævnt først på grund af hendes rang!), frøken Pole og frøken Matty – aldrig kunne hun tænke sig at glemme, hvor gode de havde været mod hendes fader og søster

– fru Forrester, dr. Hoggins (her kom igen et par ord om den venlighed, han havde vist familien), hans frue, der måtte give fru Gordon lov at gøre hendes bekendtskab, så meget mere som hun jo fra Skotland kendte majoren. De blev alle nævnt, lige fra sognepræsten, der var kommet til Cranford i tiden mellem kaptajn Browns død og frøken Jessies bryllup, og ned til frøken Betty Barker. Alle blev de inviteret til en stor lunch – undtagen fru Fitz-Adam, der var kommet til Cranford efter Jessie Browns tid, og som nu følte sig så underligt til overs. Der var dem, der undrede sig over, at frøken Betty Barker var med på den fine liste, skrev frøken Pole, men man måtte jo derved erindre den ligegyldighed over for standsforskelligheder, som den kære kaptajn jo også havde ladet sin datter opvokse i, og for hans skyld burde vi se bort fra vore egne følelser. Ja, fru Jamieson syntes nærmest, det var en kompliment, at frøken Betty (før i tiden *hendes* kammerjomfru) nu blev stillet på lige fod med "disse Hoggins'er".

Da jeg kom til Cranford, vidste man imidlertid endnu ikke, hvad fru Jamieson selv ville gøre – om hun ville komme eller ikke. Hr. Peter erklærede, at selvfølgelig gik hun med, men frøken Pole rystede bekymret på hovedet. Hr. Peter var imidlertid en mand, der kunne finde på udvej for alt, og det første, han gjorde, var at overtale frøken Matty til at skrive til fru Gordon og underrette hende om fru Fitz-Adams eksistens, idet hun samtidig bad om at en dame, der var så venlig og godgørende mod enhver, også måtte blive inviteret. Der kom omgående svar tilbage med et indlagt lille brev til fru Fitz-Adam, hvilket frøken Matty blev anmodet om selv at overbringe samtidig med, at hun forklarede grunden til udeladelsen. Fru

Fitz-Adam blev umådelig glad og takkede frøken Matty gang på gang. Med hensyn til fru Jamieson, da sagde hr. Peter "hende skal jeg nok tage mig af", og det hverv overlod vi ham gerne, da vi af erfaring vidste, at hun aldrig var til at rokke fra de beslutninger, hun havde fattet.

Hverken jeg eller frøken Matty vidste noget om, hvordan sagerne stod, før frøken Pole lige dagen før Gordon familiens ankomst spurgte mig, om jeg troede, der kunne være tale om, at hr. Peter for alvor gik på frierfødder til fru Jamieson, siden samme velbårne dame virkelig havde bestemt sig til at være familien Gordons gæst. Hun havde sendt hr. Mulliner hen i gæstgivergården med anmodning om, at der måtte blive stillet en skammel ved den varmeste plads i stuen, da det var hendes hensigt at komme, og hun vidste, at stolene var meget høje. Frøken Pole havde fået fat på denne nyhed, og ud fra denne drog hun nu en række slutninger, der ikke alle var lystelige. "Hvis Peter nu gifter sig, hvad skal der så blive af den stakkels, kære frøken Matty? Og så netop at gifte sig med fru Jamieson!" Frøken Pole lod til at mene, at der var andre damer i Cranford, der bedre ville have gjort hans smag ære, og jeg tror, hun må have tænkt på en eller anden ugift dame, for hun sagde gentagne gange: "Det er så lidet fintfølende af en enke at tænke på sådan noget."

Da jeg kom tilbage til frøken Matty, begyndte jeg virkelig al tro, at hr. Peter havde noget sådant for, og jeg følte mig lige så ulykkelig som frøken Pole. Han holdt et stort korrekturark til en plakat i hånden, og jeg læste, at "Signor Brunoni, troldmand hos kongen af Delhi, rajahen af Oude og den store lama i Tibet" osv. osv., ville "optræde én eneste aften i Cranford" – nemlig i

morgen aften, og den henrykte frøken Matty viste mig et brev fra Gordons, hvori familien lovede at overvære denne forestilling, og frøken Matty sagde, at det var udelukkende Peters værk. Han havde skrevet til signor Brunoni om at komme hertil alene på hans regning, og der ville blive sendt gratis billetter ud til så mange, som salen kunne rumme. Frøken Matty var henrykt over planen og sagde, at i morgen ville Cranford minde hende om markedet i Preston, som hun engang havde været med til i sin ungdom. Men jeg – jeg så kun på de skæbnesvangre ord, der stod øverst på plakaten:

"Under protektion af
den velbårne fru Jamieson."

Det var altså hende, der skulle præsidere ved den aftenunderholdning, hr. Peter arrangerede, måske skulle hun også nu indtage den plads i hans hjerte, min kære frøken Matty havde indtaget, så denne på ny skulle være ene i verden! Det var mig umuligt at se hen til den kommende dag med glæde og hvert nyt, uskyldigt lille glædesudbrud fra frøken Matty, gjorde mig kun mere bitter.

Vred og irriteret var jeg, og jeg overdrev hver eneste lille ting, der kunne bidrage til at forøge min irritation, da jeg kom hen i gæstgivergårdens store stue, hvor vi skulle samles. Major Gordon og frue, den nydelige Flora Gordon og den unge Ludovic var alle så glade og indtagende, som mennesker kunne være. Men jeg havde næppe tid til at tænke på dem, da jeg var travlt optaget af at holde øje med hr. Peter, og jeg så, at frøken Pole var lige så optaget. Jeg havde aldrig før set fru Jamieson så levende og optaget af sine omgivelser, og hendes ansigt viste

den største interesse for det, hr. Peter underholdt hende med. Jeg gik nærmere for at høre, hvad der blev sagt, og jeg følte mig umådelig lettet, da jeg mærkede, at det slet ikke var elskovsord, men at han med det alvorligste ansigt af verden var ved at drive sine sædvanlige løjer. Han var ved at fortælle hende om sine rejser i Indien og beskrev netop Himalayabjergenes ufattelige højde. Den ene sammenligning efter den anden gjorde dem stedse højere, og jeg så, at fru Jamieson i god tro tog imod det alt sammen. Han sluttede sin beretning med at sige, at oppe i disse højder fandtes der selvfølgelig intet af de dyr, der levede længere nede, alt vildtet, for eksempel, var af en helt anden art, og en dag, da han skød efter en vinget lille skabning, blev han meget bedrøvet ved at opdage, at det var en lille basunengel, han havde skudt! I det øjeblik fangede hr. Peter mit blik, og han sendte mig et så fornøjet blink, at jeg blev ganske vis på, at han ikke tænkte på at gifte sig med fru Jamieson. Hun blev ikke så lidt urolig.

"Ja, men, hr. Peter dog! At skyde en lille engel! Var det da ikke helligbrøde?"

Hr. Peter lagde ansigtet i dobbelt alvorlige folder og lod til selv at være rystet ved denne tanke, der, som han ganske rigtigt sagde, for første gang var genstand for hans overvejelser. Fru Jamieson måtte imidlertid ikke glemme, at dengang havde han jo i mange år kun levet sammen med de vilde – der jo alle var hedninger, ja han frygtede, at nogle af dem var skinbarlige metodister. Da frøken Matty nu kom til, forandrede han skyndsomt samtaleemnet, og lidt efter fik han lejlighed til at hviske til mig: "Søde, men pertentlige lille Mary, lad være med at være så indigneret over alle mine frygtelige historier. Fru

Jamieson er så fornøjelig at hælde den slags i, og da jeg desuden er opsat på at gøre hende forsonligt stemt, gælder det først og fremmest om at holde hende vågen. Jeg lokkede hende til at komme herhen ved at bede hende være protektrice for min tryllekunstner, og hun må ikke få tid til at blive stram i betrækket over for familien Hoggins, der netop nu kommer ind ad døren. Jeg vil have, at vi alle skal være gode venner, for det piner Matty med al den misstemning. Så nu bliver jeg bare ved, og De må ikke lade Dem forskrække. Det er min mening, at jeg i aften vil holde mit indtog i salen med fru Jamieson under den ene arm og fru Hoggins under den anden, og De kan trøstigt bande på, at det sker."

Hvordan så siden han bar sig ad, så gik det virkelig således, og han fik oven i købet de to damer til at tale sammen. Major Gordon og frue bidrog meget til det, for de vidste intet om, at der havde været noget i vejen.

Siden den dag har der igen været fred og fordragelighed i det hyggelige Cranford, og det er jeg glad ved, fordi frøken Matty elsker fred og venskab. Vi elsker hende alle, og det forekommer mig, at vi alle ligesom er bedre mennesker, når hun er i nærheden af os.

Det franske papegøjebur

Ti år efter at det sidste afsnit af Cranford blev bragt i Household Words *vendte forfatteren tilbage til Cranford for en kort bemærkning med historien* "The Cage at Cranford"*, som blev trykt i* Household Words' *efterfølger,* All the Year Round *for november 1863. Historien er måske ikke helt på højde med de oprindelige seksten kapitler fra 1850-1853, men medtages her for fuldstændighedens skyld. Den har så vidt vides ikke tidligere været udgivet på dansk.*

Har jeg fortalt Dem noget om mine venner i Cranford siden 1856? Det tror jeg i hvert tilfælde ikke.

De husker nok familien Gordon, ikke sandt? Jessie Brown, der ægtede sin gamle kærlighed, major Gordon, og gik fra at være meget fattig til at blive temmelig rig, men trods alt aldrig glemte sine gamle venner i Cranford.

Nuvel! Familien Gordon rejste meget, for de holdt af at rejse; sådan er det vist med alle, der har tilbragt en stor del af deres liv ved et regiment, tror jeg. I maj 1856 befandt de sig i Paris, hvor de agtede at opholde sig hele sommeren, både i selve byen og dens omegn, men hr. Ludovic ville komme til England inden længe; det skrev fru Gordon til mig. Og jeg var glad for, at hun fortalte mig det, for netop på denne tid ville jeg gøre frøken Pole, som jeg boede hos, en lille present, og skrev derfor til fru Gordon og bad hende finde mig noget, der var kønt og nyt og moderne, og som ville falde i frøken Poles smag. Frøken Pole havde netop talt en hel del om fru Fitz-Adams kapper, der var så umoderne, og jeg tror det var det, der havde sat mig ordet

moderne i hovedet; senere kom jeg til at ønske, at jeg havde sendt en besked til fru Gordon om, at min gave ikke måtte være *for* moderne, for sådan noget findes, det kan jeg forsikre Dem om! Prisen for min present måtte højst blive tyve shillings, men det er også en ganske smuk sum, når man angiver den på den måde, mens det ikke lyder af så meget, når man kalder det én sovereign.

Fru Gordon svarede på mit brev i fornøjede vendinger, som altid glad for at kunne gøre noget for sine gamle venner. Hun fortalte mig, at hun havde været ude en hel dag på indkøb, før hun tog uden for byen, og havde anskaffet sig et bur til sig selv af den nyeste og mest elegante form, og hun mente ikke, hun kunne finde på noget bedre end at finde et lignende, som jeg kunne give frøken Pole, eftersom den slags bure ikke blev lavet bedre nogen steder i verden end Paris. Jeg blev noget ærgerlig ved at læse dette brev, for skønt et bur jo kan være meget kønt, var det en present til frøken Pole selv, og ikke til hendes papegøje, jeg havde tænkt mig. Her havde jeg opfundet alverdens grunde til, at frøken Pole ikke netop nu behøvede at købe en ny kappe i Johnsons butik, fordi jeg regnede med, at den gave, fru Gordon fandt for mig i Paris ville vise sig at være en elegant og moderne hovedbeklædning, måske en krydsning mellem en turban og en kappe, sådan som jeg har set, de modeller er, der kommer fra Paris; og nu blev jeg så nødt til at skifte kurs og råde hende til at gå derhen så snart som muligt, og sikre sig en af hr. Johnsons kapper før nogen andre i byen. Men fru Pole var ikke så nem at narre.

"Hør, Mary," sagde hun, "så sent som i går rakkede du hr. Johnsons kapper ned, det bedste du havde lært. Kan du ikke

huske, at du fortalte mig, at lilla var for gammelmodigt til mig, og grønt for ungdommeligt, og at de to farver tilsammen var overordentlig uskønne?"

"Jo, det ved jeg godt," sagde jeg, "men jeg er kommet på bedre tanker. Jeg tænkte en hel del over det i nat, og jeg tror – jeg tænkte – at – de to farver måske kunne ophæve hinanden; og en nuance af enhver farve – er en anden farves – De ved nok – jeg mener – jo, komplementærfarve." Jeg var ikke sikker på, hvad jeg egentlig mente, men jeg havde en forestilling i mit hoved; jeg kunne bare ikke give den det rette udtryk. Hun afbrød mig hastigt.

"Barn dog, du aner jo ikke, hvad det er, du siger. Jeg har da ikke brug for at få komplimenter så gammel som jeg er. Jeg lå også vågen og tænkte over kappen. Jeg køber kun én færdiglavet en gang om året, og naturligvis må det nøje overvejes. Jeg kom til den slutning, at du havde helt ret."

"Åh nej! Kæreste frøken Pole, jeg var helt forkert på den; hvis De blot vidste – jeg syntes, det var en meget smuk kappe – det er bare –"

"Jamen, så gør dig dog færdig med, hvad du har at sige! Du udtrykker dig næsten lige så dårligt som frøken Matty, og er ikke halvt så god i andre retninger, skønt jeg holder meget af dig, Mary, det er ikke sådan ment, men du må indrømme at du er meget uklar og sløret lige nu. Ja, det er jo altså ikke andet end sandheden, så du kan vel ikke have noget at indvende imod, at jeg siger det lige ud!"

Men det var netop fordi det lød præcis som sandheden på det tidspunkt, at jeg havde noget imod, at hun sagde det; i min fortvivlelse tænkte jeg, at jeg ville sige hende det hele.

"Jeg mente ikke, hvad jeg sagde; jeg mener ikke, at lilla er for gammelmodigt eller grønt for ungdommeligt, og jeg tror virkelig, at de to netop vil klæde Dem så godt, og jeg tror ikke, De nogensinde vil finde en kappe, der er så smuk, i hvert fald ikke i Cranford." Nu var det i hvert fald ude – noget af det, i hvert fald.

"Og så vil du måske fortælle mig, Mary Smith, hvad du mente med at sige de ting, du sagde, og overbevise mig mod min vilje, så jeg har haft en søvnløs nat?"

"Jeg mente – åh, frøken Pole, jeg ville jo overraske Dem med en present fra Paris, og jeg havde tænkt mig, det skulle være en kappe. Fru Gordon skulle vælge den, og hr. Ludovic bringe den med sig. Jeg er sikker på, at den allerede er her i England nu, men det er bare ikke en kappe. Og så ville jeg ikke have Dem til at købe den kappe hos Johnson, fordi jeg tænkte, at De ville få en anden af mig."

Frøken Pole fandt vist uden tvivl, at det var noget "forvrøvlet sludder", men hun sagde ikke noget – hun udstødte kun en underlig forlegen lyd. Jeg fortsatte: "Jeg skrev til fru Gordon, og bad hende om at skaffe en present til Dem – noget nyt og smukt. Jeg mente, det skulle være noget tøj, men jeg skrev det vist ikke ligefrem; og så tænkte jeg, at det nok var en kappe, for Paris er jo berømt for den slags, og det er –"

"Du er en god pige, Mary" (jeg var over tredive, men havde ikke noget imod at blive kaldt for en "pige"; i Cranford følte jeg mig altid som en pige, fordi alle andre var så meget ældre end jeg var), "men når du vil have et eller andet bestemt, så skal du sige, hvad du vil have, det er som regel den bedste måde at få det på. Og nu vil jeg så tro, at fru Gordon har købt noget helt

andet? – sikkert et par sko, for der snakkes en hel del om sko fra Paris. I hvert tilfælde er jeg dig lige forbunden for den sags skyld, kæreste Mary. Men du skulle nu ikke sådan gå og bruge penge på mig."

"Det var ikke så mange penge, og det er ikke et par sko. Nu vil De nok lade mig gå hen og købe kappen, ikke sandt? Den var så køn – der er sikkert nogen andre, der vil forsøge at få fat i den ellers."

"Jeg vil ikke have en kappe, som sikkert er uklædelig."

"Jamen det er den ikke; det var den ikke. Jeg har aldrig set Dem se så godt ud i noget andet," sagde jeg.

"Mary, Mary, husk på, hvem der er løgnens fader!"

"Men han er ikke *min* fader!" udbrød jeg hurtigt, for jeg så ud af vinduet fru Fitz-Adam gå ned ad gaden med kurs mod Johnsons butik. "Jeg tager det hele i mig; lad mig nu blot løbe hen og købe den kappe til Dem – den kønne kappe."

"Udmærket, så løb da, barn. Jeg syntes jo selv godt nok om den, indtil du fik mig overbevist om det modsatte."

Og jeg bragte den virkelig hjem i triumf, lige for næsen af fru Fitz-Adam, netop som hun stod i tanker foran den; og jo mere vi så på den, jo bedre var vi tilfredse med vort køb. Vi vendte og drejede den, men da det bankede på døren, skyndte vi os at gemme den væk i frøken Poles soveværelse. Da vi fandt, at det blot var frøken Matty og hr. Peter, kunne frøken Pole ikke modstå fristelsen til at vise den frem, og sagde så i en alvorlig tone til frøken Matty:

"Kunne jeg veksle et par ord med Dem under fire øjne?" Jeg kendte den kvindelige delikatesse alt for godt til ikke at vide, hvad denne alvorstunge indledning betød, og jeg vidste også,

hvor hurtigt frøken Mattys ængstelige skælven ville forsvinde, når hun fik kappen at se. Jeg var imidlertid nødt til at blive og underholde hr. Peter, skønt jeg langt hellere ville have været med i soveværelset og høre deres bemærkninger.

Vi talte om den nye kappe hele dagen: hvilke kjoler, den ville passe til, om en vis bestemt hovedbøjning ikke ville virke for koket for en kvinde på frøken Poles alder. "Ikke længere helt ung," kaldte hun sig selv, efter at have kæmpet lidt med at finde de rette ord; skønt i en alder af femogtres behøvede hun ikke at have rødmet, som om hun fortalte en usandhed. Men endelig blev kappen da gemt bort igen, og med en kraftanstrengelse vendte vi vore tanker fra dette emne.

Vi havde siddet tavse en tidlang, hver for sig i færd med et håndarbejde ved skæret fra et lys, der stod imellem os, da frøken Pole sagde:

"Det var en smuk tanke af dig, Mary, sådan at tænke på at give mig en present fra Paris."

"O, jeg er skam kun alt for glad ved at kunne give Dem noget! Og jeg håber, De vil kunne lide det, selv om det ikke er, hvad jeg havde ventet."

"Jeg vil ganske sikkert synes om det. En overraskelse er altid sådan en rar ting."

"Ja – men jeg tror, fru Gordon har valgt noget meget mærkeligt."

"Hvad kan det vel være? Ja, jeg kan ikke lide sådan at spørge, men forventningens glæde er ofte den største, eller som frøken Jenkyns ofte siger: 'Forventningen er glædens sjæl' eller hvordan det nu er. Men der er ikke rigtig nogen forventning ved en overraskelse, det er jo næsten det værste."

"Skal jeg sige, hvad det er?"

"Gør ganske som du vil, kære. Hvis det kan more dig, skal jeg gerne lytte."

"Måske burde jeg hellere lade være. Det er noget helt anderledes end det, jeg havde ventet og ville have; og jeg er ikke sikker på, at jeg er helt så glad for det."

"Let dog blot dit sind, hvis du vil, Mary. Sympati fra ens medmennesker er en balsam for ens skuffelser."

"Nå ja, altså – det er ikke noget til Dem – det er mere til Polly. Det er et bur. Fru Gordon siger, de laver sådanne smukke bure i Paris."

Jeg kunne tydeligt se, at frøken Poles første følelse var skuffelse. Men hun holdt meget af sin poppedreng, og tanken om, hvor godt han ville komme til at gøre sig i sin nye bolig fik hende straks til at forlige sig med tanken. Og hun var jo i grunden virkelig taknemmelig mod mig for at have planlagt at give hende en present.

"Til Polly! Javel, ja; hans gamle bur er jo nok lidt lurvet og slidt, han bider jo hele tiden i det med sit skarpe næb. Jeg vil tro, fru Gordon bemærkede det, da hun var her sidste oktober. Jeg vil altid tænke på dig, Mary, når jeg ser ham i det. Og så kan vi have ham i dagligstuen, for jeg er sikker på, at et fransk bur vil være en pryd for stuen."

Og sådan vedblev hun, til vi begge havde arbejdet os op til en vældig begejstring ved tanken om Polly i sin nye bolig, hvor han ville kunne vises frem selv for den højvelbårne fru Jamieson. Den næste morgen fortalte frøken Pole, at hun havde drømt om Polly: hun havde selv siddet på en pind i det nye bur med sin nye kappe på og beundrede ham. Så lod det til, at hun pludselig blev

flov ved sådan at have afsløret den slags "tossede pjat" fra sine drømme, og fortsatte hastigt til noget om filosofi og drømme, og citerede fra en eller anden bog, hun nylig havde læst, som enten i sig selv var for dyb, eller i hendes gengivelse blev for forvirret til, at det var mig muligt at forstå noget af det.

Efter morgenmaden fandt vi kappen frem igen, og de forskellige omstændigheder i den forbindelse optog os i en times tid eller deromkring; da det var en smuk dag, gik vi så ud i haven, hvor Polly blev hængt op på et søm udenfor køkkenvinduet. Han råbte op og skreg ved synet af sin herskerinde, der gik ind for at finde ham en nød. Jeg undersøgte hans bur imens: det var falmet og farveløst, i sin tid ubehændigt fremstillet af en lokal kurvemager. Så tog jeg fru Gordons brev frem; det var dateret den femtende og i dag var det den tyvende, for jeg havde holdt det skjult i to dage i min lomme. Hr. Ludovic var netop på vej til at drage af til England, dengang hun skrev det.

"Stakkels Polly!" sagde jeg, idet frøken Pole kom ud og gav ham en mandel.

"Åh, Polly ved ikke jo ikke, hvilket smukt bur han snart får sig," sagde hun i et tonefald, som om hun talte til et barn. Så vendte hun sig til mig og spurgte, hvornår jeg troede, det ville ankomme? Vi talte dagene, og beregnede, at det måske ville komme allerede denne selvsamme dag. Så kaldte hun på sin lille tanketomme tjenestepige Fanny og bad hende gå ud og købe et stort søm med messinghoved, et godt, kraftigt søm, som var stærkt nok til at kunne bære Polly i hans nye bur, og når hun så kom tilbage skulle hun komme ind i dagligstuen med sømmet og en hammer.

Fanny tog sig god tid til sit ærinde – det gjorde hun altid – men så snart hun var tilbage, bankede vi med alvorlige miner sømmet godt ind i muren lige ved siden af stuevinduet, for, som frøken Pole bemærkede, når jeg ikke var der, havde hun ingen at snakke med, og da hun som regel havde vinduet åbent i sommertiden, kunne hun ved at hænge det der, forene to ting, nemlig at sørge for, at Papegøje-Polly fik sol og luft, og samtidig have fornøjelsen af hans selskab i sin ensomhed.

"Når det regner, eller når solen er meget varm, tager jeg selvfølgelig buret ind, kære. Jeg vil naturligvis ikke for alt i verden have din smukke gave ødelagt. Det var meget smukt af dig at tænke på det; jeg kan allerede bedre lide det end hvis jeg bare havde fået noget tøj. Den kære fru Gordon har som sædvanlig husket at tænke på min søde Papegøje-Polly."

"Papegøje-Polly" var hans formelle navn; jeg havde kun hørt frøken Pole omtale ham på denne omstændelige måde et par gange tidligere, undtagen når hun omtalte ham for tyendet, for så brugte hun altid den lange betegnelse, ligesom når man benævner sin datter som "frøken" når man omtaler hende for fremmede eller tjenestefolk. Da Polly nu skulle have sig et fint nyt bur – tilmed helt fra Paris – fandt frøken Pole det åbenbart nødvendigt at behandle ham med større respekt end sædvanlig.

Vi var nu nødt til at gå ud, men sørgede for at give Fanny omstændelige instruktioner om, hvad hun skulle gøre, hvis buret (sådan som vi havde beregnet) skulle ankomme, mens vi var borte. Frøken Pole stod allerede klar ved køkkendøren iført sjal og kyse, med mig lige bagefter, og kokkepigen bagved Fanny, og hver af os lyttede nøje efter, hvad de andre talte om.

"Og Fanny, når det ankommer, skal du pænt sørge for at lokke Papegøje-Polly over i det. Han er meget pernitten, og kan måske finde på at føle sig knyttet til det gamle bur, selv om det er så gammelt og slidt. Husk på, at fugle har følelser lige så vel som os mennesker! Så du må ikke jage med ham."

"Jamen, frøken, jeg tror bestemt, en mandel eller en nød vil hjælpe ham til at komme over sine følelser," sagde Fanny, og nejede for hvert ord, som man havde lært hende i den velgørende institution, hun kom fra.

"En udmærket idé – udmærket. Hvis jeg har mine nøgler her i lommen, skal jeg gå ind og finde en mandel frem, du kan give ham. Jeg er sikker på, han vil synes om udsigten fra vinduet ud på gaden. Jeg tror, han godt kan lide at kigge på folk."

"Ja, det er lidt kedeligt altid at sidde og kigge ud i haven; ikke andet end dumme blomster," sagde kokkepigen, rørt over denne hentydning til det liv og leben, der var på gaden, sammenlignet med hendes udsigt fra køkkenvinduet.

"Haven er skam en udmærket udsigt for folk, der har travlt," sagde frøken Pole strengt. Men da hun mærkede, at hun næppe ville gå sejrende ud af en dyst med den gamle tjenestepige, trak hun sig tilbage med et anstrøg af ydmyg værdighed og lod døv for et spidst svar; jeg, der jo måtte holde mig i baggrunden, var også døv. Når sandheden skal frem, satte vi farten noget op, indtil vi havde slået hoveddøren i bag os.

Vi besøgte naturligvis frøken Matty; derefter gik det videre til fru Hoggins. Til vort uheld var det netop de to huse i Cranford, der denne dag var bebyrdet med et mandfolk, og i begge tilfælde var det nævnte mandfolk netop der, hvor han ikke burde være – nemlig i sit eget hjem, og temmelig meget i vejen.

Frøken Pole fortalte frøken Matty og hr. Peter og hr. og fru Hoggins – af høflighed over for mig, og så fordi hun i virkeligheden var temmelig opslugt af tanken om Pollys nye bur, og fordi vi alle sammen i Cranford var afhængige af, hvad vore naboer tænkte om den mindste ting – alt om det. Hr. Hoggins stod i sin dagligstue iført både støvler og sporer og indtog sin humpel brød med ost lige foran sin aristokratiske hustru – altså min frue. Som frøken Pole sagde senere, så vidste hun virkelig ikke, hvor i Cranford man skulle finde raffinement og forfinelse, hvis det overhovedet fandtes på et sted, som havde en så gudsvelsignet mængde af bønder og deres slægt, hvis det ikke var her. Men brød og ost i dagligstuen! Det næste blev vel løg.

Men uagtet hr. Hoggins vulgære adfærd, så fortalte frøken Pole ham om den gave, hun snart skulle modtage.

"Jamen tænk Dem dog – et helt nyt bur til Polly – Papegøje-Polly, De ved, hr. Hoggins. De husker ham nok, og det bid, han gav mig engang, fordi han ville hjem i sit bur, den søde fugl?"

"Jeg håber blot, det nye bur vil være både stærkt og smukt, for jeg må sige –" Her fangede han et blik fra sin kone, tror jeg, for han standsede brat. "Ja, vi er jo gamle venner, Polly og jeg; jeg kommer den vej i eftermiddag, så vil jeg måske kigge ind for at se hans smarte nye pariserbur."

"Ja, gør endelig det!" sagde frøken Pole ivrigt. "Eller hvis De har travlt, kan De blot kigge ind til mit stuevindue; hvis buret er kommet, så hænger det der, med Polly indeni."

Vi havde passeret omnibussen, der havde forbindelse til toget fra London for nogen tid siden, så vi blev ikke forbavsede, da vi kom hjem og så Fanny hænge halvt ud af vinduet og kokkepigen

åbenbart i færd med enten at hjælpe hende – eller det modsatte. Så trak de begge to hovederne til sig, men der var ikke noget bur at se. Vi skyndte os op ad trappen.

Både Fanny og kokkepigen kom os i møde i gangen.

"Undskyld frue," sagde Fanny, "men der er ikke nogen bund i buret, så Polly ville flyve sin vej."

"Der er heller ikke nogen top," udbrød kokkepigen. "Han kunne også snildt komme ud den vej."

"Lad mig se," sagde frøken Pole og fo'r forbi dem, uden tvivl i den overbevisning, at hendes overlegne intelligens var alt, hvad der behøvedes for at sætte tingene i deres rette gænge. På gulvet lå der et bundt af ringe, nydeligt overtrukne med calico. Det lignede ikke mere et bur til Papegøje-Polly end jeg gør. Kokkepigen tog et greb i et eller andet mellem pege- og tommelfinger, og løftede den ufikse gave fra Paris op fra gulvet. Hvor jeg dog ønskede, det var blevet der! – men tåbelig ærgerrighed har bragt andre til tiggerstaven før nu; mine tyve shillings var væk, og den, der havde fremstillet tingesten foran os, måtte vel have haft en eller anden brug i tankerne.

"Synes De ikke, det ligner en musefælde, frue?" spurgte Fanny med sin sædvanlige nejen.

Som en slags svar løftede kokkepigen maskineriet op og viste os, hvor nemt musene kunne løbe ud; Fanny trak sig skamfuld tilbage. Kokkepigen var tydeligvis imod dette nye påfund, og mumlede noget om, at det var med alt, hvad der var fransk, som med franske kokkepiger, franske blommer (dvs. svesker, nogle væmmelige tørre tingester) og franske rundstykker (dvs. croissanter, der ikke indeholdt andet end luft).

Frøken Poles pæne manerer og hendes ønske om at få det bedste ud af det, så længe jeg var til stede, fik hende til at prøve at dæmpe kokkepigens udgydelser.

"Jeg tror nu virkelig, det kan blive et meget nydeligt bur for Papegøje-Polly. Det vil sikkert more ham at klatre fra den ene ring til den anden, ligesom en stige, og hvis vi lægger et par brædder i bunden og snører toppen sammen, så –"

Så slog en ny tanke Fanny.

"Undskyld frue, men min svigerinde har en tante, der er kammerpige hos sir Jons datter – frøken Arley. Og de siger, at hun gik med jernskørter, som var ligesom ringe –"

"Sikke noget sludder, Fanny!" udbrød vi alle som med én mund, for noget sådant havde man aldrig hørt om i Drumble, endsige da i Cranford; og jeg blev ellers anset for at være en meget fremmelig ung kvinde af alle Cranfords vaskerkoner, fordi jeg ejede to fiskebensskørter.

"Gå ud og pas dit arbejde, tøs," sagde kokkepigen med største foragt. "Jeg tænker, vi kan ordne det bur uden din hjælp."

"Det er lige ved at være middagstid, Fanny, og du har ikke dækket bord," sagde frøken Pole i håb om, at denne bemærkning ville virke i to retninger, men kokkepigen havde ingen intentioner om at gå. Hun stod på det nederste trin af trappen og holdt den gådefulde parisertingest i vejret.

"Den kan måske bruges til at holde fluerne væk fra kødet," sagde hun. "Hvis man dækker den over med sækkelærred. Det er da solidt nok, så vidt jeg kan se." Hun lagde hovedet lidt på skrå, som den kender af flueskabe, hun var.

"Er du sikker på, at fru Gordon kaldte det et bur, Mary?" spurgte frøken Pole. "Hun ville ikke have kaldt det sådan, hvis

det ikke var det."

"Ja, se selv; jeg har hendes brev her i lommen."

"'Jeg har tænkt meget over, hvordan jeg bedst kunne udføre dit ønske om at finde noget til et beløb af' – hm, ja, skidt med det – 'noget moderne og smukt til den kære frøken Pole, og jeg har endelig besluttet mig til, at det skal være et af disse nye 'bure'' (se selv, frøken Pole; det står her: B.U.R.), 'som man fremstiller så meget lettere og mere elegante her i Paris end i England. Jeg er egentlig slet ikke sikker på, at de endnu er nået over til jer, for det er ikke en måned siden, jeg så det første af den slags her i Paris.'"

"Skriver hun noget om Papegøje-Polly?" spurgte frøken Pole. "Det ville afgøre sagen, hvis vi kunne se, at hun havde ham i tankerne."

"Nej, ham står der ikke noget om."

Netop i det øjeblik kom Fanny ud i gangen med en bakke fyldt med aftensmads-ting i hænderne. Da hun havde sat dem fra sig, stillede hun sig i døren til spisestuen for at få et overblik over den famøse genstand. "Undskyld frue, men det ligner altså et skørt uden noget inden i; det gør det altså, frue, så kan De sige, hvad De vil."

Det indbragte hende kun endnu en irettesættelse fra kokkepigen; ærgerlig og ked af det greb jeg lejligheden til at tage tingesten ud af hånden på kokkepigen og bære den ovenpå, for det var nu på høje tid, at vi gjorde os færdige til middagen. Men vi havde kun lidt lyst til maden, og kom hele tiden med forskellige forslag til, hvad dette pariser-"bur" kunne være, og hvad det skulle bruges til, mens vi konstant hånede den stakkels lille Fanny for hendes gentagne påstand om, at

"Undskyld frue, men jeg tror altså det er en slags skørt – det gør jeg altså." Til sidst vendte frøken Pole sig mod hende med næsten lige så megen heftighed i stemmen som kokkepigen havde lagt for dagen, blot i mere udsøgte vendinger.

"Lad nu være med at være så tåbelig, Fanny. Tror du da, at damerne er ligesom børn, der skal puttes i gå-stole, eller kan holde sig varme ved hjælp af stumper af hvalben og stål? Hold op med at sludre om ting, du ikke forstår noget af."

Og så holdt vor frøken sig tavs under hele resten af måltidet. Efter middag bragte vi Polly ovenpå i hans gamle bur, og jeg holdt det nye op, og vi vendte og drejede det på alle mulige måder. Endelig sagde frøken Pole:

"Sæt Papegøje-Polly tilbage i hans gamle bur. Du kan holde denne her franske tingest op" (Ak! at min gave skulle benævnes som "tingest"!) "så vil jeg sy en bund i den. Jeg er ganske sikker på, at de har glemt at sy bunden i, inden de sendte den." Jeg holdt altså op og hun syede, og derpå holdt hun op og jeg syede, indtil det var færdigt. Netop i det øjeblik, vi havde puttet Papegøje-Polly derind og var i færd med at lukke toppen med et kønt stykke gult pyntebånd – det var faktisk ikke så ilde et bur at se til efter alt det, vi havde gjort – kom hr. Hoggins op af trappen; Fanny havde set ham og lukket ham ind, før han nåede at banke på.

"Halløj!" sagde han, idet han næsten faldt over os, som vi sad der på gulvet og arbejdede, "hvad har vi her?"

"Det er denne her nydelige gave til Papegøje-Polly," sagde frøken Pole og rejste sig med så megen værdighed, det var hende muligt, "som Mary har fået sendt fra Paris til mig."

Frøken Pole var i højt humør nu, hvor vi havde fået Polly ind i det nye bur. Jeg kan ikke sige det samme om mig selv.

"Til Polly – ha! ha! Det er beregnet til *Dem*, frøken Pole – ha! ha! Det er en nymodens opfindelse til at sprede Deres kjole ud – ha! ha!"

"Hr. Hoggins! De er nok læge, og tilmed en rigtig dygtig én, men intet – ikke engang Deres håndværk – giver Dem ret til at være uanstændig."

Frøken Pole var meget ophidset, og jeg begyndte at ryste noget i bukserne. Men hr. Hoggins lo kun én gang til. Polly skrålede med, men frøken Pole stod stift ret op og ned i sin forargelse, højrød i hovedet.

"Jeg beder Dem virkelig undskylde, frøken Pole. Men jeg er ret sikker på, at jeg har ret. Og det er slet ikke uanstændigt på nogen måde; min kone og fru Fitz-Adam deler et parisisk modeblad, og en gang imellem kan jeg ikke undgå at se billederne i dem – ha! ha! ha! Se, nu kom Polly ud af sit underlige fængsel – ha! ha! ha!"

I det samme kom hr. Peter ind; frøken Matty var så nysgerrig efter at få at vide, om den ventede gave var ankommet. Hr. Hoggins greb dem begge i armene og pegede på den stakkels tingest, der var faldet ned på gulvet, men var ikke i stand til forklare dem noget af bare latter. Så sagde frøken Pole:

"Skønt jeg ikke har for vane at afgive forklaringer på min opførsel overfor herrer, men siden jeg nu er blevet fornærmet i mit eget hus af – af hr. Hoggins, er jeg nødt til at bede min gamle – ja min ældste venindes broder om at hjælpe mig. Er denne genstand et dameskørt eller et fuglebur?"

Hun holdt den op, idet hun fremsatte denne alvorlige forespørgsel. Hr. Hoggins benyttede lejligheden til at forlade værelset; skamfuld, troede jeg, men i virkeligheden for at hente sin kones modeblad, og før jeg havde afsluttet beretningen om mit uheldige forehavende, vendte han tilbage med bladet åbent på den side, hvor der var et billede af den omhandlede genstand, som til fulde beviste dens identitet.

Men hr. Peter havde altid sin egen måde at afværge vrede på, enten med en morsomhed eller en kompliment. "Det er virkelig et bur," sagde han, idet han bukkede for frøken Pole, "men et bur til en engel, og ikke en fugl! Kom, Hoggins, jeg vil godt veksle et par ord med Dem."

Og med en undskyldning bortfjernede han den krænkende, omend sejrende, læge fra frøken Poles nærhed. En tid lang sagde vi ingenting; og vi var ikke helt glade ved, hvad der havde vist sig at være lille Fannys bedre viden, da hun kom op med teen. Men som aftenen gik, blev vores humør efterhånden bedre, og vi var atter helt os selv, da frøken Pole foreslog, at vi sprættede stumperne af stål eller hvalben fra hinanden – det må retfærdigvis siges, at de var meget elastiske og bøjelige – og brugte dem til at lave os to udmærkede engelske kalechehatte ud af ved hjælp af et stykke farvet silke, som frøken Pole havde liggende.

Om "Cranford"

Forfatter: Elizabeth Cleghorn Gaskell (1810-1865).
Første udgaver: I "*Household Words*" med uregelmæssige mellemrum fra december 1850-maj 1853, derefter samlet på forlaget Chapman & Hall, London 1853.
"*The Cranford Cage*" (Det franske papegøjebur) udkom i "*All the Year Round*" 28. november 1863.
Denne udgave efter: *Det hyggelige Cranford*. Fortælling af Elisabeth Gaskell. Oversat af Peter Holm (1873-1950). Føljeton i Aarhus Stiftstidende 5.2.–5.4.1917, bogudgave Albert Bayers Forlag, Århus 1917. "*Det franske papegøjebur*" er oversat til denne udgave af Kim N. Jensen (1955-).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Forside efter illustration af Mary Vermuyden Wheelhouse (1867-1947): "*In a few minutes tea was brought*", fra udgaven G. Bell & Sons, London 1926.

ISBN 978-87-7628-444-2
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-718-5 (Ølstykke 2021).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk